

ปัญหาการจัดการเลือกตั้งของประเทศไทย
วิเคราะห์คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ร้อยตำรวจเอก ยรรยง สันติปรีชาวัฒน์

32A0134829

วท324.6

ย143ป

Title : ปัญหาการจัดการเลือกตั้งของประเทศไทยวิเคราะห์
ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายมหาชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2542

ISBN 974-281-365-5

**PROBLEMS OF ELECTION MANAGERMENTS IN THAILAND:
A STUDY ON THE ELECTION COMMISSION**

POL.CAPT. YUNYONG SANTIPREECHAWAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Laws

Graduate School Dhurakijpundit University

1999

ISBN 974-281-365-5

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ **ปัญหาการจัดการเลือกตั้งของประเทศไทย วิเคราะห์คณะกรรมการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน**

โดย **ร้อยตำรวจเอก ยรรยง ลันติปริชาวัฒน์**

สาขาวิชา **นิติศาสตร์**

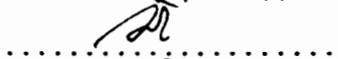
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ **รศ.ดร.วิษณุ วรรณุญ**

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

(**ดร.พรพนธ์ พาลุสุข**)

ประธานกรรมการ

(**รศ.ดร.วิษณุ วรรณุญ**)

กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

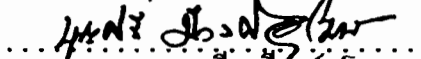
..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(**รศ.ดร.วีระ โลจายะ**)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(**นายอนุชา โมกขะเวส**)

กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ

(**รศ.ดร.บุญศรี มีวงศ์ไธสง**)

กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(**ดร.พรพนธ์ พาลุสุข**)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ **20** เดือน **พฤษภาคม** พ.ศ. **2542**

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งของ รศ.ดร.วิษณุ วรรณุญ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอัน มีค่ายิ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ข้อมูล คำแนะนำ แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด และ ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ และเมตตาแก่ผู้เขียนอย่างหามิได้ นอกจากนี้ยังมี นายอนุชา โมกขะเวส รองอธิบดีกรม การปกครอง, รศ.ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ และ รศ.ดร.วีระ โลจายะ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ คำแนะนำ ในการ ปรับปรุง แก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้สำเร็จ ลุล่วง ลงด้วยดี ซึ่งผู้เขียน ขอขอบพระคุณ ท่านเหล่านี้ไว้ด้วยความเคารพยิ่ง

นอกจากผู้เขียนขอขอบพระคุณ อาจารย์ นักวิชาการ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรมการปกครอง สำนัก งานเลขาธิการวุฒิสภา สถาบันวิจัยแห่งชาติ องค์กรกลาง สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้กรุณาสละเวลา ให้สัมภาษณ์ ให้ความรู้ และข้อมูล ที่นำมาศึกษา วิจัย ตลอดจนผู้ที่ช่วยเหลือในการเรียงพิมพ์ ครั้งนี้

ท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถใช้เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ผู้วิจัยขอยกผลแห่งความดีเหล่านั้นให้กับคุณพ่ออุบล คุณแม่สมบัติ สันติปรีชาวัฒน์ บิคา มารดา และผู้มีพระคุณดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และหากว่ามีความผิดพลาดแต่ประการใด แล้ว ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ร.ต.อ.ยรรยง สันติปรีชาวัฒน์

พฤษภาคม 2542

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2.สมมติฐานการวิจัย.....	2
3.วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
4.ระเบียบวิธีวิจัย.....	3
5.ขอบเขตของการวิจัย.....	3
6.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2 ปัญหาการเลือกตั้งในประเทศไทย	
1. ปัญหาการเลือกตั้ง.....	4
1.1 ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง.....	5
1.2 ปัญหาจากสภาพกฎหมาย.....	7
1.3 ปัญหาจากระบบการเลือกตั้ง.....	8
1.4 ปัญหาจากการจัดการเลือกตั้ง.....	11
2. องค์กรกลางกับการเลือกตั้งของไทย.....	14
2.1 วัตถุประสงค์.....	15
2.2 อำนาจหน้าที่.....	16
2.3 ปัญหาขององค์กรกลาง.....	17
3. แนวทางสู่การแก้ไขปัญหาจัดการเลือกตั้งของไทย.....	19

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

3	องค์การจัดการเลือกตั้งของต่างประเทศ	
1.	คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย.....	23
1.1	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	28
1.2	เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง.....	28
1.3	การร้องเรียนและการฟ้องร้องการเลือกตั้ง.....	31
1.4	ปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งในอินเดีย.....	31
1.5	เหตุที่ทำให้การเลือกตั้งของอินเดียสะอาด บริสุทธิ์ ยุติธรรม.....	34
1.6	สรุปคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดีย.....	36
2.	คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย.....	37
2.1	ปัญหาการเลือกตั้งก่อนตั้ง COMELECT.....	39
2.2	คณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	41
2.3	อาสาสมัครสังเกตการณ์เลือกตั้งในฟิลิปปินส์.....	45
3.	คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย.....	47
4.	คุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย.....	52
4.1	กำเนิดและจำนวน.....	52
4.2	การแต่งตั้ง.....	53
4.3	ระบบการเมืองและระบบเลือกตั้ง.....	53
4.4	ลักษณะหน่วยงาน.....	53
4.5	คุณสมบัติ.....	53
4.6	อำนาจหน้าที่.....	54
4.7	วาระดำรงตำแหน่ง.....	54
4	คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย	
1.	หลักการและเหตุผล.....	55
1.1	คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2. ที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไทย.....	58
2.1 จำนวนและคุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	59
2.2 กระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	61
3. โครงสร้างของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย.....	69
3.1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	69
3.2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	73
4. บทบาท อำนาจ หน้าที่.....	78
5. ปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	85
5.1 ปัญหาการสั่งการ.....	86
5.2 ปัญหาเรื่องงบประมาณ.....	87
5.3 ปัญหาเรื่องบุคลากร.....	88
6. เปรียบเทียบคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยกับต่างประเทศ.....	89
6.1 ที่มาและคุณลักษณะสำคัญ.....	97
6.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	99
6.3 หลักประกันและความเป็นอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	102
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	
บทสรุป.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	123
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2541	
หมวดที่ 6 ส่วนที่ 4 คณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	124
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง	
พ.ศ.2541.....	131
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแบ่งส่วนงาน	
ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2542.....	145

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ.2542.....	161
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดและผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ.2541.....	192
- ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดและผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542.....	207
- ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจรรยาบรรณของ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด.....	208
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำเขตเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง.....	211
- ประเด็นในกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ควรแก้ไข โดย ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์.....	220
ประวัติผู้เขียน.....	234

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาการจัดการการเลือกตั้งในประเทศไทย

วิเคราะห์คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ชื่อนักศึกษา ร.ต.อ.ยรรยง สันติปรีชาวัฒน์

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.วิษณุ วัลญญ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2541

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง ปัญหาการจัดการการเลือกตั้งในประเทศไทย วิเคราะห์ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ก็เพื่อศึกษาถึงปัญหาและกระบวนการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย โดยมีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ และเที่ยงธรรม ตามเจตนารมณ์ แห่งรัฐธรรมนูญ

วิธีการศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง โดยศึกษาวิจัยเอกสาร จาก การดำเนินงานของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย องค์กรกลาง และองค์กรประชาธิปไตย อื่น ๆ ตลอดจนศึกษาถึง ที่มา สถานะ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะมีขึ้นในโอกาสต่อไป

คณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย เป็นองค์กรอิสระที่เกิดขึ้นใหม่ โดยยังไม่เคย มีการจัดให้มีการเลือกตั้งมาก่อน ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า โครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่และหลักประกันความเป็นอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเหมาะสม และมีขอบเขตอำนาจหน้าที่กว้างขวางและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามหน้าที่รับผิดชอบ หากว่าได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ฉะนั้นปัญหาและอุปสรรคของ คณะกรรมการการเลือกตั้งในขณะนี้ จึงเป็นปัญหาด้านการบริหาร และการจัดการภายในของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนปัญหาด้านการปฏิบัติตามกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน ซึ่งควร แก้ไข ปรับปรุง ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

THESIS TITLE   PROBLEMS OF ELECTION MANAGERMENTS IN THAILAND:
   A STUDY ON THE ELECTION COMMISSION
NAME   POL.CAPT.YUNYONG SANTIPREECHAWAT
THESIS ADVISER   ASSOC. PROF. DR.VISHNU VARUNYOU
DEPARTMENT   LAW
ACADEMIC YEAR   1998

ABSTRACT

The purpose of a study on problems of election managements in Thailand with an emphasis on the Election Commission, inaugurated under the current Constitution, is to look into foreseeable problems that may arise in the management of future elections of the Members of the Parliament which will be under the control of the Election Commission. The Commission is an autonomous entity that is assigned to take responsibility for the control and management of elections of the Members of the Parliament so that the election process is clean and fair in accordance with the intention of the Constitution.

The study was done through a documentary analysis of the past performance of the Local Administration Department under the Military of Interior, the Poll Watch., and other democratic organizations as well as the origin, organization, status authorities, and assignments of the Election Commission under the current Constitution in the management and control of future election of the Members of the Parliament.

As a newly appointed autonomous entity, the Election Commission has yet to perform its assignments. Results of the study reveal that the organization, assignments, authorities, and the guarantee of being autonomous of the Election Commission are extensive and suitable enough for it to perform its duties in accordance with the provisions of the law. The problems, then, rest with the Election Commission's own organizational management and how to put the law into practice. Some provisions of the law that are ambiguous should be clarified or even amended in order to gain an effective enforcement.

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยถือได้ว่าเป็นการปกครองที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากที่สุด โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ เพื่อจะทำให้ได้มาซึ่งตัวแทนประชาชนอันแสดงให้เห็นถึงอำนาจอธิปไตยของประชาชน (Popular sovereignty) ที่จะปกครองตนเองผ่านทาง "ตัวแทน"¹ และทำให้บุคคลที่ไปใช้สิทธิเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ประชาชนมีความรู้สึกว่าจะทำหน้าที่พลเมืองที่ดี (Civic Duty)²

การเลือกตั้งของประเทศไทยทุกครั้งที่ผ่านมา มักปรากฏอยู่เสมอไม่ว่าจะผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอยู่เสมอว่า เป็นไปโดยปราศจากความบริสุทธิ์ ยุติธรรมโดยสิ้นเชิง³ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสิทธิขายเสียง การทุจริตเลือกตั้ง การดำเนินการเลือกตั้งที่ขาดประสิทธิภาพ การวางตัวไม่เป็นกลางของเจ้าหน้าที่ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยล้าหลังกว่านานาอารยประเทศ

ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งคือ เรื่องการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งเดิมหน่วยงานที่รับผิดชอบการเลือกตั้งได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยมีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ตั้งแต่เป็นผู้วางแผน เตรียมการเลือกตั้ง กำหนดวันเลือกตั้ง ฯลฯ รวมถึงดูแลการ

---

¹หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.

²พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. "พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ทฤษฎีและผลวิจัยเชิงประจักษ์" วารสารสังคมศาสตร์. 23, 2. สิงหาคม 2539, หน้า 5.

³ "วิธีการทางการเมืองไทยกับการมาขององค์กรกลาง." แนวหน้า. 1 พฤศจิกายน 2538, หน้า 8.

เลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมมาโดยตลอด แต่ไม่ว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงการจัดการการเลือกตั้งอย่างไร ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งของไทยได้ กระทรวงมหาดไทยเองก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ และถูกตั้งข้อสงสัยว่า ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างโปร่งใส เจ้าหน้าที่วางตัวไม่เป็นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่จะชี้นำหรือจะเบี่ยงเบนผลการเลือกตั้งได้ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁴ จนกระทั่งมีการพยายามผลักดันจากหลายฝ่ายให้ปฏิรูปการเมืองขึ้นเสียใหม่ทั้งระบบ เป็นผลให้การเลือกตั้งทั้งระบบโอนไปสู่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พุทธศักราช 2540 แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่นี้ยังอยู่ระหว่างการก่อร่างสร้างตัว เป็นองค์กรใหม่สำหรับประเทศไทย เป็นความพยายามที่คาดหวังว่าน่าจะเป็นองค์กรควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบริสุทธิ์ ยุติธรรม สามารถนำคนดี มีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบการเมืองได้

2. สมมุติฐานการวิจัย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้ง "คณะกรรมการการเลือกตั้ง" ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ มีกฎหมายรองรับ มีอำนาจหน้าที่ชัดเจน และมีความเป็นกลางทางการเมืองขึ้นมาควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นแนวทางให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพกว่าเดิม

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงโครงสร้าง สถานะ บทบาท และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้าง สถานะ บทบาท อำนาจ หน้าที่ของคณะ

⁴ชาติ ชัยเดชสุริยะ และ มานิตย์ จุมปา. รัฐธรรมนูญของเรา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2541, หน้า 114.

กรรมการการเลือกตั้งของไทยกับองค์กรบริหารจัดการการเลือกตั้งของต่างประเทศ

3. เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุง แก้ไข การบริหารการจัดการเลือกตั้งของไทยให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บริสุทธิ์ ยุติธรรม และถูกต้องตามกฎหมายที่ค้ำประกันกับนานาประเทศ

4. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาโดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมจาก หนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ และผลงานด้านวิชาการต่าง ๆ ตลอดจน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสมาชิก ข้อมูลจากกรมการ ปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลจากองค์กรกลาง ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการ เลือกตั้ง

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ศึกษาจำกัดเฉพาะ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือเป็นการเลือกตั้งในระดับชาติ ที่มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น โดยมุ่งศึกษาปัญหาการจัดการเลือกตั้งในอดีต ตลอดจนอำนาจหน้าที่และสถานะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาคความบกพร่องของการเลือกตั้งของไทย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยนี้ คาดว่าจะได้ประโยชน์จากผลการวิจัยมาเป็นแนวทางบริหาร การเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ คณะ กรรมการการเลือกตั้งจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเขตให้เหมาะสมกับสภาพ สังคมไทย เพื่อเป็นการแก้ไข อดช่องโหว่ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในอดีต และสามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และถูกต้องตาม กฎหมายเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

บทที่ 2

ปัญหาการเลือกตั้งในประเทศไทย

1. ปัญหาการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบการเมืองการปกครอง ในการกำหนดแนวทางการบริหารประเทศผ่านทางผู้แทนราษฎร และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของประเทศ¹ ซึ่งตามหลักการเลือกตั้งสากลยอมรับกันตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Declaration of Human Rights, 1948) มาตรา 21 ได้กำหนดหลักการเลือกตั้งขั้นพื้นฐาน 6 ประการ² คือ

1. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine Election) ในการเลือกตั้งนั้นจะต้องมีผู้สมัครให้เลือกมากกว่าจำนวนผู้แทนที่ต้องการในแต่ละเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ จะต้องเปิดโอกาสให้มีการแข่งขัน (Competition) หรืออีกนัยหนึ่งมีทางเลือก (Choice) และต้องไม่มีการคดโกงในทุกรูปแบบ หลักการอันนี้เรียกว่าเป็นหลักของการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

2. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) ที่ผู้สมัครและผู้เลือกมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจของตนเองที่จะเลือกหรือไม่เลือกผู้ใด โดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญ หรือใช้เล่ห์เพทุบายจากผู้ใดตามหลักการเบื้องต้นที่ว่า “มนุษย์มีความสามารถในการเลือกสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล”³

¹กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง. เอกสารสรุปผลการสัมมนาเพื่อประเมินผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2531. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2532, หน้า 1.

²หยุก แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 124.

3. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Periodic Election) จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งที่ผู้ได้รับเลือกจะทำหน้าที่ เพื่อเป็นกลไกในการควบคุมของประชาชนต่อตัวแทนของตน ไม่ให้หลงและใช้อำนาจโดยมิชอบ การกำหนดระยะเวลานี้จะต้องไม่สั้นเกินไปและไม่ยาวนานเกินไป หลักอันนี้เรียกว่าเป็นการเลือกตั้งตามระยะเวลา

4. หลักการออกเสียงโดยทั่วไป (Universal Suffrage) ไม่มีการเลือกปฏิบัติให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา ฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือชาติตระกูล

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) การเลือกตั้งต้องดำเนินการไปอย่างยุติธรรม มีความสะดวก หรืออำนวยความสะดวกให้กับผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

6. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Confidential Vote) เพื่อป้องกันการข่มขู่คุกคาม หรือป้องกันมิให้เกิดความหวาดระแวงในการลงคะแนน และเพื่อให้ผู้เลือกตั้งได้ใช้ดุลยพินิจของตนได้เต็มที่

แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เป็นไปได้ยากที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปตามหลักการเลือกตั้งข้างต้น เนื่องจากติดขัดปัญหาหลายประการ ซึ่งปัญหาสำคัญที่เป็นผลให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยปราศจากความบริสุทธิ์ยุติธรรม พอสรุปปัญหาได้ 4 ประการ⁴ คือ

1. ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง
2. ปัญหาจากตัวบทกฎหมาย
3. ปัญหาจากระบบเลือกตั้ง
4. ปัญหาการจัดการเลือกตั้ง

1.1 ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง

ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงมีอยู่ในการเลือกตั้งทุกระดับ⁵ และมีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเกี่ยวพันกันทุกฝ่ายคือ

⁴ ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ . การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (สกว.), 2538 , หน้า 54.

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 10-14.

1.1.1 ประชาชน

- ขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมือง ไม่เห็นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความแตกต่างทางสังคม เช่น เพศ ตระกูล การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ซึ่งชนชั้นทางสังคม (Social class) มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง⁶ โดยเฉพาะประชาชนในเขตชนบท จะถูกซื้อเสียงและระดมไปลงคะแนนเสียงได้ง่ายกว่าคนกรุงเทพฯ และเขตเมืองใหญ่⁷

- ขาดความศรัทธาในระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เพราะไม่เห็นความแตกต่างของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองที่ได้รับเสียงข้างมาก และในการเลือกตั้งของไทยนั้น การลงคะแนนเสียงมักให้ความสำคัญกับตัวผู้สมัครมากกว่าพรรคการเมือง⁸

- ไม่มีอำนาจตรวจสอบนักการเมือง และพรรคการเมือง ตลอดจนไม่มีอำนาจถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้

- ขาดความตื่นตัวทางการเมือง ไม่สนใจความเป็นไปของการเมือง เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว

- จากความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ไม่มีเวลาสนใจเรื่องการเมือง เพราะต้องทำมาหากินเลี้ยงดูครอบครัว

- สภาพสังคมไทยมีวัฒนธรรมสังคมในระบบอุปถัมภ์ ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

- มีความซื่อสัตย์ และตอบแทนบุญคุณเมื่อได้รับเงินซื้อเสียงแล้ว ก็จะลงคะแนนให้เป็นการตอบแทน

⁶พงษ์ธร จันทร์แก้ว. “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์ ภาควิชาปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

⁷สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 184.

- ถูกหลอกลวงหรือข่มขู่ได้ง่าย เพราะเกรงกลัวต่ออิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวหน้า

1.1.2 นักการเมือง

- แสวงหาประโยชน์ มีการลงทุนเพื่อหวังตำแหน่งทางการเมือง เพื่อเข้ามาครอบงำและแสวงหาประโยชน์ โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นช่องทางคอร์รัปชัน

- ทุจริตการเลือกตั้ง โดยมีวิธีการโกงการเลือกตั้งที่หลากหลายรูปแบบ⁹ เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีใด

- ขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ที่จะเข้ามาบริหารงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย อันเป็นผลให้ขาดความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน

1.1.3 เจ้าหน้าที่

- ไม่วางตัวเป็นกลาง เอนเอียงเข้าช่วยเหลือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการ เพื่อให้ฝ่ายที่ตนสนับสนุนชนะการเลือกตั้ง

- ถูกอิทธิพลนักการเมืองครอบงำ บีบบังคับ หรือ หวังประโยชน์ตอบแทนจากฝ่ายการเมืองนั้น ๆ

- ไม่อยู่ในระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบและความสำนึกในหน้าที่

- ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในระบบประชาธิปไตย ไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งที่จะนำคนดี มีความรู้ ความสามารถมาสู่ระบบการเมือง

1.2 ปัญหาจากสภาพกฎหมาย

1.2.1 การดำเนินคดีตามกฎหมายเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงไม่ได้ผล

1.2.2 ความชัดเจนของกฎหมายตามกฎหมายเลือกตั้งเดิม ไม่รัดกุมไม่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น ในการจับกุมเงินซื้อเสียงจำนวน 11.4 ล้านบาทที่จังหวัดบุรีรัมย์ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยตำรวจผู้จับกุมยืนยันว่าผู้ต้องหากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เพราะได้มีการซื้อเสียงแล้ว แต่พนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการเห็นว่ายังไม่เข้าข่ายความผิด เนื่องจากเป็นขั้นเตรียม ยังไม่ได้ลงมือกระทำ จึงมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง ซึ่งกว่าจะ

⁹ อิศระ สุวรรณบล, กลโกงการเลือกตั้ง, โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.

รู้แพ้ รู้ชนะ ก็ต้องถึงศาลฎีกา¹⁰ อันแสดงให้เห็นถึงความหละหลวมและข้อบกพร่องของกฎหมาย

1.2.2 ตัวกฎหมายมีช่องโหว่และมีสภาพล้าสมัย ทำให้นักการเมืองอาศัยช่องโหว่โง่งมการเลือกตั้ง และไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เช่น

- การกำหนดวงเงินใช้จ่ายในการเลือกตั้งเพียง 1 ล้านบาทเป็นเรื่องที่กำหนดวงเงินไว้ต่ำกว่าความเป็นจริงมาก
- ไม่มีกฎหมายกำหนดอำนาจของประชาชนในการตรวจสอบการกระทำของนักการเมืองและพรรคการเมือง
- อำนาจในการถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรค่อนข้างจำกัด¹¹
- บทกำหนดโทษตามฐานความผิดเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งไม่เหมาะสมทำให้ขาดความเกรงกลัวกฎหมาย

1.3 ปัญหากระบวนการเลือกตั้ง

จากระบบการเลือกตั้งหลัก ๆ 3ระบบใหญ่ คือระบบเสียงข้างมากรอบเดียว (Majority System) ระบบเสียงข้างมากหลายรอบ (Plurality System) ระบบสัดส่วน (Proportional System) และระบบผสม (Combinational System) ซึ่งมีระบบย่อยลงไปอีกจำนวนมาก¹² ได้มีวิวัฒนาการผสมผสานจนกลายเป็นระบบเลือกตั้งต่าง ๆ ทั่วโลกมากกว่า 300 ระบบ¹³ ซึ่งมีทั้งข้อดี-ข้อเสียแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบการปกครอง เชื้อชาติ ศาสนา

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 7562/2540

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 304-307.

¹² Vernon Bogdanor and David Butler, **Democracy and Elections: Electoral System and Their Political Consequence** (London: Cambridge University Press, 1983), P.16; and Martin Harrop and William L. Miller, **Elections and Voters: A Comparative Introduction** (London: Macmillan, 1987), P.15.

¹³ จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมุกดาหารแทนตำแหน่งที่ว่าง 14 สิงหาคม 2526. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2537, หน้า 147-150.

สภาพภูมิหลังของประชาชน ตลอดจนประสบการณ์ทางการเมือง

สำหรับประเทศไทย เคยมีการเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการก่อนการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2476 คือ การเลือกตั้งผู้บริหาร “สุขาภิบาลท่าฉลอม” ในสมัยรัชกาลที่ 5 และการเลือกตั้งผู้เข้ามามีส่วนในการปกครอง “คูสิตธานี” ในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งทั้งสองครั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม จนกระทั่งมีการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. 2476 จนถึงการเลือกตั้งครั้งที่ 11 เมื่อ พ.ศ. 2519 การเลือกตั้งของไทยก็ยังคงความบริสุทธิ์ยุติธรรมได้ในระดับหนึ่ง จะมีการแจกสิ่งของเครื่องใช้อยู่บ้างก็เป็นส่วนน้อย หลังจากนั้นเป็นต้นมา นักการเมืองฐานะดีเริ่มทุ่มเงินมหาศาลไปลงรับสมัครเลือกตั้ง และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อสิทธิขายเสียง ได้มีวิวัฒนาการเล่ห์เหลี่ยมกลโกงที่แยบยลมากมาย หลายวิธีการ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งมีวิวัฒนาการไม่ทันกลโกงเหล่านี้ ทำให้สถานะการณ์ทางการเมืองเลวร้ายลงตามลำดับ จนต้องมีการปฏิรูปทางการเมืองเพื่อปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองเสียใหม่ให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพยิ่งขึ้น เปิดให้คนดีมีโอกาสเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งล้วนมีผลสืบเนื่องมาจากระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่เดิม

สำหรับปัญหาด้านระบบการเลือกตั้ง¹⁴ ซึ่งรวบรวมโดยคณะทำงานของกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 เรื่องปัญหาและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย เมื่อวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2540 และจากการศึกษาวิจัย พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งของไทยโดยสรุปมีดังนี้

1.3.1 ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เขตละหลายคน เป็นการแบ่งเขตที่กว้างเกินไป ทำให้ผู้สมัครเลือกตั้งที่มีฐานะการเงินดี ได้เปรียบในการหาเสียง ปิดโอกาสคนดีที่มีทุนน้อย

1.3.2 ขัดกับหลักความเสมอภาคในการลงคะแนนเสียง แบบคนเดียวเสียงเดียว (one man one vote)

1.3.3 การใช้ระบบเสียงข้างมากรอบเดียว ทำให้เสียงของประชาชนส่วนน้อยเสียไปโดยไม่เกิดประโยชน์ และอาจทำให้ได้ผู้แทนที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่าง

¹⁴คณะทำงานของกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. “ปัญหาการเลือกตั้ง.” เอกสารประกอบในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 1 เรื่องปัญหาและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย. วันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2540 ห้องรับรอง 1-2 อาคารรัฐสภา 2 ชั้น 3. มปส. มปป.

แท้จริง เพราะไม่ใช่เสียงของประชาชนส่วนใหญ่

1.3.4 จำนวนประชากรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่สอดคล้องกับความ เป็นจริง บางเขตเลือกตั้งมีประชาชนน้อยแต่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก บางเขตเลือกตั้งมี ประชาชนมากแต่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อย

1.3.5 หลักเกณฑ์การประกาศแบ่งเขตเลือกตั้ง ว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรอาจทำให้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างข้าราชการประจำกับนักการเมือง เช่น การกำหนดเขตเลือกตั้งจะกระทำได้อีกเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้มีการเลือกตั้ง แล้ว ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจทำให้นักการเมืองที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งไม่พอใจผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อการแบ่งเขตเลือกตั้งออกมาในลักษณะกระทบกระทั่งกันต่อโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งของ ตน

1.3.6 การแบ่งเขตเลือกตั้งมีผลต่อการได้รับเลือกตั้ง หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก่อนจะลงคะแนนเลือกตั้ง

1.3.7 การแบ่งเขตในระบบเดิมซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองทุกพรรคจะต้องส่ง ผู้สมัครให้ครบทีมในแต่ละเขตเลือกตั้ง เป็นระบบที่ทำให้หลายศีลธรรมและจริยธรรม เพราะมัก ปรากฏว่าผู้สมัครทีมเดียวกันแข่งกันเอง แย่งกันเอง

1.3.8 การแบ่งเขตเลือกตั้งจะดำเนินการได้เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วเท่านั้น และเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทำให้ถูกมองว่ารัฐบาลชุดรักษาการจะเป็นฝ่ายได้เปรียบในการแบ่งเขตเลือกตั้ง

1.3.9 การเลือกตั้งที่ใหญ่เกินไป

- เลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์
- การประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจะกระทำได้อีกเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้ง

1.3.10 การกำหนดเขตเลือกตั้งที่ให้จำนวนผู้แทนไม่เท่ากันนั้น ยังไม่ตรงกับ หลักการปกครองประเทศ มีความลักลั่นขึ้นในเขตเลือกตั้งที่มีผู้แทนได้ 1 คน 2 คน และ 3 คน คือประชาชนในเขตเลือกตั้งมีสิทธิเลือกผู้แทนได้เพียงคนเดียว ในขณะที่ในพื้นที่ใหญ่กว่า ประชาชนกลับมีสิทธิเลือกตั้ง 2 และ 3 คน

1.3.11 การกำหนดระบบเลือกตั้งแบบแบ่งเขต รวมเขตเรียงเบอร์ คือ ให้ถือว่า จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ก็ให้เขตจังหวัดนั้นเป็นเขต เลือกตั้งและจังหวัดใดสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ก็ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขต

เลือกตั้ง ซึ่งจากข้อกำหนดดังกล่าว ทำให้บางจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งโดยตัวจังหวัดเองเพราะมีผู้แทนได้เกิน 3 คน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่ประชาชนของแต่ละจังหวัด ที่มีสิทธิเลือกผู้แทนได้ไม่เท่ากัน

1.3.12 ระบบการแบ่งเขตเลือกตั้งยังไม่เหมาะสม กล่าวคือ ระบบเขตเลือกตั้งแบบพวงเล็กเรียงเบอร์ หรือแบ่งเขตเรียงเบอร์ ในระบบเดิมเป็นการแบ่งเขตเลือกตั้งที่ใหญ่เกินไปเกินกว่าความสามารถของบุคคลที่จะหาเสียงโดยวิธีการที่ถูกต้องได้

1.3.13 การแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาความแตกต่างด้านศาสนาและเชื้อชาติ

1.3.14 การกำหนดค่าให้เพิ่มหน่วยเลือกตั้งได้ไม่เกินร้อยละ 3 ทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการมาใช้สิทธิของประชาชนได้อย่างเหมาะสม

1.3.15 สถานที่นับคะแนนเดิมกำหนดไว้ที่จุดลงคะแนน ซึ่งมีแนวโน้มเชื่อว่าไม่สามารถให้ความบริสุทธิ์ยุติธรรมเพียงพอ

1.3.16 การเลือกตั้งเป็นไปอย่างกระชั้นชิดมาก หลังจากยุบสภา 60 วันนั้น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครหน้าใหม่ที่ต้องการเสนอตัวเข้าสมัครรับใช้ชาติได้มีโอกาสหาเสียงได้ครอบคลุมพื้นที่ที่ตนลงสมัครรับเลือกตั้ง

1.3.17 การจัดระบบโครงสร้างทางการเมืองยังไม่ลงตัว

1.3.18 โครงสร้างระบบรัฐสภา และอำนาจกระทรวงมหาดไทย ไม่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม

1.4 ปัญหาการจัดการเลือกตั้ง

การดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยความ "บริสุทธิ์ยุติธรรม" เป็นเรื่องยากและแทบจะหาไม่ได้ในการเลือกตั้งทุกระดับ ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งคือ ความสามารถในการดำเนินการเลือกตั้งอย่างไรให้เป็นไปตามการเลือกตั้งสากลมากที่สุด ซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ้งยากและเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ

ปกติแล้ว ความเป็นกลางของการเลือกตั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ หลักการเลือกตั้ง (Electoral Principle) ระบบการเลือกตั้ง (Electoral System) และมีวิธีการดำเนินการเลือกตั้ง (Electoral Procedure) ที่เป็นกลาง ซึ่งความเป็นกลางและความมีประสิทธิภาพของการจัดการเลือกตั้งและวิธีการดำเนินการเลือกตั้งที่โปร่งใส อันจะก่อให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้ง

ในอดีตหน่วยงานที่เป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งมาโดยตลอด คือ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย¹⁵ ซึ่งเป็นกระทรวงที่มีหน่วยงานอยู่ทั่วไปทุกหนแห่ง มีหน้าที่ปกครอง ดูแล บำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้บรรดานักการเมืองและพรรคการเมืองต่างมุ่งหวังที่จะเข้ามาดูแลกระทรวงนี้ เพราะส่งผลโดยตรงต่อการเลือกตั้ง สามารถคลบคลานให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยเฉพาะตัวรัฐมนตรีแม้จะวางตัวอย่างไรก็ไม่อาจฟันข้อครหาได้ และสำหรับสังคมอุปถัมภ์แบบของไทยด้วยแล้ว ข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้ง เกรงกลัวอิทธิพลของนักการเมืองมากเกินไป จนไม่กล้าใช้กฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายอื่น ๆ อย่างเต็มที่ ทั้ง ๆ ที่กฎหมายเหล่านี้ให้อำนาจแก่ข้าราชการผู้มีหน้าที่ในอันที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งบัญญัติวิธีการป้องกันการทุจริตต่าง ๆ ไว้อย่างครบถ้วน นอกจากนั้นแล้ว ข้าราชการประจำจำนวนมาก นอกจากจะขาดความเป็นกลางทางการเมืองแล้ว บางคนโดยเฉพาะกรรมการตรวจนับคะแนน กลับกระทำการทุจริตและละเมิดกฎหมายเลือกตั้งเสียเอง เพื่อประโยชน์ของนักการเมืองบางคนและพรรคการเมืองบางพรรคอีกด้วย ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญเชื่อว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่สุจริตและเที่ยงธรรม¹⁶ ฉะนั้นหากยังปล่อยให้การจัดการเลือกตั้งตกอยู่กับกระทรวงมหาดไทยแบบเก่า จะไม่สามารถแก้ปัญหาการเลือกตั้งที่ผ่านมาได้ โดยเฉพาะเรื่องของความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งทุกขั้นตอน ไม่เอนเอียงเข้าข้างหรือช่วยเหลือนักการเมือง หรือถูกอิทธิพลเข้าครอบงำจนขาดความบริสุทธิ์ยุติธรรม และความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ในส่วนการบริหารการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทยที่ผ่านมา ก็มีปัญหาการเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งกองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการเลือกตั้งของไทยไว้ในอดีต ซึ่งกองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รวบรวมและบรรยายสรุปไว้ พอจะสรุปปัญหา

¹⁵"การเลือกตั้งกับกระทรวงมหาดไทย." สยามรัฐ. 23 มกราคม 2535, หน้า 2.

¹⁶กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง: ศึกษาเปรียบเทียบกรณีอินเดียและฟิลิปปินส์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับไทย. ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2541, หน้า 6.

การปฏิบัติงานไว้ดังนี้¹⁷

1. ปัญหาอุปสรรคเนื่องมาจากระเบียบกฎหมาย

1.1 การเลือกตั้งมีหลายระดับ แต่ละระดับมีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเฉพาะของระดับนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปทำให้ยากแก่การจดจำและเกิดการสับสนในการปฏิบัติงาน

1.2 กฎเกณฑ์การปฏิบัติตามกฎหมายบางประการยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและยากแก่การปฏิบัติ เช่น การกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียง ส.ส. ไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือการห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปยังที่เลือกตั้ง เป็นต้น

2. ประชาชนขาดความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ไม่สนใจเพิ่ม-ถอนชื่อ ก่อนวันเลือกตั้ง เมื่อพบชื่อตกหล่นในวันเลือกตั้ง มักร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่บกพร่องหรือทุจริตการเลือกตั้ง

2.2 มีการแจ้งบัตรประชาชนหายและขอทำบัตรใหม่เป็นจำนวนมากในช่วงเวลาประกาศให้มีการเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง

2.3 มีการแจ้งย้ายคนเข้าทะเบียนบ้านเพื่อหวังผลการเลือกตั้ง โดยไม่มีการโยกย้ายจริง

2.4 พบว่ามีการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งซ้ำกันกับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา โดยเฉพาะในวันเลือกตั้งบ่อยครั้ง เช่น มีการทำลายบัตรเลือกตั้ง มีการจำหน่าย แจก แจก หรือเลี้ยงสุรา ในวันเลือกตั้ง

3. ปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเลือกตั้ง

3.1 เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นเข้าใจว่า การเลือกตั้งเป็นงานของกรมการปกครอง หรือกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

3.2 องค์กรกลางแต่งตั้งอาสาสมัครองค์กรกลางซ้ำซ้อนกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่อำเภอแต่งตั้งไว้แล้ว

4. ปัญหาจากการใช้สิทธิพลของผู้สมัคร

¹⁷กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. บรรยายสรุปการดำเนินการเลือกตั้งของกองการเลือกตั้ง. มปส. มปป.

- 4.1 มีการบังคับข่มขู่ผู้เลือกตั้งและเจ้าหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 4.2 ขาดพยานบุคคลในการดำเนินคดีการเลือกตั้ง เนื่องจากเกรงกลัวอิทธิพล

ผู้สมัคร

5. ปัญหาจากพรรคการเมือง

5.1 พรรคการเมืองไม่ส่งตัวแทนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง เมื่อเลือกตั้งเสร็จมักจะร้องเรียนว่ามีการทุจริตเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง

2. องค์กรกลางกับการเลือกตั้งของไทย¹⁸

ภายหลังเหตุการณ์ 14-16 ตุลาคม 2514 มีกระแสความคิดเกี่ยวกับ "องค์กรกลาง" ขึ้นสอดคล้องคู่แค้นความยุติธรรมของการเลือกตั้งได้เกิดขึ้น และเพิ่มมากขึ้นตามกระแสของการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและความเบี่ยงเบนของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง และการใช้อิทธิพลเบี่ยงเบนผลการเลือกตั้ง

เมื่อเดือนเมษายน 2519 สมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสังเกตการณ์การเลือกตั้ง มีหน้าที่สังเกตการณ์ความเรียบร้อยของการเลือกตั้ง โดยมีอาสาสมัครสังเกตการณ์จำนวน 5,500 คนเข้าร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 โดยรัฐบาลได้ตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งขึ้นควบคุมดูแลการเลือกตั้ง มีศาสตราจารย์ กำธร พันธุลาภ เป็นประธาน โดยคณะกรรมการชุดนี้เสนอว่า "ควรแยกคณะกรรมการอำนวยการเลือกตั้งออกไปจากกระทรวงมหาดไทยตั้งเป็นหน่วยงานอิสระ แต่มีอำนาจหน้าที่สั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทย และตัวกรรมการอำนวยการเลือกตั้งควรมาจากผู้แทนพรรคการเมือง ข้าราชการหน่วยงานต่าง ๆ หรือข้าราชการบำนาญ และอาจารย์มหาวิทยาลัย"

ระยะต่อมา ในการสัมมนาทางวิชากฎหมายเกี่ยวกับ "การเลือกตั้ง 2521" ของสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย ได้สรุปข้อยุติเกี่ยวกับมาตรการควบคุมการเลือกตั้งให้

¹⁸ยูวรัตน์ กมลเวช และคณะ. แนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง. รายงานการวิจัย คณะกรรมการวิชาการข้อมูลและศึกษา แนวทางร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540, หน้า 28-34.

เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมว่าควรตั้ง "สถาบันการเลือกตั้งแห่งชาติ" ขึ้นทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งทุกระดับให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการได้ตามกฎหมาย โดยมีสาระสำคัญ¹⁹ คือ

1. "สถาบันการเลือกตั้งแห่งชาติ" เป็นองค์กรถาวร มีหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งทุกระดับได้ โดยบุคลากรประจำ

2. ให้มี "บุคคลที่เป็นกลางทางการเมือง" เช่น ผู้พิพากษา เป็นกรรมการสถาบัน

3. ให้มี "ผู้แทนจากพรรคการเมืองต่าง ๆ" เข้าร่วมเป็นกรรมการ โดยเฉพาะจากพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ต่อมาปี 2529 มีการจัดตั้งกลุ่มอาสาประชามติขึ้น โดย พลเอก สายหยุด เกิดผล เป็นประธาน จัดหาอาสาสมัครเข้าสังเกตการณ์การเลือกตั้งปีนั้น กลุ่มอาสาประชามติได้ทำการสังเกตการณ์การเลือกตั้งหลายครั้ง และเป็นสาเหตุหนึ่งแห่งการเกิด "องค์กรกลาง" ขึ้น สอดส่องดูแลและจัดการเลือกตั้งขึ้นในระยะต่อมา

ด้วยความตระหนักถึงอันตรายของการซื้อสิทธิขายเสียง ได้นำมาพิจารณาอย่างจริงจัง นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงได้ออกคำสั่งให้จัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมีชื่อว่า "คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร" ขึ้นทำหน้าที่สอดส่องดูแลการเลือกตั้งอย่างเป็นกิจจะลักษณะ โดยประสงค์ที่จะให้การเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ซึ่งองค์กรนี้จัดอยู่กึ่งกลางระหว่างภาครัฐกับเอกชน โดยกระทรวงมหาดไทยยังเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งดังที่เคยปฏิบัติมา องค์กรกลางเป็นเพียงผู้สอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง ดังที่ นายเกษม สุวรรณกุล ประธานองค์กรกลางกล่าวสรุปไว้ว่า หน้าที่หลักขององค์กรกลางคือ ต้องตรวจสอบดูแลการเลือกตั้งให้เรียบร้อยและกระตุ้นให้ประชาชนสนใจการเลือกตั้ง

2.1 วัตถุประสงค์

องค์กรกลางเลือกตั้งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สอดส่อง ติดตาม ดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริตและยุติธรรม

¹⁹กรมพล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

2. ส่งเสริมให้ประชาชนพิทักษ์ระบอบประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง และสอดคล้องดูแลการเลือกตั้ง
3. ส่งเสริมความสุจริตยุติธรรม และป้องปรามการทุจริตประพฤติมิชอบในการเลือกตั้ง
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน
5. ศึกษาและเสนอแนะการปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้งของไทยให้มีความเหมาะสม คุ้มค่า

2.2 อำนาจหน้าที่

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 3/2535 ลงวันที่ 8 มกราคม 2535 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรกลางไว้ดังนี้

1. ติดตามและสอดคล้องดูแลกระบวนการเลือกตั้งทั่วไป
2. รับแจ้งเหตุของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือประชาชนทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบุคคลใด ๆ กระทำการอันเป็นการขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และดำเนินการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและสอดคล้องดูแลการเลือกตั้ง
4. เสนอรายชื่อผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งให้เข้าสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้งเพื่อสอดคล้องดูแลการใช้สิทธิเลือกตั้งและกระบวนการทำงาน
5. ศึกษากระบวนการเลือกตั้งและเสนอแนะมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขหรือปรับปรุงวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม โดยเฉพาะสำหรับการเลือกตั้งที่จะมีขึ้น
6. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือบุคคลเพื่อช่วยดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามอำนาจหน้าที่
7. จัดสรรงบประมาณและอนุมัติระเบียบการเงินและระเบียบการปฏิบัติงานต่าง ๆ
8. ทำรายงานผลการศึกษา และสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร พร้อมตั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข สำหรับการเลือกตั้งในคราวต่อไป ไปต่อนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่รายงานนั้นให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้ง

2.3 ปัญหาขององค์กรกลาง

จากการปฏิบัติงานในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมาขององค์กรกลางประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ซึ่งจากรายงานการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติของ ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ และคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ได้รายงานเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินการขององค์กรกลางไว้²⁰ ดังนี้

1. องค์กรกลางเป็นหน่วยงานที่ไม่มีกฎหมายรองรับโดยตรงและมีงบประมาณจำกัด แต่ดูแลหน่วยงานเลือกตั้ง 7 หมื่นหน่วยเศษทั่วประเทศ ผลงานที่ปฏิบัติไปก็เป็นเพียงแต่สอดส่องดูแลโดยไม่มีอำนาจใด ๆ ที่จะเข้าไปปฏิบัติ หรือดำเนินการต่อการเลือกตั้งโดยมีกฎหมายคุ้มครอง และเมื่อสอดส่องดูแลเห็นว่าไม่สะอาด ไม่บริสุทธิ์ ไม่ยุติธรรมแล้ว ถ้ารายงานต่อรัฐบาลให้รู้ถึงพฤติกรรมนั้นก็อาจจะเป็นอันตรายต่อการเลือกตั้งครั้งนี้ เพราะจะทำให้เกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นได้ภายหลังการเลือกตั้งแล้ว นายสมยศ เชื้อไทย ประธานคณะกรรมการฝ่ายสังเกตการณ์เลือกตั้ง รายงานในการประชุมองค์กรกลาง วันที่ 16 มีนาคม 2535 ที่บ้านมนังคศิลา ว่า "องค์กรกลางแม้จะมีพยานหลักฐานเกี่ยวกับการซื้อ-ขายเสียง และการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งของผู้สมัครหลายสิบราย แต่เมื่อส่งเรื่องไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัดหรือทางตำรวจก็ไม่เกิดผลอะไรขึ้นมา เพราะตำรวจท้องถิ่นกลัวว่าจะถูกย้ายหลังการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการเองก็ปล่อยปละละเลย"

2. องค์กรกลางนี้ ตั้งขึ้นมาในลักษณะที่เป็นสถาบันนอกระบบราชการ ที่เป็นการรวมตัวของคนกลุ่มหนึ่ง แต่เข้าไปมีอำนาจหน้าที่ภายใต้โครงสร้างระบบราชการ ลักษณะพิเศษ ที่เองงบประมาณมาจากกองกลางของรัฐ เป็นการแบกภาระหน้าที่ท่ามกลางความคาดหวังอันยิ่งใหญ่และยากยิ่ง โดยไม่มีกฎหมายรองรับ

²⁰ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ. รายงานการวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2538, หน้า 82-83.

3. ปัญหาเรื่องความเป็นกลางของตัวแทนองค์กรกลาง กรณี นายโคทม อารียา เลขาธิการ กล่าวไว้ว่า แม้องค์กรกลางจะมีตัวแทนจากองค์กรอื่น ๆ เช่น สื่อมวลชน สมาคมครู ฯลฯ แต่ก็ยังไม่สามารถประกันความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ได้

4. การที่จะติดตามสอดส่องและดูแลการเลือกตั้งให้ได้ผล องค์กรกลางต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนโดยทั่วไปกับสื่อมวลชน ทั้งนี้เพราะองค์กรกลางเป็นองค์กรอาสาสมัครที่มีหน้าที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว มิได้มีเจ้าหน้าที่ประจำ มิได้มีสายงานที่แน่นอน สมบูรณ์เสมือนอย่างองค์กรถาวรอื่นที่มีระเบียบการบังคับบัญชาเป็นขั้นคออน

5. ปัญหาเรื่องการประสานงาน โดยเฉพาะการประสานงานกับองค์กรราชการ ยังไม่คล่องตัวเท่าที่ควร แม้ว่าองค์กรกลางจะได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาลอย่างเต็มที่ในการดำเนินการ โดยขอให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านกำลังคน วัสดุ ครุภัณฑ์ และข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินการ แต่ในขั้นของการปฏิบัติงานยังมีความรู้สึกได้ว่า ยังมีความไม่คล่องตัวเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับส่วนราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดวิธีการในการทำงานสังเกตการณ์เลือกตั้งอยู่แล้ว ซึ่งให้เห็นถึงจุดอ่อนของการประสานงานกับส่วนราชการ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดกิจกรรมของฝ่ายสังเกตการณ์เป็นอย่างมาก โดยต้องปรับกระบวนการทำงานต่าง ๆ หลายครั้งหลายครว ก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัดค่อนข้างมาก

6. กระทรวงมหาดไทยไม่ได้ให้ความร่วมมือด้วย และนอกจากไม่ร่วมมือด้วยแล้ว ยังมีการกีดกันในเชิงปฏิบัติงานขององค์กรกลางอีกด้วยเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ กระทรวงมหาดไทยถือว่าหน้าที่ในการจัดการและควบคุมการเลือกตั้งเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงมหาดไทย เมื่อจะมีองค์กรกลางซ้อนเข้ามาปฏิบัติการ ซึ่งดูประหนึ่งจะเหนือกว่า ดีกว่า กระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยจึงกีดกันด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

7. การดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งตามท้องถิ่นที่ห่างไกลตัวเมืองออกไปมาก ๆ

8. องค์กรกลางไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบการใช้เงินหาเสียงของพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น กรณีที่นักการเมืองโอนเงินจากบัญชีเงินฝากในช่วงใกล้เลือกตั้ง เป็นต้น

จากปัญหาด้านไม่มีกฎหมายรองรับ ไม่มีอำนาจเต็มที่ ความเป็นกลางขององค์กรกลาง และการเป็นองค์กรที่ไม่ถาวร ฯลฯ ทำให้องค์กรกลางมีบทบาทที่จำกัด ปัญหาสำคัญขององค์กรกลางจึงอยู่ที่ความมั่นคงถาวรและความเป็นอิสระอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งทาง

ด้านกฎหมายและปฏิบัติการนั่นเอง ซึ่งส่งผลให้องค์กรกลางในปัจจุบันเป็นเพียงเสือกระดาษ ในสายตาของนักการเมือง²¹ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการเลือกตั้งมากนัก

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาผลกระทบขององค์กรกลางต่อการเลือกตั้ง พบว่า องค์กรกลาง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งของไทยได้ องค์กรกลางเพียงแต่ทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นไปด้วยความลำบากยิ่งขึ้นเท่านั้น²²

3. แนวทางสู่การแก้ไขปัญหาด้านการจัดการเลือกตั้งของไทย

หลังเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 ผ่านไป เกิดการตื่นตัวทางการเมือง กลุ่มแกนนำ องค์กรประชาธิปไตยส่วนหนึ่งได้เล็งเห็นว่า เพื่อให้ได้มาซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่ดีกว่าเดิม จำต้องมีการทบทวนโครงสร้างระบบการปกครองเสียใหม่ นำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ รัฐสภาปฏิรูปการเมืองทั้งระบบ โดยจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่โดยเร็วที่สุด

รัฐบาลสมัยนั้นได้ตอบสนอง โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย" หรือ คพป. มี ศ.นพ.ประเวศ วะสี เป็นประธาน ทำหน้าที่ศึกษาแนวทางในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต่อไป ซึ่ง คพป. ก็ดำเนินการจนแล้วเสร็จนำเสนอเป็นรายงานต่อรัฐสภา และแจ้งแก่ประชาชนทั่วไป เมื่อ เดือนเมษายน 2538 ต่อมาภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป ในปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลใหม่ ภายใต้การนำของ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 มีใจความว่า "จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา 211 ทั้งนี้โดยคำนึงถึงข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย" หลังจากนั้น ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการปฏิรูปการเมือง" (คปก.) มี นายชุมพล ศิลปอาชา เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและได้นำเสนอแนวทางต่อ รัฐบาลจนลุล่วงแล้ว คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้นำเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ .....) พุทธศักราช ..... ต่อรัฐบาลในที่สุด

²¹ "องค์กรกลางการเลือกตั้ง เสือกระดาษจำเป็น." วัฏจักร . 12 ตุลาคม 2539, หน้า 3.

²² นิพนธ์ พัวพงศกร. การประเมินผลกระทบขององค์กรกลาง. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กันยายน 2535, หน้า 57.

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญที่ได้แก้ไขปรับปรุง และที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาลงมติเห็นชอบ เป็นที่มาของสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา เพื่อที่จะแก้ปัญหาหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเริ่มที่การปฏิรูปการเมืองก่อน

จากความร่วมมือร่วมใจด้วยกันหลาย ๆ ฝ่าย ในที่สุดประเทศไทยก็ได้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ออกมา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน เพราะประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการจัดทำอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ชาติไทย

เนื่องจากการเลือกตั้งถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการเมือง หากผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใส สะอาด บริสุทธิ์ ยุติธรรมแล้ว จะทำให้ได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นคนดี มีความสามารถ เข้ามาสู่ระบบการเมืองได้ ขณะเดียวกันก็กำจัดผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ซื้อสิทธิ ซื้อเสียงเข้ามาข่มขู่ต้องถอนทุน ทูจจริต คอรัปชั่น โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประเทศชาติ ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจึงได้กำหนดให้มีการจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่เปลี่ยนแปลงไป หรือเกิดขึ้นใหม่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ดร.สนั่น อินทรประเสริฐ อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดนครนายก สมาชิกรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน 16 มีนาคม 2542 พอสรุปได้โดยสังเขปเฉพาะส่วนสำคัญดังนี้

1.กำหนดให้มีคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.)²³ ขึ้นมาทำหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แทนกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถจัดการเลือกตั้งได้โดยอิสระ ไม่ขึ้นต่อรัฐมนตรีที่เป็นนักการเมือง²⁴ และเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง โดยให้อำนาจหน้าที่ในการวางระเบียบ และทางการบริหาร ตลอดจนวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เกิดขึ้น ซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 4 ต่อไป

²³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 144.

²⁴ นรนิติ เศรษฐบุตร . “นัยของร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 : ประชาธิปไตยแบบประชาชนกำกับ” วารสารธรรมศาสตร์ ปี 23 ฉบับที่ 1 (มกราคม –เมษายน 2540), หน้า 45.

2. กำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน²⁵ เพราะเชื่อว่าเมื่อได้ กำหนดดังนี้แล้วย่อมทำให้ประชาชนจำนวนมากไปใช้สิทธิ ทำให้การซื้อเสียงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากยิ่งขึ้น เพราะฐานของผู้ใช้สิทธิมีจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอีกด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญให้สิทธิรวมไปถึงคนที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง และอยู่ต่างประเทศใช้สิทธิได้อีกด้วย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

3. เปลี่ยนระบบการเลือกตั้งจากแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ มาเป็นแบบ เขตละหนึ่งคน (Single member constituency)²⁶ โดยถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน คือ 1 เสียง ในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของตน เข้าไปทำหน้าที่แทนตนและเป็นการยากลำบากในการซื้อสิทธิขายเสียง เนื่องจากประชาชนมีสิทธิเพียงเสียงเดียว การแบ่งเขตแบบนี้ออกเป็น 400 เขตทั่วประเทศ

4. ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรค (party list)²⁷ คือเป็นการเลือกตั้งในระบบผสม ทั้งแบบแบ่งเขตและสัดส่วน มีข้อดีที่สำคัญเป็นระบบที่นำไปสู่การลดจำนวนพรรคใหญ่ให้เหลือเพียง 2-3 พรรค²⁸ แต่มีข้อเสียที่สำคัญคือ ผู้แทนราษฎรในสภาอาจไม่ใช้ภาพสะท้อนความคิดที่หลากหลายของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ

ระบบบัญชีรายชื่อพรรคนี้ ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้คนดีเข้าสู่ระบบการเมืองโดยผ่านทางบัญชี ซึ่งพรรคจะต้องคัดสรรบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถมาเสนอต่อประชาชน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อคะแนนเสียงสนับสนุนพรรค และถือเป็นการสะท้อนภาพรวมของความต้องการของประชาชนทั่วประเทศเพราะคะแนนทุกคะแนนของประชาชนไม่สูญเปล่าเหมือนเช่นเคย

ข้อดีของการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรค²⁹

²⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 68.

²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 102.

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 99.

²⁸ “ปาร์ตี้ลิสต์ ทำ 4 พรรคเล็กสูญพันธุ์.” ผู้จัดการรายวัน . 11 กันยายน 2541, หน้า 1-2.

²⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. “ภาพรวมของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่”รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2541, หน้า 65.

1. ทุกคนมีความสำคัญ เพราะนำมารวมกันหมดเพื่อจัดสรรจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. เขตเลือกตั้งคือ เขตประเทศมีขนาดใหญ่ทำให้ชื่อเสียงยาก

3. ประชาชนเลือกพรรค ช่วยให้ระบบพรรคเข้มแข็ง

4. นักการเมืองที่ดีแต่ไม่เกาะติดพื้นที่มีโอกาสได้รับเลือก

5. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวิสัยทัศน์กว้างขึ้นเพราะมาจากผู้เลือกตั้งทั่วประเทศ

6. นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอาจมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารประเทศมากขึ้น

5. กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับมาจากแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องขาดจากสมาชิกภาพ เมื่อไปเป็นรัฐมนตรี³⁰ และจะต้องเลือกตั้งซ่อมให้เขานั้น แต่ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแบบบัญชีรายชื่อไปเป็นรัฐมนตรี ก็ให้เลื่อนคนถัดไปจากบัญชีรายชื่อมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน โดยไม่ต้องมีการเลือกตั้งใหม่

6. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยกำหนดจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรือเทียบเท่า³¹ เพื่อให้ได้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารประเทศแทนประชาชนทั่วประเทศ

นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีบทกำหนดที่เป็นแนวทางพัฒนาระบบการเมืองการปกครองของไทยให้มีขึ้นอีกหลายประการ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นมาตรการที่เชื่อว่าจะพัฒนาระบบการเมือง การปกครองของไทยให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม บทกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้นำมาใช้จริงในทางปฏิบัติ ซึ่งก็คงจะต้องรอวันที่มีพระราชกฤษฎีกายุบสภา และมีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่เมื่อใด ก็น่าเชื่อว่าระบบการเมืองการปกครองของไทยจะดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

³⁰รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 110.

³¹รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 107.

บทที่ 3

องค์กรการจัดการเลือกตั้งของต่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยผ่านทางผู้แทนราษฎร ไม่ว่าจะเป็นในทวีปยุโรป อเมริกา หรือเอเชีย หลายๆ ประเทศ เช่น อังกฤษ เยอรมนี สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อินเดีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่มีองค์กรหรือหน่วยงานอิสระทำหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแลจัดการเลือกตั้งโดยจำเพาะด้วยกันทั้งสิ้น แม้ว่าจะไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แต่ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันในภาพรวม กล่าวคือ มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระ มีความมั่นคงถาวร มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เฉพาะองค์กรการจัดการเลือกตั้งของ อินเดีย ฟิลิปปินส์ และเยอรมนี ซึ่งมีรูปแบบการปกครอง ระบบการเลือกตั้ง ตลอดจนสภาพปัญหา สภาพการณ์ต่างๆ คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดียได้รับเอกราชมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา ระบบการเลือกตั้งได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน มาจากเขตการเลือกตั้ง (The-First-Past-The-Post-System)¹

ประเทศอินเดีย เป็นประเทศหนึ่งที่บัญญัติเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ² โดยเริ่มตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1952 (พ.ศ. 2495) มีชื่อว่า "คณะกรรมการการเลือกตั้ง" (Election Commission) รูปแบบคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดีย มีความเหมาะสมเป็นต้นแบบคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย

¹ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 63.

² The Constitution of India. Loksabha Secretariat. New Delhi-110001 India, 1995.

คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียเป็นองค์กรอิสระเป็นกลางและมีอำนาจถึงตุลาการตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 โดยมีนโยบายที่จะปกครองและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้คำปรึกษาดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาแห่งมลรัฐ ประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความเป็นกลางทางการเมือง และบริสุทธิ์ยุติธรรม³

1. องค์ประกอบ

คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียเป็นหน่วยงานอิสระประกอบด้วยประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน และกรรมการการเลือกตั้ง 2 คน⁴ ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกัน ซึ่งประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งโดยคำปรึกษาจากนายกรัฐมนตรี

2. ที่มา

2.1 ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 324

2.2 ประธานาธิบดีแต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของรัฐสภา คล้ายกับการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงสุด

3. วาระการดำรงตำแหน่ง

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี และกำหนดอายุไว้จะอยู่เกิน 65 ปีไม่ได้

4. หลักประกันในการดำรงตำแหน่ง

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง จะดำรงตำแหน่งตามวาระของตนเป็นการถาวร จะไม่ถูกโยกย้ายออกจากตำแหน่ง ยกเว้นจะมีเหตุผลเช่นเดียวกับการโยกย้ายประธานศาลฎีกา กล่าวคือ ประธานาธิบดีจะปลดประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาทั้งหมด

5. ลักษณะหน่วยงาน

5.1 เป็นหน่วยงานอิสระ

5.2 เป็นหน่วยงานถาวร

³ประณต นันทิยะกุล. กรรมการเลือกตั้งกับการจัดการเลือกตั้งในอินเดีย. เอกสารประกอบการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง. มปส. มปป.

⁴เดิมมี 1 ท่าน จนถึงปี 1995 จึงมีเพิ่มอีก 2 ท่าน ตามคำพิพากษาของศาลสูง.

6. คุณสมบัติ

6.1 อายุไม่เกิน 65 ปี

6.2 ทำธุรกิจใด ๆ มิได้

7. เงินเดือน

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง จะได้รับเงินเดือนเท่ากับประธานศาลฎีกา และกรรมการการเลือกตั้งจะได้รับเงินเดือนเท่ากับผู้พิพากษาศาลฎีกา

8. อำนาจหน้าที่

กล่าวได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งที่มีเขตการเลือกตั้งจำนวนมหาศาลได้อย่างเรียบร้อย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีอำนาจหน้าที่เพียงพอกับการจัดการดูแลการเลือกตั้งได้ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียมีดังต่อไปนี้คือ

8.1 กำหนดวัน เวลา การเลือกตั้ง (ซึ่งการเลือกตั้งอาจกระทำกันหลายวัน) เสนอประธานาธิบดี เพื่อที่ประธานาธิบดีจะเป็นผู้ประกาศในรัฐกิจจานุเบกษาให้มีการเลือกตั้งตามวันและเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอ

8.2 จัดทะเบียนรับรองพรรคการเมือง และกำหนดสัญลักษณ์ของพรรคการเมือง

8.3 ให้คำปรึกษาแก่ประธานาธิบดี สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ขาดคุณสมบัติหลักจากการเลือกตั้ง

8.4 เตรียมการและตรวจสอบทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ทุก ๆ ครั้งที่มีการเลือกตั้งและทุก ๆ วันที่ 1 มกราคมของทุกปี) โดยพนักงานทะเบียนเลือกตั้งจะเป็นผู้เตรียมและแก้ไขทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้ง เริ่มจากพนักงานทะเบียนเลือกตั้งเตรียมทะเบียนเลือกตั้งฉบับร่างในเขตเลือกตั้งของตน แล้วส่งจดหมายไปยังเจ้าบ้านเพื่อแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทุกคนที่ได้รับจดหมายจะต้องส่งจดหมายร้องขอกลับคืน นอกจากนี้เจ้าพนักงานทะเบียนอาจไปหาข้อมูลด้วยตนเองตามบ้านก่อนที่จะใส่ชื่อในทะเบียนฉบับร่างก็ได้ จากนั้นพนักงานทะเบียนจึงจะติดประกาศทะเบียนเลือกตั้งให้ประชาชนทราบ

โอมร รักษาสัตย์. "ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. "เซชัน" แห่งอินเดีย ดิที่สุคในโลก". เติลนิวิส. 8 ธันวาคม 2540, หน้า 3.

ฉบับร่างนำไปติดในที่สาธารณะเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบ การคัดค้านรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องทำภายใน 30 วัน นับจากวันติดประกาศฉบับร่าง การเตรียมและตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนี้ ผู้อำนวยการเลือกตั้งระดับอำเภอ และผู้อำนวยการการเลือกตั้งระดับมลรัฐจะเป็นผู้ตรวจสอบควบคุมตามลำดับขั้นอีกครั้งหนึ่ง

8.5 กำหนดที่ตั้งและจำนวนหน่วยเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ภายหลังจากคณะกรรมการแบ่งเขตการเลือกตั้ง (Delimitation Commission) แบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะกำหนดที่ตั้งและจำนวนหน่วยเลือกตั้งบริเวณที่ลงคะแนน เตรียมหีบเลือกตั้ง เตรียมสำเนาทะเบียนบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เครื่องมือประทับตราสัญลักษณ์ลงบัตร บัตรเลือกตั้ง และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ

8.6 หน้าที่ได้รับสมัครรับเลือกตั้ง หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเวลาของการรับสมัครแล้ว ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะปิดประกาศขอวิธีการ และสถานที่สมัครต่อสาธารณะ ผู้สมัครจะต้องส่งใบสมัครให้ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง ซึ่งจะทำการตรวจสอบใบสมัครและมีอำนาจไม่รับใบสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ หากตรวจสอบแล้วพบว่ามีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน และไม่ถูกต้อง หรือไม่กระทำตามวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย โดยผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะต้องเขียนเหตุผลประกอบการปฏิเสธการไม่รับสมัครไว้ด้วย และในกรณีที่ผู้สมัครเห็นว่าไม่ควรรับใบสมัครที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล สามารถร้องขอต่อศาลให้พิจารณาผลการตรวจสอบใหม่ได้

8.7 หน้าที่ควบคุมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ผู้ทำหน้าที่ควบคุมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมก็คือ ประธานหน่วยเลือกตั้งและกรรมการหน่วยเลือกตั้ง

นอกจากนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งอาจตั้งตัวแทนการเลือกตั้ง (โดยส่งรายชื่อแจ้งให้ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งทราบก่อน) เข้าไปดูแลการลงคะแนนด้วยก็ได้

8.8 หน้าที่น่าับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนน

ผู้ทำหน้าที่นับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนน ก็คือ ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้ง 1 สัปดาห์ ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรไปยังผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อทราบ

ผู้มีสิทธิจะอยู่ในขณะที่นับคะแนนได้แก่ ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับการเลือกตั้งนั้น จะต้องอนุญาตให้ตัวแทนนับคะแนนมีโอกาสแสดงเหตุผลในการตรวจสอบบัตรเลือกตั้งก่อน

หลังจากนับคะแนนเสร็จสิ้น ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งและรายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเลือกตั้งในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

8.9 อำนาจยกเลิกการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า การลงคะแนนมีการทุจริตหรือโกง การเลือกตั้งสามารถสั่งยกเลิกการลงคะแนน และสั่งให้มีการลงคะแนนใหม่ได้

8.10 อำนาจตัดสินคดีต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งเป็นอำนาจในเชิงกึ่งตุลาการ (quasi-judicial power)

อำนาจข้อนี้ นับได้ว่าเป็นอำนาจที่ยิ่งใหญ่และมีความสำคัญมาก⁶ ทำให้คณะกรรมการเลือกตั้งอินเดียมีอำนาจสูงสุดในการเลือกตั้ง รัฐธรรมนูญของอินเดีย มาตรา 324 (1) บัญญัติไว้ว่า "หน้าที่อำนาจโดยตรงในการควบคุมการเตรียมทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งไปสู่รัฐสภาและสภาแห่งมลรัฐ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดีถูกมอบอำนาจไว้ที่คณะกรรมการเลือกตั้ง" ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าวทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจอย่างกว้างขวาง รวมทั้งอำนาจตัดสินคดีความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การตัดสินของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลสูง แต่ศาลสูงจะไต่สวนหรือตัดสินคดีเกี่ยวกับการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็ต่อเมื่อผู้ได้รับความเสียหายจากการตัดสินของคณะกรรมการการเลือกตั้งมาร้องเรียนต่อศาลสูง

9. การพ้นจากตำแหน่ง

สามารถถอดถอนจากสาเหตุเพราะไร้ความสามารถ หรือประพฤติเสื่อมเสีย โดยประธานาธิบดีเสนอต่อรัฐสภาให้ถอดถอนโดยสภาต้องลงมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 จึงจะถอดถอนได้

⁶ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 66.

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นศูนย์กลางการบริหาร การดำเนินการตามภารกิจนโยบายการตัดสินใจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน กรรมการการเลือกตั้ง 2 คนซึ่งมีอำนาจและฐานะเท่าเทียมกันคล้ายผู้พิพากษาศาลฎีกา (ศาลสูงสุด) ของอินเดีย เป็นผู้บังคับบัญชา

การดำเนินการจัดการเลือกตั้ง และกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการเลือกตั้ง ประธานกรรมการการเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้งจะร่วมกันตัดสินใจ โดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการประชุมร่วมกันเป็นประจำ เพื่อพิจารณาปัญหาสำคัญ ๆ และกำหนดเป็นนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติต่อไป โดยประธานกรรมการการเลือกตั้งจะทำหน้าที่เป็นประธานการประชุม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งมีผู้ช่วย 2 คนคือ รองกรรมการการเลือกตั้ง เป็นข้าราชการประจำของอินเดีย หากเทียบกับประเทศไทยจะเทียบได้กับเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือเลขาธิการวุฒิสภา ซึ่งเป็นข้าราชการตำแหน่งสูงสุดของสายข้าราชการประจำ รองกรรมการการเลือกตั้ง จะมีผู้ช่วยตามสายงานดังต่อไปนี้ คือ ผู้อำนวยการ 1 คน นักกฎหมาย 1 คน และเลขาธิการ 5 คนหรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ 13 คน

สำหรับสายบังคับบัญชาระดับต่ำสุดคือ ระดับฝ่ายหรือแผนก จะมีเสมียนธุรการจำนวน 5-8 คน ในปัจจุบันในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมี 30 ฝ่าย หรือแผนก และจะมีเจ้าหน้าที่ประมาณ 350 คน⁷

1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งระดับมลรัฐ

ในแต่ละมลรัฐและเขตการปกครอง จะมีผู้อำนวยการเลือกตั้ง (Chief Electoral Officer) โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะปรึกษากับรัฐบาลของแต่ละมลรัฐ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงคนใดคนหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องทำงานธุรการควบคู่ไปกับการดูแลการเลือกตั้งเพื่อควบคุมผู้อำนวยการระดับอำเภอ

⁷ กระทบ ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

ในระดับอำเภอซึ่งเป็นระดับรองลงมาจากระดับมลรัฐ จะมีผู้อำนวยการเลือกตั้งในระดับอำเภอ (District Election Officer) เพื่อให้คำปรึกษา ควบคุมดูแลดำเนินการเลือกตั้งในระดับอำเภอ และประสานการเลือกตั้งในระดับอำเภอ

ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง

ในแต่ละเขตการเลือกตั้ง จะมีผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง (Returning Officer) ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ในเขตที่ได้รับมอบหมายปกติจะแต่งตั้งมาจากข้าราชการ District magistrate/Deputy commissioner/District Collector/District Officer ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง สำหรับสมาชิกสภา

ส่วนข้าราชการระดับรองลงมา Sub - divisional Officer / Sub - divisional Magistrate / Revenue Divisional Officer ให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งมลรัฐ

ผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้งจะมีผู้ช่วย 1-3 คน หรืออาจจะมากกว่านั้น โดยได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหน้าที่ในการกำหนดที่ตั้ง และจำนวนหน่วยเลือกตั้ง นอกจากนี้ผู้อำนวยการเขตเลือกตั้งยังมีอำนาจถึงตุลาการสามารถตัดสินใจให้มีการตรวจนับคะแนนเลือกตั้งใหม่ได้

นายทะเบียนเลือกตั้ง

เป็นเจ้าหน้าที่เตรียมการเลือกตั้งสำหรับแต่ละเขตการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะปรึกษากับรัฐบาลของมลรัฐ เพื่อแต่งตั้งนายทะเบียนเลือกตั้ง และอาจแต่งตั้งผู้ช่วยนายทะเบียนเลือกตั้งมาช่วยตรวจสอบบัญชีทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำบัตรเลือกตั้ง โดยปกติจะแต่งตั้งจากข้าราชการระดับหัวหน้าหน่วยงานของแต่ละอำเภอคนหนึ่ง ขึ้นมาเป็นนายทะเบียนเลือกตั้ง สำหรับเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งมลรัฐ

นายทะเบียนเลือกตั้งจะมีผู้ช่วยประมาณ 1-3 คน ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ทั้งนายทะเบียนเลือกตั้งและผู้ช่วยนายทะเบียนเลือกตั้งจะไม่ได้รับเงินพิเศษใด ๆ สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่นอกจากเบี้ยเลี้ยงระหว่างที่มีการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ต้องรับใช้ชาติ

1
2
3
4
5

U
P
U

เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งที่ 11 ปี พ.ศ. 2539 มีหน่วยเลือกตั้ง 825,000 หน่วย การเลือกตั้งแต่ละหน่วยต้องใช้เจ้าหน้าที่หน่วยละไม่น้อยกว่า 5 คน ในจำนวนนั้น 1 คนเป็นประธานหน่วยเลือกตั้ง (Presiding Officer) กรรมการหน่วยจำนวน 3 คน และอีก 1 คน เป็นเจ้าหน้าที่ยกหีบบัตร ทั้ง 5 คนโดยปกติจะแต่งตั้งมาจากข้าราชการ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลหน่วยเลือกตั้งมักจะเป็นผู้มีความสามารถในการปฏิบัติราชการมีความรู้ความสามารถในเรื่องกฎหมายเลือกตั้ง หรือผู้ที่มีชื่อเสียงในด้านความซื่อสัตย์สุจริต

การกำหนดเขตเลือกตั้ง

คณะกรรมการกำหนดเขตการเลือกตั้ง เป็นผู้กำหนดเขตการเลือกตั้งของสมาชิกรัฐสภาและสมาชิกสภาแห่งมลรัฐ ตามรัฐธรรมนูญของอินเดีย มาตรา 81 กำหนดให้มีการกระจายจำนวนที่นั่ง

1. จำนวนสมาชิกของแต่ละรัฐ ให้เป็นไปตามอัตราส่วนของพลเมืองกับที่นั่งของสมาชิกให้สอดคล้องกันในทุกรัฐ
2. จำนวนเขตแต่ละรัฐ ให้เป็นไปตามอัตราส่วนของพลเมืองกับที่นั่งของสมาชิกให้สอดคล้องกันในทุกรัฐ

ต่อมา ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการกำหนดเขตการเลือกตั้ง พ.ศ. 2515 ได้กำหนดการแบ่งเขตการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นดังนี้

1. ทุกเขตการเลือกตั้งจะต้องคำนึงถึงเหตุผลทางภูมิศาสตร์ ขนาดของพื้นที่ จำนวนประชากร เขตการปกครอง ความสะดวกในการคมนาคม และความสะดวกของประชาชน
2. เขตการเลือกตั้งของมลรัฐแต่ละเขตจะต้องอยู่ในเขตการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาเขตเดียวกันทั้งหมด
3. เขตการเลือกตั้งที่สงวนไว้สำหรับวรรณะ จะต้องกระจายไปทุกรัฐเท่าที่จะสามารถกระทำได้
4. เขตเลือกตั้งที่กำหนดไว้สำหรับเผ่าพันธุ์ จะต้องคำนึงถึงที่ตั้งในพื้นที่ซึ่งมีอัตราส่วนของประชากรกลุ่มนี้ให้มากที่สุด

ผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้สังเกตการณ์เลือกตั้ง และผู้สังเกตการณ์เกี่ยวกับการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

ตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2494 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2539 มาตรา 20 B กำหนดให้ผู้สังเกตการณ์มีอำนาจและทำหน้าที่เป็นหู เป็นตา แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งในเขตการเลือกตั้ง

ถ้ามีผู้สมัคร หรือผู้แทนร้องเรียนปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการเลือกตั้ง ผู้สังเกตการณ์อาจรายงานไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือดำเนินการบางอย่างเท่าที่จำเป็น หรืออาจเสนอต่อผู้อำนวยการเขตการเลือกตั้ง เพื่อยุติการนับคะแนนก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง และรายงานข้อเท็จจริงไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ยังมีชุดตรวจการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของรัฐบาลกลาง จำนวน 1,500 คน⁸ ไปสังเกตการณ์เลือกตั้งทั้งในหน่วยเลือกตั้งและการนับคะแนนทั่วประเทศอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความอิสระและยุติธรรม

1.3 การร้องเรียนและการฟ้องร้องการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจรับคำร้องเรียนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หากมีการทุจริตเกิดขึ้น และมีอำนาจแต่งตั้งคณะตุลาการการเลือกตั้ง (Election Tribunals) ซึ่ง "การดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 100-180 วัน มิฉะนั้นจะถือว่าการเลือกตั้งเป็นโมฆะให้เลือกตั้งใหม่ เพราะฝ่ายถูกกล่าวหา มักจะถ่วงเวลา"

กรณีที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คู่กรณีอาจฟ้องร้องไปที่ศาลสูงภายใน 45 วันนับตั้งแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง และหลังจากที่ศาลสูงตัดสินคดีแล้วสามารถอุทธรณ์คดีไปยังศาลสูงสุดเพื่อพิจารณาคัดสินใหม่อีกได้

1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งในอินเดีย

จะเห็นได้ว่าการเลือกที่มีรูปแบบการจัดองค์กร และบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การเลือกในอินเดีย

⁸อมร รักษาสัตย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

จะไม่มีข้อบกพร่องเลย ตรงกันข้ามการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในอินเดียโดยเฉพาะในระดับชาติ ยังมีข้อบกพร่องที่จะต้องแก้ไขอีกมาก ซึ่งอดีตประธานเซชันเอง ได้รายงานในหนังสือชื่อ Intimate Story ว่า มีข้อบกพร่องถึง 150 ประการ และได้ระบุข้อบกพร่อง ที่สำคัญไว้ 7 ประการ⁹ เช่น

1. บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ดีพอ ไม่สมบูรณ์ และครบถ้วน
2. หน่วยเลือกตั้งไม่สะดวกแก่ผู้มาลงคะแนน
3. มีการขู่ขู่ขู่คุกคาม ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ทบตี ทำร้ายร่างกายลูกเมีย ขวางระเบิด เอายาพิษใส่บ่อน้ำ หรือขู่บังคับทางอ้อม เช่น ไม่ยอมให้เช่านา ไม่ซื้อผลิตภัณฑ์ไปขายให้ หรือไปรบกวนเวลาหาเสียง
4. การทุจริตมีหลายรูปแบบ เช่น ใช้เงินซื้อเสียงขายเสียงโดยตรงซึ่งมีไม่มากนัก ใช้วิธีแจกของตั้งแต่ขนมหวานไปถึงหมุดทองฝังจุมูก แต่ที่นิยมกันมากคือ เอาเหล้าให้พ่อเอาผ้าให้แม่ เอาขนมให้ลูก ส่วนการครอบงำเจ้าหน้าที่ก็มีทั้งวิธีคุกคามหรือล่อด้วยวิธีอามิสสินจ้าง
5. หาเสียงแบบใส่ร้ายป้ายสีของผู้สมัครก็มักจะอ้างเรื่องชาติชั้น วรรณะ ศาสนา นิกายและภาษา ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ทำกันแพร่หลาย
6. การใช้เงินเกินกำหนดทั้งที่ผู้สมัครมีสิทธิใช้ได้ไม่เกิน 1.5 แสนรูปี (1 รูปี = 1.60 บาท) แต่ก็มีคนจ่ายถึง 80 ล้านรูปี เนื่องจากเงินใช้จ่ายของผู้สมัครจะไม่รวมกับค่าใช้จ่ายของพรรค และพรรคพวกที่สนับสนุน แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะคัดค้าน แต่ก็ไม่สำเร็จ จึงทำให้การกำหนดค่าใช้จ่ายของผู้สมัครไม่มีผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้สมัครแต่ละคนจะบอกให้พรรคพวกใช้จ่ายแทน แม้จะเป็นเงินของผู้สมัครเองก็ตาม
7. คณะกรรมการมีงบประมาณและอำนาจไม่พอเพียงที่จะทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างเต็มที่ ซึ่งสภาไม่ยอมเพิ่มงบประมาณหรือแก้กฎหมายให้ตามที่คณะกรรมการต้องการ

⁹ กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งในประเทศไทย : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของอินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย. โครงการวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 28-30.

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงพยายามแก้ไขข้อบกพร่อง¹⁰ ดังนี้

1. ในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น จะต้องปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แต่งตั้งนายทะเบียนประจำเขตเลือกตั้ง (Elector Registration Officer) ขึ้นมาทำหน้าที่ ส่วนในเวลาที่ไม่มีการเลือกตั้ง ก็ทำหน้าที่จดทะเบียนผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง และจัดทำบัตรประจำตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปพร้อม ๆ กัน แต่ก็ไม่สมบูรณ์ เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งของอินเดียมีเกือบ 600 ล้านคน และย้ายถิ่นที่อยู่บ่อย อินเดียจึงยอมให้ผู้มีชื่อในทะเบียนบ้าน แม้ไม่ได้จดทะเบียนหรือทำบัตรประจำตัวก็มีสิทธิเลือกตั้งได้ หากมีผู้มายืนยันว่าบุคคลผู้นั้นคือบุคคลที่อยู่ในเขตการเลือกตั้งนั้น
2. ในกรณีที่หน่วยเลือกตั้งไม่สะดวกแก่ผู้มาลงคะแนนนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้พยายามแก้ไขโดยมิให้หน่วยเลือกตั้ง ตั้งอยู่ห่างไกลที่พักของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยปกติหน่วยเลือกตั้งจะอยู่ห่างจากที่พักไม่เกิน 2 กิโลเมตร
3. ส่วนการขู่เชิญคุกคามนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ใช้ตำรวจของรัฐบาล กลางเข้าไปรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน เพราะมีประสิทธิภาพมากกว่าตำรวจของท้องถิ่นซึ่งมักมีความสนิทสนมกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และบางครั้งเอนเอียงเข้าข้างผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคน
4. การส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาจากราชการส่วนกลางเพื่อเป็นชุดตรวจการเลือกตั้ง จำนวนประมาณ 1,500 คน ชุดละ 3 คน ไปตรวจการเลือกตั้งทั่วประเทศก็มีส่วนช่วยให้การเลือกตั้งมีความเป็นอิสระเสรีบริสุทธิ์และยุติธรรมมากขึ้น
5. ข้าราชการที่ยืมตัวมาช่วยการเลือกตั้ง จะไม่ใช่ข้าราชการจากหน่วยเดียวกัน แต่จะคละกันระหว่างฝ่ายสรรพากร ฝ่ายศึกษา นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เพราะถ้ามาจากหน่วยเดียวกัน ก็เกรงว่าจะร่วมกันทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ ดังนั้นข้าราชการที่ยืมตัวมาช่วยงานจะต้องเป็นกลางทางการเมือง มีความซื่อสัตย์ สุจริต และกล้าหาญ จึงจะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
6. นาย ที.เอ็น.เซซัน กล่าวว่าในการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร เมื่อปี 2534 มีการ

---

¹⁰Election Commission of India. **Agenda and Notes**. Meeting with Recognized National and States Political Parties. New Delhi, 12. April 1997.

ทุจริตการเลือกตั้ง เขาจึงตัดสินใจประกาศให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ถึง 5 เขตเลือกตั้ง ซึ่งเขตเลือกตั้งหนึ่งเป็นเขตของอดีตนายกรัฐมนตรีรวมอยู่ด้วย จนส่งผลให้การเลือกตั้งในปี 2539 ไม่มีเขตเลือกตั้งใดเลยที่ถูกประกาศให้เป็นโมฆะ แสดงว่าถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอาจริงเอาจังและกล้าที่จะตัดสินใจ ให้การเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ ก็อาจทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่กล้าทุจริตการเลือกตั้งอีกในครั้งต่อไป

7. ปัญหาเรื่องการเงิน ซึ่งสภามักจะไม่อนุมัติให้เพิ่มจำนวนที่ขอไป โดยปกติของการงบประมาณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกฎหมายและยุติธรรม จะเป็นผู้ดูแล และเป็นผู้ชี้แจงงบประมาณในส่วนนี้ หากจะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการด้วยความอิสระอย่างแท้จริง ควรจะต้องตั้งงบประมาณเป็นแบบกองทุนพิเศษ ที่เรียกว่า Consolidated Fund โดยการบรรจุไว้ในงบประมาณและให้รัฐสภาเป็นผู้อนุมัติ

ส่วนการออกกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมาย ข้อยกเว้น ควรจะให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ขอระเบียบหรือข้อยกเว้นได้เองเพื่อความคล่องตัวในการดำเนินการเลือกตั้ง

นอกจากนั้นคณะกรรมการฯ ยังได้เรียกร้องให้รัฐสภา ออกกฎหมายยกฐานะสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นอิสระ เหมือนกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนหรือวุฒิสภา หรือศาลฎีกาคด้วย ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอิสระในการทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 เหตุที่ทำให้การเลือกตั้งของอินเดียสะอาดบริสุทธิ์ยุติธรรม¹¹

1. ศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีสูงมาก เพราะเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ แม้ประธานาธิบดีก็ไม่ออกคำสั่งมายังคณะกรรมการนี้ เช่น ประกาศขอให้คณะกรรมการจัดให้มีสมาชิกสภาชุดใหม่ให้ด้วย เมื่อเลือกตั้งเสร็จคณะกรรมการจะเสนอชื่อผู้ได้รับการเลือกตั้งให้ประธานาธิบดีทราบ ท่านก็จะประกาศวันประชุมครั้งแรกอันเป็นการเริ่มนับอายุสภา

ประธานคณะกรรมการมีเกียรติภูมิสูง ไม่มีหน้าที่ไปขอพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกฎหมาย และยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่จัดการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ เตรียมงบประมาณ

¹¹ อมร รักษาสัตย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

และตอบปัญหาในสภาทั้งไม่ยอมไปนั่งคอยพบนายกรัฐมนตรี ถ้าไม่ตรงตามเวลานัดหมาย ประธานกรรมการและกรรมการมีฐานะเท่าประธานสภาฎีกา และผู้พิพากษาของสภาฎีกา ซึ่งมี 23 คน

2. งบประมาณของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเฉพาะ ห้ามมิให้มีการอภิปราย ในสภาเช่นเดียวกับของสภาฎีกา (งบที่ใช้ในการเลือกตั้ง ตั้งไว้ที่กระทรวงยุติธรรมสำหรับการเลือกตั้งระดับชาติส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภามลรัฐเป็นงบของมลรัฐการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น ไม่ใช่หน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ แต่เป็นงานที่มลรัฐทำเอง)

3. ข้าราชการประจำอินเดียมีศักดิ์ศรีสูง ไม่เกรงกลัวนักการเมือง เมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่จากคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแล้วก็สามารถทำหน้าที่ได้เต็มที่ เช่น หน่วยตำรวจที่ขอมาช่วยราชการเคยเดือนนายกรัฐมนตรีที่ปราศรัยเกิน 22.00 น. เคยเตรียมจับรัฐมนตรีที่ปราศรัยเกินเวลา หลังจากเดือน 3 ครั้ง และกำลังจะเข้าไปจับกุม รมต. รัฐมนตรี ต้องยอมหยุด ส่วนข้าราชการกระทรวง ทบวง กรมอื่นก็ตั้งใจปฏิบัติงานแม้ไม่ได้รับค่าตอบแทนพิเศษใด ๆ

4. ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถ้าเป็นผู้กล้าหาญ ไม่กลัวอิทธิพลใด ๆ ก็สามารถปฏิบัติงานได้ดี นายกรัฐมนตรีเคยขอให้ไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการรัฐ หรือไปเป็นทูตก็ปฏิเสธได้ เพราะมีวาระดำรงตำแหน่ง 6 ปี ถ้าทำผิดรัฐสภาเท่านั้นที่จะพิจารณาปลดได้

5. คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่พอสมควรจะปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้าตั้งใจจะให้เต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น อำนาจประกาศวันเลือกตั้ง อำนาจขอตัวข้าราชการ และพนักงานของรัฐทุกประเภท (เคยประกาศเลื่อนการเลือกตั้งออกไป 4 เดือน เพราะรัฐบาลไม่ส่งตำรวจมาช่วยตามจำนวนที่ขอไป) มีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลที่ส่วนราชการตั้งมาช่วยงาน และขอคืนตัวได้ มีอำนาจรายงานเจ้าสังกัดให้ลงโทษข้าราชการที่มาช่วยราชการที่บกพร่องไม่เต็มใจปฏิบัติหน้าที่ มีหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของผู้สมัครโดยละเอียด มีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครและหัวหน้าผู้ช่วยหาเสียง ซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกัน มีอำนาจประกาศวิธีการหาเสียงให้สุจริต ยุติธรรม เช่น ห้ามขายสุรายาเมา 3 วัน ก่อนเลือกตั้ง ห้ามถืออาวุธ 3 วันก่อนเลือกตั้ง ห้ามปราศรัยหาเสียงเกิน 22.00 น. ห้ามปิดประกาศหรือใช้เครื่องขยายเสียงรบกวนผู้อื่นการขัดขืนจะมีโทษไม่ได้รับตำแหน่ง หรือยกเลิกการลงคะแนนบางหน่วย

6. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีชุดตรวจการ โดยส่งตัวข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ยืมตัวมา 1,500 คนเศษ แบ่งเป็นชุดละ 3 คนไปควบคุมดูแลการเลือกตั้ง 543 เขต เป็นเจ้าหน้าที่สายภาษีชุดละ 1 คน มีการถ่ายวิดีโอไว้โดยละเอียดทำให้สามารถดำเนินคดีได้รัดกุม

ตัวสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีเจ้าหน้าที่เพียง 350 คน มีตำแหน่งและผลประโยชน์เท่ากับข้าราชการพลเรือนทั่วไป ทำให้สามารถย้ายโอนสู่ตำแหน่งอื่นได้

1.6 สรุปคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดีย

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้ประเทศอินเดียมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา มีอุดมการณ์มุ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยวางรากฐานอยู่บนสิทธิความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพ มีการเลือกตั้งอย่างอิสระเสรีและยุติธรรม

คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดีย นับว่าดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพดีพอสมควร มีอำนาจพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น อำนาจประกาศวันเลือกตั้ง อำนาจขอยืมตัวข้าราชการ และพนักงานของรัฐทุกประเภท มีอำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลที่ส่วนราชการตั้งมาช่วยงาน มีอำนาจรายงานเจ้าสังกัด ให้ลงโทษข้าราชการที่บกพร่องไม่เต็มใจปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนมีอำนาจควบคุมตรวจสอบการใช้เงินของผู้สมัครโดยละเอียด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจตามกฎหมาย สามารถออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ได้เอง แต่ถ้าไม่ได้คนดี คนเก่ง คนกล้าหาญ กล้าตัดสินใจเข้าไปปฏิบัติงานแล้ว การดำเนินการจัดการเลือกตั้งคงจะทำให้ประสบผลสำเร็จอย่างจริงจังได้ยาก หากจะให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างอิสระ บริสุทธิ์ ยุติธรรม

ดังนั้นในระยะแรก ๆ ของการจัดการเลือกตั้ง จึงมีความจำเป็นต้องสรรหาคณะที่มีความรู้ความสามารถไม่เกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ เป็นผู้ที่ได้รับความยกย่องว่าเป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาของคนทั่วไปที่เรียกได้ว่าเป็นปูชนียบุคคลมาปฏิบัติงานในคณะกรรมการการเลือกตั้ง ก็จะทำให้การดำเนินการจัดการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและจะทำให้สามารถเลือกสรรคนดีมีคุณธรรมเข้าสู่ระบบการเมืองได้

2. คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศฟิลิปปินส์

1. ปีที่เริ่มใช้ ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500)
2. ชื่อ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Commission Elections) เรียกชื่อสั้น ๆ ว่า

COMELEC (คอมมิเลค)

3. จำนวน มีจำนวน 7 คน ทำหน้าที่เป็นประธาน 1 คน กรรมการ 6 คน
4. ที่มา

รัฐธรรมนูญ มาตรา 13 ประธานาธิบดีแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เกี่ยวกับการแต่งตั้งของรัฐสภาและรับรองโดยรัฐสภา

5. ระบบการปกครอง เป็น ระบบประธานาธิบดี
6. ระบบเลือกตั้ง ใช้ระบบเสียงข้างมากรอบเดียว (Majority System)
7. ลักษณะหน่วยงาน
  - 7.1 หน่วยงานอิสระ
  - 7.2 เป็นหน่วยงานถาวร
8. คุณสมบัติ
  - 8.1 มีอายุ 36 ปีขึ้นไป
  - 8.2 มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป
  - 8.3 ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา
  - 8.4 เป็นผู้אוט
  - 8.5 ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
  - 8.6 ไม่อยู่ในคณะรัฐมนตรี
  - 8.7 ไม่มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง
  - 8.8 ต้องเป็นสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภา (Philippine Bar) และปฏิบัติงานด้าน

กฎหมายมาเป็นเวลาอย่างน้อย 10 ปี

9. อำนาจหน้าที่

- 9.1 บังคับดูแลการใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดทุกระดับ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 9.2 ควบคุมการทำประชามติทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องยกเลิกมาตรการในการเลือกตั้งที่มีปัญหา
- 9.3 ตัดสินใจเพื่อบำเนนคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

9.4 กำหนดจำนวนและเขตการเลือกตั้ง ตรวจสอบ และจดทะเบียน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

9.5 แต่งตั้งคณะผู้ทำงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งข้าราชการทหารด้วย เพื่อจุดประสงค์ที่จะให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม

9.6 จดทะเบียนพรรคการเมือง และองค์กรประชาชนที่สังเกตการณ์เลือกตั้ง

9.7 ตรวจสอบคุณสมบัติ นโยบายและโครงการต่าง ๆ ของพรรคการเมือง องค์กรประชาชนที่สังเกตการณ์การเลือกตั้ง

9.8 เป็นผู้อนุญาตให้องค์กรประชาชนสังเกตการณ์การเลือกตั้ง

9.9 กำหนดการใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเสนอต่อรัฐสภา รวมทั้งกำหนดขนาดและสถานที่ติดโปสเตอร์

9.10 สังเกตดูแลความไม่ยุติธรรมทั้งหลาย

9.11 เสนอแนะแก่รัฐบาล

9.12 เผยแพร่ข่าวต่อสาธารณชน

9.13 ทำงานร่วมกับองค์กรสังเกตการณ์ของประชาชน เช่น NAMFREL และองค์กรอื่น ๆ

9.14 แนะนำและให้การศึกษาและปลุกสำนึกของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง

9.15 สร้างเครือข่ายการทำงานกับองค์กรอื่นทั่วประเทศ ในการทำให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม

9.16 ช่วยเจ้าหน้าที่คอมมิสชันในการตรวจรายชื่อ และดำเนินการตามกระบวนการต่าง ๆ

9.17 ให้ความร่วมมือกับอาสาสมัครองค์กรอื่น ที่มาสังเกตการณ์การนับคะแนน

10. การพ้นจากตำแหน่ง

10.1 สิ้นสุดวาระ

10.2 ลาออก

10.3 ตาย

2.1 ปัญหาการเลือกตั้งก่อนตั้ง COMELEC ¹²

1. การเลือกตั้งสมัยสเปนเข้าครอบครองนั้น สเปนเป็นผู้จัดการเองทั้งหมด มีการซื้อเสียงขายเสียงกันมาก มีระบบอุปถัมภ์ มีระบบการเป็นหนี้บุญคุณที่ต้องชดใช้ มีระบบเครือญาติบริหารต้องคำนึงถึงค่านิยมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งสมัยสเปนและสมัยปัจจุบัน¹³

2. สหรัฐฯ เข้าครอบครองสเปน ได้ทดลองใช้การเลือกตั้งระดับเทศบาลในเบื้องต้น โดยมี Philippine Commission เป็นผู้ออกกฎหมายการเลือกตั้งท้องถิ่นขึ้น ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการออกกฎหมาย No.82 เป็น Organic law สำหรับการเลือกตั้งในระดับเทศบาล

3. ปี 1905 มีการเลือกตั้งระดับเทศบาล

4. ปี 1906 มีการเลือกตั้งระดับจังหวัด

5. ปี 1907-1916 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ (เฉพาะ ส.ส.)

6. ปี 1916 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาซันต

7. ปี 1922 เป็นต้นมามีการเลือกตั้งทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ
 ทรูสาเหตุที่ต้องมีคอมมิวนิสต์

- ปี 1953 เป็นปีที่สหรัฐฯ ร่วมกับฟิลิปปินส์ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จ และได้จัดให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีขึ้นเป็นครั้งแรก

- มีการชู้ทำร้ายคู่ต่อสู้ มีการฆ่ากัน

- พรรค Nacionalista ชนะการเลือกตั้ง

- ปี 1938 มีการเลือกตั้งทุกระดับเป็น National elections

การเลือกตั้งครั้งนี้ ระบบอุปถัมภ์ ระบบการสำนักในบุญคุณ ระบบเครือญาติบริหาร มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งมาก นอกจากนี้ พวกข้าราชการต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา เพื่อว่าตัวเขาเหล่านั้นจะได้ตำแหน่งที่สูงตาม ญาติพี่น้องของผู้สมัครจะต้องลงคะแนนเสียงให้ญาติตัวเอง เพื่อจะได้รับความช่วยเหลือในเวลาต่อมาหรือลงคะแนนเสียงให้เนื่องจากเคยมีบุญคุณมาก่อนมีการซื้อเสียงขายเสียงกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในท้องถิ่นมีความรุนแรงเกิดขึ้น

¹² สีดา สอนศรี . “การจัดการเลือกตั้งในฟิลิปปินส์” เอกสารประกอบการวิจัย เรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2540, หน้า 1.

¹³ ศุภสดี สัตยมานะ. ฟิลิปปินส์ : จากอาณานิคมสู่เผด็จการประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.

การดำเนินการเลือกตั้งจนถึง ปี ค.ศ. 1940 นั้น ดำเนินการโดยกระทรวงมหาดไทย และผู้ที่แต่งตั้งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยคือ ประธานาธิบดี เพราะฉะนั้นประธานาธิบดีสามารถเข้าไปมีอิทธิพลในการเลือกตั้งได้ เนื่องจากการสั่งการดำเนินการโดยคนคนเดียวคือ ประธานาธิบดี ตั้งรัฐมนตรี ตั้งกรรมการในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ การซื้อเสียงขายเสียงมีมาก

จึงมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี 1935 ให้มีการตั้ง คอมิเลคชันในปี 1940 ประกอบด้วยคณะบุคคล ดำเนินการเลือกตั้งทั่วประเทศ

- เป็น independent constitutional body
- เสนอชื่อโดยประธานาธิบดี และนำเข้าสู่สภาให้พิจารณาอนุมัติ

ต้องได้รับการยินยอมจาก Commission on appointment (ประกอบด้วยสมาชิก 2 สภา) จะ vote เลือกกันทั้ง 2 สภา¹⁴

- คอมิเลคอาจจะถูกฟ้องให้ออกจากการกระทำใดที่เป็นการกระทำผิดฐานละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือถูกข้อหาคอร์รัปชัน ดิสสินบน

การตั้งคอมิเลคก็เพื่อป้องกันการใช้อำนาจของคนคนเดียวในการเลือกตั้ง และมีอิทธิพลต่อการซื้อเสียงขายเสียงสูง นอกจากนี้สำหรับรัฐมนตรีมหาดไทยซึ่งสั่งการตามที่ประธานาธิบดีบงการก็มีอำนาจต่อข้าราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ทั่วประเทศ

จากการตั้งคอมิเลค แม้ประธานาธิบดีจะเสนอชื่อเข้าสู่สภา และเป็นพรรคพวกของประธานาธิบดีก็ตาม คอมิเลคเหล่านี้ก็ต้องมีประวัติการทำงานที่ดี ไม่ค้างปร้อย เคยว่าความมาอย่างน้อย 10 ปี และเป็นเนติบัญญัติด้วย ชื่อเหล่านี้จะนำเข้าสู่การถกเถียงในสภา และหลังจากนั้นก็เข้าสู่การอภิปรายใน Commission on Appointments ซึ่งมีทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน เพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม

ปรากฏการณ์ในฟิลิปปินส์เกี่ยวกับการเลือกตั้งคอมิเลคนี้¹⁵ คือ

1. ประธานาธิบดีจะเสนอชื่อผู้ที่ใกล้ชิดตน อาจจะได้ด้วยความสนิทชิดเชื้อ การตอบแทนบุญคุณ การทำงานร่วมกันได้ ซึ่งแน่นอนต้องเป็นพวกเดียวกัน

¹⁴ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.(สกว.), 2538, หน้า 36.

¹⁵สีดา สอนศรี . เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

2. ในขณะเดียวกันผู้นั้นต้องเป็นผู้ที่คนนับหน้าถือตา มีบารมี มีประวัติไม่ต่างพร้อย เป็นคนดี แม้บางครั้งอาจจะเป็นคนอ่อนอยู่สักหน่อย เช่น Pardo คนปัจจุบัน
3. ในคอมมิลิตทั้งผู้ที่เป็นพรรคพวกประธานาธิบดี และฝ่ายตรงข้ามประธานาธิบดี เมื่อจะดำเนินการใด ๆ ย่อมจะมีการถกเถียงกัน
4. การหมดวาระของคอมมิลิตจะไม่เท่ากัน คือ (ดูตามคะแนนเสียงที่ได้รับการ vote ในสภา)
  - สมาชิก 3 คนแรก อยู่ในตำแหน่ง 7 ปี
  - สมาชิก 2 คนต่อมา อยู่ในตำแหน่ง 5 ปี
  - สมาชิก 2 คนสุดท้าย อยู่ในตำแหน่ง 3 ปี
 โดยไม่มีการแต่งตั้งเข้ามาใหม่ เมื่อสมาชิกหมดวาระลง
5. การโงงการเลือกตั้งมิได้กระทำกันในคอมมิลิตในระดับชาติ แต่ทำกันในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่นับคะแนน ซึ่งเป็นพวกครู
6. แม้มีการซื้อเสียงขายเสียงกันมากแต่มิได้หมายความว่าผู้นั้นจะชนะการเลือกตั้ง ยกตัวอย่าง ลูกของ Marcos ที่ลงสมัครตำแหน่งวุฒิสมาชิกเป็นผู้ที่ซื้อเสียงมากที่สุด แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นเพราะศาสนจักรมีบทบาทสำคัญในการต่อต้าน

2.2 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Commission on Elections-Comelec)

หน้าที่โดยส่วนรวมของคอมมิลิต

1. มีอำนาจ และหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย บริหารกฎหมายให้เป็นผล สามารถออกกฎ และระเบียบด้วยตนเองได้
2. สั่งการ และให้คำแนะนำแก่ข้าราชการ และหน่วยงานทุกหน่วยงาน ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้งทุกครั้ง (ระบุในรัฐธรรมนูญ)
3. ประกาศกฎและระเบียบ เพื่อบังคับใช้กฎหมายให้เป็นผล เช่น Resolution No. 2314 ตามอำนาจหน้าที่ของคอมมิลิตในรัฐธรรมนูญ และ Omnibus Election Code (BP. Blg.881) และ Republic Act No.7166 ให้คอมมิลิตดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนการเลือกตั้งและระหว่างเลือกตั้งได้
4. ฟิลิปปีนส์มีประมวลกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งออกมาก่อนมีการเลือกตั้งนานพอสมควรทุกฉบับจึงไม่มีปัญหาที่คอมมิลิตจะออกกฎหมาย และระเบียบเพื่อบังคับใช้กฎหมายนั้น เขามีสิทธิออกได้ตามอำนาจและหน้าที่ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูก

5. เสนอแนะแนวทางต่าง ๆ ที่ทำให้การเลือกตั้งมีปัญหาน้อยลง หรือเสนอการตั้ง และคัดงบประมาณในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

2.2.1 โครงสร้างอำนาจและหน้าที่ของคอมมิสชัน

องค์ประกอบ

- คอมมิสชันประกอบด้วย 7 คน รวมทั้งประธานด้วย
- เมื่อจะออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีการเซ็นชื่อกัน ทั้ง 7 คน เพื่อแสดงความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตย โดยมีให้ประธานใช้อำนาจแต่เพียงผู้เดียว¹⁶

อำนาจหน้าที่

1. ประธาน เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร บริหารด้านนโยบาย การตัดสินใจ ออกคำสั่ง และลงมติ ซึ่งจะต้องได้รับคำยินยอมจากกรรมการทั้ง 6 คนด้วย นอกจากนั้นอาจมอบอำนาจหน้าที่บางส่วนให้กรรมการบางส่วนทำได้ คอมมิสชันจะตัดสินใจหรือลงมติเรื่องต่าง ๆ ด้วยเสียงข้างมาก และลงชื่อยินยอมกันทั้ง 7 คน เมื่อลงมติแล้ว

2. คณะกรรมการ (Commissioner) ทำหน้าที่ quasi-legislative และ quasi-judicial อาจจะนั่งพิจารณากันทั้ง 7 คน แบ่งกันพิจารณาก็ได้ตามที่ประธานมอบหมาย ถ้าเป็นเรื่องธรรมดาจะแบ่งพิจารณาในคณะย่อยคณะละ 3 คน ส่วนประธานจะนั่งสมทบถ้าคณะใดขาดคน

3. เลขานุการคอมมิสชัน เป็นผู้เตรียมวาระการประชุม เก็บรายงานการประชุมมติ คำสั่ง

4. ผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) ให้คำปรึกษา และช่วยประธานในการดำเนินตามนโยบาย แผน และโครงการและเป็นหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (คือ เลขาธิการของไทย)

5. รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร (Deputy Executive Director for Administration) ช่วยผู้อำนวยการบริหารในการดูแลแผนกต่าง ๆ ได้แก่ แผนกการบริการ ฝ่ายบริหาร (Administrative Services Department), แผนกการศึกษาและข้อมูล (Education and

¹⁶ สีด้า สอนศรี . เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

Information Department), แผนกการเงิน (Finance Department), แผนกบุคลากร (Personnel Department), และแผนกวางแผน (Planning Department)

6. รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร (Deputy Executive Director for Operations) รับผิดชอบช่วยผู้อำนวยการบริหารดูแลการปฏิบัติการของแผนกต่าง ๆ ที่ปฏิบัติการเกี่ยวกับการเลือกตั้งซึ่งได้แก่ แผนกการโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และคำวินิจฉัย (Electoral Contests and Adjudication Department) แผนกการเลือกตั้ง และกิจกรรมบารังไก (Election and Barangay affairs) แผนกบันทึกการเลือกตั้งและสถิติ (Election Records and Statistics) แผนกกฎหมาย (Law Department) และสำนักงานของผู้อำนวยการเลือกตั้งระดับภาค (Regional Election Directors)

7. แผนกการโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และคำวินิจฉัย (เป็นนักกฎหมายทั้งหมด) รับผิดชอบคดีโต้แย้งทั้งหมดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผลการเลือกตั้ง คุณสมบัติของผู้สมัครในระดับจังหวัดและเมือง ให้บริการทางด้านกฎหมายแก่คอมมิลิตไปที่ศาลฎีกาในกรณีที่มีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการโกงการเลือกตั้งหรือการประท้วง

8. แผนกเกี่ยวกับการเลือกตั้งและกิจกรรมเกี่ยวกับบารังไก (หมู่บ้าน) แผนกนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และส่วนที่เกี่ยวกับบารังไก ส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งจะรับผิดชอบเกี่ยวกับการจดทะเบียนและเลือกตั้งทุกระดับ การใช้กฎหมายให้ เป็นผล การเสนอการลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งการรวมคะแนนการเลือกตั้ง การสังเกตการณ์ การเลือกตั้ง การควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ NGOS องค์การประชาชนในการเลือกตั้ง และการจัดทำแผนที่ ของหน่วยการเลือกตั้งส่วนที่เกี่ยวกับบารังไก ก็จะดูแลการแบ่งเขต บารังไกทั่วประเทศรวมทั้งจัดการการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่บารังไกทุก 3 ปีด้วย (ไม่รวมหัวหน้า บารังไกในการเลือกตั้งระดับชาติ)

9. แผนกบันทึกข้อมูลการเลือกตั้งและสถิติ ประกอบด้วย 3 ส่วน

- แผนกบันทึกและสถิติ
- แผนกเก็บเอกสารกลางแห่งชาติ
- แผนกบัตรประจำตัวผู้เลือกตั้ง

10. แผนกกฎหมาย (Law Department) มี 2 ส่วนคือ

- ส่วนสอบสวนและการฟ้องร้อง (อัยการ)
- ส่วนความคิดเห็นทางกฎหมายและการวิจัย
- เป็นหน่วยที่บังคับใช้กฎหมายการเลือกตั้งให้เป็นผล

- เป็นตัวแทนของคอมมิลิตในการพิจารณาคดีในท้องถิ่น
- เตรียมให้การในศาล
- เป็นตัวแทนคอมมิลิตไปในศาลต่าง ๆ และปรับปรุงกฎหมายเลือกตั้งให้

ทันสมัย

- วิเคราะห์ข้อคดีต่าง ๆ ที่ยื่นมาที่คอมมิลิต

11. แผนกการบริการทางการบริหาร เป็นแผนกแม่บ้านที่ให้บริการทั่ว ๆ ไป ดูแลทรัพย์สินและการบริการต่าง ๆ
12. แผนกบริหารงานบุคคล บริหารงานบุคคลตามปกติตั้งแต่ระดับชาติ-ท้องถิ่น
13. แผนกวางแผน วางแผนกิจกรรมของคอมมิลิตรวมทั้งวางช่องทางให้ข้อมูล ผ่านไปยังแผนกต่าง ๆ ได้สะดวก
14. แผนกการศึกษาและข้อมูลเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการเลือกตั้งร่วมกับองค์กรเอกชน NGOS, People's Organizations เช่น NAMFREL, PPCRC, Vote Care ในการประชาสัมพันธ์และให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกเวลาการเลือกตั้ง และการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย
15. แผนกการคลัง เสนอบประมาณของคอมมิลิตทั้งในยามปกติและการเลือกตั้ง
16. สำนักงานท้องถิ่นของคอมมิลิตมีอยู่ใน 14 ภาค 77 จังหวัด และ 1,604 เมือง/เทศบาล เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยงานกลาง และสำนักงานสนาม (Field Offices) ของคอมมิลิต

การพิจารณาคดีฟ้องร้องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง¹⁷

1. ในระดับท้องถิ่นให้คอมมิลิตเป็นผู้พิจารณาในเบื้องต้น โดยมี Law Department พิจารณา แต่ผู้สมัครอาจยื่นอุทธรณ์ไปถึงศาลฎีกาได้ตามสิทธิเสรีภาพของประชาชน
2. ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ให้ส่งเรื่องผ่านคอมมิลิตไปที่ Representative Electoral Tribunal ซึ่งเป็นคณะกรรมการพิจารณาคัดสินของสภาผู้แทนราษฎรตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

¹⁷ กระทบตล ทงธรรมาชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

3. ถ้าเป็นคดีเลือกตั้งที่เกิดกับ Senate ก็ให้ส่งเรื่องไปที่ Senate Electoral Tribunal คือคณะกรรมการการพิจารณาตัดสินของวุฒิสภา

4. ถ้าเป็นคดีที่เกิดขึ้นกับผู้สมัครประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี ก็ให้ส่งฟ้องไปที่ศาลฎีกาโดยตรง

คดีส่วนใหญ่เกี่ยวกับผลของคะแนนการเลือกตั้ง ที่กล่าวหากันว่าโกงคะแนนเสียงขาดคุณสมบัติผู้สมัคร มีคดีการซื้อเสียงขายเสียงในระดับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

ไม่ว่าคดีจะยื่นไปที่ศาลใด ผู้ทบทวนสามารถยื่นฟ้องไปถึงศาลฎีกาได้ในฐานะสิทธิอันชอบธรรมของพลเมืองซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2.3 หน่วยอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้งในฟิลิปปินส์

หน่วยอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้งในฟิลิปปินส์นั้น เริ่มแรกรู้จักกันในนามของ NAMFREL (National Movement For Free Elections)

สาเหตุการเกิด NAMFREL

1. หน่วยงานของรัฐคือ คอมมิสชัน เป็นหน่วยเดียวที่ดำเนินการเลือกตั้ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ระดับล่างอาจซื้อเสียงขายเสียงกันได้มากโดยไม่มีองค์กรอื่น ๆ คอยตรวจสอบ

2. มีการซื้อเสียงขายเสียงกันมาตลอดเวลาการเลือกตั้งในฟิลิปปินส์ตั้งแต่ 1935-1940

3. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย สหรัฐฯ จึงได้กำหนดให้มืองค์กรประชาชน (NGOs และ POs) เป็นหน่วยสังเกตการณ์เลือกตั้ง โดยบรรจุในรัฐธรรมนูญปี 1946

4. นัมเฟรล ปฏิบัติการครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1953 เป็นต้นมา โดยบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็นมือของประชาชน (Citizen's Arms) ที่คอมมิสชันจะต้องยอมรับจดทะเบียน โดยพิจารณาจากจำนวนสมาชิกและการมีเครือข่าย (Networking) ทุกจังหวัด และความสามารถในการทำงานร่วมคอมมิสชัน

สมาชิกของนัมเฟรล

สมาชิกของนัมเฟรลทั่วทั้งประเทศมีประมาณ 5 แสนคน เป็นอาสาสมัครที่ไม่มีค่าตอบแทน แต่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่จะให้เงินสนับสนุนในทางด้านใด เช่น เงินสำหรับทำสื่อขององค์กร เงินสำหรับค่าพาหนะขนส่งอาสาสมัคร เป็นต้น

เครือข่ายของนัมเฟรล ประกอบด้วย¹⁸

1. NGOs ทั่วประเทศ
2. POs (People's Organizations) ในระดับชุมชนทั่วประเทศเป็นลักษณะองค์กรประชาชน
3. สื่อมวลชนทั่วประเทศ คือ MCQC (Media-Citizen's Quick Count)
4. ชุมชนศาสนาทั่วประเทศ ซึ่งจัดตั้งในระดับ Community Organizations มีที่อยู่ในระดับบารังไกทั่วประเทศอยู่แล้ว ชุมชนท้องถิ่นเหล่านี้รวมกันเป็นองค์กรเรียก PPCRV (Parish Pastoral Council for Responsible Voting) ชุมชนศาสนามี 2,300 ชุมชน แต่ละชุมชนมีสมาชิกประมาณ 2,000 คน

เครือข่ายของนัมเฟรลจะแบ่งงานกันทำ ว่าหน่วยงานใดรับผิดชอบอะไร ที่ใด รายงานต่อใคร

5. กลุ่มธุรกิจเอกชน มี Makati Business Club เป็นตัวนำแผนปฏิบัติงานของ นัมเฟรลในแต่ละครั้ง ดังนี้

5.1 ประชุมร่วมกับคอมมิเลค เพื่อส่งอาสาสมัคร สังกัดการคัดเลือกตั้ง ควบคุมไป กับคอมมิเลค

5.2 รับนโยบายของคอมมิเลค ไปปฏิบัติ ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้ง วันเลือกตั้งและ หลังการเลือกตั้ง

5.3 นัมเฟรล ประกาศรณรงค์อุดมการณ์ทั่วประเทศ ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ให้ลดการซื้อเสียงขายเสียง ให้เลือกคนดี รวมทั้งบอกวิธีการเลือกตั้งตั้งแต่เริ่มแรก จนจบกระบวนการโดยประสานงานกับคอมมิเลค

5.4 ระดมทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

5.5 ใช้วิทยุขององค์กรศาสนาในการประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ

5.6 จัดทำเอกสารแนะนำการเลือกตั้ง

5.7 จัดอบรมอาสาสมัครทุกองค์กรที่เป็นเครือข่าย

5.8 วางแผนปฏิบัติงานอย่างน้อยล่วงหน้า 6 เดือน - 1 ปี

¹⁸ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

5.9 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนำหีบไปที่เทศบาล อำเภอ (เพื่อป้องกันการแอบ แลกเปลี่ยนหีบเลือกตั้ง)

5.10 สังเกตการณ์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของคอมมิสชันในหน่วยเลือกตั้งที่เทศบาล อำเภอและในกรุงมะนิลา

5.11 ศาสนจักร มีบทบาทมาก ในการช่วยให้การเลือกตั้ง บริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยจะกล่าวว่า "รับเงินได้แต่ให้เลือกคนดี" ด้วยเหตุนี้ผู้ซื้อเสียงมาก ๆ บางรายจึงแพ้ในการเลือกตั้ง

3. คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศเยอรมนี

กฎหมายพื้นฐานของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้กำหนดไว้ในมาตรา 38 อนุมาตรา 1 ประโยคแรกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเยอรมัน (Bundestag) ย่อมได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งที่เป็นการทั่วไป โดยตรง โดยเสรี โดยเสมอภาค และโดยลับ มาตรา 28 อนุมาตรา 1 ประโยคที่ 2 ก็กำหนดทำนองเดียวกัน สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาในระดับรัฐ และระดับท้องถิ่น ดังนั้นเมื่ออ่านประกอบกับมาตรา 20 อนุมาตรา 3 ของกฎหมายพื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้กฎเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญนั้นผูกพันอำนาจรัฐทั้งปวง ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ จึงตีความให้หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งเหล่านี้มีสถานะ เช่น สิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และใช้บังคับกับการลงคะแนน หรือการลงมติทางการเมืองทุกประเภท

โดยหลักแล้ว หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งเหล่านี้ใช้ได้สำหรับการเลือกตั้งทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเตรียมการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง การนับคะแนน และการคิดคะแนนให้เป็นผลของการเลือกตั้ง¹⁹ และศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์จะเน้นการบังคับใช้หลักเกณฑ์นั้นเป็นพิเศษกับการใช้สิทธิทั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการใช้สิทธิรับการเลือกตั้ง นักวิชาการทางกฎหมายมหาชนส่วนใหญ่ จึงจัดให้หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งนี้เป็นสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายมหาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยที่สิทธิเรียกร้องนี้มีฐานะเท่ากับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ สิทธิเหล่านี้ก็คือสิทธิขั้นพื้นฐานของทางการเมืองนั่นเอง ซึ่งการกระทำที่ขัดต่อหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งจึงถือเป็นสาเหตุให้ฟ้อง

¹⁹บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535, หน้า 92.

ในการเลือกตั้งเป็นโมฆะได้ แต่อย่างไรก็ตาม ศาลจะสั่งให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะก็ต่อเมื่อการกระทำดังกล่าว ถึงขนาดทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป หรืออาจทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงได้ หลักเกณฑ์การเลือกตั้งขั้นพื้นฐานของเยอรมนีตรงกับหลักเกณฑ์การเลือกตั้งสากล 6 ประการ²⁰ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งของเยอรมนีโดยสังเขป มีดังนี้

1. ปีเริ่มใช้

ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500)

2. ชื่อ

คณะกรรมการการเลือกตั้งสหพันธ์ (The Federal Electoral Committee)

3. จำนวน

คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศเยอรมนี มี 4 ระดับ ตามรูปแบบการปกครองระบบสหพันธ์ ฉะนั้นลำดับชั้นของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดต่าง ๆ จึงต้องสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองแบบสหพันธ์ด้วย²¹ ซึ่งได้แก่

3.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งต่าง ๆ

1. คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง

คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งนี้ยังแบ่งประเภทออกไปตามลักษณะของงานที่รับผิดชอบดังนี้

ก. คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทั่วไป

คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ดำเนินการเลือกตั้งและตรวจนับคะแนนรวมทั้งประกาศผลของการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้งที่ตนรับผิดชอบ

ข. คณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่

คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับคณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทั่วไป จะต่างกันเพียงแต่ว่า คณะกรรมการชุดนี้จะเคลื่อนที่ไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล บ้านพักคนชรา หรือเรือนจำ เป็นต้น เพื่อให้

²⁰ หยุค แสงอุทัย. เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

²¹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 97.

ความสะดวกแก่ผู้ที่จะใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามสถานที่ดังกล่าว ซึ่งไม่อาจใช้สิทธิตามปกติได้

ค. คณะกรรมการตรวจคะแนนที่ลงทางไปรษณีย์

ในเขตเลือกตั้งหนึ่งอาจมีคณะกรรมการ 1 ชุดทำหน้าที่ตรวจนับคะแนนที่ลงทางไปรษณีย์ โดยรับผิดชอบตลอดทั้งเขตเลือกตั้ง หรือให้คณะกรรมการหลายชุดแบ่งเขตกันรับผิดชอบก็ได้ตามความเหมาะสมของเขตเลือกตั้งนั้น ๆ

2. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับเขตเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งจะมีคณะกรรมการการเลือกตั้ง 1 ชุด ทำหน้าที่รวบรวมคะแนนในหน่วยของตน โดยมีคณะกรรมการตรวจนับคะแนน ทั้งที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง ประจำหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ และคะแนนทางไปรษณีย์

3. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับมลรัฐ โดยในแต่ละมลรัฐ จะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับมลรัฐ 1 ชุด ทำหน้าที่รวบรวมผลการเลือกตั้งภายในมลรัฐของตนที่มีจำนวนทั้งสิ้น 16 มลรัฐ

4. คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับสหพันธ์ มีหน้าที่รวบรวมผลการเลือกตั้งทั่วประเทศ แล้วประกาศว่าบัญชีเลือกตั้งใดบ้างที่ได้รับเลือก แต่ละบัญชีมีสิทธิส่งผู้แทนเข้าสภาได้ที่นั่ง พร้อมทั้งประกาศรายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้ง²² โดย The Federal Electoral Law ประกาศใช้เมื่อ พฤษภาคม 1956 (2499)

ประธานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับสหพันธ์ จะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งโดยหลักการแล้วจะแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสำนักงานสถิติของสหพันธ์ ซึ่งมีสถานะเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อรัฐบาล²³ ส่วนประธานของคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับอื่น ๆ จะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐบาลประจำมลรัฐและเมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้ว ประธานของคณะกรรมการเลือกตั้งแต่ละชุดก็จะแต่งตั้งกรรมการอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนเพื่อเข้ามารับผิดชอบร่วมกัน และมีส่วนสนับสนุนให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

²² ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 31.

²³ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 98-99.

จากโครงสร้างนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับ จะแยกขาด จากหน่วยงานของรัฐบาลทั้งนี้เพื่อประกันความเป็นกลางของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหลายเองที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากในยุโรปนั้นมีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการที่ให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานของรัฐ มีแนวโน้มจะทำการให้ประโยชน์แก่พรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาล

3.2 คณะกรรมการแบ่งเขตการเลือกตั้ง

เนื่องจากการกำหนด ขนาด และขอบเขตพื้นที่เลือกตั้งแต่ละเขต มีอิทธิพลไม่น้อย ค่อนำหนักของคะแนนเสียง ของผู้ลงคะแนนในแต่ละเขต และมีอิทธิพลต่อโอกาสของผู้สมัครแต่ละคนด้วยว่าจะได้รับเลือกตั้งหรือไม่ เพื่อให้น้ำหนักของคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งในเขตต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก กฎหมายเลือกตั้งเยอรมันจึงกำหนดหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ว่า จำนวนประชากรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ไม่ควรจะต่างจากถัวเฉลี่ยของประชากรในเขตเลือกตั้งทุกเขต (เฉลี่ย 1:222.500 ในปี ค.ศ. 1983) เกินกว่า 25% และถ้าความแตกต่างนี้เกิน 33 1/2% เมื่อใดก็จะต้องมีการแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่โดยไม่ชักช้า (กฎหมายเลือกตั้งเยอรมัน มาตรา 3 อนุมาตรา 3) และเพื่อให้การกำหนดขอบเขตพื้นที่ของเขตเลือกตั้ง เป็นไปโดยเที่ยงธรรม กฎหมายเลือกตั้งก็ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการถาวรระดับสหพันธ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางรัฐบาลในกรณีที่จะต้องมีการออกกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งเดิม

คณะกรรมการแบ่งเขตเลือกตั้งนี้ ประกอบด้วยกรรมการ 7 คน ผู้อำนวยการสำนักงานสถิติของสหพันธ์เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง นอกจากนี้ศาลปกครองแห่งสหพันธ์ จะต้องส่งผู้พิพากษา 1 ท่านมาร่วมเป็นกรรมการด้วย คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ประจำคือ ทำรายงานภายในระยะเวลาประมาณ 1 ปีครึ่งภายหลังจากที่มีการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้ง โดยเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้มีการปรับปรุงเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม รายงานนี้ไม่มีความผูกพันในทางกฎหมาย จากจำนวนรายงาน 8 ชิ้น นับแต่ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดนี้มา ก็มีข้อเสนอตามรายงานฉบับที่ 1 (ปี ค.ศ. 1958) ฉบับที่ 5 (1973) และฉบับที่ 8 (1948) ที่ไม่ผ่านเป็นกฎหมายเลย ส่วนรายงานที่เหลือจะผ่านเป็นกฎหมายทั้งหมดหรือบางส่วน

แนวความคิดในการตั้งคณะกรรมการแบ่งเขตเลือกตั้งนี้ เยอรมันได้รับอิทธิพลอย่างมากจาก The Permanent Boundary Commissions ของอังกฤษซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายในแง่ของความเป็นกลางในทางการเมือง จึงมีส่วนช่วยเหลือให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสำเร็จลุล่วงด้วยดี

4. การปกครอง ปกครองระบบสหพันธรัฐแบบรัฐสภา

5. ระบบเลือกตั้ง

แบบสัดส่วน (Proportional System)²⁴ และตามกฎหมายเลือกตั้ง มาตรา 4 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีคะแนนเสียง 2 คะแนนเสียง โดยแต่ละคะแนนเสียงมีลักษณะดังนี้

ก. คะแนนเสียงที่ 1 เป็นคะแนนเสียงที่ใช้ลงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งของตน เนื่องจากแต่ละเขตมีตัวแทนในสภาได้ 1 คน

ข. คะแนนเสียงที่ 2 เป็นคะแนนเสียงที่ใช้ลงให้แก่บัญชีเลือกตั้งบัญชีใดบัญชีหนึ่ง ซึ่งจะมีการกล่าวถึงเรื่องบัญชีเลือกตั้งในลำดับต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะมีคนละ 2 คะแนนเสียง แต่เมื่อพิจารณาถึงผลลัพธ์แล้ว ก็เท่ากับว่ามีเพียงคะแนนเสียงเดียว ทั้งนี้เพราะในท้ายที่สุดแล้วตัวกำหนดจริง ๆ คือ คะแนนเสียงที่สองซึ่งทำหน้าที่ชดเชยให้พรรคต่าง ๆ มีที่นั่งตามสัดส่วนคะแนนเสียงที่ตนได้รับจริง ๆ

6. ลักษณะหน่วยงาน

6.1 เป็นหน่วยงานอิสระ

6.2 เป็นหน่วยงานถาวร

7. อำนาจหน้าที่

7.1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง 3 ระดับ ดำเนินการเลือกตั้งและรวมคะแนนในระดับของตน

7.2 ในการเลือกตั้งโดยตรงหรือการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งเป็นผู้รวมคะแนนและพิจารณาตัดสินการเลือกตั้งประกาศผล

7.3 ในการเลือกตั้งแบบสัดส่วน คณะกรรมการการเลือกตั้งระบบสหพันธรัฐจะเป็นผู้ตัดสิน โดยคำนวณจำนวนที่นั่งที่แต่ละพรรคจะได้รับ ทั้งนี้โดยการรวบรวมผลการเลือกตั้งทั่วประเทศจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละรัฐ ระดับเขตเลือกตั้งทั่วประเทศส่งมาให้

²⁴ สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง. “ระบบเลือกตั้งและรัฐสภาเยอรมนี” รัฐสภาสาร, 38. ธันวาคม 2529, หน้า 3 – 58.

4. คุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้งของต่างประเทศ

มีประเทศประชาธิปไตยมากมายหลายประเทศทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย ที่มอบให้เป็นหน้าที่ขององค์กร อันประกอบด้วยกรรมการ ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง เป็นองค์การทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ทำหน้าที่ควบคุมการเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นการหลีกเลี่ยงข้อครหาอันมักเกิดขึ้นเนื่องจากการจัดดำเนินการเลือกตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารแต่เพียงฝ่ายเดียว ข้อครหาดังกล่าวก็คือ ข้อครหาที่ว่าเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารจัดดำเนินการเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง ซึ่งเป็นรัฐบาลปกครองประเทศ ในประเทศไทยข้อหาดังกล่าวก็มีให้ได้ยินอยู่เป็นประจำในทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะในการเลือกตั้งของประเทศไทยในอดีตทุกครั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้จัดดำเนินการเลือกตั้งแต่เพียงฝ่ายเดียวทั้งสิ้น

คณะกรรมการการเลือกตั้งในต่างประเทศถือว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญยิ่ง ในบางประเทศใช้อำนาจไว้สูงเทียบเท่านายกรัฐมนตรี หรือประธานาธิบดีในขอบเขตของการเลือกตั้ง²⁵ บางประเทศให้อำนาจทางด้านตุลาการในด้านการเลือกตั้งไว้ด้วย คุณลักษณะที่สำคัญที่นำให้ความสนใจได้แก่ปีที่เริ่มใช้ จำนวนของคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ ระบบการเมืองและระบบการเลือกตั้ง ลักษณะของหน่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และความสัมพันธ์กับส่วนราชการอื่น คุณสมบัติของคณะกรรมการ อำนาจหน้าที่ วาระ การพ้นจากตำแหน่ง และบทบาทอื่น ๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4.1 กำเนิดและจำนวน จากการศึกษาสำรวจเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในนานาประเทศพบว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง เริ่มถือกำเนิดขึ้นในช่วงประมาณ ต้นศตวรรษที่ 20 เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้งของเนเธอร์แลนด์กำเนิดในปี ค.ศ. 1917 ต่อจากนั้นก็มีการคณะกรรมการการเลือกตั้งประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นตามมาอีกจำนวนมาก เช่น มาเลเซีย อินเดีย ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่า ประเทศในเครือจักรภพ จะมีลักษณะของระบบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่คล้ายคลึงกันในหลาย

²⁵ อัครเมศวร์ ทองนวล. “แนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”. กรุงเทพมหานคร : รัฐสภาสาร. ปีที่ 46 ฉบับที่ 4 เมษายน 2541, หน้า 63.

ประเทศ เรียก คณะกรรมการการเลือกตั้งคล้าย ๆ กันว่า THE ELECTION COMMISSION ทุกประเทศจะมีประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ฯลฯ มีจำนวนคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เกิน 6 คน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้ามาดำเนินงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ตามประสงค์ บางประเทศกำหนดให้มีกรรมการได้เท่าที่ประธานกรรมการเห็นสมควร แต่ปัจจุบันอินเดียมีกรรมการการเลือกตั้งเพียง 3 คน รับผิดชอบจัดการเลือกตั้งของอินเดียทั้งประเทศ บริหารการเลือกตั้งทั่วไปขนาดใหญ่ที่มีผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจำนวน 500 ล้านคน และเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างทุก 3 เดือน เยอรมนีแบ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งออกเป็น 3 ระดับตามชั้นการปกครอง (ประเทศ แคว้น ท้องถิ่น) แต่ละระดับมีประธาน และกรรมการรับผิดชอบในส่วนของตนเองอีกด้วย

4.2 การแต่งตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งในหลายประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา ได้รับการแต่งตั้งจากประมุขของประเทศ คือ พระราชาธิบดี ประธานาธิบดี โดยต้องได้รับการยอมรับจากที่ประชุมประมุขแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร และสภาสูง การกระทำ เช่นนี้ ก็เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่เป็นกลางและมีความเหมาะสม ที่สำคัญคือไม่ได้อยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลหรือองค์กรใด

4.3 ระบบการเมืองและระบบเลือกตั้ง ประเทศที่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยทั่วไป เป็นประเทศที่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพสูง ทั้งระบอบประธานาธิบดีและรัฐสภา ทั้งที่มีระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากรอบเดียว ระบบเลือกตั้งหลายรอบ หรือการเลือกตั้งในระบบสัดส่วน (ทุกระบบเลือกตั้ง)

4.4 ลักษณะหน่วยงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งในนานาประเทศ เน้นความเป็นอิสระ และถาวรสามารถที่จะดำเนินการเลือกตั้งตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เป็นระบบและสมความเชี่ยวชาญพิเศษ (Expertise) ในการเลือกตั้งได้อย่างต่อเนื่อง

4.5 คุณสมบัติ ในบางประเทศ เช่น มาเลเซีย อินเดีย กำหนดอายุของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ชัดเจนว่าไม่เกิน 65 ปี แต่ในบางประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญด้านอายุ เช่น ออสเตรเลีย เยอรมนี สหรัฐอเมริกา ฯลฯ ซึ่งแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งจาก

ตำแหน่ง อาชีพ อันได้แก่ ผู้พิพากษา อธิบดี ผู้อำนวยการสำนักงานสถิติ เลขาธิการสภาสูง สำหรับในฟิลิปปินส์ และสหราชอาณาจักรกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงไปในรายละเอียดคือว่า ต้องไม่เป็นสมาชิกรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีในบางประเทศจะต้อง มีกรรมการอย่างน้อย 1 คน เป็นนักกฎหมายหรือเคยเป็นผู้พิพากษารวมอยู่ด้วย

4.6 อำนาจหน้าที่ ลักษณะร่วมของอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่สำคัญก็คือ การบริหารงานทั่วไปเกี่ยวกับการเลือกตั้งอันได้แก่ การจดทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การแต่งตั้งคณะกรรมการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นผู้ชี้ขาดกรณีข้อพิพาทเลือกตั้ง เช่น สัญญลักษณ์ทางการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัครและผู้เลือกตั้ง ฯลฯ บังคับดูแลการใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รวบรวมคะแนนเลือกตั้งจากหน่วยเลือกตั้งต่าง ๆ พิจารณาตัดสินและ ประกาศผลเลือกตั้งในประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน เช่น เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้คำนวณ จัดสรรจำนวนที่นั่งที่แต่ละพรรคได้รับ นอกจากนี้ ในบางประเทศคณะกรรมการการเลือกตั้งยังสามารถที่จะแก้ไขหน่วยเลือกตั้งให้เหมาะสม ควบคุมการทำประชามติการตัดสินเพื่อดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การอนุญาตให้องค์กร ประชาชนร่วมสังเกตการณ์การเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกาและฟิลิปปินส์ซึ่งมีกฎหมายเกี่ยวกับการ ใช้เงินในการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถจัดการและบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งในบางประเทศ เช่น ออสเตรเลีย มีหน้าที่ในการให้การ ศึกษา ข่าวดารคำแนะนำ และให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาการเลือกตั้งแก่รัฐบาล รัฐสภา หน่วยงาน รวมทั้งประชาชนทั่วไปด้วย

4.7 วาระดำรงตำแหน่ง วาระในการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในนานาประเทศสามารถแบ่งได้เป็น 2 อย่างคือ วาระไม่เกิน 7 ปี และไม่มีวาระ ประเทศที่ไม่ กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งกรรมการอยู่ในตำแหน่งได้จนตาย หรือไร้ความสามารถในบาง ประเทศ เช่น อินเดีย กรรมการฯ อาจถูกปลดจากตำแหน่งได้โดยผู้แต่งตั้งซึ่งได้แก่ ประธานาธิบดี ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วยมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 นั่นคือผู้ แต่งตั้งมีสิทธิปลดคณะกรรมการการเลือกตั้ง

บทที่ 4

คณะกรรมการการเลือกตั้งของประเทศไทย

1. หลักการและเหตุผล

ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการเลือกตั้งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงที่มีบทบาท อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวางมาก โดยมีรัฐมนตรีที่มาจากพรรคการเมืองเข้ามาควบคุม กำกับดูแล แต่อย่างไรก็ตาม ในงานด้านการจัดการเลือกตั้งสมควรจะให้มีองค์กรอิสระขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากจะไม่ก่อปัญหาให้แก่ข้าราชการประจำในการปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือ ข้าราชการประจำไม่อาจวางตัวเป็นกลางตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งได้ หรือเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะกรณีผู้บังคับบัญชาเป็นรัฐมนตรีที่มาจากพรรคการเมือง ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้งโดยตรง¹

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดการเลือกตั้งของกระทรวงมหาดไทย ที่ผ่านมาดำเนินการโดยกองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานขนาดเล็ก ขาดความเป็นอิสระมีบุคลากรจำนวนน้อยและขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากต้องย้ายไปดำรงตำแหน่งอื่น ๆ ตามกระบวนการของระบบราชการ² อีกทั้งบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ก็มีได้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ หรือเป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านความรู้ความสามารถ และคุณธรรม สมกับได้รับการไว้วางใจให้เข้ามาดำเนินการจัดการเลือกตั้ง เป็นผลให้การจัดการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่เป็นที่เชื่อถือ และศรัทธาของประชาชน

ด้วยปัญหาและเหตุผลต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านความเป็นกลาง ความเป็นอิสระและความเป็นมืออาชีพในการจัดการเลือกตั้ง ประกอบกับได้

---

¹บรรณิณี เศรษฐบุตร์. “คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นของใหม่ที่นำร่อง.”

วิจัยกร. 2 พฤศจิกายน 2537, หน้า 3.

²เรื่องเดียวกัน.

มีการศึกษาระบบการเลือกตั้ง และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรกลางในการเลือกตั้งของไทย และตัวอย่างคณะกรรมการการเลือกตั้งของต่างประเทศแล้ว จึงเป็นที่เห็นพ้องต้องกันทั้งนักวิชาการ นักการเมือง นักบริหาร ภาครัฐ ตลอดจนประชาชนในการจัดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรม เช่นเดียวกับประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นอินเดีย ฟิลิปปินส์ เยอรมนี เป็นต้น

1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้งหลายฉบับ เช่น

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ของไทย (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2538) มาตรา 115 วรรคสอง และสามระบุว่า “ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติเพื่อกำกับดูแลการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้บริสุทธิ์ยุติธรรม คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการเลือกตั้ง และการให้กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” แต่กระนั้น รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ คุณสมบัติ วิธีการแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง และวิธีการดำเนินการเลือกตั้งของคณะกรรมการจัดการเลือกตั้งแต่อย่างไร ตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังไม่ปรากฏองค์กรที่มาจัดการดูแลการเลือกตั้งให้เป็นรูปธรรมแต่ประการใด คงมีบัญญัติไว้เพียงเท่านั้น แต่ไม่ปรากฏผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด

จนกระทั่งมีการตรากฎหมายรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ อันเป็นฉบับปัจจุบัน ซึ่งได้มีการบัญญัติรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” ขึ้นเป็นรูปธรรม กำหนดให้เป็นองค์กรอิสระ มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนตามกฎหมาย

2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541³

3 “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 115. ตอนที่ 35 ก, วันที่ 9 มิถุนายน 2541.

นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับ คณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว ตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวในบทเฉพาะกาล มาตรา 327 ยังได้กล่าวถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกฎหมายรองรับหลักการที่เขียนไว้ตามรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายลำดับรองจากรัฐธรรมนูญ แต่สูงกว่ากฎหมายอื่นบ้างเล็กน้อย อันเป็นเสมือนองคาพยพส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ เพราะหากขาดกฎหมายเหล่านี้รัฐธรรมนูญจะขาดไปซึ่งความสมบูรณ์ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 นี้ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวม 47 มาตรา แบ่งออกเป็น

- หมวด 1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- หมวด 3 บทกำหนดโทษ

3.พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก พุทธศักราช 2541⁴

ตามกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกเข้ามาสู่ระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมและจัดการ หรือจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม

4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541⁵
กฎหมายประกอบดังกล่าวเป็นบทบัญญัติประกอบด้วยการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองภายใต้กฎหมาย โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

5.ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11, 12 และ

⁴“พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิก พ.ศ.2541” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 115 . ตอนที่ 35 ก. วันที่ 9 มิถุนายน 2541.

⁵ “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 115 . ตอนที่ 35 ก. วันที่ 9 มิถุนายน 2541.

13 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

6. ประกาศกำหนดการ อันจำเป็นแก่การปฏิบัติกรตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

7. ข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

2. ที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย

คณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย ได้รับการก่อตั้งขึ้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จึงมีฐานะเสมือนเป็นองค์กรหนึ่งในรัฐธรรมนูญ (Constitutional body) เช่นเดียวกับองค์กรฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ (แต่คงจะไม่ถึงกับเป็นอำนาจที่สี่ที่เกิดขึ้นใหม่) ซึ่งกำหนดให้มีการสรรหาและแต่งตั้งที่โปร่งใส มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง และมีสำนักงานพร้อมด้วยพนักงานและเจ้าหน้าที่ของตนเอง ที่พร้อมจะรับคำสั่งของคณะกรรมการ

ที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย มีกำเนิดเหมือนกับประเทศอินเดียและฟิลิปปินส์ ซึ่งมีที่มาจากกฎหมายสูงสุดของประเทศ จึงมีข้อดีที่มีความแน่นอน ชัดเจน และเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยากลำบากกว่าบางประเทศซึ่งมีที่มาจากกรก่อตั้ง โดยกฎหมายเลือกตั้งหรือกฎหมายเฉพาะเรื่องรัฐธรรมนูญ เช่น ของประเทศเยอรมนี ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงสภาพได้ง่ายกว่า และมักมีอำนาจหน้าที่จำกัดหรือน้อยกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นองค์กรหนึ่งในรัฐธรรมนูญ เช่น มิได้กำหนดอำนาจ ควบคุมหรือจัดการการเลือกตั้งไว้ในระดับมลรัฐ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะมีที่มาที่แตกต่างกันดังกล่าวข้างต้นแล้ว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การมีที่มาที่แตกต่างกันไม่ว่าจะโดยรัฐธรรมนูญหรือโดยกฎหมายเลือกตั้งหรือกฎหมายเฉพาะ จะเป็นอิสระหรือปลอดจากอิทธิพลจากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งยังคงมีอำนาจในการเสนอชื่อหรือแต่งตั้งและถอดถอนกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง³ รวมทั้งอำนาจในเรื่องการจัดสรรงบประมาณให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย⁴

³รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 142.

⁴พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 มาตรา 34.

2.1 จำนวนและคุณลักษณะสำคัญของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย

จากการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 พอดีจะสรุปคุณลักษณะของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยได้พอสังเขปคือ

1. องค์ประกอบ (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 136)
  - 1.1 ประธานกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน
  - 1.2 กรรมการการเลือกตั้งอีก 4 คน
2. คุณลักษณะพิเศษ
  - 2.1 ความเป็นกลางทางการเมือง
  - 2.2 ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
3. ผู้สนองพระบรมราชโองการเลือกตั้ง คือ ประธานวุฒิสภา
4. คุณสมบัติผู้ที่จะเป็นกรรมการการเลือกตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 137)
  - 4.1 สัญชาติไทยโดยการเกิด
  - 4.2 อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ
  - 4.3 สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
5. ลักษณะต้องห้าม (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 137)
  - 5.1 มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ได้แก่
    - (1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
    - (2) เป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
    - (3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
    - (4) อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
  - 5.2 มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ได้แก่
    - (1) ดิคาเสพติดให้โทษ
    - (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นคดี
    - (3) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
    - (4) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(5) เคยถูกไล่ออก ปลดออกหรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำโดยประมาท

(6) เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(7) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(8) เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง

5.3 ไม่เป็น ส.ส. , ส.ว. , ขรก. การเมือง, สมาชิกสภา หรือผู้บริหารท้องถิ่น

5.4 ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของ พกม. ในระยะ 5 ปีก่อนดำรงตำแหน่ง

5.5 ไม่เป็นผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

6. กรรมการการเลือกตั้งต้อง

6.1 ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือมีเงินเดือนประจำ

6.2 ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

6.3 ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

6.4 ไม่ประกอบอาชีพอิสระอื่นใด

7. การสรรหาและการเลือกประธาน

7.1 มีคณะกรรมการสรรหาจำนวน 10 คนมีหน้าที่เสนอรายชื่อ 5 คนต่อประธานวุฒิสภา

7.2 ที่ประชุมศาลฎีกาสรรหาอีก 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา

7.3 ที่ประชุมสมาชิกวุฒิสภาลงคะแนนลับเลือกให้เหลือ 5 คน

7.4 ผู้ได้รับเลือก 5 คน เลือกประธานกรรมการการเลือกตั้งกันเอง

8. วาระการดำรงตำแหน่ง (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 140)

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 7 ปี นับแต่วันที่

พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ จึงมีวาระครอบคลุมการเลือกตั้งในทุกระดับ และกำหนดให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เพื่อป้องกันการเข้ามาบิบบทบาทหรือมีอิทธิพลเหนือการจัดการเลือกตั้ง

9. การพ้นจากตำแหน่ง (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141)

9.1 การพ้นตามวาระ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 140 เมื่อดำรงตำแหน่งครบตามวาระ 7 ปี

9.2 การพ้นตำแหน่งนอกเหนือตามวาระ ได้แก่ การพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141

9.2.1 ดาย

9.2.2 ลาออก

9.2.3 ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 137 หรือมาตรา 139

9.2.4 กระทำความผิดและมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันกระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

9.2.5 วุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง โดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของสมาชิกวุฒิสภาอันเนื่องมาจากการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

2.2 กระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการคนหนึ่งและคณะกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยมีขั้นตอนการได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง^๕ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 138 ดังนี้

^๕“กระบวนการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง.” สารวุฒิสภา. 11 , 5 พฤศจิกายน 2540, หน้า 12 – 14.

ขั้นที่ 1 มาจากการสรรหา

ขั้นที่ 2 วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง ที่ผ่านการสรรหา

2.2.1 ขั้นที่ 1 มาจากการสรรหา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 138 ได้กำหนดการดำเนินการในการสรรหากรรมการการเลือกตั้งไว้ 2 ทาง คือ

1. คณะกรรมการการสรรหา พิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 138 (1) และมาตรา 319 วรรคสอง
2. ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา พิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 138(2)

1. คณะกรรมการการสรรหาพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 319 วรรคสอง กำหนดให้คณะกรรมการการสรรหาจำนวน 9 คน ประกอบด้วย

(1) อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่ง เลือกกันเองให้เหลือ 5 คน

ในการดำเนินการเลือกกันเองของอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลนั้น สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการในด้านธุรการ โดยมีหนังสือถึงทบวงมหาวิทยาลัยและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อขอทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องพร้อมรายชื่ออธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่ง และจัดทำประกาศวุฒิสภาเรื่องรายชื่ออธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่จะดำเนินการเลือกกันเอง เพื่อเป็นกรรมการการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ประกอบด้วยอธิการบดี จำนวน 25 คน โดยนัดประชุมเพื่อเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน ซึ่งจากการเลือกกันเองระหว่างอธิการบดีสถาบันอุดมศึกษา ปรากฏผลผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการสรรหา ดังนี้

1. ศาสตราจารย์ เทียนฉาย กิระนันท์ อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ ชีระ สุตะบุตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. รองศาสตราจารย์ ตรึงใจ บูรณสมภพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

4. รองศาสตราจารย์ สุเมธชา พรหมบุญ อธิการบดีมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

5. รองศาสตราจารย์ อนุมงคล ศิริเวทิน อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒน-
บริหารศาสตร์

(2) ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรค ที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พรรคละหนึ่งคน ให้เลือกกันเอง

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการจัดทำประกาศวุฒิสภา เรื่องรายชื่อ
พรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะดำเนินการเลือกกันเองเพื่อเป็น
กรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 11 ตุลาคม
2540 จำนวน 11 พรรค และนัดประชุมผู้แทนพรรคการเมืองทั้ง 11 พรรคดังกล่าว เพื่อดำเนิน
การเลือกกันเองให้เหลือ 4 คน ซึ่งจากการเลือกกันเองระหว่างผู้แทนพรรคการเมือง ปรากฏผล
ผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสรรหา ดังนี้

1. นายสุวิทย์ คุณกิตติ ผู้แทนพรรคกิจสังคม
2. ว่าที่ร้อยตรี ไพโรจน์ สุวรรณฉวี ผู้แทนพรรคความหวังใหม่
3. นายพินิจ จันทรสุรินทร์ ผู้แทนพรรคชาติพัฒนา
4. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน ผู้แทนพรรคประชาธิปัตย์

กระบวนการพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งของคณะ
กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 9 คน ตามประกาศวุฒิสภา
เรื่อง คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2540 ซึ่งประกอบด้วย อธิการบดีของ
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล จำนวน 5 คน และผู้แทนพรรคการเมือง จำนวน 4 คน
ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน โดยมี
กระบวนการในการพิจารณาสรรหาดังนี้

1) ในการประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง ครั้งแรก เมื่อวันที่
พฤหัสบดีที่ 16 ตุลาคม 2540 ที่ประชุม ได้มีมติเลือกตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

- (1) รองศาสตราจารย์อนุมงคล ศิริเวทิน เป็นประธานคณะกรรมการฯ
- (2) รองศาสตราจารย์ ตรีังใจ บูรณสมภพ เป็นกรรมการและเลขานุการ
- (3) ว่าที่ร้อยตรี ไพโรจน์ สุวรรณฉวี เป็นกรรมการ และโฆษกคณะกรรมการ

นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้มีมติขอให้กรรมการทุกคนไปดำเนินการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้มีคุณสมบัติตาม มาตรา 137 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง โดยกรรมการแต่ละท่านสามารถเสนอรายชื่อได้ จำนวน 2 คน โดยในการเสนอรายชื่อดังกล่าวนั้น ต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติย่อ และความยินยอมของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อ ภายในเวลา 12.00 นาฬิกา ของวันที่ 22 ตุลาคม 2540 ทั้งนี้ เพื่อสำเนาเสนอกรรมการ เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาลงมติเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ในวันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2540

2) ในการประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งครั้งที่สองเมื่อวันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2540 ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้มีการพิจารณารายชื่อผู้สมควรได้รับการพิจารณาเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 13 คน ตามที่กรรมการแต่ละท่านเสนอเพื่อพิจารณา โดยในการพิจารณาดังกล่าวที่ประชุมคณะกรรมการฯ มีมติให้มีการกำหนดกรอบการคัดเลือกตั้งเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ผู้มีประสบการณ์ และชำนาญในการจัดการเลือกตั้ง มี นายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ ร้อยตรีเบญจกุล มะกะระรัช นายยุวรัตน์ กมลเวชช นายไสว พราหมณี และ นายเอนก สิทธิประศาสน์

กลุ่มที่ 2 ผู้มีประสบการณ์และชำนาญในการกำกับดูแลการเลือกตั้งมี รองศาสตราจารย์ โททม อารียา พลตำรวจเอกประทีน สันติประภพ และพลเอกสายหยุด เกิดผล

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีศาสตราจารย์กระมล ทองธรรมชาติ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี นางสาวปรียา โอสถานันท์ รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โปธิแทน และนายสรรเสริญ อุทัยเฉลิม

ผลการพิจารณาสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

ที่ประชุมคณะกรรมการฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ให้เสนอชื่อบุคคลผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จากทั้ง 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. รองศาสตราจารย์ โททม อารียา
2. พลตำรวจเอก ประทีน สันติประภพ
3. นายยุวรัตน์ กมลเวชช
4. รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ โปธิแทน
5. นายไสว พราหมณี

3) คณะกรรมการการสรรหากรรมการการเลือกตั้งได้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ต่อประธานวุฒิสภาในวันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2540

2. ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 138 (2) กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหา จำนวน 5 คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ทำหนังสือกราบเรียนประธานศาลฎีกาเพื่ดำเนินการดังกล่าว

กระบวนการพิจารณาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ได้ดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งตามขั้นตอนกระบวนการดังนี้

1) ประธานศาลฎีกา ได้ออกระเบียบศาลฎีกา ว่าด้วยการสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2540 ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2540 และได้ออกประกาศศาลฎีกา เรื่องการเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง และการเรียกประชุมใหญ่ศาลฎีกา ลงวันที่ 14 ตุลาคม 2540

2) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่มีอำนาจหน้าที่ เข้าประชุมและลงมติในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา มาขอรับแบบเสนอชื่อและประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการการเลือกตั้ง และได้ยื่นเสนอชื่อพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อเลขานุการศาลฎีกา ตั้งแต่วันที่ 14 ถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2540

3) คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ เริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกเสนอชื่อตั้งแต่มีผู้เสนอชื่อและได้ดำเนินการแล้วเสร็จและทำรายงานการตรวจสอบ ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่มีอำนาจหน้าที่ เข้าประชุมและลงมติในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

4) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ได้พิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน ในวันที่ 22 ตุลาคม 2540

5) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ได้เสนอผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน ต่อประธานวุฒิสภาในวันที่ 22 ตุลาคม 2540 ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. นายธีรศักดิ์ วรรณสุต
2. นายสวัสดิ์ โชติพานิช

3. นายเริงธรรม ถัดพลี
4. นายสุวรรณค์ ศักคารักษ์
5. นายสุวรรณ ตระการพันธุ์

2.2.2 ขั้นตอนที่ 2 วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านการสรรหา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 138 (4) กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนทั้งสิ้น 10 คน จากคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน และจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอ จำนวน 5 คน โดยวุฒิสภาพิจารณาเลือกเหลือ 5 คนนั้น

โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ได้ระบุรายละเอียดในการพิจารณาเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ของวุฒิสภาไว้ตามความในมาตรา 135 โดยกำหนดให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อ ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นแล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาประกอบกับข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2540 ได้กำหนดการดำเนินการของคณะกรรมการตามมาตรา 135 ของรัฐธรรมนูญฯ ไว้

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ประกอบกับข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภาดังกล่าวข้างต้น ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 1 (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ 24 ตุลาคม 2540 ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติ ของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

1. พลเอก จรัล กุลละวณิชย์
2. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์
3. พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์
4. พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก
5. พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร
6. นายชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์
7. นายพิชัย วาสนาส่ง
8. คุณหญิงอัมพร มีสุข

9. นายอำนาจ สอนอิมศาสตร์

10. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ

11. นายสุชน ชาลีเครือ

การดำเนินการของคณะกรรมการ

1. ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติเลือกตั้ง ดังนี้

1.1 คุณหญิงอัมพร มีสุข เป็นประธานคณะกรรมการ

1.2 พลตำรวจเอกวิษณุ เดชกุญชร เป็นรองประธานคณะกรรมการ

1.3 พลเอกบุญศักดิ์ กำแหงฤทธิ์รงค์ เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ

2. พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการ ได้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 135 และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2540 โดยมีมติดังนี้

2.1 ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ที่ประชุมคณะกรรมการ ได้พิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 10 คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 136 วรรคหนึ่ง และมาตรา 137

2.2 ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณาตรวจสอบประวัติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง ทั้ง 10 คน ดังกล่าว

2.2.1 จากเอกสารประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

2.2.2 จากการตรวจสอบข้อมูล ชื่อเท็จจริง

2.3 ตรวจสอบความประพฤติ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณาอบหมายให้กรรมการตรวจสอบความประพฤติบุคคลที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการการเลือกตั้งตามที่เห็นสมควร

3. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ

คณะกรรมการ ได้พิจารณาตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง ทั้ง 10 คนแล้ว และโดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและประธานคณะ

กรรมการการเลือกตั้ง ตามความในมาตรา 144 มาตรา 145 มาตรา 147 มาตรา 148 มาตรา 215 วรรคสอง มาตรา 315 (2) มาตรา 324 (2) และมาตรา 336 นั้น

จากภาระหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ สมาชิกวุฒิสภาทุกท่านจึงควรใช้ดุลพินิจในการพิจารณาเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง ทั้ง 10 คน อย่างละเอียดรอบคอบ โดยควรพิจารณาคัดเลือกจากบุคคลผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความเป็นกลางทางการเมือง มีความรู้ความสามารถหลากหลาย มีวิสัยทัศน์ คุณวุฒิ เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ตลอดจนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการปฏิบัติการรวมทั้งกำกับ ดูแลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง รายชื่อบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 10 คน ซึ่งเรียงตามลำดับอักษรดังนี้

1. รองศาสตราจารย์โกทม อารียา
2. นายธีรศักดิ์ กรรณสูต
3. พลตำรวจเอกประทีน สันติประภพ
4. นายยุวรัตน์ กมลเวชช
5. นายเริงธรรม ลัดพลี
6. รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โปธิแทน
7. นายสวัสดิ์ โชติพานิช
8. นายสุวรรณค์ ศักดารักษ์
9. นายสุวรรณ ตระการพันธ์
10. นายไสว พรหมณี

ในการนี้คณะกรรมการ ได้จัดทำรายงานลับเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วนตามข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2540 ข้อ 89 ฉ และข้อ 89 สัตต นอกจากนั้นในการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาร่างด่วนดังกล่าว ประธานคณะกรรมการต้องร้องขอต่อที่ประชุมเพื่อให้มีการดำเนินการประชุมลับตามข้อบังคับฯ ข้อ 89 อัญฐ วรรคสอง ซึ่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์และที่ประชุมได้มีมติเลือกกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

1. นายธีรศักดิ์ กรรณสูต
2. รองศาสตราจารย์วิสุทธิ โปธิแทน

3. นายสวัสดิ์ โชติพานิช
4. นายยุวรัตน์ กมลเวชช
5. รองศาสตราจารย์โคทม อารียา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 138 (5) กำหนดให้ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้งทั้ง 5 คนดังกล่าว ประชุมและเลือกกันเองให้หนึ่งคนเป็นประธานกรรมการ และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป ดังนั้น เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2540 กรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมและมีมติเลือก นายธีรศักดิ์ วรรณสุต ให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้ง

3. โครงสร้างคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3.1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งไทย เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (มาตรา 136) ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีที่มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยผ่านกระบวนการสรรหา ได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน แบ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 1 คน และกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 4 คน กรรมการการเลือกตั้งทุกท่านจะได้รับมอบหมายให้การควบคุมกำกับดูแลงานจัดการเลือกตั้งแต่ละฝ่าย รวม 5 ฝ่าย คือ ด้านกิจการบริหารกลาง ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง ด้านกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ ด้านกิจการการมีส่วนร่วม และด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจัย ซึ่งเป็นการแบ่งงานภายในเท่านั้น อย่างไรก็ตาม อาจมีปัญหาย่อยบ้างในทางปฏิบัติ เนื่องจากกรรมการแต่ละท่านปฏิบัติงานในลักษณะเป็นเอกเทศตามที่ได้รับมอบหมาย ต่างคิดต่างทำ จนบางครั้งเกิดความสับสน เพราะไม่ทราบว่ กิจการหรือการดำเนินการ หรือการแสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญๆ เช่น เรื่องการลงคะแนนเสียงของคนไทยในต่างแดนว่าควรมีขอบเขตเพียงใด ของนายยุวรัตน์ กมลเวชช เป็นความเห็นโดยส่วนตัวหรือเป็นความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพราะตามนัยยะแห่งรัฐธรรมนูญ

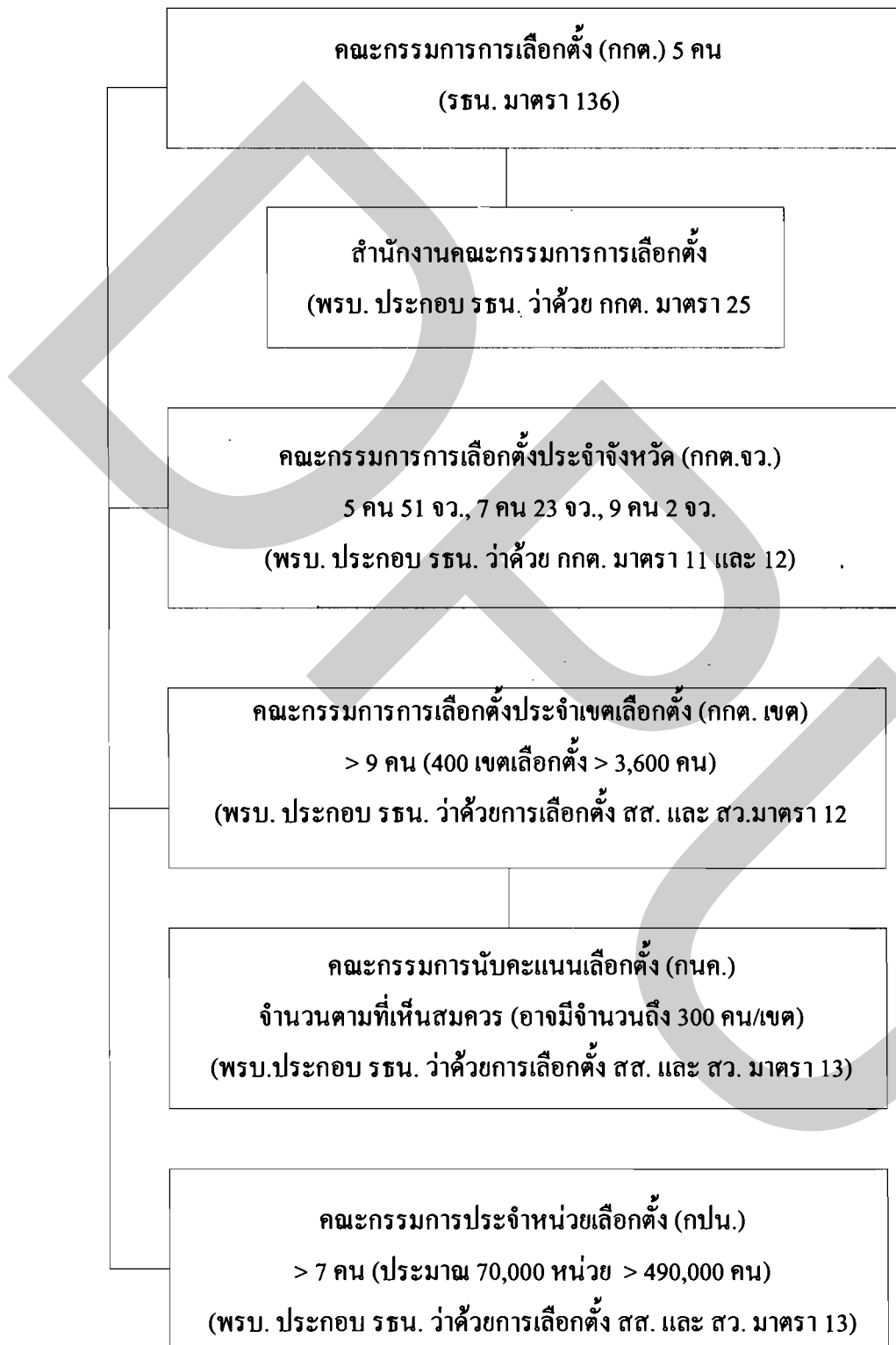

นั้นการดำเนินการ หรือการปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องสำคัญๆ จะต้องกระทำในนามของคณะกรรมการ (commission)⁶ กล่าวคือ ต้องมีความเป็นเอกภาพ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรประเภทองค์คณะ ที่ประกอบด้วยบุคคลหลายคน จึงมีความหลากหลายในด้านความคิดเห็น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นรูปแบบขององค์กรของรัฐที่เป็นอิสระส่วนมาก แต่เมื่อการดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นรูปธรรมออกสู่สาธารณชน นิติกรรมหรือการกระทำนั้น จะต้องมิลักษณะของการดำเนินการร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

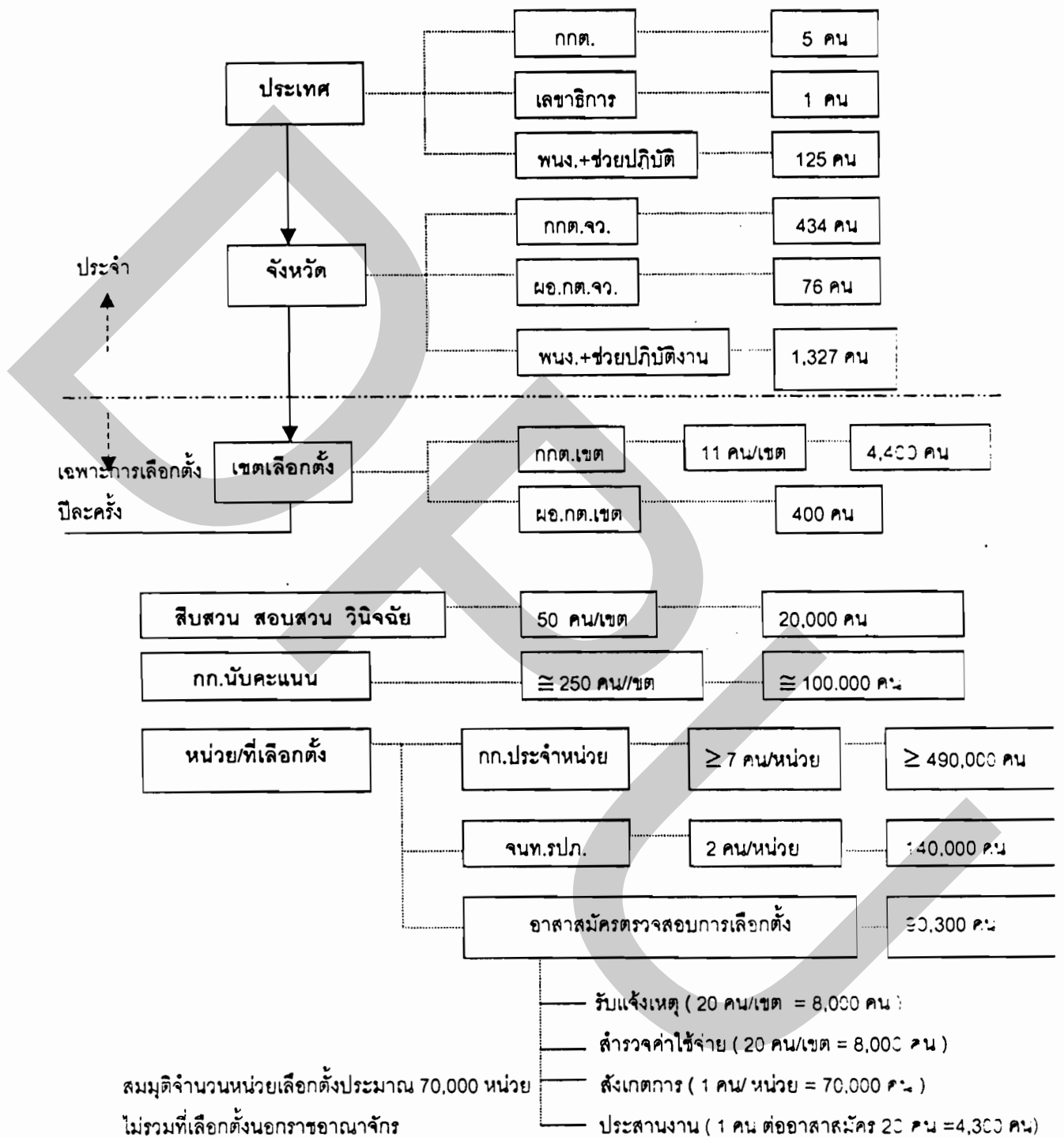
⁶ วิษณุ วรรณุญ . องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538, หน้า 40.

**โครงสร้างองค์กรผู้รับผิดชอบการเลือกตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน**

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ผังอัตรากำลังปฏิบัติงานของ กกต.

จำนวนผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้งทั้งหมดประมาณ 1,000,000 คน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 มาตรา 11 และมาตรา 12 กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย โดยมีหลักเกณฑ์วิธีการสรรหาตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยสรรหาจากผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก จำนวนแต่ละเขตไม่เท่ากัน โดยจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้ง 1-5 เขต มีจำนวนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 5 คน เขตเลือกตั้ง 6-15 เขต จำนวน 7 คน และ 16 เขตขึ้นไปมี 9 คน รวมทั้งประเทศจะมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด รวม 434 คน¹⁰ มีวาระการดำรงตำแหน่งวาระละ 6 ปี ได้เพียงวาระเดียว โดยครั้งแรกนี้กำหนดให้มีวาระ 3 ปี

2.3 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เป็นหน่วยงานในระดับชาติ โดยสายงานเชื่อมโยงจะต้องมีความสัมพันธ์กัน และสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ให้เป็นกระบวนการเลือกตั้งในระบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2542 ได้จัดแบ่งส่วนงานและขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกเป็นหน่วยงาน ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค¹¹ หน่วยงานส่วนกลางนั้นจะประกอบด้วย การแบ่งงานออกเป็น 5 ด้านกิจการ ซึ่งแต่ละด้านกิจการได้มีการแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น สำนัก ฝ่าย และในโครงสร้างกล่าวข้างแบ่งเป็นหน่วยงานใหม่ 3 หน่วยงานที่ไม่สังกัดสำนักใด อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการโดยตรง ได้แก่ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจสอบภายใน

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต. จว.) จัดให้เป็นการแบ่งส่วนงานในส่วนภูมิภาค มีหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้าง 5 ด้านกิจการ แบ่งความรับผิดชอบและขอบข่ายหน้าที่ต่างกัน ดังนี้

¹⁰“โครงสร้างสำนักงาน กกต.” วารสารการเลือกตั้ง. มีนาคม 2542, หน้า 6-7.

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

1. ด้านกิจการบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไป และกิจการอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของด้านกิจการใดด้านกิจการหนึ่งโดยตรง รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามนโยบายแนวทาง และแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งรวมไปถึงการเสนอแนะ และจัดทำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และด้านกิจการบริหารกลาง ยังแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก ได้แก่ สำนักบริหารกลาง และสำนักนโยบายและแผน ซึ่งแต่ละสำนักได้แบ่งสายงานย่อยออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ตามลำดับ

2. ด้านกิจการสืบสวน สอบสวน และวินิจฉัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ คูแตรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายการเลือกตั้ง หรือการทุจริตประพฤติมิชอบของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้งพรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใด ทั้งยังสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น โดยแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนัก คือ สำนักสืบสวนสอบสวน และสำนักวินิจฉัย

3. ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายทั้งในระดับการเลือกตั้งทั่วไป และเลือกตั้งระดับท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม รวมทั้งประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด และหน่วยงานของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค ซึ่งแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนักเช่นกัน ได้แก่ สำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติ และสำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น

4. ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการปฏิบัติงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปฏิบัติงานสนับสนุนและพัฒนาพรรคการเมือง โดยรัฐควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น 2 สำนักคือ สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และสำนักบริหารการสนับสนุน โดยรัฐ

5. ด้านกิจการการมีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน คณะบุคคล องค์กรเอกชน และประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองและสนับสนุนองค์กรเอกชน งานดำเนินการเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้การศึกษาแก่ประชาชน รวมไปถึงงานประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับด้านกิจการการมีส่วนร่วมได้จัดแบ่งส่วนงานออกเป็น 2 สำนักเช่นกันได้แก่ สำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งและสำนักกรรมกรค์และเผยแพร่

ส่วนหน่วยงาน 3 หน่วยงานที่ไม่สังกัดสำนักใดอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการโดยตรง มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้¹²

1. สำนักงานเลขานุการกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งานเลขานุการ งานช่วยอำนวยความสะดวก งานประสานงานของกรรมการการเลือกตั้งและเลขาธิการ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

2. สำนักงานโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบการแถลงข่าว งานรวบรวมข่าว งานวิเคราะห์ข่าว งานแถลงความก้าวหน้าและผลงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานสื่อมวลชนสัมพันธ์ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3. ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดทำแผนการตรวจสอบภายในงาน ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี และพัสดุของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาแก่หน่วยรับตรวจและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

การแบ่งส่วนงานในส่วนภูมิภาค คือ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้าง โดยขึ้นตรงต่อเลขาธิการ ซึ่งได้แบ่งกลุ่มงานออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มงานอำนวยความสะดวก 2. กลุ่มงานจัดการเลือกตั้ง 3. กลุ่มงานสนับสนุนการเลือกตั้ง

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-7.

**แผนผังการกำกับและดูแลงานที่รับผิดชอบ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง**

นายสวัสดิ์ โชติพานิช กรรมการการเลือกตั้ง	นายยุวรัตน์ กมลเวช กรรมการการเลือกตั้ง	นายธีรศักดิ์ วรรณสุต ประธานกรรมการการเลือกตั้ง	นายวิสุทธิ์ โพธิแท่น กรรมการการเลือกตั้ง	นายโคทม อาริยา กรรมการการเลือกตั้ง
---	---	---	---	---------------------------------------

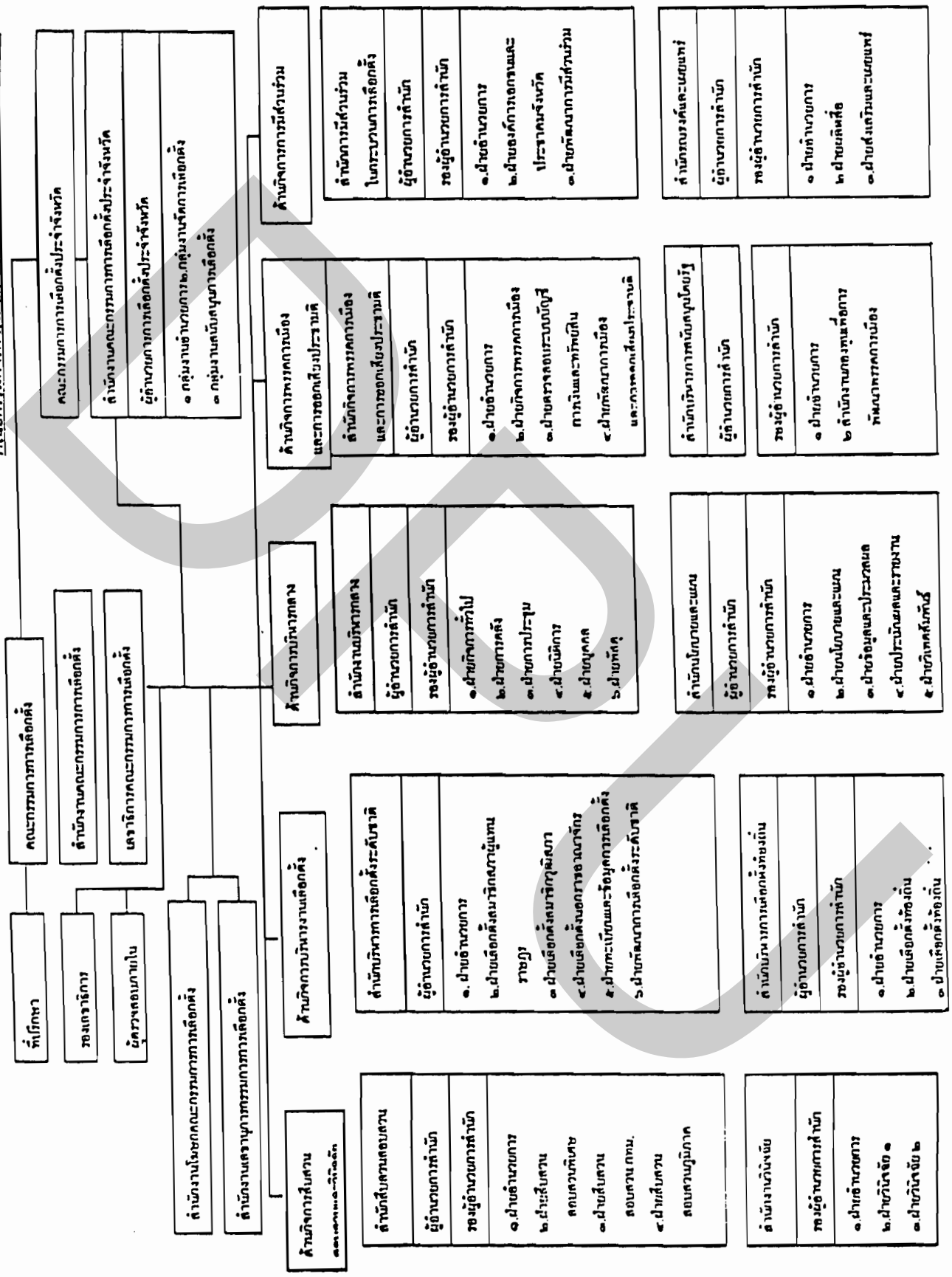
ร.ต.วิจิตร อยู่สุภาพ
เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
งานในความรับผิดชอบ

- ดูแลงานทั่วไปของสำนักงาน
- วางระเบียบการปฏิบัติงาน

ตรวจสอบ ควบคุมการ เลือกตั้งและวินิจฉัย ตรวจสอบเรื่องร้องเรียน และวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน	สนับสนุนการเลือกตั้ง -ทะเบียนข้อมูลและ การเลือกตั้ง -พัฒนาการบริหารงาน เลือกตั้ง -การเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่น -บุคลากรงานเลือกตั้ง บริหารการเลือกตั้ง -การเลือกตั้ง ส.ส. และ ส.ว. -การเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่น -การเลือกตั้งผู้บริหาร ท้องถิ่น -บริหารงานเลือกตั้งใน ต่างประเทศ	บริหาร -งบประมาณการเงิน และพัสดุ -การต่างประเทศ -การประชุม -นิติการ -สหภาพกรรมการและ เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการ เลือกตั้ง -พัฒนาองค์กร -นโยบายและวางแผน -บริหารทรัพยากรมนุษย์ สารสนเทศ	พรรคการเมือง และ การออกเสียงประชามติ -ตรวจสอบระบบบัญชี การเงิน และ ทรัพย์สิน -กิจการพรรคการเมือง -การออกเสียงประชามติ -บริหารการสนับสนุน โดยรัฐ -กองทุนเพื่อพัฒนาพรรค การเมือง -ปฏิบัติการสนับสนุน	การมีส่วนร่วมใน กระบวนการเลือกตั้ง -การมีส่วนร่วมของ องค์การเอกชน และ ประชาคมจังหวัด -การรับรอง และ สนับสนุนองค์การ เอกชน -วิชาการและมีอบรม วรรณคดีและเผยแพร่ สื่อมวลชนสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แก่ประชาชน ประสานงาน หน่วยงานรัฐ และ เอกชนในการเผยแพร่
---	--	--	--	--

ที่มา ; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

โครงการสร้างสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นชอบ 18 มกราคม 2542

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

4. บทบาท อำนาจ หน้าที่

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีสถานะเป็นองค์กรอิสระขึ้นมาบริหารจัดการเลือกตั้งแทนกองการเลือกตั้งกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว คือ ต้องการองค์กรจัดการการเลือกตั้งที่มีความเป็น "อิสระ" และมีความเป็น "มืออาชีพ"¹³ (Professional) ซึ่งมีความเป็นกลางและความสามารถเฉพาะเรื่องมาดำเนินการเลือกตั้ง มีอำนาจ หน้าที่บริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และถูกต้องตามกฎหมาย

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระ กล่าวคือ ต้องมีความเป็นอิสระ 3 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านการบริหาร และด้านการเมือง การปฏิรูปการเมืองจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้เมื่อมีองค์กรอิสระเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ซึ่งกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจได้ทั่วประเทศ เมื่อมีปัญหาข้อขัดแย้ง สามารถสืบสวนสอบสวนได้เองและวินิจฉัยได้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดกรอบหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้มีหน้าที่สำคัญคือ

1. ควบคุมและดำเนินการจัด, จัดให้มีการเลือกตั้ง และการออกเสียงประชามติ
2. แบ่งเขตการเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
3. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาด ปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น
4. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่
5. ประกาศผลการเลือกตั้ง และออกเสียงประชามติ

จากกรอบหน้าที่สำคัญ 5 ประการดังกล่าวข้างต้นของการปฏิรูปการบริหารจัดการเลือกตั้งของไทย การบริหารจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายรองรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดย

¹³พรศักดิ์ ผ่องแผ้วและ ชีรภัทร เสรีรังสรรค์. คณะกรรมการการเลือกตั้ง. รายงานการวิจัยเสนอต่อมูลนิธิธิดาเซีย. กรุงเทพมหานคร, หน้า 5. และ คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. คณะกรรมการการเลือกตั้งแห่งชาติ. รายงานการวิจัยเสนอสภาวิจัยแห่งชาติ, 2538, หน้า 4.

ชัดเจนเป็นรูปธรรม ปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้หลายประการดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

1.1 ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง

1.1.1 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 144)

1.1.2 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

1.1.3 การออกเสียงประชามติ (มาตรา 144) ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในสองปี (มาตรา 329 (5))

1.2 ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง (มาตรา 144)

1.3 ออกประกาศกำหนดทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 145 (1))

1.4 มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย (มาตรา 145 (2))

1.5 สืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย (มาตรา 145 (3))

1.6 สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (มาตรา 145 (4))

1.7 ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (มาตรา 145 (5))

1.8 เรียกเอกสารหรือหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมา ให้ถ้อยคำตลอดจนขอให้ศาล พนักงาน อัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวนสอบสวนหรือวินิจฉัยชี้ขาด (มาตรา 145 วรรคสอง)

1.9 แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์กรเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (มาตรา 145 วรรคสาม)

1.10 คำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้ง (มาตรา 327 (2))

1.11 รับรองและแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (มาตรา 327 (9))

2. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541

2.1 จัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 10 (5))

2.2 คำเนินการ หรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (มาตรา 10 (8))

2.3 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกต เสนอต่อรัฐสภา (มาตรา 10 (10))

2.4 แจ้งพนักงานสอบสวน เพื่อคำเนินการสอบสวน และให้มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลเมื่อเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ หรือพรรคการเมือง (มาตรา 16)

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด

คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด (มาตรา 11) และคณะอนุกรรมการ (มาตรา 14) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกด.จว.) มีจำนวนจังหวัดละไม่เกิน สิบเอ็ดคน ซึ่งแต่งตั้งโดยวิธีสรรหาจากผู้ที่มิคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา 137 (1) (2) (4) (5) (6) และ (7) ของรัฐธรรมนูญ โดยสรรหาจากผู้ที่มิภูมิลำเนาในจังหวัดเป็นหลัก กกด.จว. ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา 12)

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกด.จว.)

- จำนวน

จำนวน กกด. จว. ขึ้นอยู่กับจำนวนเขตเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตในแต่ละจังหวัดดังนี้

โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 434 คน

<u>จังหวัดที่มีเขตเลือกตั้ง</u>	<u>จำนวน กกต.จว.</u>
1 ถึง 5 เขต	5 คน
6 ถึง 15 เขต	7 คน
16 เขตขึ้นไป	9 คน

- วาระ

6 ปี วาระเดียว แต่ในวาระแรกเริ่ม กกต.จว. มีวาระ 3 ปี

- คุณสมบัติ

สัญชาติไทยโดยการเกิด

อายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี

- ลักษณะต้องห้าม

(1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบโดยกฎหมาย

(4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(5) ยาเสพติดให้โทษ

(6) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(7) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยให้พ้นโทษมายังไม่ถึง

ห้าปี ในวันได้รับการเสนอชื่อ โดยคณะกรรมการสรรหาเว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(8) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่าได้กระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(9) เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(10) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา 259 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(11) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 307 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันได้รับการเสนอชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(12) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(13) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปี

(14) เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

- อำนาจหน้าที่

ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ข้อ 13

(1) อำนาจการเลือกตั้ง และการออกเสียงประชามติที่กระทำภายในจังหวัดนั้น

(2) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(4) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดไว้

(5) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย หรือมีคำสั่งในกรณีที่ไม่มีความกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งได้ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อาจทำให้เกิดความเสียหายหรือความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้

- การพ้นตำแหน่ง

ข้อ 10 นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 11 หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 12

(4) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่า มีความประพฤติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อประกาศระเบียบหรือข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ละเลยต่อหน้าที่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

การพ้นตำแหน่งตามวรรคหนึ่งย่อมไม่กระทบการใดที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ รวมทั้งการได้รับคำตอบแทนก่อนวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

3. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

3.1 ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการประจำเขตเลือกตั้งมีหนึ่งคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับสมัครเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และดำเนินกิจการที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหน่วยเลือกตั้งและสถานที่นับคะแนนในเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเพิ่มชื่อและการถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง รวมทั้งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลคะแนนเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมาจากการแต่งตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยวิธีการสรรหา

3.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง

จะมีหน่วยเลือกตั้งประมาณ 70,000 หน่วยทั่วราชอาณาจักร กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมีไม่น้อยกว่า 7 คน ประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการสองคน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งแต่งตั้ง และผู้แทนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือผู้ส่งผู้สมัครแบบบัญชีรายชื่อ

4. อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2541

4.1 ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งรักษาการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และให้มีอำนาจออกประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา 5)

4.2 ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียน ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำร้องขอจดทะเบียนพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ (มาตรา 6)

4.3 ให้หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง และกรรมการสาขาพรรคการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่ได้บรรลุนิติภาวะต่อนายทะเบียน ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง และภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

4.4 เมื่อมีประกาศพระราชกฤษฎีกา ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ต้องควบคุมพรรคการเมืองไม่ให้ใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นเกินวงเงินที่นายทะเบียนกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และควบคุมไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินวงเงินที่กฎหมายกำหนด

4.5 พรรคการเมืองเมื่อได้รับบริจาคเงิน ให้เปิดเผยผู้บริจาคและจำนวนเงินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

4.6 ให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาพรรคการเมืองตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

4.7 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินทุนหมุนเวียน

4.8 นายทะเบียนประสานงาน กับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ของรัฐให้จัดสรรเวลาออกอากาศอย่างเท่าเทียมกัน ให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค โดยคำนึงถึงจำนวน ส.ส. ของแต่ละพรรค เพื่อให้แสดงผลงานของพรรคการเมืองปีหนึ่งไม่น้อยกว่าสามครั้ง

จะสังเกตเห็นว่าตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนหลายฉบับ ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ค่อนข้างกว้างขวางและสมบูรณ์ทั้งนี้มีเจตนารมณ์ที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และเที่ยงธรรม รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจอย่างกว้างขวางและสมบูรณ์ ดังนี้

1. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาว่าด้วยพรรคการเมือง ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

2. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติกรทั้งหลายอันจำเป็นตามข้อ 1

3. สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

4. สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่

5. ประกาศผลการเลือกตั้งและออกเสียงประชามติ

6. ดำเนินการอื่นใดตามที่กฎหมายบัญญัติ

อาจกล่าวได้ว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการรวมอำนาจ 3 อำนาจ ไว้ในองค์กรเดียว กล่าวคือ ด้านบริหาร คือการจัดการเลือกตั้ง ด้านนิติบัญญัติ คือ การออกประกาศ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสะดวก บริสุทธิ์และเที่ยงธรรม ด้านตุลาการ คือ สามารถวินิจฉัย ตัดสิน สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือนับคะแนนใหม่ได้ ซึ่งเดิมจะต้องผ่านการพิจารณาตามกระบวนการของศาล ซึ่งล่าช้า

5. ปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน 5 คน ขึ้นทำหน้าที่ควบคุม ดูแล จัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยกำหนดให้เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งได้กำหนดที่มา สถานะ อำนาจหน้าที่ไว้ชัดเจน โดย

เฉพาะเรื่องอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้างขวาง เช่น สามารถสั่งให้ข้าราชการปฏิบัติภารกิจทั้งหลาย อันจำเป็นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง รวมทั้งสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้งอันเกิดจากกฎหมายเหล่านั้น นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งยังมีภาระหน้าที่ในการเตรียมการเลือกตั้ง การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนกิจการของพรรคการเมือง การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสนับสนุนกิจการของพรรคการเมือง ฯลฯ หน้าที่และความรับผิดชอบเหล่านี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำลังดำเนินการอยู่อย่างเร่งรีบ อย่างไรก็ตามด้วยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีอยู่กว้างขวาง ประกอบกับคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ จึงมีปัญหาและอุปสรรคหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเท่าที่ดำเนินการมาถึงปัจจุบัน (มีนาคม 2542) โดยการศึกษาหาความรู้ และสัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงานจริงและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวบทกฎหมาย ปัญหาทางกฎหมายและข้อเท็จจริง รวมทั้งศึกษาโครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่แล้ว พอสรุปปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ดังนี้

5.1 ปัญหาเรื่องการสั่งการ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 146 กำหนดให้ข้าราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายอันเกี่ยวกับการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประเด็นต้องพิจารณาคือ มาตรา 146 กำหนดเป็นกรอบใหญ่ไว้ แต่ในการปฏิบัติ ถ้าหากข้าราชการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผลจะเป็นอย่างไร กรณีดังกล่าวหากเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในเชิงขัดขวางการปฏิบัติงานก็เป็นโทษทางอาญา ซึ่งไม่รวมถึงการไม่ตอบสนอง ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของการไม่ทำตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 15 กรณีข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้าง จึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ให้ส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัย จึงไม่เคยมีกรณีตัวอย่างว่าผลการดำเนินการออกมาอย่างไร จะบรรลุตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายให้อำนาจไว้หรือไม่ เพราะหน่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้เป็นผู้ดำเนินการเอง เพียงแต่ร้องขอให้ผู้มีอำนาจดำเนินการ ซึ่งการปฏิบัติแล้วเป็นเรื่องที่ยากลำบากในการจะไปออกคำสั่ง เพราะว่าเดิมอำนาจบริหารจัดการการเลือกตั้งอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งควบคุมดูแลการเลือกตั้งมาเป็นเวลายาวนาน การที่คณะ

กรรมการการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง หรือระดับจังหวัดจะไปตั้งการใด ๆ โดยเฉพาะกับข้าราชการกระทรวงมหาดไทยดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น แม้กฎหมายจะให้อำนาจไว้ แต่ทางปฏิบัติเชื่อว่าจะต้องเกิดปัญหาอย่างแน่นอน ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากวัฒนธรรมของคนไทยกันเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับจังหวัด ผู้ที่เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคุณวุฒิ วิทยุติ ต่ำกว่าข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

5.2. ปัญหาเรื่องงบประมาณ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 วรรคสอง บัญญัติว่า รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 34 ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ปรากฏว่าในปงบประมาณที่ผ่านมา การตั้งงบประมาณรวมสำหรับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ไม่ได้กำหนดแยกชัดว่าองค์กรใดได้เท่าใด ผลก็คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเหมือนหน่วยงานหนึ่งของส่วนราชการที่ต้องผ่านการวิเคราะห์อัตราเงินเดือน กำลังพล ฯลฯ ว่าเหมาะสมหรือไม่เพียงใดจากเจ้าหน้าที่สำนักงานงบประมาณ จึงขัฉนัยยะของกฎหมาย เพราะกฎหมายระบุให้การบริหารงานบุคคลต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น มาตรา 11 หรือ มาตรา 19 และเมื่อปรากฏว่ายังไม่สามารถหาข้อยุติได้ ผลคือ คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัดจึงดำเนินงานมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2541 ถึงปัจจุบัน ยังไม่รู้ว่าได้ค่าตอบแทนเท่าใด และจะได้เมื่อใด ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการอ่านและตีความกฎหมายไม่เหมือนกัน ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งขาดความเป็นอิสระทางด้านงบประมาณ

จากการขอเข้าพบและสัมภาษณ์ นาย โททม อารีธา กรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2542 ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ข้อมูลว่า ขณะนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับอิสระทางด้านงบประมาณเฉพาะกรณีที่ได้รับงบประมาณในหมวดเงินสนับสนุน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถเปลี่ยนรายการใช้เงินเป็นการภายในได้เท่านั้นที่มีความเป็นอิสระ แต่จำนวนงบประมาณที่จะได้รับในการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะใช้ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ตามหน้าที่ความรับผิดชอบยังไม่เรียบร้อย และอยู่ในขั้นที่จะต้องพิจารณาศึกษาร่วมกันอยู่อีก ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเองก็ไม่ได้รับ

เต็มจำนวนที่ขอจัดสรรไป โดยเท่าที่เริ่มดำเนินการมานี้ ในส่วนของกองทุนพรรคการเมืองที่ขอไปเป็นเงินจำนวน 1,000 ล้านบาท แต่ได้รับอนุมัติเพียง 200 ล้านบาท และงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการได้เสนอขอไปจำนวน 800 ล้านบาท แต่ได้รับเพียง 112 ล้านบาท จึงไม่พอเพียงต่อการบริหารและเตรียมการจัดการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่เป็นจำนวนมาก

5.3 ปัญหาเรื่องบุคลากร

เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ด้วยความที่เป็นองค์กรใหม่ ความพร้อมในเรื่องตัวบุคลากร อาคาร สถานที่ ฯลฯ จึงยังไม่มีความพร้อมเพราะอยู่ในระหว่างดำเนินการต่าง ๆ แต่ก็ยังติดขัดอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของงบประมาณที่ได้มาอย่างจำกัด

แม้ตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้หน่วยงานราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐสนับสนุนข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างมาช่วยปฏิบัติงานที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือที่เรียกโดยง่ายว่า สามารถยืมตัวบุคลากรได้นั้น ทางปฏิบัติแล้วเป็นไปได้โดยยาก หรือเป็นไปได้แต่ไม่เกิดมรรคผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะเป็นธรรมชาติที่หน่วยงานต้นสังกัดย่อมต้องหวงแหนบุคลากรที่ดี มีความรู้ ความสามารถ หรือให้บุคลากรที่ดียอคุณภาพมาแทน ซึ่งโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้ว ย่อมไม่เกิดมรรคผลแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายเปิดโอกาสให้มีการขอตัวบุคลากรหรือการรับโอนชั่วคราวที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจ่ายค่าตอบแทนตามมาตรา 32 และมาตรา 33 แต่ทางปฏิบัติก็เป็นไปได้ยากเช่นกัน เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ไม่มีงบประมาณเพียงพอเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถบรรจุบุคลากรเข้ามาทำงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ เนื่องจากติดขัด มติคณะรัฐมนตรี¹⁴ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541 เรื่องมาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรรัฐ

¹⁴มติคณะรัฐมนตรี เรื่องมาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรรัฐ. ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2541. และ มติคณะรัฐมนตรี เรื่องให้ขยายเวลาการบังคับใช้มาตรการควบคุมค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรรัฐ ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2541.

6. เปรียบเทียบคณะกรรมการการเลือกตั้งไทยกับต่างประเทศ

จากการศึกษาถึงที่มาคุณลักษณะ สถานะ อำนาจหน้าที่ ฯลฯ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของต่างประเทศ ทั้งอินเดีย ฟิลิปปินส์ ซึ่งมีสภาพภาวะเศรษฐกิจ สังคมใกล้เคียงกับประเทศไทย และศึกษาคณะกรรมการการเลือกตั้งของเยอรมนี ในบทที่ 3 ประกอบกับการศึกษาที่มา องค์ประกอบ สถานะ อำนาจหน้าที่ ฯลฯ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย ในเชิงเปรียบเทียบ ได้ตามตารางดังนี้.-

เปรียบเทียบคณะกรรมการเลือกตั้งของไทยกับนานาประเทศ

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
1.ปีกำเนิด	ค.ศ.1957	ค.ศ.1957	ค.ศ.1957	ค.ศ.1998
2.ชื่อ	-คณะกรรมการเลือกตั้ง (Election Commission)	-คณะกรรมการเลือกตั้ง Commission Election หรือ Comelec กอมมีเตค	-คณะกรรมการเลือกตั้งแห่งสหพันธ์ (The Federal Electoral Commission)	-คณะกรรมการเลือกตั้ง (Election Commission)
3.จำนวน	-หลายคน -ประธาน 1 คน -กรรมการจำนวนไม่จำกัด -ปัจจุบันมี 3 คน	-7 คน -ประธาน 1 คน -กรรมการ 6 คน	-มีจำนวนมาก โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับเขต สหพันธ์ มลรัฐ	- 5 คน แบ่งเป็น ประธาน 1 คน กรรมการ 4 คน
4.ที่มา	-ประธานาธิบดีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของรัฐสภา	-ประธานาธิบดีแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของ	-ร.ม.มหาดไทยแต่งตั้ง ประธานคณะกรรมการ	-พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำแนะนำของรัฐสภา

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
	คล้ายกับการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสูงสุด	-คณะกรรมการบริหารการเกี่ยวกับการแต่งตั้งของรัฐธรรมนูญและได้รับการรับรองโดยรัฐสภา	การเลือกตั้งระดับสหพันธ์ -รัฐบาลแต่ละมลรัฐแต่งตั้งประธานคณะกรรมการเลือกตั้งระดับรัฐ และ ระดับเขตเลือกตั้ง -ประธานคณะกรรมการเลือกตั้งแต่ละระดับแต่งตั้งกรรมการอื่น ๆ	-คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่งตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัด
5.ระบบการปกครอง	-ระบบรัฐสภา	-ระบบประธานาธิบดี	-สหพันธ์ -รัฐ -ระบบรัฐสภาโดยมีประธานาธิบดี เป็นประมุข	-ระบบรัฐสภา -มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6.ระบบเลือกตั้ง	-เสียงข้างมากรอบเดียว -นับคะแนนส่วนกลาง	-เสียงข้างมากรอบเดียว	-ระบบเลือกตั้งมี 2 แบบ คือ - แบบสัดส่วน - แบบแบ่งเขต	-ระบบเลือกตั้ง 2 แบบ -แบ่งเขตเดียวคนเดียว ใช้เสียงข้างมาก รอบเดียว -แบบบัญชีรายชื่อ

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
7.ลักษณะหน่วยงาน	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นหน่วยงานอิสระ -เป็นหน่วยงานถาวร 	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นหน่วยงานอิสระ -เป็นหน่วยงานถาวร 	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นหน่วยงานอิสระ -เป็นหน่วยงานถาวร 	<ul style="list-style-type: none"> -เป็นหน่วยงานอิสระ -เป็นหน่วยงานถาวร
8.คุณสมบัติ	<ul style="list-style-type: none"> -อายุไม่เกิน 65 ปี -ทำธุรกิจใด ๆ มิได้ 	<ul style="list-style-type: none"> -อายุ 36 ปีขึ้นไป -ปริญญาตรีขึ้นไป -ไม่เป็นผู้สมัครรับการเลือกตั้งที่ผ่านมา -เป็นผู้อาวุโส -ไม่เป็นผู้แทนสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา -ไม่อยู่ในคณะกรรมการ -ไม่มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้ง -ต้องเป็นสมาชิกนิติบุคคลสภาและ ปฏิบัติงานด้านกฎหมายมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> -มีสัญชาติไทยโดยกำหนดอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี ในวันเสนอชื่อ -สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า -ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ฯลฯ -ไม่เป็น ศส., สว., ข้าราชการการเมือง, วุฒิสภา หรือผู้บริหารท้องถิ่น -ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในระยะ 5 ปี -ไม่เป็นผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ 	

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
9.อำนาจหน้าที่	1.บริหารงานทั่วไปของการเลือกตั้ง 2.จัดทำทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 3.จัดการเลือกตั้งทุกระดับ (ประธานาธิบดี ส.ส. ของระดับมลรัฐ) ทั้งการเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งซ่อม 4.กำหนด หรือ เดือนวันเลือกตั้งตามที่เห็นสมควร 5.แต่งตั้ง หรือ เสนอให้ ประธานาธิบดี หรือ ผู้ว่าการมลรัฐแต่งตั้งเจ้าหน้าที่	1.ควบคุมดูแลการใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั้งหมดทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น 2.ควบคุมการทำประชามติทุกเรื่อง รวมทั้งการยกเลิกมาตรการในการเลือกตั้งที่มีปัญหา 3.ตัดสินใจเพื่อคำเนิมนคดีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง 4.กำหนดจำนวนเขตการเลือกตั้ง 5.ตรวจสอบและจดทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 5.แต่งตั้งคณะกรรมการ	1.คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้ง 3 ระดับ ดำเนินการและรวมคะแนนในระดับของตน 2.ในการเลือกตั้งโดยตรง หรือ การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คณะกรรมการ ๆ ในแต่ละเขตเลือกตั้ง เป็นผู้รวมคะแนน พิจารณาคัดสินและประกาศผล 3.ในการเลือกตั้งแบบสัดส่วน คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับสหพันธ์จะเป็นผู้ตัดสินโดยคำนวณจำนวนที่นั่ง แต่ละพรรคจะได้รับ ทั้งนี้โดยการรวบรวมผลการเลือกตั้งทั้งประเทศ จาก	-ไม่เป็นบุคคลตาม วรรค.มาตรา 139 1.ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ 2.แบ่งเขตเลือกตั้งและจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 3.สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหา หรือ ข้อโต้แย้ง 4.สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ 5.ประกาศผลการเลือกตั้ง และออกเสียงประชามติใหม่ 6.ออกกำหนดการอันจำเป็น ฯลฯ

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
<p>เลือกตั้ง</p> <p>6.เป็นผู้ชี้ขาดกรณีข้อพิพาทเลือกตั้ง เช่น สัญญัตถ์ขบวนการเมือง คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ฯลฯ</p> <p>7.อนุญาตให้ผู้แทนพรรคเข้าสังเกตการณ์การเลือกตั้ง</p>	<p>เลือกตั้งจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งข้าราชการทหารด้วย เพื่ออุปสรรคที่จะให้การเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม</p> <p>6.จดทะเบียนพรรคการเมือง และองค์กรประชาชน ที่สังเกตการณ์การเลือกตั้ง</p> <p>7.ตรวจสอบคุณสมบัตินโยบาย และโครงการต่าง ๆ ของพรรคการเมือง องค์กรประชาชน ที่สังเกตการณ์</p> <p>8.เป็นผู้อนุญาตให้องค์กรประชาชนสังเกตการณ์การเลือกตั้ง</p> <p>9.กำหนดการใช้จ่ายของผู้สมัครฯ เสมอค่ารัฐสภา</p>	<p>ที่คณะกรรมการ ฯ ในระดับมลรัฐ และ ระดับเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ ส่งมาให้</p>	<p>7.มีคำสั่งให้บุคคลของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นปฏิบัติการอันจำเป็น ฯ</p> <p>8.เผยแพร่ให้ความรู้</p> <p>9.ดำเนินการอื่นตามอำนาจ ตามกฎหมาย</p> <p>10.มีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ ฯลฯ ดำเนินการในเรื่องใดก็ตามอำนาจหน้าที่</p> <p>11.มีอำนาจสั่งเรื่องให้ ดำเนินการทางวินัย</p> <p>12.มีอำนาจแจ้งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการสอบสวนและฟ้องคดีต่อศาล</p> <p>13.รับรององค์การเอกชน</p>	

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
		รวมทั้งกำหนดขนาด และ สถานที่ติด ไปสเตอร์ ฯลฯ		เข้าช่วยเหลือโครงการ เลือกตั้ง 14.มีอำนาจเพิ่มเติมตามมาตรา 21 15.เป็นเจ้าพนักงานตาม ป.อาญา
10.วาระ	-ไม่มีวาระ	-7ปี		- 7ปี - เป็นได้วาระเดียว
11.การพ้น จากตำแหน่ง	-ถอดถอนเพราะไร้ความ สามารถ หรือ ประพฤติ เสื่อมเสียโดย ประธานาธิบดีเสนอต่อ รัฐสภาและ สภาค้องมิมติ ไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ให้ ถอดถอน	1.สิ้นสุดวาระ 2.ลาออก 3.ตาย		- พ้นตามวาระ - ตาย - ลาออก - ขาดคุณสมบัติหรือมี ลักษณะต้องห้ามตาม รธน. มาตรา 137,139 - มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้

คุณลักษณะ	อินเดีย	ฟิลิปปินส์	เยอรมนี	ไทย
				จำกัด ขกเว้นโดยประมาณ หรือ ความผิดพลาด - วัสดุสภาพจำนวน สาม ใน ห้า มีมติให้ถอดถอน

จากตารางเปรียบเทียบและการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ คณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยกับต่างประเทศ พบว่าประเด็นที่น่านำมาศึกษาเปรียบเทียบ มีดังนี้.

6.1 ที่มาและคุณลักษณะสำคัญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่มาจำนวนและคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างชัดเจน ถึงกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน โดยมีประธาน 1 คน และกรรมการ 4 คน โดยวิธีการสรรหาผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าให้มาจากการสรรหาที่โปร่งใสของวุฒิสภา(แบบใหม่)¹⁵ โดยกำหนดอายุไว้ไม่ต่ำกว่า 40 ปี มีการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี เพื่อมอบให้ประธานวุฒิสภานำขึ้นกราบบังคมทูลฯ พระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการสรรหาที่ถือว่าโปร่งใสและบริสุทธิ์ยุติธรรมในระดับหนึ่ง และให้ความเชื่อมั่นว่าเป็นกระบวนการสรรหาที่ดีกว่าของฟิลิปปินส์ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ที่ประธานาธิบดี เสนอชื่อขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาโดย Commission on Appointment ของรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านเป็นผู้แต่งตั้ง เพราะฉะนั้น แม้ตัวกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นคนของประธานาธิบดี แต่ฝ่ายค้านก็ต้องเห็นด้วย ฉะนั้น แม้ฟิลิปปินส์จะใช้การแต่งตั้งคณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างไรก็ต้องเป็นคนของประธานาธิบดี แต่ส่วนมากก็ต้องเป็นคนดี มีความรู้ความสามารถประกอบด้วย จึงได้รับการยอมรับ¹⁶ นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งของฟิลิปปินส์ จะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี และกำหนดว่ากรรมการการเลือกตั้งอย่างน้อย 3 คน ของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 7 คน จะต้องมีคุณวุฒิทางกฎหมาย เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและใช้อำนาจตุลาการ (quasi-judicial power) จึงต้องมีความรู้ทางกฎหมายหรือเคยผ่านการเป็นตุลาการมาก่อน แต่ในส่วนของประเทศอินเดีย ระหว่างปี 1952-1995 มีประธานกรรมการเพียงคนเดียว ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง จนกระทั่งปี 1995 เป็นต้นมาจึงมีการเพิ่มกรรมการการเลือกตั้งอีก 2 คน แต่ก็มีได้กำหนดคุณสมบัติทางกฎหมายเอาไว้แต่ในทางปฏิบัติ ก็ได้เสนอกรรมการ

¹⁵พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 136.

¹⁶กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 49-50.

ที่มีความรู้ทางกฎหมายเข้ามาทั้ง 2 ท่าน เพราะต้องวินิจฉัยตัดสินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วย

จากการขอพบและสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ นายกษมาคม รัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2542 ได้กล่าวถึงข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับที่มาของคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียที่สามารถจัดการเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรม จนเป็นที่ยอมรับของหลาย ๆ ประเทศ ในเรื่องบุคลิกภาพและความสามารถของประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะ นาย ที.เอ็น. เซชัน อดีตประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียว่า เป็นผู้ที่สามารถเปลี่ยนโฉมการเลือกตั้งของอินเดียให้เป็นการเลือกตั้งที่สะอาดและบริสุทธิ์ ยุติธรรมมาก¹⁷ และจากการศึกษาวิจัยเอกสาร¹⁸ ประกอบกับการได้สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมวิจัยฟิลิปปินส์และร่วมทีมอินเดีย ซึ่งเดินทางไปสัมภาษณ์และดูงานในอินเดีย ระหว่างวันที่ 16-22 พฤศจิกายน 2540 นั้น วิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการเลือกตั้งของอินเดียประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับ ก็เพราะนาย ที.เอ็น. เซชัน อดีตประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีบุคลิก ลักษณะ ความสามารถ และความกล้าหาญ กล่าวคือ

1. นาย ที.เอ็น. เซชัน เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมาก่อน จนถึงอายุ 58 ปี จึงมารับตำแหน่งประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเนื่องจากเคยเป็นข้าราชการในระดับสูงสุดของประเทศมาก่อนแล้ว จึงทำให้การประสานงาน สั่งการ ไปยังส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ฯลฯ เป็นไปอย่างมีศักยภาพ คล่องตัว และได้รับความเกรงใจ จากข้าราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม ด้วยดี การบังคับบัญชาจึงเกิดประสิทธิผลสูงสุด

¹⁷อมร รักษาสัตย์. “ที.เอ็น. เซชัน วีรบุรุษประชาธิปไตยของอินเดีย” เอกสารประกอบการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง. มปส, มปป.

¹⁸กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. การก่อตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้ง : การศึกษาเปรียบเทียบกรณีอินเดียและฟิลิปปินส์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับไทย. ทูลอดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2541.

2. เขาเป็นผู้ที่มีบุคลิก ความเป็นผู้นำสูง มีความกล้าหาญ เด็ดขาด ไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใด ๆ ประกอบกับบุคลิกภาพที่เด็ดขาดในการบริหารสั่งการ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจอย่างเด็ดขาดและรวดเร็ว เป็นที่ยอมรับของข้าราชการอินเดีย ทุกกระทรวง ทบวง กรม

3. มีความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองสูง เนื่องจากผ่านงานบริหารราชการ มาจนสู่ระดับสูงสุด รู้และเข้าใจบทบาท อำนาจ หน้าที่ของตนเอง มีอำนาจการต่อรองสูง บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การที่เขาไม่ยอมให้มีการเลือกตั้งในแคว้นกัษมีระ เพราะยังมีการสู้รบกันอยู่ จนรัฐบาลต้องส่งกำลังเข้าควบคุมจนสงบ จึงจัดให้มีการเลือกตั้งได้ หรือกรณีไม่ยอมจัดการเลือกตั้งจนกว่ารัฐบาลจะจัดทำบัตรประชาชนให้เรียบร้อย หรือกรณีที่หน่วยงานใดไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สนับสนุนการจัดการเลือกตั้ง ก็จะไม่ยอมจัดให้มีการเลือกตั้ง จนเค็ดคร่อนรัฐบาลต้องบีบบังคับหน่วยงานนั้น ให้ปฏิบัติตามที่ คณะกรรมการเลือกตั้งร้องขอ ซึ่งเหล่านี้เป็นการนำความรู้ ความเฉลียวฉลาดหลักแหลม และประสบการณ์เป็นเครื่องมือต่อรองรัฐบาล รู้จักใช้บทบาท อำนาจ หน้าที่ของตน ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการเลือกตั้งทั่วไปของอินเดียกว่า 10 ครั้ง ได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าสามารถจัดการเลือกตั้งได้ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากกว่าฟิลิปปินส์และประเทศลาตินอเมริกา ดังจะเห็นได้ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียมักจะได้รับเชิญ ไปให้คำแนะนำในการจัดการเลือกตั้งแก่ประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราช นอกจากนี้ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ นาย ที.เอ็น. เซชัน ยังได้รับรางวัลแมกไซไซ (Magsaysay Award) ด้านบริการสาธารณะ (public service) เมื่อปี 1993 ด้วย¹⁹

6.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย

จากการศึกษาวิจัย อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกอบกับพระราชบัญญัติ 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.2541 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิก พ.ศ.2541 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2541

¹⁹ กระทบ ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

เปรียบเทียบกับกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของฟิลิปปินส์²⁰ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของอินเดีย พบว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดีย รับผิดชอบการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา, สมาชิกสภาแห่งมลรัฐ, ประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดี มีอำนาจหน้าที่พอสมควรที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้าตั้งใจใช้อำนาจเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น อำนาจประกาศวันเลือกตั้ง, อำนาจขอตัวข้าราชการและพนักงานของรัฐทุกประเภท, อำนาจให้ความเห็นชอบบุคคลที่ส่วนราชการขอตัวมาช่วยงานและขอคืนตัวได้, มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของผู้สมัครโดยละเอียด, มีหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมการหาเสียงของผู้สมัครและหัวหน้าผู้ช่วยหาเสียง มีอำนาจประกาศวิธีการหาเสียงให้สุจริตยุติธรรม เช่น ห้ามขายสุรายาเมา 3 วัน ก่อนเลือกตั้ง เป็นต้น ส่วนคณะกรรมการการเลือกตั้งของฟิลิปปินส์ รับผิดชอบการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่มาก คือมีทั้งอำนาจนิติบัญญัติ ออกกฎระเบียบต่าง ๆ ได้เอง อำนาจบริหาร คือ ควบคุมและจัดการเลือกตั้งเอง ทั้งมีอำนาจกึ่งตุลาการ คือ คัดสินข้อพิพาทและคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้เอง ซึ่งคณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่อย่างผู้พิพากษา โดยในคดีสำคัญ ๆ จะนั่งเป็นองค์คณะทั้ง 7 คน ถ้าเป็นคดีทั่วไป มีองค์คณะละ 3 คน 2 คณะ โดยประธานจะคอยเสริมองค์คณะที่ขาด

สำหรับประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144 วรรคแรก กำหนดไว้ชัดเจนถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง คือ เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ฯลฯ รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ ในทางปฏิบัติ หากจะให้การจัดการเลือกตั้งทั้งหมดตกอยู่กับคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกขั้นตอน ตามที่กระทรวงมหาดไทยเคยปฏิบัติ นั้น คงเป็นเรื่องที่ยากลำบากและเกินความสามารถของคณะกรรมการการเลือกตั้ง อย่างนี้ต้องยอมรับว่า กระบวนการควบคุมและจัดการเลือกตั้งหรือจัดให้มีการเลือกตั้งเดิมนั้น อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงใหญ่ มีหน่วยงานในบังคับบัญชาที่มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุข และเกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนเป็นจำนวนมาก และทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็น ระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อใด กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ก็สามารถสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ ใน

²⁰Omnibus Election Code of the Philippines.

ความรับผิดชอบของตน ดำเนินการจัดการตั้งแต่เตรียมการเลือกตั้ง ทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ฯลฯ จนกระทั่งรวบรวมผลคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็วในทันที และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีสายงานบังคับบัญชากันอยู่ในระบบราชการอยู่แล้วส่วนหนึ่ง และอีกทั้งตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งเหตุผลข้างต้นนี้ ถือเป็นข้อดีของกระทรวงมหาดไทยในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลดียิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะกำหนดให้หน้าที่ในการควบคุมและจัดการเลือกตั้งหรือจัดให้มีการเลือกตั้งจะโอนมาสู่คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งอื่น ๆ ก็ได้มอบอำนาจให้กับคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการจะดำเนินการควบคุมและจัดการเลือกตั้ง หรือจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างเพียงพอ หากแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องใช้อำนาจดังกล่าวเป็นและใช้ได้เต็มที่ตามที่ตามเจตนารมณ์ที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ ซึ่งอำนาจดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย มีครบครันพอสรุป ดังนี้

6.2.1 อำนาจนิติบัญญัติ คืออำนาจในการออกระเบียบปฏิบัติเป็นการเฉพาะของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เอง การออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย²¹ เช่น ออกระเบียบบริหารของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

6.2.2 อำนาจบริหาร คืออำนาจในการบริหาร ควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ ไม่ได้มีเจตนาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าไปบริหารจัดการเลือกตั้งเองทั้งหมดทุกขั้นตอน เพราะทางปฏิบัติย่อมเป็นไปได้อย่างแน่นอน เนื่องจากปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ แต่กฎหมายได้ให้อำนาจรองรับอำนาจดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการดำเนินการควบคุมและจัดการหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง อำนาจรองรับดังกล่าวที่สำคัญ ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอำนาจดังกล่าวครอบคลุมและชัดเจนเพียงพอในการสั่งการกับหน่วยงานของรัฐ ทั้งส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนรัฐวิสาหกิจ ให้ดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใดอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้ อำนาจ

²¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 145 (1).

นี่เป็นอำนาจสำคัญที่จะผลักดันระบบการบริหารจัดการการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่คณะกรรมการไม่จำเป็นต้องมีบุคลากรขึ้นมาทำงานดังกล่าวเอง ซึ่งเป็นกลไกที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้ง ใช้อำนาจผ่านหน่วยงานในระบบราชการ ทั้งส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ตลอดจนรัฐวิสาหกิจที่มีอยู่แล้ว เพราะหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสำนักงาน สถานที่ ตลอดจนมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งพร้อมอยู่แล้ว เช่น สำนักทะเบียนราษฎร เป็นต้น นอกเหนือจากที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญจะให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยตรงแล้ว ยังมีบทบัญญัติรองรับอำนาจดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 146 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งอีกด้วย ซึ่งจากบทกฎหมายดังกล่าว ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง ในการจัดการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม ให้ทั้งอำนาจแก่ผู้สั่งการและหน้าที่แก่ผู้ปฏิบัติตามคำสั่งซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างพอเพียง

6.2.3 อำนาจตุลาการ คืออำนาจในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นอำนาจที่สำคัญยิ่ง เป็นอำนาจเชิงตุลาการ เช่นเดียวกับของประเทศอินเดีย ที่ให้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท ปัญหา ข้อโต้แย้ง โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งกระบวนการของศาลยุติธรรม หรือศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยากและล่าช้าโดยเฉพาะปัญหาสำคัญ ๆ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะรวมกันพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ตามหลักที่ว่า การอำนวยความยุติธรรมต้องดำเนินการอย่างรวดเร็ว (Delayed decision, delayed justice)

6.3 หลักประกันและความเป็นอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียจะดำรงตำแหน่งตามวาระเป็นถาวร จะไม่ถูกโยกย้ายออกจากตำแหน่ง เว้นแต่ จะมีเหตุผลเช่นเดียวกันกับการโยกย้ายประธานศาลฎีกา กล่าวคือ ประธานาธิบดีจะปลดประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกรัฐสภา ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาสัตย์ ได้ให้สัมภาษณ์ กล่าวถึง ตัวประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียว่ามีศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิสูงมาก เพราะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีศักดิ์ศรีเทียบเท่า

ประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นประมุขฝ่ายนิติบัญญัติและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จะถูกฟ้องร้องทั้งทางแพ่งและทางอาญาไม่ได้ เป็นเอกสิทธิ์คุ้มครองโดยเด็ดขาด ถ้าหากกระทำความผิดร้ายแรง รัฐสภาเท่านั้นที่จะปลดได้ นอกเหนือจากสถานะและเอกสิทธิ์คุ้มครองดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งยังได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเฉพาะ ตั้งไว้ที่กระทรวงยุติธรรมสำหรับการเลือกตั้งระดับชาติ ห้ามมิให้มีการอภิปรายในสภาเช่นเดียวกับของศาลฎีกา จากวิธีการดังกล่าว ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียมีอิสระในด้านการบริหารงบประมาณจากฝ่ายบริหาร เป็นสาเหตุให้ปลอดจากการแทรกแซงของนักการเมือง ผลก็คือ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

สำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยนั้นได้รับการสรรหา และแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีวาระดำรงตำแหน่งที่แน่นอน จึงไม่มีปัญหาในเรื่องความเป็นอิสระ สำหรับการถอดถอนก็เป็นไปได้ค่อนข้างลำบากเช่นกัน เพราะตามรัฐธรรมนูญมาตรา 307 กำหนดให้ถอดถอนจากตำแหน่งได้ โดยอาศัยเหตุตามรัฐธรรมนูญมาตรา 141 สำหรับเรื่องเอกสิทธิ์คุ้มครองนั้น ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 148 บัญญัติไว้แต่เพียงว่า ระหว่างที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลบังคับใช้ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวคณะกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่กรณีได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกรณีจับขณะกระทำความผิด ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 มาตรา 24 ให้ความคุ้มครองกับผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ได้กระทำหน้าที่โดยสุจริต ย่อมได้รับการคุ้มครอง ไม่ต้องรับผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งเห็นได้ว่า การให้เอกสิทธิ์คุ้มครองกรณีนี้ยังไม่เด็ดขาดเท่ากับของอินเดีย เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยยังมีโอกาสถูกฟ้องร้องและถูกจับกุม คุมขังอยู่ในบางกรณี ดังกล่าวข้างต้น

หลักประกันประการต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไทยเป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยงานอิสระ ไม่สังกัดหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารหรือตุลาการ เหมือนองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นๆ มีบุคลากรเป็นข้าราชการพลเรือนเป็นหลัก โดยอาจจ้างพนักงาน ลูกจ้างตามสมควรที่กฎหมายให้อำนาจไว้ มีการจัดระบบบริหารบุคคลและระเบียบการจัดค่าตอบแทนและผลประโยชน์เป็นพิเศษตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งอนุมัติ แต่ก็

ให้สามารถหมุนเวียนโอนย้ายไปมากับส่วนราชการฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการได้ตามระเบียบ²²

เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่เสนองบประมาณประจำปี เพื่อใช้จ่ายประจำสำนักงานและเพื่อใช้จ่ายกรณีมีการเลือกตั้งไปยังคณะรัฐมนตรี²³ เพื่อรวบรวมเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย โดยคณะรัฐมนตรีจะคัดทอนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่อาจเสนอข้อสังเกตต่อรัฐสภาได้ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นผู้ชี้แจงต่อรัฐสภาผ่านคณะกรรมการวิสามัญพิจารณางบประมาณเอง

---

²²พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พุทธศักราช 2541 . มาตรา 34, 46.

²³กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 79.

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย มีวิวัฒนาการมานานกว่า 60 ปี มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องมาโดยตลอด ตามวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในเรื่องการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเลยทีเดียว เพราะการปกครองในระบอบดังกล่าวคือ การปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยการพิจารณาคัดเลือกผู้รับสมัครเลือกตั้งไปทำหน้าที่แทนคนในสภาผู้แทนราษฎรเพื่อมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของประชาชน ซึ่งเรียกว่ากระบวนการนิติบัญญัติ รวมทั้งเข้าไปทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน¹ โดยผ่านทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีปัจจัยเกี่ยวพันกันอย่างซับซ้อน โดยเฉพาะปัจจุบัน ยังจะมีความซับซ้อนหรือมีปัจจัยเกี่ยวเนื่องมากยิ่งขึ้น เช่น มีคนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น มีการใช้เงินในการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก จนสร้างความสำคัญให้แก่องค์กรทางการเมืองต่างๆ มากขึ้น และที่สำคัญคือ การเลือกตั้งได้สร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองได้อย่างค้ำประกันจากการโต้แย้งว่าจะให้ใครหรือคนกลุ่มใดเป็นผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง² และเป็นกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมืองที่สำคัญเป็นโอกาสที่องค์กรทางการเมืองต่างๆ จะเข้าไปสัมผัส ปลูกเร้า ส่งเสริม ประชาชน ให้ไปใช้สิทธิที่จะเลือกทางออกให้แก่สังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม อันส่งผลโดยตรงต่อการดำรงชีพของประชาชนทั่วประเทศ ฉะนั้น การ

---

¹กระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, เอกสารสรุปผลการสัมมนาเพื่อประเมินผล การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2532, หน้า 1.

²ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. การจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วย ความบริสุทธิ์และยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร, 2538, หน้า 9.

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะสมบูรณ์เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องให้ดำเนินการไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมอย่างเพียงพอ เพื่อเปิดโอกาสให้คนดี มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาสู่ระบบการเมืองได้มากที่สุด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ใช้เงินซื้อสิทธิ ซื้อเสียง ที่จะเข้ามากระทำการทุจริต คอร์รัปชันไปในตัวด้วย เพราะการเลือกตั้งเกี่ยวข้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนทั่วประเทศ

การเลือกตั้งที่สกปรก เมื่อปี 2500³ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การทุจริต ในการเลือกตั้งมีอิทธิพลกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลและของประชาชนมากน้อยเพียงใด ความอดทนของประชาชนต่อความไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม มีขอบเขตจำกัด รัฐบาลจึงต้องมีความจริงใจต่อประชาชนและระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือว่าสิทธิทางการเมืองมีความสำคัญ หัวใจของการเลือกตั้ง คือ จะต้องจัดเตรียมและตรวจสอบทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยอยู่เสมอ ต้องไม่เปิดโอกาสให้มีการกระทำที่ผิดพลาดและทุจริตเกิดขึ้นได้ ต้องจัดการเอาผิดเอาเปรียบระหว่างผู้สมัครด้วยกัน ต้องอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และที่สำคัญคือ ต้องให้กรรมการการเลือกตั้งทุกคน รักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ฉะนั้นรัฐบาลจึงมีบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญในการอำนวยความสะดวกให้เกิดความบริสุทธิ์ ยุติธรรมในการเลือกตั้ง

การจัดการเลือกตั้งหรืออำนวยความสะดวกเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมนั้น อาจเป็นเพียงคำกล่าวที่สวยหรู มากกว่าที่จะเป็นจริงในทางปฏิบัติโดยเฉพาะ “ความบริสุทธิ์” ในการเลือกตั้งนั้น เป็นสิ่งที่หาความจริงไม่ได้ในภาวะการณปัจจุบัน แต่หากพิจารณาในระดับย่อย ก็อาจกล่าวได้ว่า ความยุติธรรมในการเลือกตั้งเกิดจากความสามารถดำเนินการเลือกตั้งตามหลักการเลือกตั้งได้อย่างมีคุณภาพสูง คือการเลือกตั้งที่ “เป็นกลาง” ปราศจากอคติและความลำเอียงใด ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ หลักการเลือกตั้ง (electoral principle) ระบบการเลือกตั้ง (electoral system) และมีวิธีการดำเนินการเลือกตั้ง (electoral

³ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 18. และ อมร รักษาศักดิ์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2541, หน้า 1.

procedure) ที่เป็นกลางซึ่งสามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ซึ่งความเป็นกลางและความมีประสิทธิภาพของการจัดการเลือกตั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ที่สำคัญคือ ระบบโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรจัดการเลือกตั้ง ตลอดจนวิธีการดำเนินการเลือกตั้ง ซึ่งเดิมเคยอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย ในระยะต่อมาเมื่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์กล่าวหากระทรวงมหาดไทยโดยเฉพาะตัวรัฐมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ย่อมมีส่วนได้เสียโดยตรงกับการเลือกตั้ง

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 สิ้นสุดลงไม่นาน ได้มีสัญญาณบางประการ บ่งชี้ว่ากระบวนการเลือกตั้งและกระบวนการทางการเมืองอื่น ๆ ของประเทศ ลดความชอบธรรมลง กล่าวอีกอย่างหนึ่ง ตามทัศนะของนักวิชาการยุคโลกาภิวัตน์คือ สถาบันทางการเมืองเหล่านี้ เริ่มล้าสมัยและนำไปสู่ภาวะวิกฤติ⁴ จึงเกิดความตื่นตัวทางการเมือง เป็นกระแสสังคมนำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐสภาพริรูปการเมืองทั้งระบบ โดยจัดหารัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ จนกระทั่งทำให้ได้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถือว่าเป็นฉบับที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด⁵ โดยผ่านทางสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งเฉพาะที่สำคัญ ๆ คือ

1. กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ลักษณะเป็นองค์กรถาวร มีความเป็นอิสระและมีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและจัดการเลือกตั้งหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นแทนกระทรวงมหาดไทย

2. กำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน รวมไปถึงคนไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรก็สามารถใช้สิทธิดังกล่าวนี้ได้ อีกทั้งยังกำหนดให้รัฐต้องอำนวยความสะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนด้วย

⁴ คณะอนุกรรมการ คพป.แผนพัฒนาการเมือง, รายงานผลการวิจัยเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการแผนพัฒนาการเมือง 2537.

⁵ อมร รักษาศักดิ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-14.

3. เปลี่ยนระบบการเลือกตั้งเป็นแบบผสม คือเปลี่ยนเขตเลือกตั้งเป็นเขตเดียวคนเดียว และนำระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรคมาใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 400 คนและ 100 คนตามลำดับ เข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชน
4. กำหนดให้สมาชิกภาพของผู้แทนราษฎรที่มาจากแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องขาดจากสมาชิกภาพเมื่อไปเป็นรัฐมนตรี
5. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีมาตรฐานสูงขึ้น เช่น จบการศึกษาระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่องปัญหาการจัดการเลือกตั้งของไทย วิเคราะห์คณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา ปัญหาการจัดการเลือกตั้งโดยวิเคราะห์ที่มาโครงสร้าง บทบาทอำนาจหน้าที่และประสิทธิภาพของคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยเปรียบเทียบกับคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียและฟิลิปปินส์ ซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงใกล้เคียงกับประเทศไทย คือประชากรยากจนและเป็นประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้นปัญหาการเลือกตั้ง โดยเฉพาะปัญหาพื้นฐานไม่ต่างกับของประเทศไทยมากนักพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงและโกงการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความซับซ้อนและฝังลึกจนกลายเป็นวัฒนธรรมความเคยชิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบท⁶ ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทยเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง

เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยเป็นองค์กรที่กำเนิดขึ้นใหม่เมื่อปี 2541 ที่ผ่านมานี้เอง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดนี้ยังไม่มีโอกาสได้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ฉะนั้นหากจะกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคหรือข้อบกพร่องในการจัดการเลือกตั้ง คงเป็นเรื่องที่จะกล่าวถึงเร็วไปในขณะนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่มีการปกครองระบอบ

⁶ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. เรื่องเดียวกัน, หน้า 224-254.

ประชาธิปไตยที่มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยอย่างอินเดียและฟิลิปปินส์ ด้วยเหตุว่าประเทศดังกล่าว ได้รับการยอมรับจากนานาชาติว่าสามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความบริสุทธิ์ยุติธรรม ดีกว่าหลาย ๆ ประเทศทั้งในยุโรป และลาตินอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียซึ่งมีอยู่เพียงคนเดียว จนกระทั่งถึงปี 1995 จึงได้เพิ่มเป็น 3 คน แต่สามารถจัดการเลือกตั้งในอินเดียซึ่งมีขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนมากมายมหาศาล ซึ่งมีความแตกต่างทางสังคม การศึกษา และวรรณะเป็นอย่างมากและจำนวนหน่วยเลือกตั้งมีจำนวนมาก แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียกลับได้รับความชื่นชมในการจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทยพบว่ามีความคล้ายคลึงสำคัญดังนี้

1. ที่มาและคุณลักษณะ

คณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย เป็นองค์กร ซึ่งเกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ฉะนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (Constitutional Body) เช่นเดียวกับองค์กรฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งที่โปร่งใส มีกฎหมายรองรับชัดเจน นอกจากนี้ยังกำหนดถึงจำนวนและคุณสมบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้โดยละเอียด ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่ารัฐธรรมนูญได้วางเจตนารมณ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม ไม่น้อยกว่าประเทศอื่นๆ

2. โครงสร้างคณะกรรมการการเลือกตั้ง

โครงสร้างคณะกรรมการการเลือกตั้งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งระดับชาติที่ได้ผ่านกระบวนการสรรหาและมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ จำนวน 5 คน แบ่งความรับผิดชอบไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย นอกเหนือจากนี้ยังมีคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัดทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น 434คนและยังมีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต.เขต) รับผิดชอบตามหน้าที่ของต่อไป สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานอิสระระดับชาติ ไม่ขึ้นตรงต่ออำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ แต่ขึ้นกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รับผิดชอบภายใต้ การควบคุมกำกับดูแล และขึ้นตรงต่อประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่ตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นสาเหตุที่เชื่อว่าจะทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม

3. บทบาท อำนาจหน้าที่

ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ โดยให้มีหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัดการเลือกตั้ง หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นกรอบอำนาจหน้าที่ที่กว้างขวางทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งถือว่าภาระหน้าที่ที่หนักพอสมควรสำหรับหน่วยงานใหม่ที่จะเข้ามาจัดการการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม เนื่องจากปัญหาบุคลากร งบประมาณ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้อย่างพอเพียง ทั้งอำนาจในทางนิติบัญญัติ อำนาจทางบริหาร และอำนาจตุลาการ ซึ่งหากคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถนำอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของกฎหมายมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ตามความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความฉลาดหลักแหลมแล้ว เชื่อว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทยมีอยู่อย่างเพียงพอในการควบคุม และดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งได้อย่างบริสุทธิ์และเที่ยงธรรม

4. ความเป็นอิสระและเอกสิทธิ์ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย มีที่มาจากรัฐธรรมนูญซึ่งมีสถานะสูงสุด มีกฎหมายรองรับเรื่องที่มา โครงสร้าง อำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน มีฐานะและค่าตอบแทนที่สูง และจะต้องมีความเป็นอิสระในการจัดการทั้ง 3 ด้านกล่าวคือ ด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ และปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจากการศึกษาปัญหาของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทยพบว่า เกี่ยวกับเรื่องงบประมาณนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้รับความเป็นอิสระอย่างพอเพียง นอกจากนี้วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการระบุไว้วาระ 7 ปี ได้เพียงวาระเดียว เพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดเพื่อหวังจะดำรงตำแหน่งต่อไปโดยการเอื้อียงช่วยเหลือนักการเมือง แต่มีข้อเสียคือ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดการเลือกตั้งและไม่เกิดประสิทธิภาพในด้านการจัดการ ซึ่งต่างกับฟิลิปปินส์ที่มีวาระการดำรงตำแหน่งไม่เท่ากัน โดยยึดคะแนนเสียง สำหรับในเรื่องเอกสิทธิ์คุ้มครองนั้น กรรมการจะได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายหากได้กระทำไปด้วยความสุจริตและการถอดถอนเป็นไปด้วยความยุ่งยาก โดยต้องเป็นกรณีความผิดร้ายแรง ซึ่งวุฒิสมาชิกไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 เห็นชอบให้ถอดถอน

จากที่ได้ทำการศึกษาวิจัยมาแต่เริ่มแรกถึงสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับองค์กรจัดการเลือกตั้งของไทยที่ผ่านมาและศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับองค์กรจัดการเลือกตั้งของต่างประเทศแล้ว ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์คณะกรรมการเลือกตั้งของไทยโดยละเอียดแล้วพบว่าจากการที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระ มีลักษณะถาวร มีความเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริงขึ้นมาเป็นองค์กรจัดการเลือกตั้ง โดยได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนและพอเพียงต่อการปฏิบัติหน้าที่และมีหลักประกันความคุ้มครองที่ชัดเจนแน่นอนแก่ผู้ปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จะทำให้ปัญหาการเลือกตั้งบางประการดังที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 ได้รับการแก้ไขไปในทางที่ดีขึ้น อาทิเช่น ปัญหาความชัดเจนของกฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดการเลือกตั้ง ซึ่งมีกฎหมายรองรับชัดเจนแน่นอน และมีสถานะสูงสุดตามที่มาแห่งกฎหมาย ปัญหาการดำเนินการอย่างจริงจัง และต่อเนื่องขององค์กรอิสระที่มีความชัดเจนถาวรและดำเนินการเฉพาะเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ย่อมทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดการเลือกตั้งและทางการเมือง สูงกว่าข้าราชการที่ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ ซึ่งอาจถูกโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่บ่อยครั้ง และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง เนื่องจากเป็นองค์กรอิสระ มีงบประมาณตั้งขึ้นมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง มีความอิสระในการบริหารจัดการภายในของตนเอง ซึ่งจะทำให้ปลอดจากอิทธิพลครอบงำหรือแทรกแซงของนักการเมือง อย่างน้อยที่สุดก็ไม่ถูกกล่าวหาว่าตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีที่มาจากเลือกตั้งซึ่งมีส่วนได้เสียโดยตรงกับผลการเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาทั้งหมดนี้ คณะกรรมการเลือกตั้งของไทยจะสามารถควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และเที่ยงธรรมโปร่งใส และปราศจากคำครหาจากฝ่ายต่างๆ เกี่ยวกับกระบวนการจัดการเลือกตั้งเพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีมีคุณภาพมีความรู้ความสามารถเข้ามาสู่ระบบการเมืองได้ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยของผู้วิจัย พบปัญหาและอุปสรรคบางประการดังที่ได้นำเสนอไว้แล้ว ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สมควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงเกี่ยวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งของไทย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการเลือกตั้งสมควรพิจารณาดังนี้

1. ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 136 กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 5 คน ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 1 คน และเป็นกรรมการการเลือกตั้ง เลือกตั้งอีก 4 คน โดยผ่านกระบวนการสรรหาจากผู้มีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรู้ความสามารถ ความฉลาดหลักแหลม และประสบการณ์ทางการเมืองล้วนแต่เป็นเรื่องมีความสำคัญ⁷ ซึ่งจะผลักดันให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ฉะนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่จะเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะตัวประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 เคย หรือเคยเป็นข้าราชการระดับสูงของประเทศมาก่อน โดยเฉพาะทางด้านงานบริหาร เพราะจะสามารถบริหารจัดการเลือกตั้งได้ดีกว่า เนื่องจากเคยเป็นข้าราชการระดับสูง มีอำนาจหน้าที่และบารมีเพียงพอในการสั่งการให้หน่วยราชการ ข้าราชการ หรือหน่วยงานอื่นๆ ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำร้องขอ ให้ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.2 มีบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้นำที่มีความกล้าหาญ กล้าตัดสินใจด้วยความเด็ดขาดและรวดเร็ว ทันทต่อเหตุการณ์ มีความเข้มแข็งและไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลใดๆ นอกจากนี้ยังต้องมีความฉลาดหลักแหลมในการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งบุคลิกลักษณะและความสามารถตลอดจนประสบการณ์เหล่านี้มีอยู่กับนายที.เอ็น.เซชัน อันส่งผลให้เขาสามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด (กกต.จว.) ก็ควรพิจารณาจากผู้มีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน และควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ในเรื่องการจัดการเลือกตั้งเพียงหน้าที่เดียว ฉะนั้น จึงควรกำหนดห้ามมิให้กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดเป็นข้าราชการประจำ เพราะอาจทำงานได้ไม่เต็มเวลาที่เต็มเวลาทำงาน อันจะก่อให้เกิดผลเสียทั้งงานราชการประจำและงานจัดการเลือกตั้ง เมื่อทำงานด้านการเลือกตั้งก็ควรจะได้รับเงินเดือนหรือเงินตอบแทนจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2. ตัวเจ้าหน้าที่และข้าราชการผู้ปฏิบัติงานการเลือกตั้ง ต้องมีศักดิ์ศรี เกียรติภูมิเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และสังคม มีความ

⁷อมร รักษาสัตย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

กล้าหาญและเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ โดยเฉพาะ
 นักการเมือง รัฐบาลควรมหามาตรการในการแก้ปัญหาเรื่องข้าราชการการเมืองที่มีอิทธิพลใน
 การให้คุณให้โทษข้าราชการประจำผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งจากสภาพความ
 เป็นจริงของสังคมไทยจะเห็นว่า ข้าราชการการเมืองจะมีอิทธิพลในการให้คุณให้โทษ
 แก่ ข้าราชการอื่นๆ เป็นผลให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความหวาดระแวงและ
 เกรงกลัวอิทธิพล ทำให้ผลการเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมเพียงพอ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือ
 ทางอ้อม ข้าราชการต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดและไม่ควรปล่อยให้ นักการเมืองเข้ามา
 ก้าวถ่างหรือมีอิทธิพล ไม่ว่าจะเป็งานในหน้าที่ประจำหรือ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ให้กับคณะ
 กรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงควรปฏิรูประบบราชการให้มีความเข้มแข็ง ข้าราชการ
 พนักงาน ลูกจ้างของระบบราชการควรได้รับความคุ้มครองและมีหลักประกันว่าจะไม่ถูก
 แทรกแซงหรือถูกอิทธิพลครอบงำจากนักการเมือง ไม่ว่าจะเป็ด้านคุณหรือโทษ อันจะเป็น
 การเสริมสร้างศักดิ์ศรีให้แก่ข้าราชการ ทำให้ระบบมีความเข้มแข็งและไม่ตกอยู่ภายใต้
 อิทธิพลครอบงำของนักการเมืองที่ใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขต

3. วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ
 กำหนดวาระไว้คราวละ 7 ปี โดยให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว เพื่อป้องกันการคิดยึด
 ตำแหน่ง อันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นกลางและหวังผลการกลับมาดำรงตำแหน่งใน
 วาระต่อไปนั้นเป็นเจตนารมณ์ที่ดี แต่หากมีข้อเสียคือ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ
 งานแม้จะมีวาระครอบคลุมวาระการเลือกตั้งทุกระดับก็ตาม เพราะการกำหนดดังกล่าวเมื่อ
 หมดวาระของกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ได้รับการสรรหาเข้ามาใหม่จะต้องมาศึกษาหาความรู้
 ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการจัดการเลือกตั้งอีกระยะเวลาหนึ่ง รวมทั้งการประสาน
 การปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลกระทบในการปฏิบัติอย่างแน่นอน ฉะนั้นผู้วิจัย
 เห็นสมควรให้มีการหมุนเวียนกันออกและเข้ามาดำรงตำแหน่ง คล้ายกับของฟิลิปปินส์ โดย
 กำหนดวาระไม่เท่ากันคือ 7 ปี 5 ปีและ 3 ปี ตามลำดับคะแนนเสียงหรือวิธีการที่เหมาะสม
 หรืออาจโดยการจับสลากออกทุกระยะ 4 ปี เป็นต้น เหตุนี้จะทำให้การปฏิบัติงานไม่ขาด
 ความต่อเนื่อง และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยตลอดระยะเวลา โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ
 ครอบวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการฯ ทั้งชุดหากพ้นวาระพร้อมกัน

4. โครงสร้างของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย ซึ่งแบ่งออกเป็นส่วนประจำ คือ
 คณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด กับสำนักงานคณะ

กรรมการการเลือกตั้งและส่วนที่ปฏิบัติงานเฉพาะเมื่อมีการเลือกตั้ง⁸ซึ่งจะเห็นได้ว่าใช้บุคลากรประจำเป็นจำนวนมากราวกับเป็นกระทรวงใหม่กระทรวงหนึ่ง ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ที่ต้องการให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรขนาดเล็ก มีความกระตือรือร้นคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไว้อย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้วเช่น อำนาจสั่งหน่วยราชการให้ดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด และอำนาจการยืมตัวข้าราชการ พนักงาน ฯลฯ มาปฏิบัติหน้าที่ ฉะนั้นเจ้าหน้าที่พนักงานฯ ส่วนที่ปฏิบัติประจำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่จำเป็นต้องมีอยู่อย่างมากมาย คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถใช้กลไกในระบบราชการเดิม บริหารจัดการควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น อินเดีย มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำที่กรุงนิวเดลีเพียง 300-350 คน เท่านั้น โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำรัฐต่างๆ แต่อาศัยกลไกการจัดการภายในรัฐนั้นดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้อย่างดียิ่ง ในขณะเดียวกันตามแผนผังอัตรากำลังปฏิบัติงานของไทย ซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็ก ประชากรและหน่วยเลือกตั้งน้อยกว่ามาก กลับมีกำลังปฏิบัติงานประจำมากกว่า 1,800 คน⁹ ฉะนั้นในเมื่อกฎหมายให้อำนาจในการช่วยจัดการอย่างเพียงพอแล้วคณะกรรมการฯ ควรใช้อำนาจดังกล่าวอย่างเต็มที่โดยอาศัยกลไกในระบบราชการเดิมเป็นหลัก และลดขนาดองค์กรลงให้เล็กกระตือรือร้นคล่องตัวสมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

5. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไทย ในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์และเที่ยงธรรมนั้นมีอยู่อย่างเพียงพอตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง หากแต่ต้องนำมาใช้อย่างเต็มกรอบอำนาจหน้าที่เต็มตามความรู้ความสามารถและเหมาะสมด้วย เช่น กรณียืมตัวข้าราชการ พนักงาน ฯลฯ มาปฏิบัติหน้าที่นั้น เนื่องจากเป็นภาระกิจชั่วคราวระหว่างเลือกตั้ง ควรมีการกำหนดกรอบหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น เมื่อมีกำหนดวันเลือกตั้งแล้ว ระหว่างนั้นคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นในเรื่องบุคลากรที่ใช้ระหว่างการเลือกตั้ง โดยเฉพาะวันลงคะแนน ซึ่งต้องใช้เป็นจำนวนมาก เมื่อประสานหน่วยงานอื่นๆ แล้ว ก็ให้รายละเอียดในการดำเนินการในวันลงคะแนนและประกาศผล ซึ่งหากกระทำกันอย่างเป็นขั้นเป็น

⁸ดูแผนผังอัตรากำลังปฏิบัติงานของ กกต. หน้า 72.

⁹เรื่องเดียวกัน.

คอนมีระบบหลักเกณฑ์ปฏิบัติที่แน่นอนแล้ว ทุกหน่วยราชการต้องให้ความร่วมมือด้วยดีอย่างแน่นอน เพราะภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจสั้น ๆ ชั่วคราวเท่านั้น ฉะนั้นการวางแผนทางที่ชัดเจนแน่นอนและประสานการปฏิบัติก่อน จะทำให้การเลือกตั้งมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

6. ความเป็นอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะต้องมียังน้อย 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านงบประมาณและด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการของงบประมาณ เพราะฉะนั้นจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

6.1 รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการบริหารจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะองค์กรนี้เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นใหม่ ยังไม่มีความพร้อมทั้งด้านอาคาร สำนักงาน บุคลากร วัสดุภัณฑ์ จนถึงขณะนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ยังไม่มีสำนักงานที่แน่นอน บางแห่งก็ฝากไว้ที่หอการค้า บางแห่งก็ศาลากลาง เป็นต้น ทั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดถือเป็นตัวจักรสำคัญ เพราะต้องรับภาระหน้าที่อย่างมากมาตามที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

6.2 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระตามกฎหมาย การพิจารณาจัดสรรงบประมาณควรตั้งงบประมาณไว้เป็นการเฉพาะสำหรับการเลือกตั้ง แต่การปฏิบัติไม่ได้ดำเนินการเช่นนั้น เพราะถูกสำนักงานงบประมาณตีความวิเคราะห์งบประมาณเสมือนเป็นหน่วยราชการหนึ่ง อันทำให้ขาดความเป็นอิสระพอสมควร ดังนั้นการอนุมัติงบประมาณควรให้อยู่ในความเห็นชอบของรัฐสภาโดยตรง โดยให้กรรมการการเลือกตั้งชี้แจงโดยตรงถึงเหตุผลและความจำเป็นในการของงบประมาณดังกล่าว

7. ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมให้มีองค์กรเอกชน องค์กรประชาธิปไตย ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการเลือกตั้งมากกว่าที่เป็นอยู่นี้ จากข้อมูลปี 2537 ประเทศไทยมีองค์กรเอกชนหลักๆ ทั้งสิ้นประมาณ 375 องค์กร ซึ่งภารกิจหลักๆ จะเน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน เรื่องความเป็นธรรมและเรื่องสภาพแวดล้อม ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทและเข้มแข็งขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคม¹⁰ ดังนั้นหาก

¹⁰สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ทำเนียบองค์กรเอกชนเพื่อการพัฒนา. 2535, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติ ณ โรงแรมสยามซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี, 3-4 มีนาคม 2535. และ Klausner, William. "The Thai Middle Class Life's Fading District". *The Nation Year Book*, 1994.

มีการส่งเสริมและเผยแพร่หรือขอความร่วมมือให้องค์กรเอกชนเหล่านี้เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง อย่างเช่น นัมเฟรลของฟิลิปปินส์ ก็จะสามารถทำให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

8. มาตรการเผยแพร่ความรู้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากสังคมไทยมีความแตกต่างทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบท ประชาชนไม่รู้สึกรู้สีกหรือคิดว่าตนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งอย่างไร ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง เป็นเหตุให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงได้ เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องเร่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และชี้ให้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมากขึ้น มาตรการหนึ่งคือ ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาด้วย เพื่อให้เกิดความซึมซับ โดยเฉพาะระดับการศึกษาภาคบังคับซึ่งมีตัวเลขผู้เข้ารับการศึกษาถึงร้อยละ 73¹¹ ซึ่งอาจจะเห็นผลได้ในระยะ 5-10 ปี เมื่อบุคลากรเหล่านี้เติบโตขึ้นจากการศึกษาวิธานิพนธ์นี้ จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการเลือกตั้ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม เพราะการเลือกตั้งเกี่ยวข้องโดยตรงกับเจตนารมณ์ของประชาชนทั้งประเทศ อีกทั้งมีนัยสำคัญทางการเมืองเป็นอย่างมาก การเลือกตั้งที่สกปรกเมื่อปี 2500 เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การทุจริตการเลือกตั้งมีอิทธิพลกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล และของประเทศชาติมาก¹² หัวใจของการเลือกตั้งคือความเป็นกลาง ฉะนั้น องค์กรที่จัดการเลือกตั้ง จะต้องจัดเตรียม และตรวจสอบทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ทันสมัยอยู่เสมอ กำหนดเขตเลือกตั้งให้เหมาะสม และต้องไม่เปิดโอกาสให้มีการกระทำที่ผิดพลาดและทุจริตเกิดขึ้นได้ ขจัดความเอารัดเอาเปรียบระหว่างผู้สมัครด้วยกัน ต้องอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และต้องให้กรรมการการเลือกตั้งทุกคนรักษากฎกติกาและความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด โดยสรุปคือ องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลและดำเนินการจัดการเลือกตั้ง หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง จำต้องดำเนินการภายในกรอบอำนาจหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความกล้าหาญ เด็ดขาด และใช้ประสบการณ์การเลือกตั้งอย่างชาญฉลาด เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม สมดังเจตนารมณ์ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

¹¹ คณะกรรมการสภาพวิจัยแห่งชาติ. เรื่องเดียวกัน , หน้า 38.

¹² อมร รักษาสัตย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมตททงธรรมชชาติ. การเลือกกตั้ง พรรคการเมือองและเสถียรภาพของรฐบาล. กรงเทพฯ : มาสเตอร์เพลส, 2531.
- กรมตททงธรรมชชาติ และคณะ. การก้อกกตั้งคณะกรรมาการเลือกกตั้งในประเทศไทย : ศึกษาเปรียบเทียบกรณัของอินเดียและฟิลิปปินส์ เพือเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทย. โครงการวิจัยจุฬาลงกรณัมหาวิทยาลัย ประเภททุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการสภาวะวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2541.
- โกสินทร์ วงศ์สุรวฒัน. เรือองของรัฐธรรมนุญและการเลือกกตั้ง. กรงเทพฯ : แพรววิทยา, 2522. (2526)
- คณิน บุญสุวรรณ. วิพากษ์กฎหมายเลือกกตั้ง. กรงเทพมหานคร, 2539.
- ชชาติ ชัยเดชสุริยะ และ มานิคย์ จุมปา. รัฐธรรมนุญของเรา. กรงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดืออนตุลา, 2541.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนุญเปรียบเทียบ : รัฐธรรมนุญเยอรมัน. กรงเทพฯ : โครงการค้าราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- บวรศักดิ์ สุวรรณโณ. การเลือกกตั้งแบบเสียงข้างมากเขตละหนึ่งคน. กรงเทพฯ : มปป.
- ปุ่นณะ สุทธิประภา. หลักเกณฑ์ทั่วไปในการเลือกกตั้ง. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกกตั้ง 2521 จัดโดยสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย หือองประชุมกรรมาประชาสัมพันธ์, 15-17 กุมภาพันธ์ 2521.
- ผุสสดี สัตยมานะ. ฟิลิปปินส์: จากอาณานิคมสู่เผด็จการประชาธิปไตย. กรงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโคร์, 2529.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. คณะกรรมาการการเลือกกตั้ง. รายงานการวิจัยเสนอมูลนิธิอาเซีย. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาริราช, 2539.
- ไพฑูริย์ บุญวัฒน์. การจัดตั้งองค์กรเพือสนับสนุนการเลือกกตั้งให้เป็นไปด้วกับความบริสุทธิ์ยุติธรรม. กรงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. ระบบการเลือกตั้งที่จัดการข้อเสียดังกล่าวและให้โอกาสคนดีสมัครเลือกตั้ง.

กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2538.

ไพโรจน์ ชัยนาม. รัฐธรรมนูญบทกฎหมายและเอกสารสำคัญทางการเมืองของประเทศไทย

เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

วิษณุ วรรณุญ. องค์การของรัฐที่เป็นอิสระ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.), 2538.

วิสุทธิ โปธิแท่น. ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยใน

อุดมคติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. กฎหมายเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์วิญญูชน, 2542.

สมบัติ จันทร์วงศ์. เลือกตั้งวิกฤติ. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2536.

หยุด แสงอุทัย. หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.

อมร รักษาศักดิ์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร,

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อิสระ สุวรรณบล. กลไกการเลือกตั้ง. โครงการวิทยาลัยการเมือง สาขารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2535.

วารสารและเอกสารอื่น ๆ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. “การดำเนินการเลือกตั้งของกองการเลือกตั้ง” เอกสาร
บรรยายสรุป. โรงพิมพ์ท้องถิ่น, มปป.

คณะกรรมการสภาวิชาการแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. “คณะกรรมการ
การเลือกตั้งแห่งชาติ” รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร, 2538.

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง. รายงานฉบับ
สมบูรณ์ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 22 มีนาคม 2535. กรุงเทพฯ :
บริษัทเฮลโล่การพิมพ์ (1988) จำกัด, 2535.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์.

“ปัญหาการเลือกตั้ง” การประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 เรื่องปัญหาและระบบ
การเลือกตั้งในประเทศไทย, 25-26 กุมภาพันธ์ 2540.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. “สรุปย่อคุณลักษณะ
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งรายประเทศ” รายงานการวิจัยเรื่องคณะกรรมการ
การเลือกตั้งแห่งชาติ. โรงพิมพ์ท้องถิ่น, 2538.

จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมุกดาหาร
แทนตำแหน่งที่ว่าง 14 สิงหาคม 2526” เอกสารวิจัย. กรมการปกครอง กระทรวง
มหาดไทย, 2537.

เฉลิม พรหมเลิศ. “ปัญหาและระบบการเลือกตั้งในประเทศไทย” เอกสารประกอบการ
อภิปราย. มปส. มปป.

ดวงรัฐ เล้าหัดตพงษ์ภูมิ และคณะ. “เลือกตั้ง 17 พฤศจิกายน 2539” เอกสารรายงานรัฐสภา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท้องถิ่น, 2539.

นรนิติ เศรษฐบุตร. “นัยของร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 : ประชาธิปไตยแบบประชาชน กำกับ”
วารสารธรรมศาสตร์ ปี 23 , ฉบับที่ 1 , 2540.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. “ภาพรวมของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่” รวมสาระรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2541.

ประณต นันทิยะกุล. “กรรมการเลือกตั้งกับการจัดการเลือกตั้งในอินเดีย” เอกสารวิจัย. มปส.
mpp.

วิสุทธิ โปธิแทน. “ศักรเลือกตั้งแบบผสม” เอกสารวิจัย. มปส. มปป.

วิสุทธิ โปธิแทน. “ระบบการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย” เอกสารวิจัย. มปส. มปป.

สีดา สอนศรี. “การเมืองการปกครองและการเลือกตั้งของฟิลิปปินส์” เอกสารวิจัย.
мпс. มปป.

สุภัทร สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง. “ระบบเลือกตั้งและรัฐสภาเยอรมันนี” รัฐสภาสาร, 38.
12 ธันวาคม 2529 , หน้า 3-58.

อมร รักษาสัตย์. “แนวทางการแก้ปัญหาการเลือกตั้งผ่านกลไกและองค์กรต่าง ๆ”

เอกสารวิจัย. มปส. มปป.

อมร รักษาสัตย์. “ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง "เซชัน" แห่งอินเดียที่สุดในโลก”

เดลินิวส์. 8 ธันวาคม 2540, หน้า 3.

อัศรมศวร์ ทองนวล. “ระบบการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับประเทศไทย” รัฐสภาสาร 12,

ธันวาคม 2534, หน้า 6-18.

อุกฤษณ์ มงคลนาวิณ. “บันทึกการเลือกตั้งผู้แทนตามอัตราร่วม” บ้านเมือง. 15-17 เมษายน

2539, หน้า 5.

“การเลือกตั้งกับกระทรวงมหาดไทย” สยามรัฐ. 23 มกราคม 2535, หน้า 5.

“ระบบการเลือกตั้งตามสัดส่วน” มติชน. 5 พฤษภาคม 2535, หน้า 32.

“ประวัติการเลือกตั้งในประเทศไทย” วิทยจักร. 17 กุมภาพันธ์ 2535, หน้า 3.

“กระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง” วุฒิสภาสาร. 5 พฤศจิกายน 2540..

วิทยานิพนธ์

กฤษฎา ทองธรรมชาติ. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร” วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สุรียา ศรีตะบุตร. “ปัญหาทางกฎหมายขององค์กรกลางในการสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง”

วิทยานิพนธ์ สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2538.

พงศธร จันทร์แก้ว. “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียง

เลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะ กรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ ภาควิชา

ปกครองบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

อาภัสรา จินตพัฒน์. “รูปแบบและฐานะขององค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร” วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

บทสัมภาษณ์

กำจร วิชพันธ์, ปลัดจังหวัดนครราชสีมา ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา.

สัมภาษณ์ ที่ทำการปกครองจังหวัดนครราชสีมา. 15 พฤศจิกายน 2541.

โคทม อาริยา, คณะกรรมการการเลือกตั้ง. สัมภาษณ์ที่ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

กรุงเทพมหานคร. 18 มกราคม 2542.

นเรศ ยุวัฒน์, กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา ฝ่ายสอดส่องและการมี

ส่วนร่วม. สัมภาษณ์ที่ ตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา. 14 ธันวาคม 2541.

ประวิง คชาชีวะ, ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานเลือกตั้ง. สัมภาษณ์ ที่สำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร. 18 มีนาคม 2542.

วิจิตร อยู่สุภาพ, เลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้ง. สัมภาษณ์ที่ สำนักงานคณะกรรมการ

การเลือกตั้ง กรุงเทพมหานคร. 18 มีนาคม และ 22 เมษายน 2542.

สนั่น อินทรประเสริฐ, อดีตสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดนครนายก. สัมภาษณ์ที่สมาคม

รัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน กรุงเทพมหานคร. 16 มีนาคม 2542.

อมร รักษาศักดิ์, นายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน. สัมภาษณ์ที่ สมาคมรัฐธรรมนูญ

เพื่อประชาชน กรุงเทพมหานคร. 18 พฤษภาคม 2542.

ภาษาอังกฤษ

BOOKS

Conley Frank. **General Election today**. Manchester : Manchester University Press, 1990.

Davies A.J. **We the Nation : The Conservative Party and the Pursuit of Power**.

London : Little, Brown and Company, 1995.

India Calling. **The Electoral System in India**. Monthly Programme Journal of the External

Service Divising of All India Radio, Vol, 4 May 1996, No. 5 p.2

The Constitution of India. **Loksabha Secretariat**. (New Delhi-110001 India), 1995

Wright Vincent. **The Government and Politics of France**. 3th Edition. London :

Routledge, 1992.

กฎหมาย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541
4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. 2541

ด

ด

ภาคผนวก

ด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

หมวดที่ 6

ส่วนที่ ๔

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๓๗ กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)
- (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะเวลาปีก่อนดำรงตำแหน่ง
- (๗) ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๑๓๘ การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งให้ดำเนินการดังนี้

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวนสิบคน ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่ง ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คนทำหน้าที่พิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓๖ ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน เสนอต่อประธานศาลฎีกา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น

(๓) การเสนอชื่อตาม (๑) และ (๒) ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาตาม (๑) ไม่อาจเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องเสนอชื่อตาม (๑)

(๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (๑) (๒) และ (๓) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ห้าคนแรกซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้ามีจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งดังกล่าวมีไม่ครบห้าคนให้นำรายชื่อผู้ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบห้าคนเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งในครั้งนี้ ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในระดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินห้าคนให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก

(๕) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม (๔) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

มาตรา ๑๓๕ กรรมการการเลือกตั้งต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือของ

ราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

(๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอื่นใด

ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงให้เห็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมีได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๐ กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๔๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๕

(๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา ๑๔๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภา รวมกันมีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๘ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นตำแหน่งหรือไม่

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภาและประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๘๗ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๘ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระให้นำมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นโดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภา เป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งและให้วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลาย อันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตาม มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของ รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง

(๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้อภัยคำตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การ เอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา ๑๔๖ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของ คณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งการตามมาตรา ๑๔๕

มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งหนึ่งคัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การออกเสียงประชามติได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน

มาตรา ๑๔๘ ในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับห้ามมิให้จับ คุ่มขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับ ในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้งในขณะที่กระทำความผิด หรือจับหรือคุมขังกรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้ง โดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๒๘ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- (๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๒) การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย เรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและการนับคะแนนใหม่
- (๓) การให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๔) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๕) การดำเนินคดีในศาลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง
- (๖) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (๗) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง
- (๘) การจัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด
- (๙) กำหนดเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเริ่มควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๕๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เลือกตั้ง” หมายความว่า เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี

“จังหวัด” หมายความว่า รวมถึง กรุงเทพมหานคร

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 “รองเลขาธิการ” หมายความว่า รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 มาตรา ๕ ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีองค์ประกอบ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการเลือกตั้ง วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๗ ให้กรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตัว คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่งและภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งและต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาหนึ่งปี

บัญชีความวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๘ การประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุม ไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งคนใดไม่อาจมาประชุมได้ให้วัดแจ้งเหตุนี้ไว้ในรายงานการประชุม

การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก โดยให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด เว้นแต่การลงมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๐ (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้ใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์

ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งไม่มาประชุม ให้กรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมเลือกกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา ๕ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้งหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการการเลือกตั้งเลือกกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งทำหน้าที่แทนประธานกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๐ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(๒) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ออกข้อกำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๕) ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้ง และจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(๘) ประกาศผลการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

(๕) ดำเนินการหรือประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๑๐) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

(๑๑) ดำเนินการอื่นตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอื่น หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด บุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมายได้

หลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และค่าตอบแทน รวมทั้งวิธีปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด บุคคล คณะบุคคลหรือผู้แทนองค์การเอกชนตามวรรคหนึ่ง และคณะอนุกรรมการตามมาตรา ๑๔ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๑๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามมาตรา ๑๑ ให้มีจำนวนจังหวัดละไม่เกินสิบเอ็ดคน ประกอบด้วยบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง โดยใช้วิธีสรรหาจากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) และ (๗) ของรัฐธรรมนูญ โดยให้สรรหาจากผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก

กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) อำนวยการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น

(๒) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ

(๔) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดไว้

(๕) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมายได้

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ หรือให้หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติกรอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งหรือมาตรา ๑๐ (๓) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยของผู้นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าผู้ใดกระทำความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มีอำนาจแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวน และให้มีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องในทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง โดยให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแทนได้ และให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลอำนวยความสะดวกและเร่งรัดให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั่วไป

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรแยกเป็นรายจังหวัดไว้เป็นประจำ

ทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิตรวจสอบและขอแก้ไขให้ถูกต้องได้

มาตรา ๑๘ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไว้ทุกจังหวัด เพื่อให้ประชาชนได้ทราบล่วงหน้า

การแบ่งเขตเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งจะต้องกำหนดพื้นที่ในแต่ละเขตเลือกตั้งให้ติดต่อกันและมีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งใกล้เคียงกัน โดยถือเกณฑ์ดังนี้

(๑) ในกรณีที่อำเภอหรือตำบลใดมีจำนวนราษฎรเพียงพอที่จะกำหนดเป็นเขตเลือกตั้งได้ ให้กำหนดอำเภอหรือตำบลนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

(๒) ในกรณีที่ไม่เป็นไปตาม (๑) ให้รวมอำเภอต่างๆ เป็นเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงพื้นที่ที่ติดต่อกันใกล้เคียงกัน ความสะดวกในการคมนาคมระหว่างกัน และการเคยอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ถ้าการรวมอำเภอในลักษณะนี้จะทำให้มีจำนวนประชากรมากหรือน้อยเกินไป ให้แยกหรือรวมพื้นที่ตำบลเพื่อให้ได้จำนวนประชากรพอเพียงสำหรับการเป็นเขตเลือกตั้ง แต่จะแยกหรือรวมเฉพาะเพียงบางส่วนของตำบลไม่ได้

(๓) ในกรณีที่การกำหนดพื้นที่ตามเกณฑ์ใน (๒) จะทำให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนไม่ใกล้เคียงกันหรือไม่มีสภาพเป็นชุมชนเดียวกัน ให้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งตามสภาพของชุมชนที่ราษฎรมีการติดต่อกันเป็นประจำในลักษณะที่เป็นชุมชนเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและสามารถเดินทางติดต่อกันได้โดยสะดวก โดยจะต้องทำให้จำนวนราษฎรของแต่ละชุมชนในเขตเลือกตั้งแต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมากที่สุด

เมื่อได้ดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดการแบ่งเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งให้กระทำได้เฉพาะเมื่อต้องมีการรวมเขตเลือกตั้งหรือเพิ่มเขตเลือกตั้งใหม่เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ในวรรคสอง

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดเขตเลือกตั้งในคราวนั้น โดยถือเขตเลือกตั้งที่มีการประกาศกำหนดไว้ตามมาตรานี้ เว้นแต่กรณีจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งตามวรรคสาม

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน

ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้ออกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้ออกาสมาให้ด้วยคำต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้ง

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการ การเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน

วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๐ องค์การเอกชนใดที่มีความประสงค์จะช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ การเลือกตั้งในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเมื่อคณะกรรมการ การเลือกตั้งได้ตรวจสอบแล้วเห็นว่าองค์การเอกชนที่ยื่นคำขอมีความเป็นกลางในทางการเมือง คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจรับรองให้องค์การเอกชนนั้นช่วยเหลือในการตรวจสอบการเลือกตั้งได้

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งผู้แทนขององค์การเอกชน ที่ได้รับรองตามวรรคหนึ่ง เพื่อช่วยดูแลตรวจสอบการเลือกตั้ง และรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ทราบในกรณีที่พบเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอนการรับรอง และการปฏิบัติงาน ขององค์การเอกชนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจา นุเบกษา

มาตรา ๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นมีหนังสือชี้แจง ข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่ เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือมาให้ด้วยคำ หรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน อื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) ขอให้ศาลส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) เข้าไปในที่เลือกตั้ง ที่ออกเสียงประชามติ หรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง หรือนับคะแนน การออกเสียงประชามติ

มาตรา ๒๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๓ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่น ของประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และอนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด หรือกระทำการหรือละเว้นกระทำการโดยทุจริตหรือประพฤตินิชอบในการปฏิบัติหน้าที่

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำการตามหน้าที่โดยสุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งหรือทางอาญา

หมวด ๒

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๒๕ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

กิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๒๖ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง

(๒) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ และการพัฒนาพรรคการเมือง

(๓) เผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริต หรือประพฤตินิยมชอบในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

มาตรา ๒๗ ในการกำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(๒) การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และค่าตอบแทนอื่นของเลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัย และการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการ รองเลขาธิการ และพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๔) การคัดเลือก การกำหนดอัตราค่าจ้างหรือค่าตอบแทน ตลอดจนการกำหนดเงินเพิ่มพิเศษให้แก่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งชั่วคราวตามมาตรา ๓๒

(๕) การบริหารและจัดการการเงินและทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๖) การจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่นแก่เลขาธิการ รองเลขาธิการ พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีเลขาธิการคนหนึ่ง ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นตรงต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง และจะให้มีรองเลขาธิการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากเลขาธิการก็ได้

ให้เลขาธิการทำหน้าที่เป็นเลขานุการในคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๒๕ เลขานุการต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และมีคุณวุฒิ ประสบการณ์และความสำเร็จด้านการบริหารตามที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

เลขานุการมีวาระการดำรงตำแหน่งห้าปีนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๓๐ เลขานุการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และให้มีอำนาจ ดังนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานหรือ ลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้ง และข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๓๒

(๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และเท่าที่ไม่ขัดกับ ระเบียบหรือประกาศ หรือมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๓๑ ในกิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขานุการเป็นผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อการนี้เลขานุการจะมอบอำนาจให้ บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๒ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจขอให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วย ราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือ ลูกจ้างในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวได้ ทั้งนี้ เมื่อได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับ บัญชาหรือนายจ้างของผู้นั้น แล้วแต่กรณี

ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างผู้ใดได้รับอนุมัติให้มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการ หรือออกจากงานไปปฏิบัติงานใดๆ และให้นับเวลาระหว่างที่มาปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นทำนองเดียวกัน เสมือนอยู่ ปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานเต็มเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างตามมาตรา ๓๒ ขอลับเข้ารับราชการ หรือปฏิบัติงานในสังกัดเดิมภายในกำหนดเวลาที่อนุมัติ ให้ผู้นั้นมีสิทธิได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งและรับเงินเดือนตามข้อตกลงที่ทำไว้ในกรออนุมัติตามมาตรา ๓๒

มาตรา ๓๔ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนองบประมาณรายจ่ายตามมติของ คณะกรรมการการเลือกตั้งต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งหรือการจัดทำประชามติมากกว่างบประมาณที่สำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับ ให้รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายให้พอเพียงกับการดำเนินงานของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๓๕ รายได้และทรัพย์สินในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

(๑) เงินอุดหนุนตามมาตรา ๓๔

(๒) รายได้จากค่าธรรมเนียมและดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) รายได้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา ๓๖ รายได้ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวง การคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง กฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

ให้ก่อสร้างทรัพย์สินซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดหาด้วยเงินรายได้ของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษาทรัพย์สินของ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มาตรา ๓๗ ทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

มาตรา ๓๘ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชีทำการ ส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และ ให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้ง

ประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยแสดงให้เห็นด้วยว่า การใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด แล้วทำรายงาน เสนอผลการสอบบัญชีต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๓๕ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาตรวจสอบผลการปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งคณะกรรมการ การเลือกตั้งจัดทำขึ้นตามมาตรา ๑๐ (๑๐) สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาอาจมีมติให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งชี้แจงเป็นหนังสือ หรือมาชี้แจงด้วยวาจา หรือส่ง เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการพิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ และ ในกรณีที่มีเหตุอันควรจะมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิบัติงานก็ได้

หมวด ๓ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด คณะอนุกรรมการ หรืออนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งในการปฏิบัติ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการขัดขวางการปฏิบัติงานตามวรรคหนึ่ง ได้กระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่า จะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๑ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๒ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด หรืออนุกรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งมีกำหนดสิบปี

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๓ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๓๒๗ (๕) ของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เสนอร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวจะต้องกำหนดระยะเวลาการยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ตราขึ้นใหม่ประกาศใช้บังคับ ซึ่งจะกำหนดระยะเวลาให้แตกต่างกันตามสภาพความพร้อมที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแต่ละแห่งก็ได้ แต่ต้องมีให้เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

มาตรา ๔๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๘ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่มีการเลือกตั้งก่อนที่จะมีประกาศกำหนดเขตเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจประกาศกำหนดการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งคราวนั้นเป็นการเฉพาะคราวได้ โดยให้นำความในมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๕ ภายในระยะเวลาสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งร้องขอ ให้หน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐสนับสนุนข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างมาช่วยปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เป็นการชั่วคราว โดยให้ได้รับเงินเดือนทางสังกัดเดิม แต่อยู่ในบังคับบัญชาของประธานกรรมการการเลือกตั้ง

การมาปฏิบัติงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่งให้ถือเป็นการปฏิบัติราชการ

มาตรา ๔๖ ในวาระเริ่มแรกก่อนที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำแผนการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งและแผนการจัดตั้งและการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อขอรับเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและการบริหารงานตามแผนดังกล่าว

ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณรายจ่ายเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอตามความจำเป็น

มาตรา ๕๗ ให้ประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมทั้งเอกสารตามมาตรา ๗ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
พ.ศ. ๒๕๕๒

โดยที่เป็นการสมควรจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแบ่ง
ส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“รองเลขาธิการ” หมายความว่า รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง

“จังหวัด” หมายความว่า รวมถึง กรุงเทพมหานคร

ข้อ ๔ ให้เลขาธิการเป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนด
ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะ
เป็นนิติบุคคล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีประธานกรรมการ
การเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีเลขาธิการคนหนึ่งซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้ง
แต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชานักงานและ
ลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้นตรงต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง

/ให้สำนักงานคณะกรรมการ.....

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมือง

(๒) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ และการพัฒนาพรรคการเมือง

(๓) เผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

ข้อ ๖ ให้แบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งออกเป็นหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานส่วนภูมิภาค

ข้อ ๗ ให้แบ่งหน้าที่ของหน่วยงานส่วนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ออกเป็น ๕ ด้านกิจการ ได้แก่ ด้านกิจการบริหารกลาง ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และด้านกิจการการมีส่วนร่วม อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการ ซึ่งอาจมีรองเลขาธิการ เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานตามที่เลขาธิการมอบหมาย

ให้แต่ละด้านกิจการตามวรรคหนึ่งแบ่งส่วนงานภายในออกเป็นสำนัก โดยมีผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนัก และอาจมีรองผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากผู้อำนวยการสำนักตามที่ผู้อำนวยการสำนักมอบหมาย

/ให้แต่ละสำนักตามวรรคสอง.....

ให้แต่ละสำนักตามพรรคสองแบ่งส่วนงานภายในออกเป็นฝ่าย โดยมีผู้อำนวยการฝ่ายเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของฝ่ายและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของฝ่าย การกำหนดให้มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักตามพรรคสองและการแบ่งส่วนงานภายในของแต่ละฝ่ายตามพรรคสาม ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของประธานกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

ข้อ ๘ ให้ดำเนินการบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และกิจการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของด้านกิจการใดด้านกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อำนาจหน้าที่ดังกล่าวให้รวมถึงการเสนอแนะและจัดทำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเมือง และการปฏิบัติตามกฎหมาย จัดทำแผนแม่บท ประสานแผนปฏิบัติงาน เสนอแนะนโยบายในการตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อรัฐสภา ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

ให้แบ่งส่วนงานภายในด้านกิจการบริหารกลาง ดังนี้

ก. สำนักบริหารกลาง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง กิจการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมิได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของด้านกิจการใดด้านกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ และกิจการอื่นที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

/และสำนักงานคณะกรรมการ.....

และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๖ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายกิจการทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักบริหารกลาง งานธุรการของสำนักบริหารกลาง งานช่วยกิจการทั่วไป งานประสานงาน งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักบริหารกลางโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบงานการเงิน การบัญชี และการงบประมาณของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารกลาง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายการประชุม มีหน้าที่รับผิดชอบงานการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารกลาง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายนิติการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารกลาง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง งานดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา ความรับผิดชอบในทางแพ่งของพนักงานและหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารกลาง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๕) ฝ่ายบุคคล มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักบริหารกลาง งานพัฒนาบุคลากร งานสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๖) ฝ่ายพัสดุ มีหน้าที่รับผิดชอบงานการพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักบริหารกลาง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข. สำนักนโยบายและแผน มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะและจัดทำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา

/เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเมือง และภารกิจตามกฎหมาย จัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติงานประจำปี ประสานแผนปฏิบัติงาน เสนอแนะนโยบายในการตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อรัฐสภา กำหนดแนวทางและระเบียบในการจัดระบบ การสำรวจ การจัดเก็บ การประมวลและการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินงานศูนย์ข้อมูลเพื่อการบริหารและการพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสานการใช้ข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๕ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักงานนโยบายและแผน งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักงานนโยบายและแผนโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายนโยบายและแผน มีหน้าที่รับผิดชอบงานเสนอแนะและจัดทำนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการเมือง และภารกิจตามกฎหมาย จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงานประจำปี งานประสานแผนปฏิบัติงาน งานเสนอแนะนโยบายในการตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปี งานพัฒนาระบบนโยบายและแผน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายข้อมูลและประมวลผล มีหน้าที่รับผิดชอบงานกำหนดแนวทางและระเบียบในการจัดระบบ การสำรวจ การจัดเก็บ การประมวลและการใช้ประโยชน์ข้อมูลของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานศูนย์ข้อมูลเพื่อการบริหารและการพัฒนาของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานประสานการใช้ข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่นของรัฐ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายประเมินผลและรายงาน มีหน้าที่รับผิดชอบงานศึกษา วิเคราะห์และพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลนโยบายและแผนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย

/และแผนของหน่วยงาน.....

และแผนของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานดำเนินการติดตาม ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและข้อสังเกตของ คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อรัฐสภา และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๕) ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการต่างประเทศของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานติดต่อและประสานงาน กับองค์การหรือหน่วยงานต่างประเทศด้านความช่วยเหลือและร่วมมือ รวมทั้งการจัดประชุมและ เวิร์กช็อป และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๙ ให้ด้านกิจการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการ รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการ ออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการ กระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบ ในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้ง กิจการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้ง ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งใน ส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๒ สำนัก ดังนี้

ก. สำนักสืบสวนสอบสวน มีอำนาจหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติ หน้าที่ของผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ผู้มีอำนาจหน้าที่ ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบในการเลือกตั้งของผู้สมัคร รับเลือกตั้ง ผู้เลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นใดเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับการ

/ปฏิบัติตามกฎหมายประกอบ.....

ปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๔ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานรับเรื่องร้องเรียน งานสารบรรณ เสนอการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงาน ของสำนักสืบสวนสอบสวน งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักสืบสวนสอบสวนโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายสืบสวนสอบสวนพิเศษ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริงกรณีที่เกิดปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายสืบสวนสอบสวนกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เกิดขึ้นในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายสืบสวนสอบสวนภูมิภาค มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เกิดขึ้นในเขตพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข. สำนักวินิจฉัย มีอำนาจหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์สำนวนการสืบสวนสอบสวน ข้อเท็จจริง และเสนอแนะแนวทางการวินิจฉัยต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมาย

ว่าด้วยการเลือกตั้ง.....

ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และปฏิบัติการอื่นใดตามที่
คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงาน
ภายในออกเป็น ๓ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วย
กิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักวินิจฉัย งานที่มีได้กำหนดให้เป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ในสำนักวินิจฉัยโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายวินิจฉัย ๑ รับผิดชอบงานศึกษา วิเคราะห์สำนวนการสืบสวนสอบสวน
ขอเท็จจริง และเสนอแนะแนวทางการวินิจฉัยต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย
ชี้ขาดกรณีมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายวินิจฉัย ๒ รับผิดชอบงานศึกษา วิเคราะห์สำนวนการสืบสวนสอบสวน
ขอเท็จจริง และเสนอแนะแนวทางการวินิจฉัยต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาวินิจฉัย
ชี้ขาดกรณีมีปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมาย
ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๐ ให้ด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการ
จัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ
ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติ
งานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการ
เลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๒ สำนัก ดังนี้

ก. สำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการ
จัดการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ
การเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น

๑/๖ ฝ่าย ดังนี้.....

๖ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติ งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักบริหารการเลือกตั้งระดับชาติโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่รับผิดชอบงานควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในราชอาณาจักร และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา รับผิดชอบงานควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในราชอาณาจักร และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร รับผิดชอบงานควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานอกราชอาณาจักร รวมทั้งการลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๕) ฝ่ายทะเบียนและข้อมูลการเลือกตั้ง รับผิดชอบงานทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง งานแบ่งเขตเลือกตั้ง งานข้อมูลบุคลากรและข้อมูลสถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๖) ฝ่ายพัฒนาการเลือกตั้งระดับชาติ รับผิดชอบงานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์วิจัย เพื่อพัฒนาระบบการเลือกตั้งระดับชาติและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง งานฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารงานเลือกตั้งระดับชาติของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งและพนักงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข: สำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๔ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่น งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักบริหารการเลือกตั้งท้องถิ่นโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

/(๒) ฝ่ายเลือกตั้งท้องถิ่น ๑.....

(๒) ฝ่ายเลือกตั้งท้องถิ่น ๑ รับผิดชอบงานควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา และสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายเลือกตั้งท้องถิ่น ๒ รับผิดชอบงานควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายพัฒนาการเลือกตั้งท้องถิ่น รับผิดชอบงานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาระบบการเลือกตั้งท้องถิ่นและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง งานฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารงานเลือกตั้งท้องถิ่นของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และพนักงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๑ ให้ด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่ รับคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ปฏิบัติงานธุรการให้แก่นายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียนพรรคการเมือง ปฏิบัติงานสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม พัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ ประสานงาน และสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๒ สำนัก ดังนี้

ก. สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีอำนาจหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ปฏิบัติงานธุรการให้แก่ นายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียน

/พรรคการเมือง ควบคุมและ.....

พรรคการเมือง ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติกำหนดให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมืองและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงาน ภายในออกเป็น ๔ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ งานธุรการของนายทะเบียนพรรคการเมือง ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของนายทะเบียนพรรคการเมือง งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายกิจการพรรคการเมือง มีหน้าที่รับผิดชอบงานรับคำขอจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินกิจการในทางการเมืองของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายตรวจสอบระบบบัญชี การเงิน และทรัพย์สิน มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุม ตรวจสอบการดำเนินกิจการด้านการเงินของพรรคการเมือง เช่น การรับบริจาค การจัดทำบัญชี การยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน การใช้จ่ายเงินรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของพรรคการเมือง และการชำระบัญชีของพรรคการเมืองที่ถูกยุบเลิก ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๔) ฝ่ายพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ มีหน้าที่รับผิดชอบงานควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ งานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง งานฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารงานของผู้บริหารพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง งานเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

/ข. สำนักบริหารการสนับสนุน.....

ข. สำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เช่น การจัดตั้งและบริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง การจัดสรรเวลาออกอากาศ ให้พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดแถลงผลงานทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ของรัฐโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย การเสนอแนะให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง สนับสนุนพรรคการเมืองในเรื่องค่าใช้จ่ายไปรษณีย์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสาธารณูปโภค และด้านอื่น ๆ ละปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง นายทะเบียนพรรคการเมือง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๓ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยความสะดวก มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงาน ของสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐ งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักบริหารการสนับสนุนโดยรัฐโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) สำนักงานกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดตั้งและบริหารกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายปฏิบัติการสนับสนุน มีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานสนับสนุนพรรคการเมืองในด้านต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ยกเว้นการสนับสนุนผ่านกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง

ข้อ ๑๖ ให้ด้านกิจการการมีส่วนร่วม มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน คณะบุคคล องค์การเอกชน และประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองและสนับสนุนองค์การเอกชน งานดำเนินการเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน งานประสานงานกับหน่วยราชการ ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือสนับสนุนองค์การเอกชนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในส่วนภูมิภาค และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๒ สำนัก ดังนี้

/ก. สำนักการมีส่วนร่วม.....

ก. สำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน คณะบุคคล องค์กรเอกชน และประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองและสนับสนุนองค์กรเอกชน และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๓ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งโดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายองค์กรเอกชนและประชาคมจังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบงานส่งเสริมให้บุคคล คณะบุคคล องค์กรเอกชน และประชาคมจังหวัด เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานรับรองและสนับสนุนองค์กรเอกชน และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ฝ่ายพัฒนาการมีส่วนร่วม มีหน้าที่รับผิดชอบงานศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และวิจัยเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งานฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะแก่บุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

ข. สำนักบรรณคดีและเผยแพร่ มีอำนาจหน้าที่บรรณคดีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง และเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย แบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๓ ฝ่าย ดังนี้

(๑) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการทั่วไป งานช่วยกิจการทั่วไป และงานประสานงานของสำนักบรรณคดีและเผยแพร่ งานที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักบรรณคดีและเผยแพร่โดยเฉพาะ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) ฝ่ายผลิตสื่อ มีหน้าที่รับผิดชอบงานผลิตสื่อต่าง ๆ ที่จะใช้ในการบรรณคดีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

/ (๓) ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่.....

(๓) ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง งานเผยแพร่วิชาการและให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข งานประชาสัมพันธ์ งานเผยแพร่กิจกรรม ความรู้ ความก้าวหน้าและผลงาน งานข้อมูลข่าวสาร และงานโสตทัศนูปกรณ์ ของสำนักบรรณคดีและเผยแพร่ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ ๑๓ ให้มีหน่วยงานและพนักงานที่ไม่สังกัดสำนักใด อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเลขาธิการโดยตรง ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งานเลขานุการ งานช่วยอำนวยความสะดวก และงานประสานงานของกรรมการการเลือกตั้งและเลขาธิการ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) สำนักงานโฆษกคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานระดับฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบงานการแถลงข่าว งานรวบรวมข่าว งานวิเคราะห์ข่าว งานแถลงความก้าวหน้าและผลงาน ของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง งานสื่อมวลชนสัมพันธ์ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๓) ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่รับผิดชอบงานจัดทำแผนการตรวจสอบภายใน งานดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ การเงิน การบัญชี และการพัสดุของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และนโยบายของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาแก่หน่วยรับตรวจ และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย โดยให้หัวหน้าผู้ตรวจสอบภายในมีฐานะเทียบเท่าผู้อำนวยการสำนัก และให้ฝ่ายกิจการทั่วไป สำนักบริหารกลางรับผิดชอบปฏิบัติงานด้านธุรการให้แก่ผู้ตรวจสอบภายใน

ข้อ ๑๔ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด โดยมีผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และ

/รับผิดชอบการปฏิบัติงาน.....

รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดขึ้นตรงต่อ
เลขาธิการ

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ
งานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด งานที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจ
หน้าที่ของผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด งานที่คณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย และงานอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
มอบหมาย โดยแบ่งส่วนงานภายในออกเป็น ๓ กลุ่มงาน ดังนี้

(๑) กลุ่มงานอำนวยการ มีหน้าที่รับผิดชอบงานสารบรรณ งานธุรการ งาน
เลขานุการนักบริหาร งานช่วยอำนวยการ งานประสานงาน งานการคลัง งานนิติการ งานบุคคล
งานสารนิเทศ งานพัสดุ งานการประชุม งานวิเทศสัมพันธ์ งานตามนโยบายและแผนงานของ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง งานที่ได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้งประจำจังหวัด และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(๒) กลุ่มงานจัดการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเลือกตั้งตามกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จัดการออกเสียง
ประชามติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ จัดให้มีการเลือกตั้ง
ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และงานอื่นที่ได้รับ
มอบหมาย

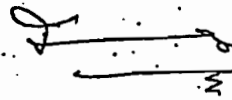
(๓) กลุ่มงานสนับสนุนการเลือกตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนสอบสวน
ข้อเท็จจริงในพื้นที่ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย งานสนับสนุนพรรคการเมือง
และสาขาพรรคการเมืองโดยรัฐ งานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง งาน
รับรองและสนับสนุนองค์การเอกชน งานรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและ
เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
และงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดใดควรเป็นหน่วยงานระดับสำนัก
หรือหน่วยงานระดับฝ่าย และกลุ่มงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดใด
ควรเป็นหน่วยงานระดับฝ่ายหรือระดับต่ำกว่าฝ่าย ให้เลขาธิการเป็นผู้กำหนด โดยความเห็นชอบ

/ของคณะกรรมการ.....

ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น ๆ เป็นสำคัญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)
ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

**ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ.๒๕๕๒**

เพื่อให้มีหลักเกณฑ์และวิธีการอันเหมาะสมในการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๒ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ.๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ”	หมายความว่า	คณะกรรมการการเลือกตั้ง
“ประธานกรรมการ”	หมายความว่า	ประธานกรรมการการเลือกตั้ง
“สำนักงาน”	หมายความว่า	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
“เลขาธิการ”	หมายความว่า	เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
“พนักงาน”	หมายความว่า	พนักงานของสำนักงาน
“ลูกจ้าง”	หมายความว่า	ลูกจ้างของสำนักงาน
“บุคลากร”	หมายความว่า	พนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน และ

ให้หมายความรวมถึงข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานหรือลูกจ้างในสำนักงานเป็นการชั่วคราวตามที่กฎหมายกำหนด

“ปีงบประมาณ” หมายความว่า ระยะเวลาตั้งแต่ ๑ ตุลาคมของปีหนึ่งถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไป และให้ใช้ปี พ.ศ. ที่ถัดไปนั้น เป็นชื่อสำหรับปีงบประมาณนั้น

ข้อ ๔ ในกรณีที่ระเบียบนี้ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในเรื่องใด และไม่มีระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนดหรือมติของคณะกรรมการกำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้ ให้ใช้กฎหมายหรือระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนหรือลูกจ้างในเรื่องนั้น มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ข้อ ๕ ให้เลขาธิการรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

การกำกับดูแลและการบังคับบัญชาสำนักงานและบุคลากร

ข้อ ๖ สำนักงานและบุคลากรอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ โดยมีประธานกรรมการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ช่วยตามที่ประธานกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการ เป็นองค์การบริหารงานบุคคลของสำนักงาน โดยเป็นผู้พิจารณาอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบกิจการทั้งหลายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ หรือในระเบียบอื่นของคณะกรรมการและของสำนักงานที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

ข้อ ๗ เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาบุคลากรและรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน

ข้อ ๘ เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานโดยทั่วไปของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด และมติของคณะกรรมการ

เลขาธิการมีอำนาจดังนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน เลื่อน ลดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยบุคลากร ตลอดจนให้บุคลากรออกจากตำแหน่ง

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากร

(๓) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน

(๔) แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษา หรือปฏิบัติ การใด ๆ ตามที่เลขาธิการมอบหมาย

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด มติ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ

หมวด ๒

บททั่วไป

ข้อ ๙ บุคลากรมีสองประเภท คือ

(๑) พนักงาน ได้แก่ ผู้ที่สำนักงานได้ตกลงจ้างไว้เป็นพนักงาน หรือข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งคณะกรรมการขอมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานในสำนักงานเป็นการชั่วคราวตามที่กฎหมายกำหนด โดยพนักงานแบ่งเป็น

(ก) พนักงานประจำ ได้แก่พนักงานที่สำนักงานกำหนดให้ดำรงตำแหน่งประจำ ภายหลังจากพ้นระยะเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่

(ข) พนักงานทดลองงาน ได้แก่พนักงานที่สำนักงานตกลงจ้าง แต่ให้ทดลอง ปฏิบัติหน้าที่โดยยังไม่บรรจุแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประจำตาม (ก)

(ค) พนักงานประจำพิเศษ ได้แก่พนักงานที่สำนักงานกำหนดให้ดำรงตำแหน่ง ประจำพิเศษ สำหรับผู้มีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์ ที่ได้รับการคัดเลือก และอนุมัติจากคณะกรรมการให้บรรจุแต่งตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งหรือขยายเวลาการดำรงตำแหน่ง

(๒) ลูกจ้าง ได้แก่ผู้ที่สำนักงานได้ตกลงจ้างไว้เป็นลูกจ้างตามระเบียบนี้ แบ่งเป็น

(ก) ลูกจ้างประจำ ได้แก่ลูกจ้างที่สำนักงานจ้างไว้โดยมีสัญญาจ้างให้ทำงานให้ แก่สำนักงานในลักษณะประจำ

(ข) ลูกจ้างชั่วคราว ได้แก่ลูกจ้างอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก (ก)

ข้อ ๑๐. พนักงานและลูกจ้างต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี และไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ หรือไม่เกินหกสิบห้าปี บริบูรณ์ในกรณีของพนักงานประจำพิเศษตามข้อ ๙ (๑) (ค)

(๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๔) ไม่เป็นผู้จัดตั้งพรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง ที่ปรึกษา เจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในพรรคการเมือง

(๕) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคดังต่อไปนี้

(ก) โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

(ข) วัณโรคในระยะอันตราย

(ค) โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม

(ง) โรคติดยาเสพติดให้โทษ

(จ) โรคพิษสุราเรื้อรัง

(๖) ไม่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ยกเว้นในขณะดำรงตำแหน่งเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเลขาธิการให้มีสถานะดังกล่าวเป็นการชั่วคราว ตามความเชื่อทางศาสนา หรือตามจารีตประเพณี

(๗) ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมาย หรือไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกพักงานหรือถูกสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อนเพราะเหตุการทุจริตต่อหน้าที่

(๘) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

(๙) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(๑๐) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๑๑) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๑๒) ไม่เป็นผู้มีประวัติเสื่อมเสียในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา

(๑๓) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการหรือหน่วยงานนั้น ๆ

(๑๔) ไม่เคยเป็นผู้ถูกลงโทษให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากงานเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

(๑๕) ไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการ หรือเข้าปฏิบัติงาน

(๑๖) ไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ข้อ ๑๑ ผู้ที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๐(๘) (๙) (๑๑) (๑๒) หรือ (๑๕) เลขอาธิการ อาจเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาขออนุญาตให้เข้าเป็นพนักงานหรือลูกจ้างได้ ส่วนผู้ที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๐ (๑๓) ถ้าผู้นั้นได้ออกจากราชการ หรือออกจากงานไปเกินสามปีแล้ว และมีใช้กรณี ออกจากราชการหรือออกจากงานเพราะกระทำผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่ เลขอาธิการอาจเสนอให้ คณะกรรมการพิจารณาขออนุญาตให้เข้าเป็นพนักงานหรือลูกจ้างได้

มติของคณะกรรมการในการพิจารณาการยกเว้นตามวรรคหนึ่งต้องกระทำการลับ และจะต้องมีเสียงสนับสนุนไม่ต่ำกว่าสี่ในห้าของคณะกรรมการ

ข้อ ๑๒ ผู้ที่เป็นพนักงานและลูกจ้างต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามข้อ ๑๐ ตลอดเวลาที่เป็นพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน เว้นแต่ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ขาด คุณสมบัติตามข้อ ๑๑

ข้อ ๑๓ ให้พนักงานและลูกจ้างได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามระเบียบ คณะกรรมการว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง

เงินประจำตำแหน่งไม่ถือเป็นเงินเดือนในการคำนวณสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่พนักงาน และลูกจ้างจะพึงได้รับตามข้อ ๑๔ ที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๔ พนักงานและลูกจ้างอาจได้รับค่าตอบแทนอื่น เงินเพิ่มพิเศษ สวัสดิการ การสงเคราะห์ และประโยชน์เกื้อกูลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๕ เพื่อประโยชน์ของพนักงานและลูกจ้างในการจัดเงินทุนสะสมตามระเบียบที่ คณะกรรมการกำหนด ให้เลขอาธิการวางระเบียบวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๑๖ วันเวลาทำงาน วันหยุดงานตามประเพณี วันหยุดงานประจำปี และการลา หยุดงานของพนักงานและลูกจ้างให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๗ เครื่องแบบของพนักงานและลูกจ้างและระเบียบว่าด้วยการแต่งกายของ พนักงานและลูกจ้างให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๓

พนักงาน

ส่วนที่ ๑

การกำหนดตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง

ข้อ ๑๘ ตำแหน่งของพนักงาน แบ่งเป็นสามประเภท คือ

(๑) ตำแหน่งบริหาร ประกอบด้วยตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้อำนวยการ สำนัก ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด รองผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการฝ่าย ผู้อำนวยการในสำนักหรือในส่วนงานอื่นของสำนักงานหรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่าตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ตำแหน่งวิชาการ ประกอบด้วย ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ และนักวิชาการอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) ตำแหน่งปฏิบัติการ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วน หัวหน้ากลุ่มงาน หรือตำแหน่งอื่นที่เทียบเท่า และพนักงานปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๙ ระดับตำแหน่งพนักงานมี ๑๑ ระดับ คือ ระดับ ๑ ระดับ ๒ ระดับ ๓ ระดับ ๔ ระดับ ๕ ระดับ ๖ ระดับ ๗ ระดับ ๘ ระดับ ๙ ระดับ ๑๐ และระดับ ๑๑ โดยตำแหน่งระดับ ๑ เป็นระดับต่ำสุด เรียงสูงขึ้นไปเป็นลำดับตามความยากและคุณภาพของงานจนถึงตำแหน่งระดับ ๑๑ เป็นระดับสูงสุด

ข้อ ๒๐ ให้มีระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามข้อ ๒๒ ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(๑) ตำแหน่งระดับ ๑ ได้แก่ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น มีลักษณะงานที่ไม่ยาก ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือสอนงานอย่างใกล้ชิด หรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง แบบอย่างหรือแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่อย่างแน่ชัด ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ความสามารถระดับพื้นฐานขั้นต้น

(๒) ตำแหน่งระดับ ๒ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น มีลักษณะงานที่ค่อนข้างยาก ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือสอนงานเป็นระยะ หรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง แบบอย่าง หรือแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่อย่างกว้าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ความสามารถ ระดับพื้นฐานขั้นสูง หรือ

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ค่อนข้างยาก ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือสอนงานเป็นระยะ หรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง แบบอย่าง หรือแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่อย่างกว้าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้ได้รับการอบรมหรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในงานที่ไม่ยากมาแล้ว

(๓) ตำแหน่งระดับ ๓ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น มีลักษณะงานที่ยากพอสมควร ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ แนะนำ ตรวจสอบบ้าง หรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง แบบอย่าง หรือแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่บ้าง ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาที่คณะกรรมการรับรองให้บรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งระดับนี้ หรือ

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากพอสมควร ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือแนะนำบ้าง หรือปฏิบัติงานตามคำสั่ง แบบอย่าง หรือแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่บ้าง ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้ได้รับการอบรมหรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในงานที่ค่อนข้างยากมาแล้ว

(๔) ตำแหน่งระดับ ๔ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับต้น มีลักษณะงานที่ยาก ปฏิบัติภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือแนะนำเฉพาะในบางกรณีที่เป็น ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาที่คณะกรรมการรับรองให้บรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งระดับนี้

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยาก ปฏิบัติงานภายใต้การกำกับ ตรวจสอบ หรือแนะนำเฉพาะในบางกรณีที่เป็นในการปฏิบัติงาน จำเป็นต้องแก้ปัญหาค่อนข้างบ่อย ต้องประยุกต์ประสบการณ์และความชำนาญงานเพื่อปรับวิธีการ และแนวดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้ได้รับการอบรมหรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในงานที่ยากพอสมควรมาแล้ว หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานระดับต้นในงานสนับสนุน มีลักษณะงานต้องกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และควบคุมผู้ปฏิบัติงานจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงพอสมควร

(๕) ตำแหน่งระดับ ๕ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีลักษณะงานที่ค่อนข้างยากมาก ปฏิบัติงานโดยไม่จำเป็นต้องมีการกำกับ ตรวจสอบ หรือแนะนำ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาที่คณะกรรมการรับรองให้บรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งระดับนี้

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากมาก ปฏิบัติงานโดยไม่จำเป็นต้องมีการกำกับ ตรวจสอบ หรือแนะนำ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้ได้การอบรมหรือมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในงานที่ยากมาแล้ว หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานในงานเทคนิค งานสนับสนุน งานช่างฝีมือหรือหัวหน้าส่วนงาน มีลักษณะงานต้องกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และควบคุมผู้ปฏิบัติงานจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูง

(๖) ตำแหน่งระดับ ๖ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากมาก ปฏิบัติงานโดยจำเป็นต้องมีการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในงานที่รับผิดชอบค่อนข้างมาก ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบด้วยตนเองได้

(ข) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานเทียบเท่าฝ่ายในงานสนับสนุนของสำนักงาน มีลักษณะงานที่ต้องกำกับ แนะนำ ตรวจสอบ และบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นงานที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานค่อนข้างสูงมาก หรือตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานเทียบได้ระดับเดียวกัน หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงในงานวิชาการ

(๗) ตำแหน่งระดับ ๗ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นฝ่ายมีลักษณะงานจัดการและต้องกำกับ ตรวจสอบ และบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจำนวนมากพอสมควร ซึ่งเป็นงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงมาก หรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงมากเทียบได้ระดับเดียวกัน

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากเป็นพิเศษ ปฏิบัติงานโดยจำเป็นต้องมีการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในงานที่รับผิดชอบมากซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมาก หรือลักษณะงาน

ตรวจและแนะนำการปฏิบัติงาน หรือลักษณะงานตรวจการในงานเทคนิคเฉพาะด้าน หรือตรวจการในงานหลักตามอำนาจหน้าที่ของส่วนงานระดับสำนัก หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมากในงานวิชาการ

(๘) ตำแหน่งระดับ ๘ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นฝ่าย มีลักษณะงานจัดการและต้องกำกับ ตรวจสอบ และบังคับบัญชาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจำนวนมากพอสมควร ซึ่งเป็นงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงมากเป็นพิเศษ หรือหัวหน้าส่วนงานประจำจังหวัด หรือหัวหน้าหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานสูงมากเป็นพิเศษเทียบได้ระดับเดียวกัน

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ มีลักษณะงานที่ยากมากเป็นพิเศษ ปฏิบัติงานโดยจำเป็นต้องมีการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในงานที่รับผิดชอบเป็นประจำ หรือลักษณะงานช่วยหัวหน้าส่วนงานระดับสำนัก หรือลักษณะงานตรวจและแนะนำการปฏิบัติงาน หรือตรวจการในงานเทคนิคเฉพาะด้าน หรือตรวจการในงานหลักตามอำนาจหน้าที่ของส่วนงานระดับสำนัก ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมากเป็นพิเศษ หรือ

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญงาน และประสบการณ์สูงมากเป็นพิเศษในงานวิชาการ

(๙) ตำแหน่งระดับ ๙ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะรองหัวหน้าส่วนงานระดับสำนักหรือหัวหน้าส่วนงานประจำจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะผู้ช่วยหัวหน้าส่วนงานของสำนักงาน

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการหรือลักษณะงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูง และมีความเชี่ยวชาญและผลงานเป็นที่ยอมรับในวงการด้านนั้น

(ง) ตำแหน่งสำหรับหัวหน้าหน่วยงานที่สูงกว่าฝ่าย ซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในงานหลักตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน และเป็นงานที่มีความหลากหลาย ความยาก และมีคุณภาพของงานสูงมากกว่าฝ่าย หรือ

(จ) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีลักษณะงานตรวจและแนะนำการปฏิบัติงานหรือลักษณะงานให้คำปรึกษาของสำนักงาน หรือลักษณะงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานเทียบได้ระดับเดียวกัน

(๑๐) ตำแหน่งระดับ ๑๐ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะหัวหน้าส่วนงานระดับสำนักหรือหัวหน้าส่วนงานประจำจังหวัดตามที่คณะกรรมการกำหนด

(ข) ตำแหน่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะรองเลขาธิการ

(ค) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการหรือลักษณะงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงมาก และมีความเชี่ยวชาญและผลงานเป็นที่ยอมรับในวงการด้านนั้น หรือ

(ง) ตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีลักษณะงานตรวจและแนะนำการปฏิบัติหรือลักษณะงานให้คำปรึกษาของสำนักงาน ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาแล้ว หรือลักษณะงานอื่นที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ความยาก และคุณภาพของงานเทียบได้ระดับเดียวกัน

(๑๑) ตำแหน่งระดับ ๑๑ ได้แก่

(ก) ตำแหน่งสำหรับผู้บริหารระดับสูง ในฐานะเลขาธิการ หรือ

(ข) ตำแหน่งสำหรับลักษณะงานวิชาการหรือลักษณะงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามอำนาจหน้าที่หลักของสำนักงาน ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติโดยผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงมากเป็นพิเศษ อีกทั้งทรงคุณวุฒิและมีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

ข้อ ๒๑ สำนักงานจะมีพนักงานในตำแหน่งใด ระดับใด กลุ่มใด อยู่ในส่วนงานใด จำนวนเท่าใด ให้เลขาธิการจัดทำเป็นแผนอัตรากำลังของพนักงานของสำนักงานเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงาน

ข้อ ๒๒ ให้มีระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานกำหนดตำแหน่งพนักงานของสำนักงานไว้เป็นบรรทัดฐานทุกตำแหน่ง โดยจำแนกตำแหน่งเป็นประเภทและสายงานตามลักษณะงาน และจัดตำแหน่งในประเภทเดียวกันและสายงานเดียวกัน ที่คุณภาพของงานอยู่ในระดับเดียวกันโดยประมาณเป็นกลุ่มเดียวกันและระดับเดียวกัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบ และคุณภาพของงาน

ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ให้แสดงประเภทตำแหน่ง ชื่อของสายงาน ชื่อของตำแหน่ง-หน้าที่และความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมีและระดับชอ้งตำแหน่ง

ข้อ ๒๓ ให้เลขาธิการตรวจสอบการกำหนดตำแหน่งและการใช้ตำแหน่งให้เหมาะสม ในกรณีที่ปรากฏว่าการกำหนดตำแหน่งใดไม่เหมาะสม การใช้ตำแหน่งใดไม่เหมาะสม หรือ ลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณและคุณภาพของงานของตำแหน่งใดเปลี่ยนแปลงไป ให้เลขาธิการพิจารณาเสนอคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งในระเบียบตาม ข้อ ๒๒ นั้นเสียใหม่ให้เหมาะสม

ข้อ ๒๔ พนักงานจะได้รับเงินเดือนตามตำแหน่ง ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใด ระดับใด ให้ได้รับเงินเดือนในขั้นต่ำของตำแหน่งตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยเงินเดือน ในกรณีที่จะให้ได้รับเงินเดือนสูงกว่าหรือต่ำกว่าขั้นต่ำของตำแหน่ง หรือสูงกว่าขั้นสูงของตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ พนักงานผู้ใดจะได้รับเงินประจำตำแหน่งอีกส่วนหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยเงินประจำตำแหน่ง

ส่วนที่ ๒

การบรรจุและการแต่งตั้ง

ข้อ ๒๕ การบรรจุบุคคลเป็นพนักงาน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใดให้บรรจุและแต่งตั้งจากผู้สอบคัดเลือกได้ในตำแหน่งนั้น โดยบรรจุและแต่งตั้งตามลำดับที่ในบัญชีผู้สอบคัดเลือกได้

การสอบคัดเลือกตามวรรคหนึ่ง ให้เลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการสอบโดยเปิดโอกาสให้ผู้มีคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐ และมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามระเบียบคณะกรรมการตามข้อ ๒๒ เข้าสมัครสอบได้ ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับการสอบคัดเลือก ตลอดจนเกณฑ์การตัดสิน การขึ้นบัญชี และการยกเลิกบัญชีผู้สอบคัดเลือกได้ ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับสำหรับการบรรจุบุคคลเป็นพนักงานตามข้อ ๒๖
ข้อ ๓๙ ข้อ ๕๐ และข้อ ๕๑

ข้อ ๒๖ ในกรณีที่มีเหตุพิเศษที่เลขาธิการเห็นว่าไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอบคัดเลือกเลขาธิการอาจคัดเลือกเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงาน และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๒๗ การคัดเลือกข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ มาปฏิบัติงานเป็นพนักงานในสำนักงานเป็นการชั่วคราวให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๒๘ ผู้สมัครสอบคัดเลือกในตำแหน่งใด หรือผู้สมัครรับการคัดเลือกในตำแหน่งใด ต้องมีคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐ หรือได้รับการยกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ และต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้น ตามระเบียบคณะกรรมการตามข้อ ๒๒ ด้วย

ข้อ ๒๙ ให้เลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือก หรือคัดเลือกเพื่อบรรจุบุคคลเป็นพนักงาน ในกรณีนี้เลขาธิการจะมอบหมายให้คณะกรรมการที่เลขาธิการแต่งตั้งตามข้อ ๘ (๘) หรือองค์กรหรือส่วนราชการใดเป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกแทนก็ได้ ทั้งนี้ เลขาธิการจะกำหนดให้มีการสอบคัดเลือก หรือคัดเลือกเป็นการทั่วไปหรือในท้องที่ใดเป็นการเฉพาะแห่งก็ได้ และจะกำหนดให้รับสมัครสอบคัดเลือก หรือคัดเลือกเฉพาะผู้มีคุณสมบัติอย่างใดสำหรับการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกครั้งใดก็ได้

ข้อ ๓๐ ผู้สอบคัดเลือกได้หรือผู้ได้รับการคัดเลือก ซึ่งอยู่ในลำดับที่ที่จะได้รับบรรจุ และแต่งตั้ง ถ้าปรากฏว่าขาดคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐ โดยไม่ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามระเบียบคณะกรรมการตามข้อ ๒๒ อยู่ก่อน หรือภายหลังการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือก จะบรรจุและแต่งตั้งผู้นั้นมิได้

ข้อ ๓๑ การบรรจุบุคคลเป็นพนักงานและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ให้เลขาธิการเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง สำหรับตำแหน่ง ในระดับ ๙ และระดับ ๑๐ นั้นให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการก่อน ส่วนระดับ ๑๑ นั้นให้ประธานกรรมการเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแล้ว

ข้อ ๓๒ ผู้สอบคัดเลือกได้ และผู้ได้รับคัดเลือกผู้ใด ได้รับบรรจุเข้าเป็นพนักงานในตำแหน่งใด ให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้นเป็นเวลาหกเดือน ในระหว่างเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่ ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้นั้นมีความประพฤติไม่ดี หรือไม่มีความรู้หรือไม่มีความสามารถเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง เมื่อครบกำหนดเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่ ให้ผู้บังคับบัญชาทำรายงานผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ของผู้นั้นเสนอตามลำดับจนถึงเลขาธิการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

เมื่อได้รับรายงานจากผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่ง ให้เลขาธิการพิจารณาว่าผู้นั้นมีความประพฤติ ความรู้ และความสามารถเหมาะสมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ควรให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ต่อไป หรือควรให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอีกระยะหนึ่ง จะสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน หรือสั่งให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ต่อไปก็ได้ แต่ถ้าเห็นว่าผู้นั้นควรปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้เมื่อครบกำหนดเวลาทดลองปฏิบัติหน้าที่ ให้เลขาธิการรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อทราบ

ผู้อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใด ถ้าได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นให้เริ่มทดลองปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งใหม่

ผู้ซึ่งถูกสั่งให้ออกจากงานเพราะมีความประพฤติไม่ดีหรือไม่มีความรู้หรือไม่มีความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งตามวรรคสอง ให้ถือเสมือนหนึ่งว่าไม่เคยเป็นพนักงานของสำนักงาน แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ หรือการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับในระหว่างที่ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่

ข้อ ๓๓ การแต่งตั้งพนักงานให้ดำรงตำแหน่งที่เลขาธิการยังมิได้กำหนดตามข้อ ๒๑ จะกระทำมิได้

ข้อ ๓๔ ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งพนักงานตำแหน่งใด ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้นตามระเบียบคณะกรรมการตามข้อ ๒๒

ในกรณีที่มีความจำเป็น คณะกรรมการอาจอนุมัติให้แต่งตั้งพนักงานที่มีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งต่างไปจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๒๒ ก็ได้

ข้อ ๓๕ การย้ายพนักงานผู้ดำรงตำแหน่งใดไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่น ต้องแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตำแหน่งในระดับเดียวกัน

การย้ายพนักงานไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่ต่ำกว่าเดิมจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการแล้ว

ข้อ ๓๖ การเลื่อนพนักงานขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้นตำแหน่งใด ให้เลื่อนและแต่งตั้งจากผู้ได้รับคัดเลือก ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกให้เป็นไปตามที่ เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๓๗ การเลื่อนตำแหน่งให้เลื่อนและแต่งตั้งตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึง ความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ และประวัติการทำงาน ซึ่งจะต้องเป็นผู้มีผลงานเป็นที่ ประจักษ์ในความสามารถมาแล้ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๓๘ พนักงานผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามข้อ ๓๕ และข้อ ๓๖ แล้ว หากภายหลังปรากฏว่า เป็นผู้ขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้น ให้เลขาธิการสั่งแต่งตั้งผู้นั้น ให้กลับไปดำรงตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งระดับเดียวกันที่ต้องใช้คุณสมบัติเฉพาะที่ผู้นั้นมีอยู่

ข้อ ๓๙ พนักงานผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร เมื่อผู้นั้นพ้นจากราชการแล้วโดยไม่มีความเสียหาย ประสงค์จะเข้าเป็นพนักงานของ สำนักงานตามเดิมภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันพ้นจากราชการ ให้เลขาธิการพิจารณา บรรจุแต่งตั้งและให้ได้รับเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนด

พนักงานซึ่งได้รับบรรจุเข้าปฏิบัติงานตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิได้ในวันปฏิบัติงาน ก่อนถูกสั่งให้ออกจากงาน รวมกับวันรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร และวันปฏิบัติงาน เมื่อได้รับบรรจุกลับเข้าปฏิบัติงานเป็นเวลาปฏิบัติงานติดต่อกันเพื่อประโยชน์ ตามระเบียบนี้ และตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยสวัสดิการ เสมือนว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกสั่งให้ ออกจากงาน

พนักงานซึ่งอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ที่ไปรับราชการทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยการรับราชการทหาร เมื่อได้รับบรรจุและแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งแล้วให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๓๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๔๐ พนักงานผู้ใดได้รับอนุมัติจากเลขาธิการให้ออกจากงานไปปฏิบัติงานใด ๆ ถ้าผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานภายในกำหนดเวลาสี่ปีนับแต่วันออกจากงานไปปฏิบัติงานดังกล่าว ให้เลขาธิการพิจารณาสั่งบรรจุ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และรับเงินเดือน ตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๔๑ พนักงานผู้ได้ออกจากงานไปแล้ว และไม่ใช้กรณีถูกออกจากงานเพราะเหตุทุจริต ประพฤติมิชอบ หรือหย่อนสมรรถภาพในการทำงาน หรือกรณีออกจากงานในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ ถ้าสมัครเข้าทำงานและทางสำนักงานต้องการจะรับผู้นั้นเข้าทำงาน ให้เลขาธิการสั่งบรรจุ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และรับเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๔๒ ผู้ใดได้รับบรรจุเข้าเป็นพนักงานแล้ว หากภายหลังปรากฏว่า ผู้นั้นขาดคุณสมบัติทั่วไปและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๐ โดยไม่ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ หรือขาดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามระเบียบคณะกรรมการตามข้อ ๒๖ โดยไม่ได้รับอนุมัติการยกเว้นจากคณะกรรมการตามข้อ ๓๔ อยู่ก่อน หรือมีกรณีต้องขอล่าหาในคดีอาญา คดีล้มละลาย อยู่ก่อนแล้ว และภายหลังเป็นผู้ขาดคุณสมบัติเนื่องจากกรณีที่ต้องขอล่าหาหนั้น ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงานโดยพลัน ทั้งนี้ ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ และการได้รับเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้รับหรือมีสิทธิจะได้รับจากสำนักงานก่อนมีคำสั่งให้ออกนั้น

ข้อ ๔๓ ในกรณีที่ตำแหน่งพนักงานว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เลขาธิการมีอำนาจสั่งให้พนักงานอื่นตามที่เห็นสมควรรักษาการในตำแหน่งนั้นได้

ผู้รักษาการในตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่รักษาการนั้น ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ เป็นกรรมการหรืออนุกรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่อย่างใด ก็ให้ผู้รักษาการในตำแหน่งทำหน้าที่กรรมการหรืออนุกรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่อย่างนั้นในระหว่างที่รักษาการในตำแหน่งแล้วแต่กรณี

ข้อ ๔๔ เลขาธิการมีอำนาจสั่งพนักงานให้ปฏิบัติงานประจำส่วนงานอื่นเป็นการชั่วคราว โดยให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่เดิมเป็นการชั่วคราวได้

การสั่งและการปฏิบัติการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ส่วนที่ ๓

การเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ข้อ ๔๕ พนักงานผู้ใดปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นพนักงานและปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของสำนักงาน ถือว่าผู้นั้นมีความชอบ จะได้รับบำเหน็จความชอบซึ่งอาจเป็นค่าชมเชย เครื่องเชิดชูเกียรติ รางวัล หรือการได้เลื่อนเงินเดือนตามควรแก่กรณี

ข้อ ๔๖ การเลื่อนเงินเดือนพนักงาน ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโดยคำนึงถึงคุณภาพ และปริมาณงาน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานที่ได้ปฏิบัติมา ความสามารถและความ อุตสาหะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการรักษาวินัยและการปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็นพนักงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ การเลื่อนเงินเดือนให้พนักงานที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งให้อยู่ในดุลพินิจของ เลขาธิการที่จะพิจารณา

ในกรณีที่ไม่เลื่อนเงินเดือนประจำปีให้พนักงานผู้ใด ให้เลขาธิการแจ้งให้ผู้นั้นทราบ พร้อมทั้งเหตุผลที่ไม่เลื่อนเงินเดือนให้

ข้อ ๔๗ พนักงานผู้ใดถึงแก่ความตายเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการ จะพิจารณาเลื่อนเงินเดือนให้ผู้นั้นเป็นกรณีพิเศษเพื่อประโยชน์ในการรับสวัสดิการ หรือประโยชน์ เกื้อกูลอื่นก็ได้

ข้อ ๔๘ ให้มีการพัฒนาผู้ได้รับการบรรจุเป็นพนักงานก่อนมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติ เพื่อให้รู้ระเบียบแบบแผนของสำนักงาน หลักและวิธีปฏิบัติงาน บทบาทและหน้าที่ของพนักงาน และแนวทางปฏิบัติตนเพื่อเป็นพนักงานที่ดี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๔๙ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่พัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทศนคติที่ดี คุณธรรมและจริยธรรม อันจะทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๕๐ ให้มีการพัฒนาพนักงานก่อนเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่ง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะที่ดี คุณธรรมและจริยธรรมอันจะทำให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการ

ข้อ ๕๑ การพัฒนาพนักงานโดยให้ไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติ งานวิจัยในประเทศหรือในต่างประเทศ ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการ

ข้อ ๕๒ ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน พัฒนาพนักงาน เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงาน และมีหน้าที่เสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเหมาะสมกับการเป็น พนักงานและปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ เลขาธิการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ส่วนที่ ๔ วินัยและการรักษาวินัย

ข้อ ๕๓ พนักงานต้องรักษาวินัยตามที่กำหนดไว้ในส่วนนี้โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ

ข้อ ๕๔ พนักงานต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระ มหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ ๕๕ พนักงานต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ห้ามมิให้อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือ ทางอ้อมหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

การปฏิบัติหรือการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ ประโยชน์ที่มิควรได้เป็นการทุจริตต่อหน้าที่และเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๕๖ พนักงานต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่สำนักงาน ด้วยความอดทน เอาใจใส่ และระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางสำนักงาน และต้องไม่ประมาท เลินเล่อในหน้าที่

การประมาทเลินเล่อในหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบของสำนักงานอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่าง ร้ายแรง

ข้อ ๕๗ พนักงานต้องถือว่าเป็นหน้าที่พิเศษ ที่จะสนใจและรับทราบเหตุการณ์เคลื่อนไหวอันอาจเป็นภัยอันตรายต่อประเทศชาติ และต้องป้องกันภัยอันตราย ซึ่งจะบังเกิดแก่ประเทศชาติจน ได้เต็มความสามารถ

ข้อ ๕๘ พนักงานต้องรักษาความลับของทางสำนักงาน การเปิดเผยความลับของทาง สำนักงานอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ หรือข้อมูลที่ได้จากการประชุมลับของคณะกรรมการ หรือสำนักงาน ซึ่งยังมีได้มีมติให้เปิดเผยได้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๕๙ พนักงานต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่โดยชอบด้วย กฎหมาย ระเบียบ และแบบธรรมเนียมของสำนักงาน โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการ ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่สำนักงาน หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางสำนักงาน จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอ ความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม การขัดคำสั่งหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่โดย ชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบ และแบบธรรมเนียมของสำนักงาน อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่สำนัก งานอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖๐ พนักงานต้องปฏิบัติหน้าที่โดยมิให้เป็นการกระทำการข้ามผู้บังคับบัญชา เหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว และเมื่อปฏิบัติแล้วต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาของตนทราบ

ข้อ ๖๑ พนักงานต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย

การรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖๒ พนักงานต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบ และแบบธรรมเนียมของสำนักงาน

ข้อ ๖๓ พนักงานต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่การปฏิบัติงาน จะละทิ้ง หรือทอดทิ้งหน้าที่มิได้

การละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ติดต่อกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสำนักงาน เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖๔ พนักงานต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติงานระหว่างพนักงานด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติงาน

ข้อ ๖๕ พนักงานต้องต้อนรับให้ความสะดวกและให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน ผู้ติดต่องานอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อย ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่องาน

การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่องานอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๖๖ พนักงานต้องไม่กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของตน

ข้อ ๖๗ พนักงานต้องไม่เป็นการกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

ข้อ ๖๘ พนักงานต้องไม่เป็นผู้จัดตั้งพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง ที่ปรึกษา
เจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในพรรคการเมือง

ข้อ ๖๙ พนักงานต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ และต้อง
ปฏิบัติตามระเบียบของสำนักงานว่าด้วยมารยาททางการเมืองของพนักงานตามที่เลขาธิการกำหนด
โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๗๐ พนักงานต้องรักษาชื่อเสียงของตนและรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่
ของตนมิให้เสื่อมเสีย โดยไม่กระทำการใด ๆ อันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว
การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดย
คำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
หรือกระทำการอื่นใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้อ ๗๑ ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย
ป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา
ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย

การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตน
เป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจหรือการอื่นใด ในอันที่จะ
เสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มี
วินัย

การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ให้กระทำโดยการเอาใจใส่สังเกต
การณ์ และขจัดเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดวินัยในเรื่องอันอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการป้องกัน
ตามควรแก่กรณีได้

เมื่อปรากฏกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าพนักงานผู้ใดกระทำความผิดวินัย โดยมีพยานหลัก
ฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยทันที

เมื่อมีการกล่าวหาโดยปรากฏตัวผู้กล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าพนักงานผู้ใด กระทำผิดวินัย โดยยังไม่มีพยานหลักฐาน ให้ผู้บังคับบัญชารีบดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาจำผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการทางวินัยทันที

การดำเนินการทางวินัยแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัย ให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ ๕ ของหมวดนี้

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อนี้และตามส่วนที่ ๕ ของหมวดนี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวโดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย

ข้อ ๗๒ พนักงานผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางวินัยตามที่ กำหนดไว้ในส่วนนี้ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดวินัยจึงต้องได้รับโทษทางวินัย เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษ ตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ ๕ ของหมวดนี้

โทษทางวินัยมี ๕ สถาน คือ

- (๑) ภาคทัณฑ์
- (๒) ตัดเงินเดือน
- (๓) ลดขั้นเงินเดือน
- (๔) ปลดออก
- (๕) ไล่ออก

ข้อ ๗๓ การลงโทษพนักงานให้ทำเป็นคำสั่ง วิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการวางไว้ ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด และมีให้เป็นไปโดยพยาบาล โดยอคติ หรือโดยโทสะจริต หรือลงโทษผู้ที่ไม่มีความผิด ในคำสั่งลงโทษ ให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดตามข้อใด

ส่วนที่ ๕

การดำเนินการทางวินัย

ข้อ ๗๔ การดำเนินการทางวินัยแก่พนักงาน ซึ่งมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่า กระทำผิดวินัย ให้สอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมโดยไม่ชักช้า

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการตามวิธีการที่ผู้บังคับบัญชาเห็นสมควร ถ้าเป็นกรณีกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน และในการสอบสวนนี้ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา เมื่อดำเนินการแล้ว ถ้าฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัย ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๗๕ หรือข้อ ๗๖ แล้วแต่กรณี ถ้ายังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัย จึงจะยุติเรื่องได้

การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสอง ให้เลขาธิการเป็นผู้แต่งตั้ง ยกเว้นคณะกรรมการสอบสวนเลขาธิการให้ประธานกรรมการเป็นผู้แต่งตั้ง

ในกรณีที่เลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามวรรคสองในเรื่องที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อกล่าวหาดังกล่าวได้สอบสวนไว้แล้ว คณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสองจะนำสำนวนการสอบสวนนั้นมาใช้เป็นสำนวนการสอบสวนและทำความเข้าใจเสนอเลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณี โดยถือว่าได้มีการสอบสวนตามวรรคสองแล้วก็ได้ ทั้งนี้ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณากรณีที่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ในกรณีที่เป็นการผิดวินัยที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะดำเนินการทางวินัยโดยไม่สอบสวนก็ได้

ข้อ ๗๕ พนักงานผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หรือมีเหตุอันควรลดหย่อน ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษตัดเงินเดือน ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าผู้นั้นควรจะต้องได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษ ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นที่มีอำนาจเพื่อให้พิจารณาดำเนินการเพื่อลงโทษตามควรแก่กรณี

ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย และมีเหตุอันควรลดโทษจะงดโทษให้ โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การลงโทษตามข้อนี้ ผู้บังคับบัญชาใดจะมีอำนาจสั่งลงโทษผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาในสถานโทษและอัตราโทษใดได้เพียงใด ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๗๖ พนักงานผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้เลขาธิการหรือประธานกรรมการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้วแต่กรณีสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าปลดออก ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจวรรคสอง

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนที่แต่งตั้งตามข้อ ๗๔ หรือเลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีเห็นว่าพนักงานผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงสมควรลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ให้ดำเนินการดังนี้

(๑) สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งพนักงานในทุกระดับยกเว้นเลขาธิการให้เลขาธิการส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณา เมื่อคณะกรรมการมีมติเป็นประการใดให้เลขาธิการสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(๒) สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ให้ประธานกรรมการเป็นผู้สั่งการ

ข้อ ๗๗ พนักงานผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่พึงเห็นได้ว่าเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวน หรือตรวจสอบตามกฎหมาย หรือระเบียบของสำนักงาน หรือเป็นการกล่าวหาเป็นหนังสือโดยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับงาน หรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะออกจากงานไปแล้ว เว้นแต่ออกจากงานเพราะตาย เลขาธิการหรือคณะกรรมการมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาตามข้อ ๗๑ และดำเนินการทางวินัยตามที่กำหนดในส่วนนี้ต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากงาน เว้นแต่กรณีที่ผลการสอบสวนพิจารณาปรากฏว่า ผู้นั้นกระทำผิดวินัยที่จะต้องลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ก็ให้งดโทษเสียได้

ข้อ ๗๘ พนักงานผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจตามข้อ ๗๖ มีอำนาจสั่งพักงาน หรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน เพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาได้ แต่ถ้าภายหลังปรากฏผลการสอบสวน

พิจารณาได้ว่าผู้นั้นมิได้กระทำผิดหรือกระทำผิดไม่ถึงกับจะถูกลงโทษปลดออก หรือไล่ออก และไม่มีกรณีที่จะต้องออกจากงานด้วยเหตุอื่นก็ให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งเดิม หรือตำแหน่งในระดับเดียวกันที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้น

เมื่อได้มีการสั่งให้พนักงานผู้ใดพักงานหรือออกจากงานไว้ก่อนตามวรรคหนึ่งแล้ว ภายหลังปรากฏว่าผู้นั้นมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีอื่นอีก ผู้มีอำนาจตามข้อ ๗๖ มีอำนาจดำเนินการสืบสวน หรือพิจารณาตามข้อ ๗๑ และแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๗๔ วรรคสอง ตลอดจนดำเนินการทางวินัยตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ต่อไปได้

ในกรณีที่สั่งให้ผู้นั้นออกจากงานไว้ก่อนกลับเข้าปฏิบัติงาน หรือสั่งให้ผู้นั้นออกจากงานไว้ก่อนออกจากงานด้วยเหตุอื่นที่มีใช่เป็นการลงโทษเพราะกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็ให้ผู้นั้นมีสถานภาพเป็นพนักงานตลอดระยะเวลาที่ถูกลงโทษออกจากงานไว้ก่อน เสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกสั่งพักงาน

เงินเดือน เงินอื่นที่จ่ายเป็นรายเดือน และเงินช่วยเหลืออย่างอื่นและการจ่ายเงินดังกล่าวของผู้ถูกสั่งพักงาน และผู้ถูกสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการนั้น สำหรับผู้ถูกสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน ถ้าไม่มีระเบียบดังกล่าวให้ถือเสมือนว่าผู้นั้นเป็นผู้ถูกสั่งพักงาน หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสั่งพักงาน การสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน ระยะเวลาให้พักงานและให้ออกจากงานไว้ก่อน และการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามผลการสอบสวนพิจารณา ให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๗๙ เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการทางวินัยตามระเบียบไปแล้ว ให้รายงานการดำเนินการทางวินัยหรือการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงเลขาธิการหรือประธานกรรมการหรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานตามวรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตามข้อ ๗๕ และมีตำแหน่งเหนือผู้ดำเนินการทางวินัยเห็นว่าการยุติเรื่องการลงโทษ หรือการลงโทษ เป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ เพิ่มโทษเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่หนักขึ้น ลดโทษลงเป็นสถานโทษหรืออัตราโทษที่เบาลง งดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือน หรือยกโทษให้ถูกต้อง หรือเหมาะสมตามควรแก่กรณี ตลอดจนแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในคำสั่งเดิมให้เป็นการถูกต้องเหมาะสมได้ด้วย และในกรณีที่เห็นว่าควรดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาให้ได้ความจริงและยุติธรรมก็ให้ผู้มีอำนาจดำเนินการหรือคำสั่งดำเนินการได้ตามควรแก่กรณี ทั้งนี้ การสั่งลงโทษหรือเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้นต้องไม่เกินอำนาจของตนตามข้อ ๗๕ และการเพิ่มอัตราโทษเมื่อรวมกับอัตราโทษเดิมต้องไม่เกินอำนาจนั้นด้วย ถ้าเกิน

อำนาจของตนก็ให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ขึ้นตามลำดับ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณี

เมื่อได้มีคำสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษ หรือยกโทษ ถ้าเพิ่มโทษเป็นสถานโทษที่หนักขึ้นหรือลดโทษเป็นสถานโทษที่เบาลง หรืองดโทษหรือยกโทษ ให้ยกเลิกคำสั่งลงโทษเดิม ถ้าลดโทษเป็นอัตราโทษที่เบาลง อัตราโทษส่วนที่เกินก็ให้เป็นอันยกเลิก ในกรณีที่ยกเลิกคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือน ลดชั้นเงินเดือนเดิม หรืออัตราโทษส่วนที่เกิน ให้คืนเงินเดือนที่ได้ตัดหรือลดไปแล้วตามคำสั่งเดิม หรือยกเลิกอัตราโทษส่วนที่เกินนั้นให้แก่ผู้ถูกลงโทษ แต่ถ้าคำสั่งเดิมเป็นคำสั่งลงโทษหรือลงทัณฑ์ตามระเบียบและผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ได้รับโทษหรือทัณฑ์นั้นไปแล้ว ก็ให้เป็นอันพับไป

ส่วนที่ ๖ การออกจากงาน

ข้อ ๘๐ พนักงานออกจากงานเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) เกษียณอายุ
- (๓) ลาออกจากงานและได้รับอนุญาตให้ลาออกหรือการลาออกมีผลตามข้อ ๘๑
- (๔) ครบกำหนดที่ได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างให้มาปฏิบัติงานเป็น

พนักงานในสำนักงานเป็นการชั่วคราว

- (๕) ถูกสั่งให้ออกตามข้อ ๓๒ ข้อ ๔๒ ข้อ ๗๘ ข้อ ๘๒ ข้อ ๘๓ ข้อ ๘๔ ข้อ ๘๕

ข้อ ๘๖ หรือ

- (๖) ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก

การออกจากงานเพราะเกษียณอายุให้นับตั้งแต่วันถัดจากวันที่พนักงานอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ เว้นแต่ตำแหน่งเลขาธิการและพนักงานประจำพิเศษ

วันออกจากงานตาม (๕) และ (๖) ให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการกำหนด

ในกรณีเพื่อประโยชน์แก่งาน เลขาธิการจะขออนุมัติคณะกรรมการต่อเวลางานให้กับพนักงานที่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ให้เป็นพนักงานประจำพิเศษครั้งละหนึ่งปีเป็นราย ๆ ไปก็ได้ ทั้งนี้ต้องไม่เกินอายุหกสิบห้าปีบริบูรณ์

ข้อ ๘๑ พนักงานผู้ใดประสงค์จะลาออกจากงาน ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีเป็นผู้พิจารณาอนุญาต

การยื่นหนังสือขอลาออกตามวรรคหนึ่งให้ยื่นล่วงหน้าก่อนวันขอลาออกไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ยกเว้นกรณีจำเป็นผู้บังคับบัญชาตามวรรคหนึ่งอาจพิจารณาระยะเวลาดังกล่าวเป็นอย่างอื่นก็ได้

ในกรณีที่เลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีพิจารณาเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่งาน จะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันขอลาก็ได้ แต่ต้องแจ้งการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอลาออกทราบ เมื่อครบกำหนดเวลาที่ยับยั้งแล้วให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ถัดจากวันครบกำหนดเวลาที่ยับยั้ง

เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันยื่นหนังสือขอลาออก ถ้าเลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีไม่ได้อนุญาตให้ลาออกตามวรรคหนึ่ง และไม่ได้ยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกตามวรรคสามให้การลาออกนั้นมีผลตั้งแต่วันที่ขอลาออก

ในกรณีที่พนักงานผู้ใดจะลาออกเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชา และให้การลาออกมีผลนับตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการลาออก การพิจารณาอนุญาตให้ลาออกและการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากงานตามวรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคห้าให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

กรณีปรากฏในภายหลังว่าพนักงานผู้ใดลาออกด้วยเหตุใดก็ตาม แล้วไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีวันขอลาออกนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ให้พนักงานผู้นั้นหมดสิทธิที่จะเป็นพนักงานอีก

ข้อ ๘๒ เลขาธิการมีอำนาจสั่งให้พนักงานออกจากงานเพื่อรับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นได้ในกรณีที่ระเบียบกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกมีสิทธิได้รับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น บำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นจะต้องมีกรณีตามที่กำหนด

การสั่งให้ออกจากงานเพื่อรับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น นอกจากทำได้ในกรณีที่ระเบียบกำหนดไว้แล้วให้ทำได้ในกรณีต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เมื่อพนักงานผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยสม่ำเสมอ ถ้าเลขาธิการเห็นสมควรให้ออกจากงานแล้ว ให้สั่งให้ผู้นั้นออกจากงานได้

(๒) เมื่อพนักงานผู้ใดสมัครไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางสำนักงาน ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน

(๓) เมื่อพนักงานผู้ใดขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๐ (๑) (๔) (๕) (๖) (๘) หรือ (๙) ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน

(๔) เมื่อพนักงานผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามข้อ ๑๐ (๓) และเลขาธิการเห็นว่ากรณีมีมูล ก็ให้เลขาธิการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ชักช้า และให้นำข้อ ๘๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมีมติว่าผู้นั้นเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามข้อ ๑๐(๓) ก็ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน

(๕) เมื่อสำนักงานเล็กหรือยุบตำแหน่งใด เลขาธิการอาจสั่งให้พนักงานผู้ดำรงตำแหน่งนั้นออกจากงานได้หรือสั่งให้ไปดำรงตำแหน่งอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(๖) เมื่อพนักงานผู้ใดไม่สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของสำนักงานได้ ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๘๓ พนักงานผู้ใดมีกรณีถูกกล่าวหา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ บกพร่องในหน้าที่หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และเลขาธิการเห็นว่ากรณีมีมูล ถ้าให้ผู้นั้นปฏิบัติงานต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่งานของสำนักงานก็ให้เลขาธิการสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนโดยไม่ชักช้า ในการสอบสวนนี้จะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้และต้องให้ออกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๗๔ วรรคหก ข้อ ๗๖ วรรคสอง และข้อ ๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่มีมติให้ผู้นั้นออกจากงาน ก็ให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงานเพื่อรับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น

ในกรณีที่เลขาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาตามข้อ ๗๔ ในเรื่องที่จะต้องสอบสวนตามวรรคหนึ่ง และคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๗๔ ได้สอบสวนไว้แล้ว เลขาธิการจะใช้สำนวนการสอบสวนนั้นพิจารณาดำเนินการโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนพิจารณา ให้เป็นไปตามระเบียบที่
เลขาธิการกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ข้อ ๘๔ พนักงานผู้ใดมีกรณีถูกแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ ๗๔ และคณะกรรมการสอบสวนหรือเลขาธิการเห็นว่ากรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษตามข้อ ๗๖ วรรคหนึ่ง ถ้าให้ทำงานต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่งานก็ให้ส่งเรื่องให้เลขาธิการพิจารณาให้ออกจากงาน ทั้งนี้ ให้นำข้อ ๗๖ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนดังกล่าวมีมติให้ผู้นั้นออกจากงานเพราะมีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกลสอบสวน ก็ให้เลขาธิการให้ผู้นั้นออกจากงานเพื่อรับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นก็ได้

ข้อ ๘๕ เมื่อพนักงานผู้ใดต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล หรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก เลขาธิการจะสั่งให้ผู้นั้นออกจากงานเพื่อรับบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยบำเหน็จหรือผลประโยชน์ตอบแทนอื่นก็ได้

ข้อ ๘๖ เมื่อพนักงานผู้ใดไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารให้เลขาธิการสั่งให้ผู้นั้นออกจากงาน

ผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากงานตามวรรคหนึ่ง และต่อมาปรากฏว่าผู้นั้นมีกรณีที่จะต้องถูกสั่งให้ออกจากงานตามข้ออื่นอยู่ก่อนไปรับราชการทหารก็ให้เลขาธิการมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้ออกตามวรรคหนึ่ง เป็นให้ออกจากงานตามข้ออื่นนั้นได้

ข้อ ๘๗ ในกรณีที่ต้องให้เลขาธิการออกจากตำแหน่งตามข้อ ๘๒ ข้อ ๘๓ ข้อ ๘๔ ข้อ ๘๕ หรือข้อ ๘๖ ให้ประธานกรรมการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการ

ข้อ ๘๘ ในกรณีที่เลขาธิการไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามส่วนนี้ หรือตามข้อ ๓๒ หรือข้อ ๔๒ ให้ประธานกรรมการมีอำนาจดำเนินการตามส่วนนี้ หรือตามข้อ ๓๒ หรือข้อ ๔๒ แล้วแต่กรณีได้

ส่วนที่ ๗
การอุทธรณ์

ข้อ ๘๙ ผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามระเบียบนี้ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในส่วนนี้

ข้อ ๙๐ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง โดยให้อุทธรณ์ต่อเลขาธิการหรือประธานกรรมการหรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๙๑ การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง

การอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้าปฏิบัติงาน หรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของเลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณี หรือให้ดำเนินการประการใดให้เลขาธิการหรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณีดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของคณะกรรมการ และเมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจะอุทธรณ์ต่อไปอีกมิได้

ในกรณีที่สั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้าปฏิบัติงาน ให้นำข้อ ๗๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๙๒ คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ และในกรณีที่คณะกรรมการตั้งคณะกรรมการพิจารณาการอุทธรณ์เพื่อทำหน้าที่พิจารณาเรื่องการอุทธรณ์แทน ก็ให้คณะกรรมการพิจารณาการอุทธรณ์นั้นมีอำนาจตามที่คณะกรรมการกำหนด

ส่วนที่ ๘
การร้องทุกข์

ข้อ ๙๓ พนักงานผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากงานตามระเบียบนี้ด้วยเหตุใด ๆ ให้ผู้นั้นมีสิทธิร้องทุกข์ได้

การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่งให้ร้องทุกข์ต่อประธานกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง และให้นำข้อ ๙๑ และข้อ ๙๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๙๔ ภายใต้บังคับ ข้อ ๙๓ พนักงานผู้ใดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ หรือแบบธรรมเนียมของสำนักงานหรือมีความคับข้องใจอันเกิดจากการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาต่อตน ในกรณีตามที่กำหนดในระเบียบ ผู้นั้นอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา เลขาธิการ หรือประธานกรรมการแล้วแต่กรณี ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้เพื่อขอให้แก้ไขหรือแก้ความคับข้องใจได้ เว้นแต่กรณีที่มีสิทธิอุทธรณ์ตามส่วนที่ ๗ ซึ่งต้องใช้สิทธิอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ในส่วนนั้น

การร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๔

ลูกจ้าง

ข้อ ๙๕ สำนักงานอาจจ้างลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราวตามข้อ ๙ (๒) ได้ตามความเหมาะสม

ให้มีระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจ้างลูกจ้างของสำนักงานไว้โดยกำหนดให้มีเรื่องเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าจ้าง ค่าตอบแทนอื่น เงินพิเศษ สวัสดิการ การสงเคราะห์ หรือประโยชน์เกื้อกูลอื่น

ข้อ ๙๖ ให้นำความในหมวด ๓ ส่วนที่ ๒ ส่วนที่ ๓ ส่วนที่ ๔ ส่วนที่ ๕ ส่วนที่ ๖ ส่วนที่ ๗ และส่วนที่ ๘ มาใช้บังคับกับการบรรจุและการแต่งตั้ง การเพิ่มพูนประสิทธิภาพ และเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การออกจาก

การอุทธรณ์ การร้องทุกข์ ของลูกจ้างตามหมวดนี้โดยอนุโลม ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับระเบียบ
คณะกรรมการตามข้อ ๙๕ วรรคสอง

ข้อ ๙๗ ให้เลขาธิการจัดทำแผนอัตรากำลังของลูกจ้างของสำนักงานเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ

ข้อ ๙๘ ในกรณีการจ้างและเลิกจ้างลูกจ้างชั่วคราวที่เป็นบุคคลผู้มีความรู้
ประสบการณ์ และความชำนาญหรือเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ให้เลขาธิการเป็นผู้จ้างและผู้เลิกจ้างตาม
ที่คณะกรรมการอนุมัติ

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๙๙ ในระยะเริ่มแรกที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ให้บุคลากรที่คณะกรรมการ
หรือสำนักงานมีคำสั่งให้เป็นผู้ปฏิบัติงานหรือให้มีตำแหน่งในสำนักงานคงเป็นผู้ปฏิบัติงานหรือ
ผู้มีตำแหน่งดังกล่าวอยู่ต่อไปโดยได้รับเงินเดือนหรือประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ที่ได้รับอยู่เดิม
จนกว่าคณะกรรมการหรือสำนักงานจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงหรือจนกว่าผู้นั้นจะออกจากงาน

สำนักงานจะต้องดำเนินการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกบุคลากรตามวรรคหนึ่ง
ผู้ประสงค์จะเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงาน ให้ผู้ที่สอบคัดเลือกหรือคัดเลือกได้ได้รับ
การบรรจุและแต่งตั้งเป็นพนักงานหรือลูกจ้างตามระเบียบนี้หรือระเบียบอื่นที่ระบุไว้ในระเบียบนี้
ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
พ.ศ. ๒๕๔๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"จังหวัด" หมายความว่ารวมถึง กรุงเทพมหานคร

"คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" หมายความว่ารวมถึง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

"กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" หมายความว่ารวมถึง กรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

"คณะอนุกรรมการสรรหา" หมายความว่า คณะอนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะอนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

"อนุกรรมการสรรหา" หมายความว่า อนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรืออนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

"ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" หมายความว่ารวมถึง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

หมวด ๑

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๔ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นพนักงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการบริหารงานบุคคล

ข้อ ๕ นอกจากที่ ประกาศ ระเบียบ หรือข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีหน้าที่ปฏิบัติการอื่นใดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายหรือมีคำสั่ง

ข้อ ๖ ในกิจการของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพื่อการนี้ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้

หมวด ๒

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

.....

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

.....

ข้อ ๗ ให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งในทุกจังหวัด เรียกว่า "คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และจะมีผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งขึ้นจากพนักงานในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนั้น ตามคำแนะนำของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก็ได้

ข้อ ๘ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีจำนวนดังต่อไปนี้

(1) ในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่เกินห้าคน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน

(๒) ในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ตั้งแต่หกคนถึงสิบห้าคน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน

(๓) ในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตั้งแต่สิบหกคนขึ้นไป ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกแปดคน

ข้อ ๙ กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้แต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น และให้ผู้นั้นได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ข้อ ๑๐ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๒

(๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากตำแหน่งโดยเห็นว่า มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในทางทุจริตต่อหน้าที่ หรือว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือถือว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อประกาศ ระเบียบ หรือข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ละเลยต่อหน้าที่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

การพ้นจากตำแหน่งตามวาระคนหนึ่ง ย่อมไม่กระทบการใดที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่ รวมทั้งการได้รับคำตอบแทนก่อนวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

ข้อ ๑๑ ผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อโดยคณะอนุกรรมการสรรหา

ข้อ ๑๒ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันที่ได้รับการเสนอชื่อโดยคณะอนุกรรมการสรรหา เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ได้รับการเสนอชื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คือ

- (๑) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- (๕) ติดยาเสพติดให้โทษ

(๖) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๗) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาไม่ถึงห้าปี

ในวันได้รับการเสนอชื่อโดยคณะอนุกรรมการสรรหา เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๘) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ

รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะ

ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๐) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๙๕ ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๑๑) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้

ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันได้รับการ

เสนอชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๑๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนวันได้รับการเสนอชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๑๔) เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ส่วนที่ ๒

อำนาจหน้าที่และการปฏิบัติงาน

ข้อ ๑๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตจังหวัดของตน ดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติที่กระทำภายในจังหวัดนั้น

(๒) เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๔) เสนอแนะต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดไว้

(๕) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย หรือมีคำสั่ง

ในกรณีที่ไม่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งได้ หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอาจทำให้เกิดความเสียหาย หรือความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวก็ได้

ข้อ ๑๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด มีอำนาจภายในเขตจังหวัดของตน ดังต่อไปนี้

(๑) ให้นำหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน หรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๒) ให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตาม (๑) หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือบุคคลใด มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

(๓) แต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมาย

(๔) เข้าไปในที่เลือกตั้ง ที่ออกเสียงประชามติ หรือสถานที่นับคะแนนการเลือกตั้งหรือนับคะแนนการออกเสียงประชามติ

ข้อ ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจภายในเขตจังหวัดของตนในการออกคำสั่งให้หน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือให้หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติกรอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดส่งเรื่องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ข้อ ๑๖ การประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ส่วนที่ ๓
การสรรหาและการแต่งตั้ง

.....

ข้อ ๑๗ ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งในแต่ละจังหวัดเรียกว่า "คณะอนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด" เพื่อทำหน้าที่สรรหาบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

(๑) หัวหน้าหน่วยราชการและหัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีสำนักงานอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๒) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา และประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๓) ประธานหอการค้าจังหวัด ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมจังหวัด ประธานชมรมธนาคารพาณิชย์จำกัด ประธานสภาการเหมืองแร่จังหวัด ที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๔) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดซึ่งมีอาวุโสสูงสุด อัยการจังหวัดซึ่งมีอาวุโสสูงสุด และประธานอนุกรรมการสภาพนายความประจำจังหวัด ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๕) อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งนานที่สุดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาซึ่งมีอาวุโสสูงสุด ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีอาวุโสสูงสุด ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งมีอาวุโสสูงสุด ที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๖) ประธานหรือนายกหรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรอง และมีอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๗) ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรระดับจังหวัด ประธานคณะกรรมการแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด และประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

(๘) ประธานอนุกรรมการสาขาหรือประธานสาขาหรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นของสมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจ และประธานสหภาพแรงงานที่มีอยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

ข้อ ๑๘ ในกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะอนุกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร" เพื่อทำหน้าที่สรรหาบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานครเสนอต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย

- (๑) ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง และปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๒) ประธานหอการค้าไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย ประธานกรรมการสภาการเมืองแร่ ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๓) อธิการบดีสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๔) นายกษัตริย์คุณ นายแพทย์สภา นายกทันตแพทย์สภา นายกสภาเภสัชกรรม นายกสภาการพยาบาล ประธานสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๕) ประธานหรือนายกหรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นขององค์การเอกชนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรอง และมีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๖) ประธานคณะกรรมการกลางกลุ่มเกษตรกรระดับประเทศ ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับประเทศ ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์นิคมแห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์ชาวไร่อ้อยแห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แห่งประเทศไทยจำกัด ประธานกรรมการชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติจำกัด ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน
- (๗) เลขาธิการสหพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และประธานสภาองค์การลูกจ้างทุกสาขา ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน

ข้อ ๑๙ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับกระบวนการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๒๐ ให้นำความในข้อ ๑๖ มาใช้บังคับแก่การประชุมคณะอนุกรรมการสรรหาด้วย โดยอนุโลม

ข้อ ๒๑ ภายในสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชิญประชุมบุคคล ตามข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ แล้วแต่กรณี เพื่อเลือกกันเองเป็นอนุกรรมการสรรหา แล้วให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศรายชื่อบุคคลผู้ได้รับเลือกเป็นอนุกรรมการสรรหาให้ประชาชนทราบ แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบทันที

ในการเชิญประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องมีหนังสือแจ้งให้บุคคลตามข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ แล้วแต่กรณี ทราบวันเวลาและสถานที่ประชุมก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าสามวัน และให้ถือว่าบุคคลเท่าที่มาประชุมเป็นองค์ประชุม

ในกรณีที่ไม่มีบุคคลในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่กำหนดในข้อ ๑๗ หรือข้อ ๑๘ มาประชุมเลย แม้แต่คนเดียว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชิญประชุมเฉพาะกลุ่มนั้นอีกครั้งในวันถัดไป ถ้ายังไม่มีผู้ใดมาประชุมอีก ให้ถือว่าไม่ต้องมีอนุกรรมการสรรหาจากกลุ่มนั้น

ข้อ ๒๒ ให้ผู้ช่วยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเชิญประชุมคณะอนุกรรมการสรรหาเป็นครั้งแรกภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศตามข้อ ๒๑ เพื่อให้อนุกรรมการสรรหาเลือกกันเอง ให้คนหนึ่งเป็นประธานอนุกรรมการสรรหา และเพื่อทำความเข้าใจในขั้นตอนและวิธีการสรรหาตามระเบียบนี้

ข้อ ๒๓ บุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกโดยคณะอนุกรรมการสรรหาต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๒ และต้อง

(๑) ยื่นใบสมัครตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ด้วยตนเอง ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนด พร้อมหลักฐานตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศ หรือ

(๒) ได้รับการทาบทามโดยอนุกรรมการสรรหา และให้ความยินยอมตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้พร้อมทั้งยื่นหลักฐานตาม (๑)

ข้อ ๒๔ ภายในสิบแปดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศและรับสมัครบุคคลตามข้อ ๒๓ (๑) โดยต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน

ข้อ ๒๕ ภายในห้าวันนับแต่วันประชุมครั้งแรกตามข้อ ๒๒ ให้อนุกรรมการสรรหาแต่ละคนเสนอรายชื่อบุคคลที่ตนได้ทาบทามตามข้อ ๒๓(๒) พร้อมแบบพิมพ์ให้ความยินยอมและหลักฐานต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ไม่เกินคนละสามชื่อ

ข้อ ๒๖ ภายในสี่สิบสามวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง ให้อำนาจการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรวจสอบหลักฐานของผู้สมัครและผู้ได้รับการทาบทาม แล้วให้จัดทำบัญชีรายชื่อของผู้สมัครและผู้ได้รับการทาบทามที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๑๒ พร้อมเอกสารหลักฐานทั้งหมดที่มีเสนอต่อคณะอนุกรรมการสรรหา

ข้อ ๒๗ ภายในสิบวันนับแต่วันที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ดำเนินการตามข้อ ๒๖ ให้อำนาจอนุกรรมการสรรหาดำเนินการ ดังนี้

(๑) พิจารณาและลงคะแนนโดยวิธีลับเพื่อคัดเลือกผู้สมัครและผู้รับการทาบทามจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๒๖ ในการลงคะแนนให้อนุกรรมการสรรหาคนหนึ่งมีสิทธิลงคะแนนเลือกบุคคลได้ไม่เกินสองเท่าของจำนวนกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีได้ และให้นำผู้ที่ได้รับคะแนนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนอนุกรรมการสรรหามาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนครบจำนวนสามเท่าของจำนวนกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีได้ แล้วให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามข้อ ๒๘

(๒) ในกรณีที่คณะอนุกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตาม (๑) แล้ว แต่ไม่อาจคัดเลือกให้ครบจำนวนตาม (๑) ได้เพราะผู้ที่ได้รับคะแนนเกินกึ่งหนึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอหรือมีผู้ที่ได้รับคะแนนเท่ากัน ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดตามลำดับจนถึงผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงก่อนผู้ซึ่งได้รับคะแนนเท่ากันที่เป็นเหตุให้ไม่อาจคัดเลือกจนครบจำนวนตาม (๑) เป็นผู้ได้รับการคัดเลือก และให้คณะอนุกรรมการสรรหาพิจารณาและลงคะแนนโดยวิธีลับเพื่อคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง เฉพาะจำนวนที่ยังไม่ครบตาม (๑) ในการลงคะแนนครั้งนี้ให้พิจารณาจากผู้สมัครและผู้รับการทาบทามจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๒๖ ที่เหลืออยู่ทั้งหมดที่ไม่ได้เป็นผู้ได้รับการคัดเลือก ในการลงคะแนนครั้งนี้ให้อนุกรรมการสรรหาคนหนึ่ง มีสิทธิลงคะแนนได้ไม่เกินจำนวนสองในสามของจำนวนที่ยังขาดอยู่ กรณีที่ยังขาดอยู่หนึ่งคนให้อนุกรรมการสรรหาคนหนึ่งมีสิทธิลงคะแนนเลือกได้หนึ่งคน และให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกตามลำดับจนครบตามจำนวนที่ยังขาดอยู่ แล้วให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามข้อ ๒๘

(๓) ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตาม (๒) แล้ว แต่ไม่อาจคัดเลือกได้ครบตามจำนวนที่ยังขาดอยู่ตาม (๑) ได้ เพราะมีผู้ได้รับคะแนนเท่ากัน ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดตามลำดับจนถึงผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงก่อนผู้ซึ่งได้รับคะแนนเท่ากันที่เป็นเหตุให้ไม่อาจคัดเลือกจนครบจำนวนตาม (๑) ได้เป็นผู้ได้รับการคัดเลือก และให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและลงคะแนนโดยวิธีลับเพื่อคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง เฉพาะจำนวนที่ยังไม่ครบตาม (๑) โดยให้พิจารณาจากผู้ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเพราะได้รับคะแนนเท่ากัน ในการลงคะแนนครั้งนี้ให้คณะกรรมการสรรหาคนหนึ่งมีสิทธิลงคะแนนได้ไม่เกินจำนวนสองในสามของจำนวนที่ยังขาดอยู่ และให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกจนครบจำนวนที่ยังขาดอยู่ แล้วให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามข้อ ๒๘

(๔) ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตาม (๓) แล้ว แต่ไม่อาจคัดเลือกได้ครบตามจำนวนที่ยังขาดอยู่ตาม (๑) ได้ เพราะมีผู้ได้รับคะแนนเท่ากัน ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดตามลำดับจนถึงผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงก่อนผู้ซึ่งได้รับคะแนนเท่ากันที่เป็นเหตุให้ไม่อาจคัดเลือกจนครบจำนวนตาม (๑) ได้เป็นผู้ได้รับการคัดเลือก และให้ประธานคณะกรรมการสรรหาเลือกจากผู้ซึ่งได้รับคะแนนเท่ากันเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้ครบตามจำนวนโดยวิธีจับสลาก แล้วให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามข้อ ๒๘

(๕) ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่อาจคัดเลือกบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพราะไม่มีผู้สมัครหรือผู้ที่ได้รับการทาบทามจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๒๖ ให้คัดเลือกเพียงพอตามจำนวนที่กำหนดใน (๑) ได้ ให้คณะกรรมการสรรหาทาบทามบุคคลอื่นซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้โดยได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นจนครบตามจำนวนที่กำหนดใน (๑) แล้วให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการต่อไปตามข้อ ๒๘

ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาไม่สามารถดำเนินการสรรหาให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาของวรรคหนึ่งได้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการทาบทามบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ แล้วให้พิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อไป

ข้อ ๒๘ ภายในสองวันนับแต่วันที่คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตามข้อ ๒๗ วรรคหนึ่งแล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อและจัดลำดับของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกตามลำดับอักษร พร้อมทั้งประวัติของบุคคลดังกล่าวเท่าที่มีอยู่ และรายงานการประชุมของคณะกรรมการสรรหาเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยต้องประกาศบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่คณะอนุกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตามข้อ ๒๗(๕) แล้ว ยังไม่อาจคัดเลือกบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจนครบตามจำนวนที่กำหนดในข้อ ๒๗(๑). ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำบัญชีรายชื่อและจัดลำดับของผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกตามลำดับอักษร พร้อมทั้งประวัติของบุคคลดังกล่าวเท่าที่มีอยู่และรายงานการประชุมของคณะอนุกรรมการสรรหาเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในกำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง โดยต้องประกาศบัญชีรายชื่อดังกล่าวพร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่อาจสรรหาบุคคลจนครบตามจำนวนที่กำหนดตามข้อ ๒๗(๑) ได้ให้ประชาชนทราบ

ข้อ ๒๘ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับบัญชีรายชื่อและประวัติของบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามข้อ ๒๘ แล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาคัดเลือกบุคคลตามบัญชีรายชื่อที่คณะอนุกรรมการสรรหาเสนอ เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตามจำนวนที่กำหนดในข้อ ๔ และประกาศให้ประชาชนในแต่ละจังหวัดทราบ

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นชอบกับบุคคลใดตามบัญชีรายชื่อที่คณะอนุกรรมการสรรหาเสนอ และไม่อาจแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้ครบจำนวนที่กำหนดในข้อ ๔ ได้ ให้คณะอนุกรรมการสรรหาทำการสรรหาและเสนอชื่อมาใหม่เป็นจำนวนสามเท่าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ยังไม่ครบจำนวนนั้น โดยให้ดำเนินการตามที่กำหนดในข้อ ๒๕ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๖ ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ และข้อ ๓๐ โดยอนุโลม

ในกรณีที่คณะอนุกรรมการสรรหาได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นชอบกับบุคคลตามบัญชีรายชื่อที่คณะอนุกรรมการสรรหาได้เสนอมาใหม่ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการหาบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ แล้วให้พิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อไป

ข้อ ๓๐ ในการพิจารณาสรรหาบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้คณะอนุกรรมการสรรหาพิจารณาสรรหาจากผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถซึ่งอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบของผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การบริหาร การบัญชีหรือการตรวจสอบภายในหรือเป็นสมาชิกองค์การเอกชนที่มีผลงานด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการพิจารณาสรรหาและคัดเลือกบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้เสนอชื่อและคัดเลือกอนุกรรมการสรรหาเป็น บุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ในการพิจารณาสรรหา ให้คณะอนุกรรมการสรรหาพิจารณาโดยคำนึงถึงความ หลากหลายของอาชีพและการมีส่วนร่วมของสตรี

ข้อ ๓๑ ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งแล้ว ประชุมและ เลือกกันเอง ให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และแจ้งผลให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๓๒ ในวาระแรกเริ่มที่ยังไม่มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ใน จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นใน แต่ละจังหวัด เรียกว่า "คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัด" เพื่อทำหน้าที่ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย ประกอบด้วย

(๑) ปลัดจังหวัด

(๒) อดีตประธานองค์การกลางการเลือกตั้งจังหวัด ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในจังหวัดนั้นไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ติดต่อกันนับถึงวันแต่งตั้ง ในกรณีที่จังหวัดใดไม่มีอดีตประธานองค์การกลางการเลือกตั้งจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือขาดคุณสมบัติดังกล่าว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง อดีตรองประธานองค์การกลางการเลือกตั้งจังหวัดที่มีในจังหวัดนั้น ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน เป็นกรรมการ

(๓) อัยการจังหวัดประจำศาลจังหวัดซึ่งอำนาจศาลครอบคลุมเขตอำเภอเมือง

(๔) ประธานหอการค้าจังหวัด

(๕) อธิการบดีที่ดำรงตำแหน่งนานที่สุดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันของมหาวิทยาลัย ของรัฐที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ในกรณีที่จังหวัดใดไม่มีมหาวิทยาลัยของรัฐตั้งอยู่ ให้คณะกรรมการ

การเลือกตั้งแต่งตั้งอธิการบดีของสถาบันราชภัฏที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนั้นเป็นกรรมการ ในกรณีที่ จังหวัดใดไม่มีมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันราชภัฏตั้งอยู่ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง ศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการ

ข้อ ๓๓ ในวาระแรกเริ่มที่ยังไม่มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ กรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง "คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้ง ประจำกรุงเทพมหานคร" เพื่อทำหน้าที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร และ หน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย ประกอบด้วย

- (๑) ปลัดกรุงเทพมหานคร
- (๒) อดีตประธานองค์การกลางการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙
- (๓) อัยการสูงสุดหรือผู้แทน
- (๔) ประธานหอการค้าไทย
- (๕) อธิการบดีที่ดำรงตำแหน่งนานที่สุดอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันของมหาวิทยาลัย ของรัฐที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ข้อ ๓๔ ในวาระแรกเริ่ม มิให้นำข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ มาใช้บังคับ และให้ คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัด ทำหน้าที่คณะกรรมการสรรหา

ข้อ ๓๕ ให้นำความในข้อ ๑๖ และข้อ ๓๑ มาใช้บังคับแก่คณะอนุกรรมการเตรียม งานการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่อนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีไม่ครบห้าคนตามข้อ ๓๒ หรือ ๓๓ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตาม ให้คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ หากคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควรแต่งตั้ง เติมก็ให้ทำได้

การดำรงตำแหน่งของอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิ้นสุดลงเมื่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๓๖ ภายในยี่สิบสองวันนับแต่วันที่แต่งตั้ง ให้คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้แล้วเสร็จ โดยให้ทำหน้าที่แทนผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และคณะอนุกรรมการสรรหา ตามข้อ ๒๔ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๖ ข้อ ๒๗ ข้อ ๒๘ และข้อ ๓๐ โดยอนุโลม เว้นแต่เรื่องระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ให้กำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน

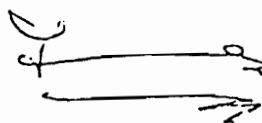
ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นชอบกับบุคคลใดตามบัญชีรายชื่อที่ คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอ และไม่อาจแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้ครบจำนวนที่กำหนดในข้อ ๔ ได้ ให้คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งรับสมัคร ทาบทามบุคคล คัดเลือกผู้สมัครและผู้ได้รับการทาบทาม และเสนอชื่อมาเป็นจำนวนสามเท่าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ยังไม่ครบจำนวนนั้น ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในกรณีที่พ้นกำหนดยี่สิบสองวันตามวรรคหนึ่ง หรือเจ็ดวันตามวรรคสองแล้ว คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่สามารถดำเนินการสรรหาให้แล้วเสร็จได้ หรือกรณีที่คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอชื่อมาใหม่ตามวรรคสอง แล้วแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่เห็นชอบ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการทาบทามบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ แล้วให้พิจารณาแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่อไป

ข้อ ๓๗ ในการพิจารณาสรรหาและคัดเลือกบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็น กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ห้ามมิให้เสนอชื่อและคัดเลือกอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๓๘ ในวาระแรกเริ่ม กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับการแต่งตั้งจากการสรรหาตามข้อ ๓๖ มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)
ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัด
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑"

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในวรรค ๓ ของข้อ ๙ แห่งระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น โดยพิจารณาจากบัญชีรายชื่อที่เหลืออยู่ของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกโดยคณะกรรมการสรรหาตามข้อ ๒๕ แต่ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นชอบกับบุคคลตามบัญชีรายชื่อที่เหลืออยู่นั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งบุคคลที่เคยเป็นคณะกรรมการสรรหาในครั้งก่อน ให้ทำหน้าที่สรรหาและให้นำความในข้อ ๒๕ วรรคสองและวรรคสามใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน"

ข้อ ๔ ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้เป็นข้อ ๓๗ ทวิ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๑

"ข้อ ๓๗ ทวิ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ได้รับแต่งตั้งจากการสรรหาตามข้อ ๓๖ พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระให้นำความในข้อ ๔ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยคณะกรรมการสรรหาให้หมายถึง คณะอนุกรรมการเตรียมงานการเลือกตั้งประจำจังหวัด และบัญชีรายชื่อให้หมายถึงบัญชีรายชื่อตามข้อ ๓๖"

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เรื่อง จรรยาบรรณของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกข้อกำหนด ดังนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า "ข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องจรรยาบรรณ
ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด"

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับนับแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

"จังหวัด" หมายความว่ารวมถึง กรุงเทพมหานคร

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

"เลือกตั้ง" หมายความว่า เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิก
สภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

หมวด ๑

จรรยาบรรณของกรรมการ

ข้อ ๔ กรรมการจักต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ ต้องรักษาไว้และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ข้อ ๕ กรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
ตลอดจนประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนด คำสั่งและมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อ ๖ กรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ และตั้งใจทำงานในตำแหน่งหน้าที่อย่างเต็มความ
สามารถ มีความอุทิศตน รับผิดชอบ และซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่

ข้อ ๗ กรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะ
กรรมการ โดยไม่ขาดประชุมติดต่อกันเกินสามครั้งโดยไม่มีเหตุผลสำคัญหรือจำเป็น หรือขาดการประชุม
เป็นนิจศีล

ข้อ ๘ กรรมการจักต้องอำนวยความสะดวกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และจักต้องดำเนินการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจกระบวนการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติอย่างเพียงพอต่อการใช้สิทธิของตน

ข้อ ๙ กรรมการจักต้องไม่ฝักใฝ่พรรคการเมือง มีความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สื่อสารมวลชน และบุคคลทั่วไป

ข้อ ๑๐ กรรมการจักต้องไม่เรียกร้องและไม่รับของกำนัลหรือประโยชน์อื่นใดจากพรรคการเมือง องค์การเอกชน หรือบุคคลใด เพื่อตอบแทนประโยชน์อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ข้อ ๑๑ กรรมการจักต้องไม่เข้าร่วมในกิจกรรมใด ๆ อันอาจทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นการสนับสนุนหรือขัดแย้งกับพรรคการเมือง ตลอดจนนักการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ

ข้อ ๑๒ กรรมการจักต้องละเว้นจากการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่เป็นประเด็นในการหาเสียงเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการโน้มน้าวผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง

ข้อ ๑๓ กรรมการจักต้องละเว้นการสวมใส่หรือแสดงตรา เครื่องหมาย หรือสี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพรรคการเมือง

ข้อ ๑๔ กรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส สามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจของคณะกรรมการ และพร้อมที่จะให้เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ

ข้อ ๑๕ กรรมการจักต้องรวบรวมและใช้ข่าวสารข้อมูลที่เที่ยงตรง และถูกต้องตามข้อเท็จจริง โดยไม่บิดเบือนข่าวสารข้อมูลเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจผิดหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือของพรรคพวก

ข้อ ๑๖ กรรมการจักต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของการประชุมลับของคณะกรรมการ หรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และไม่เปิดเผยข้อมูลอันนำไปสู่ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์กับการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการ

ข้อ ๑๗ กรรมการจักต้องไม่แสดงเจตนาว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งในระหว่างที่ยังคงดำรงตำแหน่ง

กรรมการจักต้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการ เมื่อประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ จักต้องลาออกเป็นการล่วงหน้าก่อนที่จะมีหรือคาดว่าจะมีการสมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ข้อ ๑๘ เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้ว กรรมการจักต้องไม่นำข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใดหรือพรรคการเมืองใด

หมวด ๒

การควบคุมให้เป็นไปตามจรรยาบรรณ

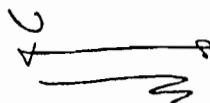
ข้อ ๑๙ กรรมการที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ พึงได้รับการยกย่องให้เป็นที่นับถือของบุคคลทั่วไป

ข้อ ๒๐ กรรมการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ ควรได้รับการตำหนิจากบุคคลทั่วไป และให้ถือว่ามีความประพฤติที่ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อข้อกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งตามข้อ ๑๐ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีมติให้กรรมการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้

ข้อ ๒๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจักไม่แต่งตั้งผู้ที่เคยเป็นกรรมการและไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ ให้เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งหรือผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานในการเลือกตั้ง หรือให้มีอำนาจหน้าที่ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอีก

ข้อ ๒๒ กรรมการผู้ใด กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด หรือกระทำการหรือละเว้นกระทำการโดยทุจริตประพฤติมิชอบในการปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ มีบทกำหนดโทษตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๕๔๑

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง
เรื่อง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๕๔๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกประกาศไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้ เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“การเลือกตั้ง” หมายความว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“เขตเลือกตั้ง” หมายความว่า ห้องที่ที่กำหนดเป็นเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

หมวด ๑
ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๑
บททั่วไป

ข้อ ๔ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งละหนึ่งคน จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกตามข้อ ๑๘ หรือข้อ ๑๕

ข้อ ๕ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนั้น ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ข้อ ๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามข้อ ๕ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามข้อ ๘ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕

(๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง โดยเห็นว่าขาดความเป็นกลางทางการเมือง มีความประพฤติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อประกาศ ระเบียบ หรือข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขต่อหน้าที่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้

การพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ย่อมไม่กระทบการใดที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งกระทำไปในหน้าที่ รวมทั้งการได้รับคำตอบแทนก่อนวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ

ข้อ ๗ ในกรณีที่ไม่มีผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่แทนและแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบภายในสองวันนับแต่วันที่มิกรณีดังกล่าว

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแต่งตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งคนใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๘ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอชื่อ

(๓) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น

(๔) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

ในกรณีที่ไม่สามารถสรรหาบุคคลที่เหมาะสมที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๘ (๓) หรือ (๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดเป็นอย่างอื่นได้

ข้อ ๙ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามในวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอชื่อ ดังต่อไปนี้

(๑) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(๕) ดัดยาเสพติดให้โทษ

(๖) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(๗) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปี

เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๘) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ จากหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ

(๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะรื้อรวผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(๑๐) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๑๑) เกยตุงวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติ

(๑๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๑๓) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๑๔) เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ส่วนที่ ๒ หน้าที่และการปฏิบัติงาน

ข้อ ๑๐ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชา และมีหน้าที่ภายในเขตเลือกตั้งของตน ดังต่อไปนี้

(๑) รับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

(๒) ดำเนินกิจการที่จำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ

(๓) ควบคุมดูแลงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน

(๔) ปฏิบัติการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมอบหมายหรือมีคำสั่ง

ในการควบคุมดูแลงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งปฏิบัติงานตามประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดซึ่งกำหนดขึ้นภายใต้ขอบเขตที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมอบหมาย

ข้อ ๑๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามประกาศนี้ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมีอำนาจภายในเขตเลือกตั้งของตนดังต่อไปนี้

- (๑) แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะบุคคล หรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงาน
- (๒) เข้าไปในที่เลือกตั้งหรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง

ส่วนที่ ๓

การสรรหา

ข้อ ๑๒ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำหน้าที่สรรหาผู้ซึ่งสมควรเป็นผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสำหรับเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้น เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการสรรหาตามข้อ ๑๒ ในเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ข้อ ๑๔ บุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๙ และต้องยื่นใบสมัครตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ด้วยตนเอง ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนด พร้อมหลักฐานตามที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศ

ข้อ ๑๕ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดประกาศและรับสมัครบุคคลตามข้อ ๑๔ โดยต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน

ข้อ ๑๖ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรวจสอบหลักฐานของผู้สมัคร แล้วจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๙ พร้อมเอกสารหลักฐานทั้งหมด เสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

ข้อ ๑๗ ภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการคัดเลือกผู้สมัครจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๖ ให้เหลือจำนวนสามคน โดยเรียงลำดับตามที่เห็นว่ามีความเหมาะสม ทั้งนี้ โดยคะแนนเสียงเอกฉันท์

ข้อ ๑๘ ภายในห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ดำเนินการตาม ข้อ ๑๗ แล้วเสร็จ ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้ที่ได้รับการคัดเลือกตาม ลำดับที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกำหนดพร้อมทั้งประวัติของบุคคลดังกล่าวเท่าที่มีอยู่ และ รายงานการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยต้อง ประกาศบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งทราบ

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่สามารถดำเนินการสรรหาให้แล้วเสร็จตาม กำหนดเวลาหรือสรรหาได้ไม่ครบตามจำนวนของข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการคัดเลือก บุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๖

ข้อ ๑๙ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับบัญชีรายชื่อและประวัติของบุคคลซึ่งอาจได้รับการ แต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามข้อ ๑๘ แล้ว หากเห็นสมควรคณะกรรมการการ เลือกตั้งอาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดคัดเลือกบุคคลเพิ่มอีกก็ได้ โดยพิจารณาจากบัญชี รายชื่อตามข้อ ๑๖

หมวด ๒

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ข้อ ๒๐ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งคณะหนึ่งในทุกเขตเลือกตั้ง จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ โดยพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกตามข้อ ๑๘ โดยอนุโลม หรือข้อ ๓๐

ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเป็นเลขานุการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต เลือกตั้ง

ข้อ ๒๑ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกอบด้วย ประธานกรรมการ คนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกแปดคน

ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธาน กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และแจ้งผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการ การเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบ

ข้อ ๒๒ การประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๒๓ ให้นำข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๘ และข้อ ๙ มาบังคับใช้แก่กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่ไม่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมาย ปฏิบัติหน้าที่แทน และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ โดยทันทีที่ทราบว่ามีกรณีดังกล่าว

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๕ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งพ้นวาระตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากเสร็จสิ้นภารกิจและกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าสามวัน ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเพิ่มจนครบเก้าคน โดยพิจารณาจากรายชื่อที่เหลืออยู่ของบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๘ หรือจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๖ โดยอนุโลม หรือจากบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๙ และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ โดยไม่ชักช้า

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง แต่กรณีดังกล่าวเกิดขึ้นภายในสามวันก่อนวันเลือกตั้งหรือในวันเลือกตั้งหรือหลังจากนั้น หรือในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่สามารถแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่เหลืออยู่แต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเพิ่มจนครบเก้าคน โดยพิจารณาจากรายชื่อที่เหลืออยู่ของบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๘ หรือจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๖ โดยอนุโลม หรือจากบุคคลที่มีคุณสมบัติตามข้อ ๘ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๙ และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ โดยไม่ชักช้า

เมื่อมีการแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งเพิ่มตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีมติให้กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่แต่งตั้งเพิ่ม พ้นจากตำแหน่งและแต่งตั้งใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตเลือกตั้ง
ของคน ดังต่อไปนี้

- (๑) อำนาจการและรับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น
- (๒) กำหนดหน่วยเลือกตั้ง ที่เลือกตั้ง และสถานที่นับคะแนนในเขตเลือกตั้ง
- (๓) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การเพิ่มชื่อและการถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง
- (๔) กำกับดูแลการลงคะแนนเลือกตั้ง การนับคะแนนเลือกตั้ง และการประกาศผลการนับคะแนน
เลือกตั้ง
- (๕) กำกับดูแลการทำงานของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง
- (๖) ปฏิบัติการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบ
หมายหรือมีคำสั่ง

ข้อ ๒๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งมี
อำนาจภายในเขตเลือกตั้งของคน ดังต่อไปนี้

- (๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคล หรือบุคคลใดเป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานในการ
เลือกตั้ง
- (๒) แต่งตั้งคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดคน มีหน้าที่เกี่ยวกับการลงคะแนน
เลือกตั้งในที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งแต่ละแห่ง
- (๓) แต่งตั้งคณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้งมีจำนวนตามที่กำหนดในประกาศคณะกรรมการการ
เลือกตั้งเรื่องวิธีการนับคะแนนเลือกตั้ง มีหน้าที่เกี่ยวกับการนับคะแนนในสถานที่นับคะแนนเลือกตั้งสำหรับ
เขตเลือกตั้งแต่ละแห่ง
- (๔) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
ประจำหน่วยเลือกตั้งและคณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง
- (๕) เข้าไปในที่เลือกตั้งหรือสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง

ข้อ ๒๘ ในการสรรหาและการคัดเลือกบุคคลเพื่อเตรียมที่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ
การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ให้นำข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ มาใช้โดย
อนุโลม เว้นแต่ในเรื่องจำนวนบุคคลที่ต้องการคัดเลือกให้ครบตามข้อ ๑๗ โดยอนุโลม มีจำนวนสองเท่าของ
จำนวนกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามข้อ ๒๑

ข้อ ๒๕ ในการพิจารณาสรรหาบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจารณาสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอันเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกการบริหารจัดการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงความหลากหลายของอาชีพและการมีส่วนร่วมของสตรี

ข้อ ๓๐ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับบัญชีรายชื่อและประวัติของบุคคลซึ่งอาจได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งโดยการดำเนินการตามข้อ ๑๘ โดยอนุโลมแล้ว หากเห็นสมควรคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดคัดเลือกบุคคลเพิ่มอีกก็ได้ โดยพิจารณาจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๑๖ โดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

(นายธีรศักดิ์ กรรณสูต)

ประธานกรรมการการเลือกตั้ง

ประเด็นในกฎหมายคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ควรแก้ไข

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อประชาชน

299 ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

ตามที่ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 เมื่อ 6 มิถุนายน 2541 นั้นปรากฏว่า กฎหมายนี้แม้จะมีเพียง 47 มาตรา ก็ยังมีข้อบกพร่อง ข้อขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้งที่ร่างมาพร้อมกัน ตลอดจนมีช่องโหว่ที่จะเกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติและหลักบริหารหลายประการ ที่ใคร่ขอเสนอให้รัฐสภาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ตามมาตรา 11 จะเข้าซ้อนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตามกฎหมายเลือกตั้ง มาตรา 12-19

อย่างไรก็ดี กฎหมายสองฉบับนี้จะต้องปรับข้อความ - เนื้อหาให้สอดคล้องกัน

2. การให้คณาภิโทษแก่ข้าราชการและพนักงานของรัฐที่มาช่วยปฏิบัติการตามคำสั่งของคณะกรรมการฯ ตามมาตรา 15 วรรคสอง ควรเป็นไปตามหลักบริหารงานบุคคล คือให้คณะกรรมการฯ ทำความเห็นส่งให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานผู้นั้น พิจารณาตั้งโทษุณให้โทษเองทั้ง 2 ด้าน มิใช่จะลงโทษทางวินัยอย่างเดียว แต่ต้องให้คณะกรรมการฯ รับทราบผลการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาและมีสิทธิจะเสนอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง ถ้าไม่เห็นด้วย ในที่สุดให้มีอำนาจรายงานนายกรัฐมนตรีและรัฐสภาด้วย คำสั่งของคณะกรรมการฯ จึงจะมีความศักดิ์สิทธิ์และงานสำเร็จผล

3. การเร่งรัดการดำเนินคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ตามมาตรา 16 วรรคสอง ควรแก้คำว่า "ไปโดยเร็ว" โดยใช้คำว่า "ภายในเวลาไม่เกินหนึ่งปีในแต่ละชั้นศาล" เพราะเป็นประสบการณ์ทั่วโลกว่านักการเมืองมักถ่วงเวลาดำเนินคดีมากจนคดีต้องยุติไปเพราะมีการชุกชุมเลือกตั้งใหม่ ประเทศญี่ปุ่นจึงออกกฎหมายมาบังคับให้ศาลต้องดำเนินคดีให้เสร็จภายในหนึ่งปี ในแต่ละชั้นศาล ดังนั้นถ้าอุทธรณ์ฎีกา จะใช้เวลาไม่เกิน 3 ปี

4. การจัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา 17 นั้นควรระบุให้ชัดเจนว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งให้ กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ณ วันที่ 1 มกราคมของทุกปี และให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงต่อ กกต. ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง (ทุกชนิด)

5. การแบ่งเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา 18 วรรคสามและสี่ ควรเพิ่มกรณีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเมื่อแต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนประชากรต่างกันมากด้วย

6. บทบาทขององค์การเอกชนในการตรวจสอบการเลือกตั้ง ตามมาตรา 20 ระบุเพียงว่า กกต. แต่งตั้งผู้แทนขององค์การเอกชนที่ได้รับรอง "ช่วยดูแลตรวจสอบการเลือกตั้ง" แต่ไม่ระบุให้ชัดเจนว่าจะเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง หรือกรรมการนับคะแนนหรือจะเป็นผู้สังเกตการณ์หรือไม่ควรระบุให้ชัดเจน กฎหมายเลือกตั้งมาตรา 13-15 กลับ ซึ่งไม่ระบุบทบาทขององค์การเอกชนไว้เลย แต่ให้ผู้แทนของพรรคการเมืองมีบทบาทมากกว่าและจำนวนมากกว่ากรรมการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งเสียอีก ควรแก้กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ให้สอดคล้องกัน

7. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา 25-33 ระบุให้เป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่พนักงานไม่เป็นข้าราชการประจำ อาจจะทำให้เกิดปัญหาได้หลายประการ เช่น จะต้องออกระเบียบข้อบังคับกันใหม่ทั้งหมด จะใช้เวลามากและปฏิบัติยากเพราะหน่วยอื่นไม่คุ้นเคย, ความก้าวหน้าของพนักงานมีจำกัดเพราะโอนย้ายไปส่วนราชการอื่นไม่ได้, จะไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการอื่นด้วยดี เพราะจะถูกรังเกียจว่าเมื่อมีฐานะสูงกว่า เงินเดือนสวัสดิการดีกว่า ก็ควรจะทำงานไปเอง และเพราะจะโอนย้ายไปสู่ระดับบังคับบัญชาของเขาไม่ได้ ดังนั้นหลายประเทศอย่างอินเดีย ฟิลิปปินส์ จึงใช้ข้าราชการประจำทำ

8. การของบประมาณ ตามมาตรา 34 บัญญัติ "ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอขอประมาณรายจ่ายตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรร เป็นเงินอุดหนุน _____ ไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี _____" ไม่ชัดเจนว่าคณะรัฐมนตรีจะคัดทอนแก้ไขข้อเสนอของบประมาณได้หรือไม่ เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญเพราะถ้าไม่มีความเป็นอิสระทางการเงินการงบประมาณความเป็นอิสระในการทำงานก็จะเสียไปจึงน่าจะจัดสรรรวมบุญ

ควรแก้ไขเป็นการของบประจำทำการทั่วไปเป็นยอดหนึ่ง และทำประมาณการค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั่วไป เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และลงประชามติไว้ค้างหาก โดยในงบค่าใช้จ่ายประจำรัฐบาล ต้องเสนอค่าของไปยังรัฐสภาโดยไม่แก้ไขคัดทอนให้เป็นหน้าที่ของรัฐสภาจะพิจารณาเอง ส่วนงบประมาณจัดการดำเนินการเลือกตั้งให้รัฐบาลจ่ายจากงบกลาง เพราะรัฐบาลเป็นผู้สั่งให้มีการเลือกตั้งเท่านั้น

ส่วนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายจากท้องถิ่นมาอุดหนุนคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นคราวๆ ไปจึงจะถูกต้อง

9. บทกำหนดโทษ ตามมาตรา 40 และ 41 มีอัตราโทษต่ำเกินไป เพราะตามปกติโทษจำคุก 3 เดือน 6 เดือน ศาลจะสั่งให้รอลงอาญา ทำให้ผู้กระทำผิดไม่หวาดกลัว

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาศักดิ์
นายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

ประเด็นในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 ที่ควรแก้ไข
โดย

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสิทธิ์
นายกสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน

สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน ได้วิเคราะห์กฎหมายดังกล่าวแล้วเห็นว่า กฎหมายเลือกตั้งฉบับนี้ยังมีข้อบกพร่องมากมาย ซึ่งจะทำให้การจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความยากลำบาก หลายกรณีจะทำได้ตามที่กฎหมายครบถ้วน, ไม่ทันกำหนดหรือทำไม่ได้เลย เจ้าหน้าที่และประชาชนหลายฝ่ายที่จะต้องดำเนินการตามกระบวนการที่ยุ่งยากนี้จะพลอยลำบาก ความผิดพลาดทั้งหลายก็จะเป็นความผิดของคณะกรรมการการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน และท้ายที่สุดก็จะกล่าวหาว่ารัฐธรรมนูญไม่ดีต้องแก้ไขต้องล้มเลิก

สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน จึงขอเสนอแนะให้รัฐสภา พิจารณาแก้ไขกฎหมายดังกล่าวก่อนจะพิจารณาร่างออกมามีฉบับใช้ ดังนี้

1. ขั้วถาวรสำคัญ

1.1 กฎหมายเลือกตั้งไม่ควรกำหนดรายละเอียดทำให้แก้ไขได้ยาก รัฐธรรมนูญ 2540 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งใหม่ๆ หลายประการ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อพรรค, การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาแบบไม่มีการหาเสียง, การมีคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งรับผิดชอบการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง, การกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมือง, การกำหนดให้อำนาจความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ได้มีทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งและที่อยู่นอกราชอาณาจักรฯ บทบัญญัติใหม่ๆ เหล่านี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งและประชาชนยังไม่คุ้นเคย วิธีการที่บัญญัติไว้ยุ่งยากซับซ้อนจะทำให้ปฏิบัติไม่ได้ และจะแก้ไขไม่ได้ทันเหตุการณ์หลากหลายเฉพาะหน้า

สิ่งเหล่านี้ กฎหมายเลือกตั้งน่าจะกำหนดแต่หลักการไว้ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งหาทางปฏิบัติเอง เพราะทุกเรื่องมีตัวอย่างจากต่างประเทศหลายรูปแบบ ที่ไทยควรมีโอกาสเลือกมาตรการที่ดีมาปรับใช้ในโอกาสต่อไปโดยไม่ต้องคอยแก้กฎหมาย

1.2 กฎหมายเลือกตั้งมีรายละเอียดมากจนหมิ่นเหม่ต่อการจะไปขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะมีหลายเรื่องที่ไม่ควรบังคับหรือจำกัดอำนาจการสั่งการและการใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เช่น จะสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้เพียงใด อย่างไร เมื่อกฎหมายนี้ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตหลายอย่างไปแล้ว(เช่น ม ธว 12, 13)

1.3 กฎหมายเลือกตั้งอาจขัดกับฉบับอื่นเพราะเป็นกฎหมายฉบับเดียว ในสุดที่มีกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง และกฎหมายพรรคการเมืองด้วย เช่น กฎหมายคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ม 11) กำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และผู้ว่าการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่กฎหมายเลือกตั้ง (ม. 12)

บัญญัติให้มีคณะกรรมการ ประจําเขต และผู้อํานวยการเลือกตั้งประจำเขต โดยไม่บัญญัติความสัมพันธ์ระหว่าง คณะกรรมการ 2 ชุดนี้ กับคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ระดับชาติ)

1.4 กฎหมายเลือกตั้งยังไม่รัดกุมไปต่อกับกฎหมายอื่นที่ใช้อยู่แล้ว เช่น กฎหมายทะเบียนราษฎร ซึ่งราษฎรต้องแจ้งย้ายเข้าออกภายใน 15 วัน มิฉะนั้นมีโทษปรับ แต่กฎหมายเลือกตั้ง (ม. 80) จะให้ย้ายได้ใน 90 วัน ช้ายังให้เป็นภาระหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเสียอีก, เป็นการสร้างนิสัยไม่รับผิดชอบให้ประชาชน นอกจากนี้ กฎหมายทะเบียนราษฎรกำหนดให้ส่วนราชการฝ่ายปกครองเป็นผู้จัดทำทะเบียนราษฎร ดังนั้นจึงควรให้ทำหน้าที่ จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการย้ายเข้าออกได้ต่อไปแทนที่จะมอบให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานชั่วคราวระหว่างการเลือกตั้ง ส.ส. ดังที่กำหนดไว้ใน ม. 12 (2)

อนึ่งกฎหมายเลือกตั้งยังไปก้าวก่ายกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับเดินทางไปต่างประเทศและการบริหารราชการในต่างประเทศของกระทรวงต่างๆ และระเบียบปฏิบัติทางการทูตระหว่างประเทศโดยไม่จำเป็นมากมาย ถ้ายึดหลักการว่ารัฐจะอํานวยความสะดวกในการให้พลเมืองไทย มาใช้สิทธิเลือกตั้ง และเป็นหน้าที่ของพลเมืองจะต้องชวนชวนมาลงคะแนนเอง - ในเวลานี้คณะกรรมการการเลือกตั้งก็เพียงแต่จัดให้มีการลงคะแนนทางไปรษณีย์ หรือทำการรัฐบาลได้ก่อนวันเลือกตั้งแล้วส่งบัตรไปยังหน่วยเลือกตั้งของผู้ลงคะแนน หรือจะตั้งกรรมการนับคะแนนเสียก่อนส่งมาก็ได้

ในต่างประเทศมีวิธีการที่จะทำให้ผู้ไม่อยู่ในภูมิลำเนา และผู้เดินทางไปต่างประเทศทำการเลือกตั้งได้โดยวิธีการที่ง่าย ๆ มาก หลายวิธี ทำให้กฎหมายนี้จึงไปเลือกบังคับให้ใช้วิธียากๆ ที่จะปฏิบัติไม่ได้ครบถ้วนทันเวลา และจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก และอาจขัดกับระเบียบของประเทศต่างๆ (เช่น บางประเทศไม่ยอมให้คนต่างด้าวลงคะแนนเสียงในประเทศสัญญาติจะยอมให้คนไทยลงคะแนนได้อย่างไร)

ข้อเสนอแนะหลัก ควรตัดทอนมาตราเหล่านั้นออก และมอบอํานาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไปออกระเบียบและวิธีการเอาเอง

2. ประเด็นสำคัญที่ต้องแก้ไข

โดยที่กฎหมายเลือกตั้งมีถึง 115 มาตรา สมาชิกของสมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน ได้พบเห็นข้อบกพร่องถึงกว่า 30 แห่ง จึงขอแยกเสนอเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องแก้ไขและประเด็นรองที่ควรแก้ไข ดังนี้

2.1 ผู้อํานวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตาม มาตรา 12 เมื่อไม่เป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา 14 แล้วจะให้ทำหน้าที่อะไรบ้าง และสัมพันธ์กับ กกล.เขต, กกล. จว. และกกล.ชาติ อย่างไร, จะเป็นพนักงานประจำก็ได้เพราะเขตเลือกตั้ง ส.ส. เป็นเขตชั่วคราว ศารยกเล็ก ผอ. ประจําเขต และให้ผู้อํานวยการเลือกตั้งประจำจังหวัดทำหน้าที่แทน ทั้งให้เป็นหัวหน้างานการเลือกตั้งเพื่อช่วยเหลือ กกล. และกกล.จว. ซึ่งจะมีหน้าที่จัดการการเลือกตั้งทุกชนิด จะมีปริมาณงานทำตลอดเวลา

2.2 กรรมการหลายประเภทในเขตเลือกตั้ง, หน่วยเลือกตั้ง, และในการนับคะแนนจะเป็นข้าราชการ ประจำได้หรือไม่ นอกจากที่กำหนดให้เป็นผู้แทนพรรคหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ถ้าไม่เป็นข้าราชการจะให้อยู่ในการปกครองบังคับบัญชาควบคุมและลงโทษโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ซึ่งคงเป็นองค์กรสำคัญประจำของ กกล.) อย่างไร ทั้งนี้เห็นว่ากรรมการเหล่านี้จำนวนข้างมากต้องเป็นข้าราชการ กกล. จึงจะดีกว่า

2.3 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีกระบวนการแจ้ง ตรวจสอบ ปฏิเสธว่าไม่ใช่เขตอันสมควร ที่ยุ่งยาก และเป็นภาระเกินกว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับจะทำได้ เช่น มาตรา 22 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ระดับชาติ) ประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปใช้สิทธิ (ทั่วประเทศ) ภายใน 30 วัน ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้เพราะ ลำพังจะให้เขตเลือกตั้งรวบรวมรายชื่อผู้ไม่มาใช้สิทธิมาส่งก็จะทำไม่อยู่แล้ว ถ้าให้เขตเลือกตั้งประกาศเองและตรวจสอบเองจะเหมาะสมกว่า

2.4 การกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งตัดสินคดีผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตาม ม. 23 ไม่ถูกต้องกฎหมาย เพราะการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการที่จะตัดสินคดีของพลเมืองควรต้องออกเป็นพระราชบัญญัติไม่ใช่ระเบียบ กกล. นอกจากนี้การตัดสินคดีที่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เป็นการทำให้คนยากจนเดือดร้อนผิดศีลธรรมยิ่ง ขณะนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่า กกล. จะออกหลักเกณฑ์ตัดสินคดีไม่ได้ ดังนั้นรัฐสภาจะต้องแก้ไข กม. เลือกตั้ง ม. 23 ในไม่ช้า

2.5 บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ควรให้กรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจัดทำเอง เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. เพราะมีส่วนราชการฝ่ายปกครองที่ทะเบียนราษฎรอยู่แล้วและการเลือกตั้งมิได้มี เฉพาะการเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลือกตั้งก็ได้มีเฉพาะเขตเลือกตั้ง ส.ส. (ต่อไปต้องเลือกตั้งถึงระดับท้องถิ่น) ควรให้ ส่วนราชการเจ้าของเรื่องเป็นผู้ทำต่อไป และให้ส่งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัด ทุกปี (รวมทั้งคอยรับรายงานการแจ้งย้ายเข้าออก) เพื่อเป็นฐานคำนวณการแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน สมาชิกสภาต่างๆด้วย ไม่ใช่เฉพาะเขตเลือกตั้ง ส.ส. เท่านั้น

2.6 กำหนดเวลาต่างๆ ใน ม. 24, 25, 26, 27 ขัดแย้งกัน จะทำให้ทำงานไม่ได้ หรือทำไม่ทันตามกำหนดและเกิดความผิดพลาดได้ง่าย กกล. จะถูกฟ้องร้อง

2.7 การตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ตามมาตรา 33 และในมาตราอื่นๆ ในกฎหมายพรรคการเมืองน่าจะขัดรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะให้รัฐช่วยเหลือค่าใช้จ่ายของพรรคในระหว่างการเลือกตั้งและการบริหารพรรคอย่างเป็นลำเป็นสัน เช่น เงินอุดหนุนรายหัวเพื่อมิให้พรรคและนักการเมืองห่มเงินหาเสียงแล้วมาทุจริตถอนทุนในภายหลัง ไม่ใช่ให้มากพัฒนาพรรคที่เล็กเล็กละน้อย นอกจากนี้การตั้งกองทุนจะใช้เงินมากเพื่อไป หาดอกผลมาใช้สนับสนุนพรรค เช่น มีผู้เสนอให้ตั้งกองทุน 1,200 ล้านบาท จึงจะมีดอกผลเพียงปีละ 60 ล้านบาท (ถ้ามีอัตราดอกเบี้ย 5%) จะทำอะไรได้สู้ตั้งเงินอุดหนุนแก่พรรคที่มีคะแนนนิยมเกิน 5% หัวละ 30 บาทไม่ได้ เพราะจะใช้เงินสำหรับการเลือกตั้งทั่วไป จึงควรตัดออกและตั้งงบอุดหนุนเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปทุก 4 ปี เพียง 900 ล้านบาท

2.8 การทำบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองต้องมีรายชื่อผู้สมัครจากภูมิภาคต่างๆ อย่างเป็นธรรม (มาตรา 35 (1)) คืออย่างไร, ใครวินิจฉัย, มีโทษอย่างไร ล้วนไม่ระบุไว้ และตรวจสอบได้ยาก เพราะบุคคลคนหนึ่งอาจอ้าง ภูมิภาคได้หลายแห่ง ถ้ามี 30 พรรคๆ ละ 100 คน กกล. จะตรวจอย่างไร รวมทั้งการตรวจสอบคุณสมบัติ ตามมาตรา 37 จะทำได้อย่างไร? ถ้าพรรคทำมาไม่ถูกจะให้ทำอย่างไรต่อไป? จะให้ผู้อื่นคัดค้านด้วยได้หรือไม่ เพราะผู้สมัครที่ขาดคุณสมบัติอาจปิดบังข้อเท็จจริงต่อ กกล. จะให้ทำอย่างไร ถ้าตรวจสอบไม่ได้หรือไม่ทัน อยุ่ตัดออก เพราะในทางปฏิบัติพรรคต้องพยายามหาคนดีจากจังหวัดต่างๆ อยู่แล้ว

2.9 หมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา 38, 39 คงสลับกันไปมา บางหมายเลขอาจทิ้งว่างไว้ การทำบัตรเลือกตั้ง และการลงคะแนนคงสับสนมาก ควรให้แยกหมายเลขกันเพราะแยกบัตรเลือกตั้งกันอยู่แล้ว การพิมพ์บัตรก็อาจพิมพ์บัตรมาตรฐานใช้ได้ทั่วประเทศรวมทั้งนอกประเทศสะดวกแก่ผู้ลงคะแนนทุกแห่ง ที่จริงควรตัดทั้งสองมาตราออกให้ กกล. พิจารณาออกกฎเกณฑ์เองเพราะการทำบัตรเลือกตั้งที่ต่างประเทศมีหลายวิธี ควรปล่อยให้ กกล. พิจารณาแก้ไขปรับปรุงไปตามกาลเทศะในอนาคต

2.10 การใช้จ่ายโดยบุคคลอื่นให้ผู้สมัครหรือพรรคให้ความยินยอมก่อน (มาตรา 41 วรรค 3) จะเป็นข้อโหว่สำคัญ เพราะผู้สมัครหรือพรรคคงไม่ยินยอม เพื่อให้ยอดค่าใช้จ่ายของตนต่ำ ผลสุดท้ายก็ทำให้คนอื่นจ่ายแทนกันมโหฬาร โดยไม่มีความผิดเพราะผู้สมัครและพรรคมิได้ยินยอมให้จ่าย ในทางตรงข้ามควรมีบทบัญญัติให้พรรคและผู้สมัครส่งรายชื่อผู้ช่วยเหลือ (หัวคะแนน) ทุกคนแก่ กกล. จว. ออกบัตรประจำตัวเพื่อให้ช่วยเหลือได้ ถ้าผู้อื่นไปทำกิจกรรมนี้ถือว่าผิดกฎหมายต้องมีโทษ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแอบใช้จ่ายแทนกัน หรือลั่นแกล้งเพื่อโยนความผิดให้ผู้สมัครหรือพรรคอื่น

2.11 การปิดประกาศและการออกอากาศ ตามมาตรา 50 ข้อความลับสน ต้องแก้ไขข้อความทั้งมาตรา โดยควรระบุให้ชัดเจน ห้ามผู้สมัครและพรรคปิดประกาศนอกสถานที่ที่กำหนดให้ เพื่อมิให้ทุ่มเทค่าใช้จ่ายสูง

2.12 การประกาศของลงคะแนน และให้กำหนดวันเลือกตั้งใหม่ในบางหน่วยที่มีเหตุการณ์ร้ายแรง ตามมาตรา 64 อาจไม่จำเป็นต้องแก้ไขใหม่ เนื่องจากผลการลงคะแนนจะไม่กระทบกระเทือนถึงผลการเลือกตั้งแบบเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ และควรถือว่าผู้มีสิทธิได้ลงคะแนนแล้วจะได้ไม่เสียสิทธิต่างๆ

ในทำนองเดียวกันการเลือกตั้งใหม่สะอาดตามมาตรา 69 (1). และมาตรา 95 (2) อาจไม่ต้องเลือกตั้งใหม่เสมอไป

2.13 การเริ่มนับคะแนนเมื่อส่งหีบบัตรมาครบถ้วนจากทุกหน่วยเลือกตั้ง ตามมาตรา 68 ไม่จำเป็นต้องสร้างปัญหาต่างๆ ให้ เพราะจะทำให้เริ่มนับได้ล่าช้า และอาจมีกรณีหีบบัตรบางหีบไม่มาเลย เพราะอุบัติเหตุถูกลักพา ถูกกลั่นแกล้ง ยังกำหนดไว้ตายตัวจะยังมีผู้พยายามขัดขวาง อนึ่งหลักการเรื่องนี้คือ ไม่ต้องการให้หนักข้อเสียรู้ว่าใครลงคะแนนให้ตนบ้าง ดังนั้นเมื่อหีบบัตรจากหลายหน่วยมาถึงก็ควรเริ่มนับได้ อนึ่งการรอนับล่าช้าจนถึงมืดค่ำ ดึกดื่นอาจมีความผิดพลาด หรือถูกอิทธิพลมืดได้ง่ายกว่าเริ่มนับเร็ว

2.14 การให้ผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งน้อยกว่า 90 วัน ตามมาตรา 80 ลงคะแนนในเขตที่ตนมีชื่อในทะเบียนบ้านเกิน 90 วันได้จะเกิดข้อโหว่สำคัญให้บางคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลอาจใช้คนงานและพนักงานเป็นเครื่องมือลงคะแนนเป็นกลุ่มก้อนได้ในเขตที่ทำงาน - ถิ่นที่อยู่หลายแห่งตามแต่จะอ้างหลักฐานกัน หรือย้ายคนมาเข้าจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่รับแจ้งย้ายออกและเข้าทำผิดพลาดตรวจสอบไม่ทัน ในขณะเดียวกันอำเภอและเขตก็ไม่ได้แจ้งให้ผู้ที่ย้ายออกแล้วมาใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่บุคคลเหล่านั้นกลับมากแสดงตัวขอใช้สิทธิเลือกตั้งในอำเภอ/เขตเดิม โดยไม่มีรายชื่อในประกาศ กลไกการติดต่อเพื่อตัดรายชื่อออกบัญชีผู้ลงคะแนนในเขตเลือกตั้งใหม่คงไม่ทัน ทั้งกรรมการการเลือกตั้งก็คงประกาศรายชื่อผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ตนเคยมีถิ่นที่อยู่ภายใน 7 วัน ก็ไม่ไหวถ้าคนนับพันนับหมื่นทยอยกันลงทะเบียน

2.15 การกำหนดที่เลือกตั้งกลาง แก่ผู้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา 81 เป็นเรื่องยุ่งยากกว่าที่ควร มีวิธีที่ง่ายกว่ามีมากปฏิบัติอยู่หลายประเทศ คือให้ไปลงคะแนนล่วงหน้าไว้ก่อน ณ สำนักงานทะเบียน

ราชการปกติของตน (เช่นอำเภอและเขตใน กทม.) ด้วยตนเองหรือไปรษณีย์ (หลังจากเขียนไปขอรับบัตรเลือกตั้งล่วงหน้า)

2.16 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 83, 84, มีวิธีการลงคะแนนที่ยุ่งยากเกินจำเป็น เมื่อถือหลักว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องอยู่ในเขตเลือกตั้งเกิน 90 วัน จึงจะลงคะแนนเลือก ส.ส. ได้ ตามมาตรา 80 ก็ควรใช้หลักเดียวกันนี้แก่ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ดังนั้นถ้าออกไปเกิน 90 วัน จะเลือกตั้ง ส.ส. แบบเขตเลือกตั้งไม่ได้แต่ให้ลงคะแนนเลือกได้เฉพาะ ส.ส. จากบัญชีรายชื่อพรรคได้เพราะใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้งและไม่จำเป็นต้องรู้จักตัวผู้สมัครเหมือนแบบเขตเลือกตั้ง

การกำหนดให้ผู้อยู่นอกราชอาณาจักรต้องติดต่อขอรับบัตรประจำตัวผู้เลือกตั้ง ตามมาตรา 83 วรรค 2 เป็นการสร้างภาระควรดำเนินการ ในทางที่จะใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งทางไปรษณีย์ได้ตามมาตร 84 ซึ่งทำให้ไม่ต้องไปติดต่อขอรับบัตรประจำตัวผู้เลือกตั้งตามมาตรา 83 เลย เพียงแต่ติดต่อขอรับบัตรเลือกตั้งล่วงหน้าแล้วลงคะแนนทางไปรษณีย์ได้เลย ทั้งรัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมหาศาลในการติดต่อบุคคล, ในการเตรียมบัตร, ขนส่งหีบบัตร โดยเฉพาะถ้าต้องแยกหีบตามเขตเลือกตั้ง

การอนุญาตให้ผู้มีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรลงคะแนนเลือกตั้ง ส.ส. ได้ทั้งแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่อตาม มาตรา 80 โดยไม่ต้องมีคุณสมบัติอื่นครบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 105 (เช่น มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 90 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง) นอกจากจะเป็นความไม่ยุติธรรม ไม่เสมอภาค และทำให้ไม่ทราบจำนวนประชากรในเขตเลือกตั้งที่แท้จริงได้ ทั้งยังอาจเกิดการทุบคะแนนเป็นก้อนใหญ่โดยผู้มีอิทธิพลได้ง่าย (คนงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศมักไปจากอำเภอเดียวกันเป็นกลุ่มใหญ่) แล้วจึงอาจผิดรัฐธรรมนูญได้หลายมาตรา เช่น มาตรา 105

ดังนั้นจึงควรให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกราชอาณาจักร เป็นผู้ติดต่อขอบัตรเลือกตั้งจากคณะกรรมการประจำเขต หรือประจำจังหวัดที่ตนเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนนครครั้งสุดท้าย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 90 วันไปลงคะแนนเลือก ส.ส. จากแบบบัญชีรายชื่อพรรคแล้วส่งคืนมา ณ คณะกรรมการประจำเขตที่ตนมีทะเบียนบ้านพร้อมเอกสาร เช่น สำเนาหนังสือเดินทางและทะเบียนบ้านพร้อมทั้งเลขรหัสประจำตัว

2.17 การนับคะแนนของผู้สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา 90 วรรคสาม ทำให้จึงไม่ให้บันทึกหน่วยนับคะแนนแบบเดียวกับการนับคะแนนของ ส.ส. แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา 326 (7) ไม่บังคับ เพราะการนับคะแนนรวมมีเหตุผลเพื่อป้องกันการทุจริตและใช้อิทธิพล

2.18 การคัดค้านการเลือกตั้งตามหมวด 3 (มาตรา 94-97) เป็นการบัญญัติเฉพาะกรณีคัดค้านผลการเลือกตั้งเท่านั้น ทำให้ไม่กล่าวถึงการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งกรณีต่างๆ มากมายดังปรากฏในหมวด 4 (บทกำหนดโทษ) ที่จะให้มีมาตรการนำไปร้องเรียนหรือฟ้องร้องได้อย่างไรทั้งก่อนวันเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเลือกตั้งสะอาดและยุติธรรมได้ ควรแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้

2.19 ทำให้ไม่มีบทบัญญัติให้กระบวนการยุติธรรม (เริ่มจากตำรวจถึงศาล) เร่งพิจารณาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะให้มีคำสั่งศาลให้ผู้ถูกร้องเรียนว่าดำเนินการเลือกตั้งโดยทุจริต เมื่อศาลได้สวนมูลฟ้องเห็นว่าคดีมีมูล ให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้สมัครได้ก่อนวันเลือกตั้ง จะได้ป้องกันผู้สมัครที่ทหาเสียงด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมายมิให้ได้รับเลือกตั้งเสียเพราะ ควรแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้

3. ประเด็นรองที่ควรแก้ไข

3.1 บทนิยาม มาตรา 4 มีการใช้คำว่า เขตเลือกตั้ง, หน่วยเลือกตั้ง, และที่เลือกตั้ง ที่เข้าใจยาก โดยเฉพาะที่ว่า “หน่วยเลือกตั้ง หมายความว่าท้องถิ่นที่กำหนดให้ทำการลงคะแนนเลือกตั้ง” เป็นการนำคำว่า “ท้องถิ่น” มาใช้โดยผิดความหมายทั่วไป จึงควรแก้เป็น “ท้องที่ส่วนย่อย ของเขตเลือกตั้งที่กำหนดให้ประชาชนไปลงคะแนนเลือกตั้ง ณ ที่เลือกตั้ง”

3.2 เกณฑ์กำหนดหน่วยเลือกตั้ง มาตรา 9 กำหนดให้ใช้หลักเกณฑ์ ข้อ 1 ว่า “ให้ใช้เขตหมู่บ้านหนึ่งเป็นเขตของหน่วยเลือกตั้ง” เป็นการจำกัดตัวเองมากเกินไปในทางปฏิบัติมีหมู่บ้านขนาด 15 - 100 หลังคาเรือนอยู่ติดกันหลายหมู่บ้าน โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพียง 400 - 800 คน กรณีเช่นนี้ควรใช้หลายหมู่บ้านเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยเดียวกันได้

3.3 คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ตามมาตรา 13,14 มีจำนวนอย่างน้อย 7 คน นับว่ามากเกินไป น่าจะมีเพียง 5 คน และควรเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองเพียง 2 คน และควรมีตัวแทนขององค์กรเอกชนร่วมด้วย 2 คน การให้ทุกพรรคส่งผู้แทนไปเป็นกรรมการจะให้มีจำนวนมากอาจจะถึง 10-20 คน ทำให้การตัดสินใจลำบาก

3.4 กรรมการนับคะแนน ตามมาตรา 13,15 ให้คณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง แต่งตั้งโดยวิธีสรรหา น่าจะถูกกระทบกระเทือนจากอิทธิพลท้องถิ่นได้ ควรให้คณะกรรมการประจำเขตฯ เสนอชื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้แต่งตั้ง โดยอาจตั้งผู้แทนองค์กรเอกชนได้ตามที่รัฐธรรมนูญ ม.145 ให้ช่องทางไว้ และปรากฏได้ผลดีในหลายประเทศ

อนึ่งชื่อและภารกิจของคณะกรรมการประจำเขตเลือกตั้งตามร่างนี้ จะไปขัดกับ มาตรา 10 ของ พ.ร.บ. คณะกรรมการเลือกตั้ง ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัด จำเป็นต้องแก้ไขให้มีชุดเดียว

3.5 การแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้ง ตามมาตรา 21 ให้เวลาน้อยไป ผู้มีสิทธิควรมีโอกาสแจ้งเหตุขัดข้องแต่เนิ่นๆ และกรรมการรีบตอบไปโดยเร็วเพื่อให้ผู้มีสิทธิมีโอกาสอุทธรณ์ชี้แจงได้ด้วยทั้งต้องคำนึงถึงกรณีผู้มีสิทธิออกเสียงฯ ความจำเป็นต้องออกจากเขตที่คนมีทะเบียนบ้านอย่างกระทันหัน แจ้งใครๆ ไม่ทันด้วย

อนึ่ง บุคคลที่จะแต่งตั้งขึ้นมาพิจารณาเรื่องนี้ น่าจะใช้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้เลย ไม่ต้องตั้งใหม่

3.6 บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีปัญหาทางปฏิบัติมาก ควรมีบทบัญญัติวางหลักทั่วไปไว้ก่อน คือ

(1) ให้กระทรวงมหาดไทย ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในวันที่ 1 มกราคมของทุกปี เพื่อใช้เป็นฐานรายชื่อของการเลือกตั้งทุกชนิดซึ่งต่อไปลงมีตลอดปี ผู้เกี่ยวข้องจะมีสิทธิตรวจสอบและขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ตลอดปี เมื่อมีการเลือกตั้งแต่ละชนิดจึงส่งไปยังเข้าบ้านปัญหาจะลดน้อยลง

(2) พลเมืองไทยทุกคนย่อมมีชื่อในทะเบียนบ้าน ในเขตอำเภอจังหวัดอยู่แล้ว ควรขึ้นชั้นหลักการนี้ไว้ในกฎหมายเลือกตั้ง โดยให้ถือว่าชื่อในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นที่อยู่ตามกฎหมายแม้ตัว

บุคคลจะย้ายไปที่ใดนานเพียงใด ไปอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร ที่อยู่นี้จะใช้เป็นฐานการใช้สิทธิและหน้าที่เลือกตั้ง แม้จะไปอยู่ต่างประเทศก็ยังใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้ง ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านนั้นทราบได้ที่ยังมิได้แจ้งย้ายออกและยังมีฐานะเป็นพลเมืองไทย

(3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน ในมาตรา 28 ควรรวมถึงการที่มีแต่ชื่อ (ไม่มีตัวตนหรือผี) มาอยู่ในบ้านโดยเจ้าบ้านยินยอมหรือไม่รู้ไม่เห็น อนึ่งควรมีรางวัลแก่เจ้าบ้านที่มาแจ้งว่ามีชื่อผู้อื่นมาอยู่ในทะเบียนบ้านตนเอง เมื่อนายทะเบียนแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแจ้งมา ถ้าได้รับแจ้งแล้วยังทำไม่รู้ไม่เห็นควรมีโทษบ้าง

3.7 ค่าสมัครรับเลือกตั้งทั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นอกจากจะมีค่าธรรมเนียมการสมัครคนละ หนึ่งหมื่นบาท ตามมาตร 31 และ 89 แล้วควรมีเงินค่าประกันการสมัคร จำนวนค่อนข้างมาก เช่น 100,000 ถึง 300,000 บาท เพื่อป้องกันผู้สมัครที่ไม่จริงจัง หวังโฆษณาตัวเองฟรีหรือกีดกันผู้อื่น เพราะรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและบริการต่างๆมากกว่าในอดีต ใครไม่จริงจังได้คะแนนต่ำกว่า 5% ควรอุทธรณ์เงินประกัน

3.8 การแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้สมัคร ส.ส. และ ส.ว. ควรบัญญัติให้แจ้งบัญชีทรัพย์สินของผู้สมัคร คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมทั้งเอกสารประกอบตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 291 แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อเปิดเผยแก่ประชาชน เขตเลือกตั้งและในสำนักงานคณะกรรมการฯ เพราะถ้าได้รับเลือกตั้งก็ต้องแสดงอยู่แล้ว การแสดงแค่แรกนอกจากจะแสดงความบริสุทธิ์แล้วยังลดภาระมิให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ต้องตรวจสอบ และมีประชาชนช่วยสอดส่องความถูกต้องครบถ้วนของทรัพย์สินด้วย

3.9 ผู้สมัครในบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง ขาดคุณสมบัติซึ่งมีกติกาไม่สมบูรณ์ มาตรา 37 ไม่ได้กำหนดมาตรการสำหรับกรณีที่ยื่นมาไม่ถูกต้อง นำกำหนดให้พรรคนำไปแก้ไขให้ถูกต้อง แต่ถ้าต้องเปลี่ยนตัวผู้สมัครใหม่จะต้องริบเงินค่าธรรมเนียม และเรียกเก็บค่าธรรมเนียมใหม่

3.10 การจัดให้ทุกพรรคการเมืองใช้เวลาโฆษณาหาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์เท่าเทียมกัน อาจไม่เป็นธรรมแก่พรรคที่ส่งผู้สมัครมากกว่า ควรแก้ไขมาตรา 49 (3) ให้เป็นไปตามสัดส่วนจำนวนผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

3.11 การประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับหัวหน้าพรรคการเมืองแล้วประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการเลือกตั้ง นั้นต้องคงไม่ถือว่าผลการปรึกษาหารือเป็นข้อผูกพันหรือข้อตกลงที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติ ควรแก้ไขมาตรา 49 ให้มีข้อความเช่นว่านี้

3.12 การช่วยเหลือผู้ลงคะแนนเสียงที่พิการ มาตรา 55 ควรรวมถึงผู้ทุพพลภาพและโคขการให้น้ำยาติหรือผู้ใกล้ชิดที่มาช่วยกาบัตรเลือกตั้งได้ แทนที่จะให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งช่วย เพราะอาจใช้อิทธิพลหรือบิดเบือนเจตนา

3.13 การรับที่นับครมาที่สถานที่นับคะแนน ในมาตรา 69 จะต้องระบุให้มีขั้นตอนการรับที่นับโดยให้นับจำนวนบัตรที่มีผู้ลงคะแนนแล้ว (โดยไม่เปิดอ่านเพื่อที่นับคะแนนว่าผู้สมัครได้คะแนนคนละกี่คะแนน) เพื่อตรวจสอบกับจำนวนผู้มาลงคะแนน และบัตรที่เหลือว่าตรงกับจำนวนบัตรที่ได้รับไป ขั้นตอนที่สำคัญมากมีฉะนั้นจะไม่ทราบว่าการทุจริตเกิดขึ้นที่หน่วยเลือกตั้งใดบ้าง

3.14 การจัดสถานที่นับคะแนน ในมาตรา 69 (4) จะต้องให้กรรมการและผู้สังเกตการณ์เห็นการประกาศคะแนนและการอ่านออกเสียงนับคะแนนด้วย ส่วนประชาชนที่อยู่ในสถานที่นั้นจะต้องเห็นการนับคะแนนไว้โดยสะดวก

3.15 การขอกเว้นให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาใช้จ่ายเงิน เพื่อพิมพ์เอกสารเพื่อแนะนำตัวและเสนอแนวทางปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา 91 วรรค 2 น่าจะขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 129 วรรคสอง (2) ซึ่งไม่ต้องการให้ผู้สมัครไปหาเสียงเอง แต่ให้รัฐจัดพิมพ์และส่งไปเผยแพร่แทน

3.16 การยื่นคำร้องคัดค้านผลการเลือกตั้ง ตามมาตรา 94 โดยอ้างว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม “เป็นข้อคัดค้านที่กว้างเกินไปจะเป็นเหตุให้มีผู้ร้องเรียนมาก ควรให้คัดค้านได้เฉพาะกรณีที่ผิดปกติมาเลือกตั้งหรือผิดปกติมาอื่นโดยชัดเจนเท่านั้น

ประเด็นในร่างกฎหมายพรรคการเมืองที่ควรแก้ไข

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาต้ย

นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อประชาชน

299 ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 พบว่ามีประเด็นต่างๆ ที่เป็นลักษณะขาดๆ เกินๆ และประเด็นที่อาจจะขัดกับรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะมาตรา 47 และ 328 อยู่อีกหลายเรื่องที่ต้องแก้ไข

ประเด็นเหล่านี้มีดังนี้ :

1. การจัดตั้งพรรคการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 47 และ มาตรา 328 กับตามกฎหมายพรรคการเมือง ยังมีข้อความขัดกันอยู่ คือ รัฐธรรมนูญ มาตรา 47 เน้นเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคเพื่อดำเนินการในทางการเมือง โดย มาตรา 328 (1) ให้บุคคลตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป "จัดตั้ง" พรรคการเมืองได้ แต่ตามกฎหมายพรรคการเมืองได้แยกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

(1) ขอจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา 13 ใช้คำว่า "ยื่นคำขอจัดตั้งพรรค ทั้งที่รัฐธรรมนูญมาตรา 328 (1) ใช้คำว่า "การจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง" ซึ่งหมายความว่ายื่นคำขอจัดตั้งพรรคเพียงเพื่อให้มีชื่อในทะเบียนพรรคเท่านั้น

(2) การจดทะเบียนจัดตั้ง ตามตาราง 14 และมาตราอื่นๆ "รับจดทะเบียนการจัดตั้ง" แทนที่จะใช้คำว่า การจดทะเบียน "หรือขึ้นทะเบียน" จะตรงกว่า

(3) การดำเนินการในทางการเมือง ซึ่งมีข้อกำหนดให้มีสมาชิก 5,000 คนขึ้นไป และให้มีสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา (มาตรา 29)

ข้อกำหนดต่างๆของร่างกฎหมายพรรคการเมืองอาจจะทำให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเจตนาจะให้จัดตั้งพรรคได้ง่ายรัฐเพียงแต่รับจดทะเบียนเท่านั้น เพราะจะมีสิทธิได้รับผลประโยชน์ต่างๆ ต่อไป

2. สัญชาติสมาชิกพรรคการเมือง ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 47 ใช้คำว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง" บุคคลในที่นี้ คือ พลเมืองไทยหรือชาวไทย ซึ่งในหมวด 4 หน้าหนึ่งของรัฐธรรมนูญ ใช้คำว่าบุคคลโดยตลอด เมื่อเป็นพลเมืองไทยและยอมจัดตั้งพรรคและเป็นสมาชิกพรรคได้ โดยไม่จำกัดว่าต้อง "มีสัญชาติไทยโดยการเกิด" ตามที่กำหนดในกฎหมายพรรคการเมือง มาตรา 21 และ 23 จึงน่าจะขัดรัฐธรรมนูญ

3. หลักเกณฑ์ความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 47 วรรคสอง ยังไม่ได้นำมาบรรจุในกฎหมายพรรคการเมือง คือ มาตรา 47 วรรคสอง บัญญัติว่า "การจัดองค์กรภายใน การดำเนินการ และข้อ

บังคับของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เรื่องนี้จะบัญญัติไว้ในมาตรา 10, 11 และ 12 ของกฎหมายพรรคการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อบังคับพรรค และการดำเนินกิจการของพรรคฯ ทั้งนายทะเบียนควรจะตรวจสอบว่าข้อบังคับพรรคคลุมถึงเรื่องเหล่านั้นหรือไม่ ก่อนจะอนุมัติจดทะเบียนจัดตั้งหรือรับขึ้นทะเบียน เพราะเป็นสาระสำคัญของการปฏิรูประบบพรรคการเมืองให้เป็นพรรคของสมาชิก ไม่ใช่ของบุคคลบางคนที่มิอำนาจชี้เป็นชี้ตายอย่างในระบบเดิมและให้พรรคเองจัดการบริหารภายในให้อยู่ในวิถีประชาธิปไตยเสียก่อนที่จะไปปกครองประเทศ

4. ข้อบังคับพรรคตามมาตรา 11 มีทั้งส่วนที่ขาดไป และเกินมา คือ (1) ขาดเรื่องการให้ระบุงการปกครองภายใน และองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ ซึ่งคงไม่ใช่ว่าการประชุมสมาชิกทั่วประเทศทุกคนเพราะพรรคใหญ่อาจมีสมาชิกระดับตำบลนับล้านคน และ (2) มีรายละเอียดอันน่าจะเป็นส่วนเกินไปที่จะทำให้ปฏิบัติลำบาก เช่น มาตรา 11 (5) ให้ระบุแผนกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง และ (10) ให้ระบุงวินัยของสมาชิกไว้ด้วยซึ่งเป็นเรื่องยาก และควรพัฒนาจรรยาบรรณของนักการเมืองเป็นการทั่วไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 จึงควรให้ข้อบังคับพรรคระบุเพียงวินัยเท่านั้น

5. อำนาจนายทะเบียน เกี่ยวกับการตรวจการตั้งชื่อพรรค และเครื่องหมายพรรค ในมาตรา 16 ขีดขาดรายละเอียดเกินไปปฏิบัติยาก

6. การกำหนดให้พรรคต้องมีสมาชิกห้าพันคนขึ้นไปกระจายอยู่ตามภาคต่างๆ และมีสาขาอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาตามมาตรา 29 น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ

อนึ่งถ้าไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรานี้ก็จะมีข้อบกพร่องที่ไม่กำหนดว่าประเทศไทยแบ่งเป็นกี่ภาค จังหวัดใดบ้าง (จะให้ให้นายทะเบียนประกาศกำหนดเองไม่น่าจะเหมาะสม) และไม่กำหนดว่าใครจะตรวจความถูกต้องของรายชื่อสมาชิกห้าพันคนขึ้นไปที่อยู่ตามภาคและจังหวัดต่างๆ. ไม่มีบทเฉพาะกาลว่าถ้ามีการเลือกตั้งก่อน 180 วัน พรรคที่เพิ่งใหม่และตั้งสาขาไม่ทันจะส่งสมาชิกลงสมัครได้ไหม?

7. การเงินของพรรคการเมือง มีบัญญัติไว้ในมาตรา 37 ถึง 44 มีรายละเอียดค่อนข้างมาก และหยาบหยาบน่าจะคัดทอนลงให้พรรคมีความอิสระมากขึ้น เพราะการกำหนดรายละเอียดมากก็จะทำให้เป็นภาระแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะควบคุม และตรวจสอบ เช่น ในมาตรา 40 ส่วนมาตรา 43 ให้คณะกรรมการบริหารพรรคควบคุมการใช้จ่ายเงินของพรรค และผู้สมัครแต่ละคนไม่ให้เกินวงเงินตามที่กำหนดในกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าคุมไม่ได้มีความผิดตามมาตรา 86 มีโทษปรับถึง 500,000 บาท นั้นน่าจะขาดลำบากมากในการบังคับใช้ และเป็นการปิดความรับผิดชอบระหว่างผู้สมัคร กรรมการบริหารพรรค กรรมการการเลือกตั้ง และประชาชนคนอื่นที่อาจมีส่วนจ่ายเงิน

8. การบริจจาคแก่พรรคการเมือง (มาตรา 45 ถึง 55) มีรายละเอียดมาก แต่กลับขาดที่สำคัญไป คือไม่ยอมระบุว่าบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลจะบริจาคได้ไม่เกินวงเงินเท่าใด เพราะเป็นหลักการสำคัญของประชาธิปไตยที่จะป้องกันธนาธิปไตยของผู้มีอำนาจทางการเงิน อนึ่งมาตรา 47 อนุญาตให้ผู้บริจจาคเงินนำไปหักค่าลดหย่อนภาษีได้ โดยไม่กำหนดวงเงินที่จะลดหย่อนให้ชัดเจน

9. การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ (มาตรา 56 ถึง 64) ในภาพรวมแม้จะมีมาตรการหลายประการแต่ในหลักใหญ่ๆคือการสนับสนุนเพียงเล็กน้อย และมีการควบคุมมาก ทั้งที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้การเมืองสะอาดโปร่งใส ไม่มีการลงทุนส่วนตัวแล้วมาลงทุนในภายหลัง ทำให้เกิดคอร์รัปชันกันเต็มเมือง ฉะนั้น การตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง เป็นแบบทุนหมุนเวียนจึงไม่ตรงเป้า แม้อาจจะเหมาะแก่การพัฒนาโครงสร้างของพรรค แต่ไม่ตรงกับการเข้าไปช่วยพรรคในการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแน่ จึงควรบัญญัติให้มีการอุดหนุนการเงินแก่พรรคเป็นรายหัวของผู้ออกเสียงให้แก่พรรคตามแบบบัญชีรายชื่อพรรค จะโดยตรงเสียเลย เช่น หัวละ 50 บาท และไม่ต้องเข้าไปควบคุมการใช้จ่ายเงินในด้านนี้ของพรรคจนหุยมหิม หลายประเทศก็ใช้วิธีนี้ได้ผลมาแล้ว

10. ประเด็นปลีกย่อยบางประการที่ควรพิจารณาปรับปรุง นอกจากประเด็นสำคัญที่กล่าวข้างต้นแล้วมีดังนี้:

- 10.1) มาตรา 10 ควรแยกเรื่องข้อบังคับพรรคออกจากนโยบายของพรรค
- 10.2) มาตรา 30 พรรคสาม ไม่จำเป็นต้องให้นายทะเบียนออกหนังสือรับรองการจัดตั้งสาขาพรรค
- 10.3) มาตรา 36 และมาตรา 82 ควรห้ามสมาชิกพรรคด้วยมิใช่ห้ามเฉพาะพรรคการเมืองไม่ให้ช่วยเหลือ หรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา มิฉะนั้นจะบังคับใช้ไม่ได้เพราะพรรคเป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ ถ้าจะให้ผู้บริหารพรรครับผิดชอบก็อาจไม่ถูกต้อง
- 10.4) มาตรา 41 การกำหนดให้พรรคแจ้งงบการเงิน แก่สมาชิกทราบล่วงหน้า ไม่น่าจะทำได้ถ้าสมาชิกมีนับแสนนับล้านคน ควรแจ้งเฉพาะตัวแทนสมาชิกที่ส่งมาเข้าที่ประชุมใหญ่
- 10.5) กำหนดเวลาการแจ้งให้นายทะเบียนทราบ ในหมวด 3 ส่วนใหญ่ กระชั้นชิดเกินไปน่าจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย
- 10.6) มาตรา 53 (6) ให้นายทะเบียนกำหนดบุคคล องค์กร หรือ นิติบุคคล ที่ห้ามพรรค หรือสมาชิกรับบริจาค เป็นการมอบอำนาจมากเกินไปไร้ขอบเขต อาจผิดกฎหมายอาญา เพราะเป็นกรณีที่มีโทษรุนแรงตาม มาตรา 89 และ 91 (จำคุกได้ถึง 10 ปี ปรับได้ถึงหนึ่งล้านบาท) โดยผู้เกี่ยวข้องอาจไม่ทราบว่านายทะเบียนกำหนดห้ามไว้ที่ไหนเมื่อไร
- 10.7) มาตรา 59 ให้พรรคการเมืองใช้จ่ายเงินสนับสนุนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเพื่อทำกิจการหลักไปแล้ว เงินที่เหลือเกือบกึ่งหนึ่งจะไปจ่ายเรื่องใดๆ ได้ตามอำเภอใจหรือ หนึ่งควรกำหนดวงเงินที่จะใช้จ่ายในการบริหารพรรค และสาขาไม่ให้เกิน 10-15% ของเงินอุดหนุนจากรัฐมากกว่า เรื่องนี้ก็มีตัวอย่างจากต่างประเทศแล้ว

- 10.8) มาตรา 65 (5) ควรตัดคำว่า “มาตรา 26” ออกเพราะบุคคลถึงองค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ ไม่ใช่เหตุผลที่จะใช้ขูบพรรคการเมือง
- 10.9) มาตรา 77 กำหนดโทษกรรมการบริหารพรรคที่รับคนไม่มีสัญชาติไทยเป็นสมาชิกพรรคฯ ทั้งที่รู้อยู่แล้ว ไว้สูงนั้นคงบังคับใช้ไม่ได้ ผู้ถูกกล่าวหาคงปฏิเสธหมดว่าไม่รู้

20 พ.ย. 41

ประวัติผู้เขียน

ร้อยตำรวจเอก ขรรค์ สันติปรีชาวัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2510 ที่อำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี นิติศาสตร์บัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2531

ปัจจุบันรับราชการตำแหน่ง นายเวรผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครราชสีมา
สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ